

Mukəddəs Kitab

Təwrat 18-qisim

«Ayup»

© Mukəddəs Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyşurqə Kalam Tərijimisi»

Təvrat 18-qism

«Ayup»

Kirix söz

Azab-okuşubətə dair məsilə həm sirlər

Hudaning aldidiki iħlasmən həm həkəkaniy adəm dəp həsablınıdıoğan Ayup tosattin azab-okuşubət həm dərd-ələmgə qalidu. Uning barlıq təəlluqati, jümlidin qoy, kala, mada exək həm təgə padiliri bir-birləp elip ketilidu; buningə ulinipla həmmidin dəhşətlik boləoğan eoşir külpət uning bexioğa qüxidu — u intayin səyidiəoğan ailisidin, yəni on balisidin ayrılıp qalidu. Ləkin xundəktimu u Hudadin kılqə aşırinmay, əksiə qongkür kəyoşu həm musibət iqidə Hudəoğa səjdə kılıp, Uningəoğa ibadət kılıxni dawamlaxturidu.

Ayup Hudəoğa pütün iħlasi bilən seşiniwatқан axu künlərdə, u yənə kəttik bir zərbəgə duqar bolidu. Tosattin adəmnı kəxəal kılıp qoyidiəoğan, dəhşətlik bir mərəz kəsəl uningəoğa qəplixidu. Uning pütün bədini hürək-hürək bolup ketidu. Uning ixtiyi tutulup, bir nəmə yegüsimu kəlməyidiəoğan bolup qalidu. Uning tinikidin sesik purək kəlidu; u tənlirining mujup aşirixliridin həm bədinining dəhşətlik kixixirliridin aram aləlməy, kəttik kiynilidu. Xuning bilən əslidə uni hərmətləp uningdin əyminidiəoğan yurtidiki bir kəsim muttəhəmlərmu uning oruklap, bir tərə bir ustihən bolup qəloğan bığarə həlitini kərüp, uni Hudaning lənətiəə uqrap kətti dəp mazaq kılıxidu. Həttə əziəə sadik həm kəyümqən boləoğan, təsəlli bərixkə təgixlik əng yekini boləoğan əz əyalimu uningdin yüz ərüp, uning iħlasmənlikı həm həkəkaniylikini mazaq kılıdu. Ayali uningəoğa: «Seni təxliwətkən Hudadin waz kəq» dəp nəsihət bəridu. Biraq həzriti Ayup əyalining bu səzlırigə kulək salmaydu, əz əkədisidə bəxtin ahir qing turup Hudaning yaxılıkını təhimu küyləydu.

Uning bexioğa qüxkən balayı'apəttin həwər tapқан Ayupning yekın dostliridin üqəylən məsləhətləxip, uningəoğa təsəlli bərix üqün əzliri turoğan yirək yurtlardin uni yəqləp kəlidu. Ular kəlgüqə Ayup kəsəl bolup arilikdə əz degəndə ikki-üq əy ətüp ketidu. Həzriti Ayup dəsəptə həq təwrənəməy Hudəoğa ibadət kəloğan bolsimu, ləkin dəhşətlik dərd-ələm bilən yürəkli ri parə-parə boləoğanda həm kəsəlining tohtawsız əzabi əstida, kəlgən dostli ri əldidə bexioğa qüxkən ixlarning mənisı toşrisidə gumanlik soalları soraxkə bəxlaydu. Bəlkim dəhşətlik bir zərbə əstida Hudəoğa ibadət kılıxning əzi bir ix, biraq uzunoğa sozulidiəoğan sinəqlərdə bundək ibadətnı həm Hudəoğa təyinxni kət'iy dawamlaxturux bolsa bəlkim adəmnı sinaydiəoğan bəxkə bir ixtur. Ayupning bu üq dosti uning bu həloğa qüxüp kəlixini Huda qüxürgən birhıl təbriyə yəki jəzə dəp kəriəoğanlıktın, uni əz gənəhliridin yənixkə dəwət kılıxkə bəxlaydu. Ularəoğa ixları qongkür təhlil kəloğan Elihu isimlik yax bir yigitmu kəxulidu; u bu üqəylənning səzlırigə kəxulup əz pikrini bəyan kılıdu.

Biz təkisttikı bəyanlar arkilik bu üq dostning nəsihəti həm kəloğan tənqidlirining bəsimi əstidə qəloğan Ayuptin ibarət Hudaning bu məmin bəndisining iqi dnyəsini kərələymiz, xuningdək yənə uning turmuxtiki qong məsilələrdə kəloğan wijdaniy kürəxlirini həm uning turmuxkə boləoğan gumanlirininu kərüxkə muyəssər bolduk. Biz yənə uning qəndək kılıp

«Ayup»

səmimiyyət bilən məsələlərə yüzlinixini, xuning bilən birgə uning ixənq-etikadini, ilgiriki turmuxidiki wijdaniy kürəxlrini həm oqəlibilirini kərələymiz. Mana bular uni, xübhəsiszki, Hudaning aldida həqqəniy adəm kəlip yetildürgənidi. Ayupning bu üq dosti əsasən Hudani mutlək adil boləqəqə, gunəhkarlarning həmmisini həyal ötküzməy jazalaydu, dəp qaraydu; ular: «Ayupning balayı'apətkə uqrixı u qəqum məlum bir jəhəttə eoqir bir gunəhni sadir kəloqənləkinı ispatlaydu», dəp həküm qikiridu. Ayup bolsa Hudani «Həmmigə Qadir» dəp bilidu; ləkin u özining bəxiqə qüxkən külpət Hudaning jazası bolsa, bu jəzaning nemə səwəbtin ikənlikini biləlməydu. U dostlirining oy-pikirlirini rət kəlip, Hudaning özigə kərsətkən muamilisidin gumanlinip, Huda əzgirixqanmidu? — U birdəm adəmlərnəng dosti, birdəm adəmlərnəng düxmini boləmdioqəndu? — dəp soraydu.

Ayup yolukqan bu məsilə insaniyətnəng hərəkəysi tarixiy dəwrliridə Hudaqə etikəd kəloqəqlarning bəxini kəturidioqan məsilə bolup kəlməktə. Xunga kixilərnəng təsəwwurida bundək oy-pikirlər məwjut bolup turidu: — Əgər Huda pütünləy yəhxi bolsa, U zorəwənləknəng, kəsəlləknəng məwjutlukəqə həq yol qəymioqan bolətti; xunga Uning bundək ixlərnı kəntrol kəlix jəhəttiki küq-kudritigə nisbətən qəqum məlum bir qək boluxı mummkin; xunga U Həmmigə Qadir əməs. Bəxkiqə kəlip eytkəndə, Uning rəstlə həmmə ixkə kudriti yetidioqan bolsa, nemixkə bu yəməni ixlərnı tohtitixtə yəki tosxutə «muwəppəkəyətəsisz» bolidu? Bu jəhətlərdə U hərəkəndək yəmənləkkə yol qəyoqan; xunga, U «pütünləy yəhxi əməs» dəp qərilidu.

«Ayup» dəgən bu kitab bu yukiriki məsələlərə jəwəb bərix üqün yəziləqan əməs. U bər adəmnəng öz əzəbliri iqidə Hudani izdixi toqrisidiki bər tarix həm Hudaning uningəqə bərgən jəwəbliridur. Bəraq Ayupning bəxidin ötküzgən kəqürmixliri ərkilik özimiznəng məsiləliyi üqün bəzi jəwəblərnı təpəx pərsitigə erixələymiz.

Ayup yəxiqəndə dəwər nəhəyiti burunkı zəmənlər boluxı mummkin. Kitəbtiki bərnəqəqə tərəplər bizgə mənə xundək hulasini dəlilləp bəridu. U İsraillik əməs; u bəlkim həzirkı ximaliy İ'ordəniyə yəki jənubiy Suriyədə yəxiqəndə adəm boləqan boluxı mummkin. Əyni təkistdə ərəb tilinəng zor təsiri məwjut. Yənə bər ix, Ayup wə uning dostliri qəqum bər məzgil Misirdə turoqan, dəp qəraymiz. Qünki kitəbtə Misirning heli kəp əhwalliri təswirlinidu.

Ayup İsraillik (Yəhədiy) bolmioqəqə, adəmnəng gunəhlirini tiləp kəfərat kəlix wə ibadət kəlixkə uning üqün kəurbanlik kəlidioqan həqkəndək kəhən («kəurbanlik kəloqəqi») yok idi. Xuning üqün Ayup əzi həm öz əiləsidikilər üqün kəurbanlik kəlix məs'uliyitini öz zimmisigə alidu.

Ayup həm üq dostioqə nisbətən «kəytə tirilix» toqrisida həqkəndək həwər yəki wəhiy bəralmīgən. Ular pəkət: Ölüp kətkəndin kəyin adəmnəng rəhi nətonux, sirlik, qərangəy yərgə, yəni təhtisəraqə (ibrəniy tilidə «xeol»)qə bəridu, dəp bilidu. Xunga Ayup həzirkı əzəblirimməng ornioqə, kəlgüsüdə mən tirilip Huda bilən dostlukta həm huxəllikta bolimən, dəgən təsəllini tapəlməydu. Bəraq biz uning əqlinixi üqün wə bəxiqə qüxkən ixləroqə yorukluk təpəx üqün yəlinix əzəbi bilən iqidin qikqən bəyanlirining uluq pəyqəmbərlərqə boləqanlikini etirəp kəlməy turaləymiz. Xu bəyanliri ərkilik biz uning etikədinəng öz ətrəpini kəpləp turoqan qərangəquluktin bəşüp qikqənlikini kəruwəlaləymiz. 9-bəbtə u: «**Huda bilən mənə oturəmdə kəlixtürğüqi bər ələqi yəki «əriqi» bolsa idil**» dəgən intizarini bəldüridu. Andin 19-bəbtə (25-27-əyət) u özining mundək bər «kəlixtürğüqi»sining, həkikətnə bərləkinı jəkərləydu; uning bər «goel»i, yəni uni əqləx üqün bədəl tələyioqan Kətkəzəyqəsi bər bolidu, nətijidə u öz kəzi bilən Hudəsinı kərələydu həmdə xu qəoqə Huda uning bəxiqə qüxkənliri toqrisida uningəqə jəwəb bəridu, dəp bəldüridu.

«Ayup»

Bu bayan mutlak hayran qalarlik bolidu ham (bazi jahatlardan eytkanda) uning barlik bayanlirining iqida etikaaning eng yukiri pollisi supitida turidu. Bu bayanning amalga axuruluxi xubhisizki, pakat Masihta, yani «**Yol, hakikat va hayatlik Ozumdurman. Mensiz heqkim Huda-Atamning yenioja baralmaydu**» deguqi Nasaretlik Oysadila tepilidu (Injil, «Yuhanna» 14-babta).

Biz yana mundak bir halkilik masilidin atlap otup ketalmaymiz; bu halkilik masila okurmamlar bolqan bizlarga nahayiti enik kilip bildirulgan bolup, u bolsimu, Ayupning bexioja quxkan harbir ix Xeytanning kutritixi bilan baxlinidu. Kitabning baxlinixidila, bizga arxta etkuzulgan bir kengaxtin bir kornux ayan kulinidu. Xeytan axu kengaxning iqiga sokunup kirganda, Huda uningqaja jeng elan kilip: — Dunyada Mendin korkidioqan, Meni seyidioqan ham hakikatn Manga hizmat kilidioqan xixi bar, uni korgansen? — dap soraydu.

Xeytanmu Hudaqaja jeng elan kilip: «Dunyada hakkanilylik yaki muhabbat degendek mundak narsilar yok, barlik adamlar, jumladin Ayup pakat Sendin erixidioqan bahtlar ham bariqatlar uqun ibaditngda bolidu, daydu. Baht-bariqatlar Ayuptin elip ketilidioqan bolsa, u qoqum Sendin yuz eruydu» daydu. Xeytanning bu sezliri: «Sen Huda «insanlarqaja para beridioqining» uqunla ular (bolupmu Ayup) seni seyidu» menida eytiloqanidi. Xeytanning ikki ketimlik arziga reddiya berix uqun, Huda Ayupni Xeytanning kolioja tapxuridu. Xundak kilip Ayupni balayi apatlar besip ketidu. Mana bu bayanlardan biz xuni bilimizki, Ayupta yuz bergan iqlar hargizmu uningqaja tربيya berix uqun amas va yaki uning gunahli tupaylidin uni jazalax uqunmu amas, balki uning iqi-texining birdaklikini, hakkanilylikini ham seygusini sinax uqundur (halbuki, bu sinaklar Ayupni tehimu paklaydu ham uni tawlaydu).

Bu iqlarnimu yana Hudaning insanlarqaja tutkan pilanioja nisbatan hamda Uning Ayupqa «Mening ixonqlik kulum» dap baqliqan ixonqisiga nisbatanmu kalgan birhil sinak hesabliqli bolidu. Biraq kitabda hatirilangon barlik iqlarda, Ayup va uning uq dosti Hudaning Ayup toqrisidiki ayni eytkan sezliridin, xundakla Xeytanning Hudaqaja jeng elan kioqan xikayotliridin heq hawarsiz idi; pakat okurmamlar bolqan bizlarla ayni qaqda hakikatn nema ix yuz beriwatkanlikini bilalaymiz; pakat bizla Huda bilan Xeytanning arxta ayni qaqdiki qarmuqarxi eytkan sezliridin hawarlengon bolup, Ayup bilan dostlirining otturisidiki hamma gap-sehbatlarga baqa beralaymiz.

Kitabning mukaddimisidiki ikki bab bilan «hatima qismi»diki ahirki babin sirt, kitabning kaloqan kisimliri ibranii xeyriyiti uxlubida yeziloqan. Baxqa kitablarda qayt kioqanimizdek, ibranii xeyriyitida misralar ikki misralik (parallel), bazida uq misralik yezilidu. Bir bantdiki (kuplettiki) harbir misraning ohxap ketidioqan yaki selixturma bolidioqan temisi bar. Huda bizga in'am kioqan bu hil xeyriyat usulining alahida wezini va qapiyiliri bolmioqagqa, bu hil xeyriyatni jur'atlik tarjima kilixqa muyassar bolduk. Dunya halkliri bu band va misrallarni oqup ham oginip, uningdin mamnuniyat bilan bahriman boluwatmakta.

Tarjima jeryanida, biz ibranii tili tatqiqati bilan xuqullinidioqan nuroqun alimlarning mahsus «Ayup» toqrisidiki asrliridin qongkur yadaml, ilham, xundakla ozimizga nisbatan kop bahrga erixtuk. Bolupmu «Ayup» temisida yeziloqan engliyadiki Klark doktor (1817), Germaniyadiki Delitj doktor (1851), Xotlandiyadiki Strahan doktor (1890) ham Awstraliyadiki Arheologiya Institutining tatqiqatqisi Andersen professorlarning (1975) asrliridin, xuningdek 1920-yilliri Qaxkarda ixlengon uyqurqa nushisidin ham henzuqa (1911-yilidiki «和合本») «Mukaddas Kitab» nushisidin kop paydilanduk.

«Ayup»

Barlik tarixxunaslar etirap qiloadak, Tawratning «Ayup» qismi ang kadimiy bir kitabdur; agar bundak intayin bilimlik alimlar ham tilxunaslarning yardimi ham zor tehpisi bolmiojan bolsa, «Ayup»ni quxinixta hazirki ahwalimizda biz tehi kop geadak hesablinimiz.

Kitabning kop qismida Ayupning uq dosti bilan bolajan sehbitining hatirilangan; Ayup ham uning dostliri sez qiloadin keyin, Elihu sez kilidu; ang ahirida Huda ularning ustiga quxkan bir dafxatlik bir kara kuyun iqidin Ayupka sezlaydu. Okurmamlar sehbatlarni okuoadin keyin nemining tooqra, nemining hata, nemining haxikat wa nemining sahtilik ikanlikini park etixi intayin zerurdur — demak, okumamlar ezi Ayupning sezlirida nemini Hudadin gumanlinip, nemini etikasi bilan eytkanlikini, dostliri ham Elihuning deganliridin nemining ularning oz pikriliridinla kalganlikini, nemining Hudadin kalganlikini hekum kilixi kerak. Bu nuqtini nazarda tutup okurmamlargayardimi bolsun dap bazi zerur izahatlarni barduk.

Biz Ayup bilan uq dosti ham Elihu arilikida bolajan bu sehbatning hatirisini, hatta Ayupning dostlirining hata pikirliri ham Ayupning aqqik dad-paryadlirini putunlay Hudaning buyruqi bilan kayt kilinip yezilojan ham xundakla ayni halda hatirilangon, dap ixinimiz. Biz Hudaning nema uqun xundak buyruoanlikining sawabi tooqruluk «koxumqa sez»imizda izahlap berixka tiriximiz.

«Ayup» degon bu kitab kop asirlardin beri harqandak madaniyattiki etikadqilar ham etikadsizlar taripidinmu «dunyadiki ang uluq adibiy asirlardin biri» dap qarilip kelinawatidu. Lekin bu kitabni tarjima kilixitiki maksitimiz muxu sawabtin amastur; kitabning ang qong paydisi hazriti Ayupning izlirini basidojanlar uqun bolidu. Maksitimiz bolsa ular bu paydaqay erixsun degondin ibarattur. Demak, mukaddas Tawrat ham Injildiki wahiyga اساسen, Hammigay Qadir Boluquqoqay tayinixni oginidojanlarning «Pawardigar muhabbattur» dap tonup, harqandak kiyinqilik ham azab-okubatlal astida Hudaqay ixinelixida muxu kitabning toluk paydisi bolsun dap dua bilan uni tarjima kilduk.

Mazmun: —

- (1) (1:1-5) Tonuxturux. Ayup; uning turmuxi wa ailisi
- (2) (1:6-12) Arxtiki birinqi ketimlik sehbat. Xaytan Hudaqay Ayup tooqrisida jeng elan kilidu.
- (3) (1:13-22) Natiya. Balayi'apay Ayupning taelluqati ham ailisidikiliriga quxidu. Ayup yanila Hudaqay ibadat kilidu.
- (4) (1:1-6) Arxtiki ikkinqi ketimlik sehbat. Xaytan Hudaqay Ayup tooqrisida yena jeng elan kilidu.
- (5) (2:7-10) Natiyisi. Ayupni korkunqluk bir kesal basidu. U yanila Hudaqay ibadat kilixni dawamlaxturidu.
- (6) (2:11-13) Ayupning dostliri kelip, uning bilan matam tutup sukut bilan olturuxidu.
- (7) (3-bab) Ayup uq dosti bilan sezlrixka baxlaydu.
- (8) (4-31-bab) Ayup wa dostlirining arilikida bolajan sehbatlar
- (9) (32-37-bab) Elihuning bayanliri. Kara kuyun quxidu.
- (10) (38-41-bab) Hudaning Ozi Ayupka jawab beridu.
- (11) (42-bab) Ayupning Hudaqay bergon jawabi. Uning dostlirioqay Huda taripidin tanbih berilidu. Ayup dostliri uqun dua kilixi bilan kesilidin asligay kelidu. Uningoqay ilirikidin kop barikatlar yaqidu.

«Ayup»

Izohat: — Yənə təkrarlaymizki, kirix söz, mawzu wə izahatlar oqurmənlərgə yardimi bolsun üqün tərjiman tərpidin berildi. Ular Muxəddəs Kitabning əsliy tekist-ayətlirining bir qismi əməs.

Ayup

Ihlasmənlik həm awatlik

1 ¹ «Uz» degən yurtta, Ayup isimlik bir adəm yaxiojanidi. Bu adəm bolsa kūsursiz, durus, Hudadin kōrkidiojan, yamanliktin özini yirak tutidiojan adəm idi.

² Uningdin yəttə oqul wə üq kız tuquldi. ³ Uning yəttə ming kōy, üq ming tēgə, bəx yüz jüp kala, bəx yüz mada exək qatarlik mal-mülki bar idi. Uning malayliri bək kēp idi; u xərqliklər iqidə həmmidin uluq idi.

⁴ Uning oqulliri nəwət boyiqə bekitkən kündə öz öyidə baxkılar üqün dastihan selip ziyapət kilatti. Bu künlərdə ular adəm əwətip üq singlisini ular bilən billə tamaklinixkə qakiritatti.

⁵ Ularning xu ziyapət künliri ayaqlixi bilən Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixkə orunlaxturatti. U tang səhərdə ornidin turup ularning sanioja asəsən kəydürmə kurbanliklarni kilatti. Qünki Ayup: «Balilirim gunah kılıp kōyup, kenglidə Hudaqja bihərmətlik kılıp kōyamdikin» dəp oylaytti. Ayup hərdaim ənə xundak kılıp turatti.

Ərtiki birinqi kətimlik kengəx; Xəytan soqunap kiridu

⁶ Bir küni, Hudaning oqulliri Pərwədigarning huzurioja hazır boldi. Xəytanmu ularning arisioja kiriwaldi. ⁷ Pərwədigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi.

Xəytan Pərwədigaroja jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaklarni aylinip qərgiləp kəldim, dedi.

⁸ Pərwədigar uningqja: — Mening kulum Ayupkə dikqət kilənsən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin kōrkidiojan həm yamanliktin yirak turidiojan adəm yok, — dedi.

⁹ Xəytan Pərwədigaroja jawabən: — Ayup Hudadin bikardin bikar kōrkmiqandu? ¹⁰ Özünq uning əzi, ailisidikiliri həm uning həmmə nərsisining ətrapiqja qaxa kōyojan əməsmu? Sən uning kolioja bərikət ata kilding, xuning bilən uning təəllukəti tərəp-tərəptin güllinip awumak ta. ¹¹ Əgər Sən kōlungni sozup, uning həmmə nərsilirigə tegip kōysang, u Səndin yüz örüp, Seni tillimisə Xəytan bolmay kəyə! — dedi.

¹² Pərwədigar Xəytanoja: — Mana, uning həmmə nərsisini sening kōlungqja tutkuzdum! Biraq uning əzigə tagkūqi bolma! — dedi.

Xundak kılıp Xəytan Pərwədigarning huzuridin qikip kətti.

1:1 Ayup 2:3

1:5 «Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixkə orunlaxturatti» — baxkə birhil tərjimi: «Ayup ularni qakirixkə adəm əwətip, ularni Huda aldida paklanduratti». «paklinix» — əyni qaojdiki kurbanlik kiliş üqün «adəmni paklandurrux»ning kəndak elip berilidiojanliqi bizgə nəməlum. Bəlkim yuyundurulup, pakiz kiyimləni kiydürüx degəndək ix boluxi mumkin. «kəydürmə kurbanlik» — qədimki zamanlarda məlum bir haywan (kōy, kala, qatarlik)ni soyup, uning kəninə yərgə ekjitiwetip, andin uning pütün tenini Hudaqja atap kəydürüxtin ibarəttur. Bu hil kurbanlik gunahni tilax yaki Hudaqja ibadət kiliş məqsitidə kilinidu. «Hudaqja bihərmətlik kiliş» — muxu səz ibraney tilidə «baruk» dəp elinidu. «Baruk» adəttə «bərikət, bəht» degən məninə bildiridu. Xu dəwrdə adəmlər bir-biri bilən hoxlaxkəndə «bərikətlik bolsun» dəp bəht tilaytti. Xu səwəbtin «bəht tiləx» («baruk») «hoxlixix»ni bildürüpmu kəlixə mumkin idi. Demək, muxu yərdə bu ibarə «Balilirim Hudadin hoxlixix («huddi widalaxkəndək») ayirilip kəməmdikin» degən mənidə boluxi mumkin.

1:6 «Hudaning oqulliri» — muxu yərdə əhtimal mukəddəs pərixtilərnə kərsitidu. 38:7ni kərüng. «Xəytanmu ularning arisioja kiriwaldi» — Huda nemə üqün Xəytanning özining huzurioja kirip, özini ərkinlik bilən həkərtlixigə yol kōyidu? Bu muhim məsilə toqruluk «koxumqə səzəwimizni kərüng».

1:7 1Pet. 5:8

1:10 «ətrapiqja qaxa kōyojan» — yaki «ətrapiqja tosaq kōyojan».

«Ayup»

Birinchi sinak

¹³ Bir küni, Ayupning oqul-kizliri qong akisining oyida tamak yap, xarab iqip olturatti. ¹⁴ Bir hawerqi Ayupning yenioqa kelip uningoya: — Kalilar bilən yer haydawatattuk, exaklar atrapta otlawatatti; ¹⁵ Xebaliklar hujum kilip kala-exaklarni bulap ketti. Ixlawatkan yaxlarni kiliqlap eltüriwetti. Yaloquz mänla kutulup kelip, siligə hawər yatküzüxkə nesip boldi, — dedi.

¹⁶ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Asmandin Hudaning oti qüxüp qoylar wə ixlawatkan yaxlarni köydüriwetti; yaloquz mänla kutulup kaldim, siligə hawər yatküzüxkə nesip boldum, — dedi.

¹⁷ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Kaldiylər üq tərəptin hujum kilip tögilarni bulap elip ketti, ixlawatkan yaxlarni kiliqlap eltürüwetti; yaloquz mänla kutulup kaldim, siligə hawər yatküzüxkə nesip boldum, — dedi.

¹⁸ Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Oqulliri wə kizliri qong akisining eyida tamak yap, xarab iqip olturojinida, ¹⁹ tuyuksiz, qeldin kattik bir boran qikip öyning tət bulungini kattik soqup, öy oqulap qüxüp yaxlarni eltürüwetti; yaloquz mänla kutulup kaldim, siligə hawər yatküzüxkə nesip boldum, — dedi.

²⁰ Ayup bolsa buni anglap ornidin dəs turup, tonini yirtip, qeqini qüxüriwetip, özini yərgə taxlap Hudaqa ibadət kildi: —

²¹ Mən apamning korsikidin yalingaq qüxkən, u yərgimu yalingaq kaytimən; həmmi Pərwərdigar manga bərgən, əmdi Pərwərdigar məndin elip ketti; Pərwərdigarning namioqa taxəkkür-mədhəyə kayturulsun! — dedi.

²² Bularning həmmisidə Ayup gunah kılmidi wə yaki Hudani heqkandak nalayiklik bilən ayiblimidi.

Ərxteki ikkinji qetimlik kengəx; Xəytan yənə soqunup kiridu; ikkinji sinak

2 ¹Yənə bir küni, Hudaning oqulliri Pərwərdigarning huzurioqa hazır boluxka kəldi. Xəytanmu ularning arisioqa kiriwaldi.

² Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigaroya jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaklarni aylinip qərgiləp kəldim, — dedi.

³ Pərwərdigar uningoya: — Mening kulum Ayupka dikqət kilənsən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin kərkidioqan həm yamanliktin yirək turidioqan adəm yok. Məyli sən Meni uni bikardin-bikar yutuwetixkə dəwət kiləqan bolsangmu, u yənla sadəkətlikidə qing turuwatidu, — dedi.

⁴ Xəytan Pərwərdigaroya jawabən: — Hər adəm öz jenini dəp terisini berixkimu razi bolidu, hətta həmmə nemisininu berixkə təyyardur; ⁵ Biraq Sən hazır kəlungni sozup uning səngəkətlirigə təgsəng, u Səndin yüz erüp tillimisa Xəytan bolmay ketəy! — dedi.

⁶ Pərwərdigar Xəytanoya: — Mana, u hazır sening kəlungda turuwatidu! Biraq uning jenioqa təgmə! — dedi.

⁷ Xundək kilip Xəytan Pərwərdigarning huzuridin qikip, Ayupning bədinini tapinidin bexioqə intayin azablik hürək-hürək yarilar bilən toxkuziwetti.

⁸ Ayup bolsa bədinini tatilax-oqirdax üqün bir sapal parqisini kəlioqa elip, küllükkə kirip olturdi..

1:21 Top. 5:14; 1Tim. 6:7

2:1 «Hudaning oqulliri» — 1:6, 38:7 wə izahatlarni yənə kərüng.

2:4 «Hər adəm öz hayatini saqlap kəlix üqün terisini berixkimu razi bolidu» — ibraniy tilida: «Hər adəm öz hayatini saqlap kəlix üqün terining ornoqa tərə berixkimu razi bolidu» degən ibarə ixtililgən — mənisi bəlkim biz təjima kiləqinimizdək boluxi kərək.

2:7 «intayin azablik hürək-hürək yarilar» — bu kəsəlning kaysi kəsəl ikənlikini enik dəp berix kıyin. Bəzi dohturlar uni «yawa qeqək kesili» dəp qaraydu.

2:8 «küllükkə kirip olturux» — qədimki zamanlarda matəm tutux yaki kattik kayoquni bildürüx üqün adəmlər kül dəwisidə

«Ayup»

⁹ Ayali uningoya: — Əjəba sən tehiqə öz sadəkətlikingdə qing turuwatamsən? Hudani qarəja, əlüpla tügəx! — dedi.

¹⁰ Lekin Ayup uningoya: — Sən hamakət ayallardək gəp kiliwatisən. Biz Hudaning yaxxilikini qəbul kילוanikənmiz, əjəba uningdin kəlgən külpətnimu qəbul kிலiximiz kerək əməsmu? — dedi. Ixlarda Ayup eoqizda heqkəndək günahətküzmididi.

Ayupning üç dostining uni yəqlap kelixi

¹¹ Ayupning dostliridin üçəylən uningoya qüxkən külpəttin həwərdar boldi. Ular, yəni Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar degən kixilər bolup, öz yurtliridin qikip, Ayupka həsdaxlik bildürüx həm təsəlli berix üçün uning yenioja berixka billə kelixkənidi.

¹² Ular kelip yirəktinla uningoya qəriwidi, uni toniyalmay kaldi-də, awazlirini kətürüp yioqlap taxlidi. Hərbiri öz tonlirini yirtiwetip, topa-qanglarni asmanoja etip öz baxlirioja qeqixti. ¹³ Ular uning bilən billə dək yərdə yəttə keqə-kündüz olturdi, uningoya heqkim gəp kilmidi; qünki ular uning dərd-əlimining intayin azablik ikənlikini kərüp yətkənidi.

Ayupning səzlix — uning həyatka lənət okup, ölümgə intizar boluxi

3¹⁻² Yəttə kündin keyin, Ayup eoqiz eqip əhwalioja qərita əzining kərüwatqan künigə lənət okup mundaq dedi: —

³ «Mən tuəqulojan axu kün bolmiojan bolsa boptikən!

«Oəul bala apiridə boldi!» deyilgən xu keqə bolmiojan bolsa boptikən!

⁴ Xu künni zulmət qəpliojan bolsa boptikən!

Ərxə tuərojan Təngri kəz aldidin xu künni yəkitiwətkən bolsa boptikən,

Kuyax nuri uning üstigə qüxürülmisə boptikən!

⁵ Xu künni qərangəqululək həm ölümning kələnggisi öz kəynioja əlsə boptikən!

Bulutlar uni yutup kətsə boptikən,

Xu künni kün qərangəqulatkuqılar kərkətip kətküziwətkən bolsa boptikən!

⁶ Xu kəqni — Zulmət tutup kətsə boptikən;

Xu kün yil iqidiki baxka künlər bilən billə xatlanmisa boptikən!

Xu kün ayninq bir küni bolup sanalmisa boptikən!

⁷ Mana, xu keqidə tuəqut bolmisa boptikən!

U keqidə heqkəndək xad-huramlik awaz yangrimisa boptikən!

⁸ Künlərgə lənət kילוquqılar xu küngə lənət kilsə boptikən!

Lewiatanni kəzoqaxka petinalaydiojanlar xu küngə lənət kilsə boptikən!

⁹ Xu kün tang səhərdiki yultuzlar qərangəqulaxsa boptikən!

---

olturatti. Qədimki xəhərlərninq sirtida adətə qong bir «kül dəwisi» bolidu, Ayup xu kül dəwisi üstigə olturojan boluxi mumkin.

2:9 «Hudani qarəja!» — Ayupning ayalining uningoya Hudani qarəja dəp bu nəsihət kilixi, muxu arkilik Huda tərpidin jening elinsun degən mənida.

— «Hudani qarəja!» — İbraniy tilida «baruk» degən səz bilən ipadilini, «Huda bilən hoxxilix», «Hudadin waz keqix» degəndək mənildə. 1:5diki izahətni kəring. «**əlüpla tügəx!**» — İbraniy tilida «ölüwərgin!».

3:1-2 Yər. 15:10; 20:14

3:3 «Oəul bala apiridə boldi!» — bu gəpni pərixtilər kילוan boluxi mumkin.

3:5 «kün qərangəqulatkuqılar» — buning nemə ikənlikigə hazır birnemə deyix təs. Bəlkim jadugərlərninq bir hıl jadugərlikni ixlitip künni qərangəqulitixka intilidiojanlikini kərisitixi mumkin.

3:8 «Lewiatan» — qongkur dengiz astida yaxaydiojan kərkənglək əjdihəja ohxap ketidiojan həywan. «Lewiatanni kəzoqax» bolsa, bəzi kəna mədəniyətlərdə: «bu yoojan həywanı kəzoqap ornidin tuəquzup pütün kuyaxni tosup yepip, qərangəqululək qüxürələymiz» degən kəzkaraxtur. Ayupning əzi mundaq «qərangəqulaxturux usuli»oja ixənməslikni mumkin, biraq xəirlik təkitləx üçün bu selixturmini ixlitidu. Demək, Ayup muxu yərdə əzi tuəqulojan künninq muxu əjdihəja ohxax kərkəngləklikini wə təqəbil turuxning intayin təslikini bildürməqə boləjan boluxi mumkin.

U kün kuyax nurini bihudə kütsə boptikən!

Xu kün sübhining kapaklirining eqilixini bihudə kütsə boptikən!

¹⁰ Qünki xu kün meni këtürgən baliyatquning ixiklirini ätmigən,

Mening közlimni dërd-äləmnı körəlməs qılmiojan.

¹¹ Ah, nemixka anamning korsikidin qüxüpla ölüp kətmigəndimən?!

Nemixka korsaktin qıkkandila nəpəstin qalmiojandimən?

¹² Nemixka meni qobul qilidiojan etəklər bolojandu?

Nemixka meni emitidiojan əmqəklər bolojandu?

¹³ Muxular bolmiojan bolsa, undakta mən mənggü tinq yetip qalattım,

Mənggülik uyquoja kətkən bolattım, xu qaojda aram tapqan bolattım.

¹⁴ Xu qaojda əzliri üqünla hilwət jaylaroja mazar salojan yər yüzidiki padixahlar həm məslihətgilər bilən,

¹⁵ Yaki altun yiojqan,

Əyliri kümüxkə tolojan bəg-xahzadilər bilən bolattım;

¹⁶ Qorsaktin məzgilsiz qüxüp kətkən yoxurun balidək,

Nurnı kərməy qaqrap kətkən balidək həyat kəqürmigən bolattım.

¹⁷ Axu yərdə rəzillər awariqiliktin haliy bolidu,

Axu yərdə həlidin kətkənlər aram tapidu;

¹⁸ Axu yərdə əsirlər rəhəttə jəm bolidu,

Ular əzgüqilərnin awazini anglımaydu;

¹⁹ Qeriblərmu həm uluqlarmu axu yərdə turidu,

Kul bolsa hojayinidin azad bolidu.

²⁰ Japa tartquqioja nemə dəp nur berilidu?

Nemixka dərd-äləmgə qəmgənlərgə həyat berilidu?

²¹ Ular təxnalıq bilən ölümni kütidu,

Birəq u kəlməydu;

Ular ölümni yoxurun gəhərnı kezip izdigəndinmu əwzəl bilidu,

²² Ular gərnı tapqanda zor huxal bolup,

Xad-huramliqqa qəmidu.

²³ Əz yoli eniksiz adəmgə,

Yəni Təngrining tosiqi selinojan adəmgə nemixka nur wə həyat berilidu?

²⁴ Xunga tamıqimning ornioja nalilirim kelidu;

Mening kattıq pəryadlırim xarkıratmidək xarkıraydu.

²⁵ Qünki mən dəl qorkqan wəhxət əz beximoja qüxti;

Mən dəl qorkidiojan ix manga kəldi.

²⁶ Məndə heq aramliq yəqtur!

Həm heq hatirjəm əməsmən!

Heq tinq-amanliqim yəqtur!

Birəq parakəndiqilik həman üstümgə qüxməktə!».

3:14 «əzliri üqünla hilwət jaylaroja mazar salojan yər yüzidiki padixahlar həm məslihətgilər» — bu ayəttiki «mazar» bəlkim Misirdiki qong ehramlarıni kərsitixi mumkin. Məyli qong, həywətlik bolsimu, bəribir adəmnı ölümün qoşdıyalımaydu. Bu jümlini yənə «əzi üqünla həzir harablıxip kətkən jaylarıni kurojan padixahlar...» dəp tərcimə kıløjili bolidu.

3:17 «Axu yərdə rəzillər həlidin kətkənlər aram tapidu» — muxu yərdə Ayupning səzi Hudaning adalitidin gumanlinixioja yəkin kelidu. U, rəzillər baxka adəmlərgə ohxax gərdə təng bolup ohxax dəm alalaydu, dəwatqandək mənədə səzləydu.

«Ayup»

Elifazning sōz qilixi «Adēm Hudaning aldida hāḡḡaniy bolalmaydu»

- 4**¹ Temanlik Elifaz jawabēn mundak dedi: —
4² «Birsi sēn bilēn sezlāxmāḡqi bolsa, eoḡir alamsēn?
Biraḡ kim aḡziḡa kēḡan ḡēpni yutuwatlaydu?
³ Kara, sēn kēp adēmlāḡḡa tālim-tārbiyā bāḡḡan adēmsēn,
Sēn jansiz ḡollarḡa kūḡ bāḡḡsēn,
⁴ Sezliring dāldēḡḡip aran mangidiḡanlarni riḡbātlēndūḡḡan,
Tizliri pūkūḡḡēnlārnī yēḡḡēnsēn.
⁵ Biraḡ ḡazir nēwāt sanga kēldi,
Xuninglik bilēn ḡāḡḡdin kēḡḡing,
Balayī'apēt sanga tegixi bilēn,
Sēn alāḡzadā bolup kēḡḡing..
⁶ Iḡlasmēnliking tayanḡḡing bolup kēlmigēnmu?
Yolliringdiki durusluk ūmidingning asasi āmēsḡmīdi?
⁷ Esingḡā al, kim biḡunah turup wēyran bolup baḡḡan?
Duruslarning ḡayati nēdā ūzūlūp ḡalḡan?
⁸ Mēn kēḡḡinimdek, ḡunah bilēn yēr aḡḡdurup awariḡilik teriḡanlar,
Ohxaxla ḡosul alidu..
⁹ Tēḡrining bir nēpisi bilēnla ular ḡumran bolidu,
Uning ḡēzipining partlixi bilēn ular yoḡḡilip ketidu..
¹⁰ Xirning ḡērkiḡēxliri,
ḡēm āxēddiy xirning awazi bar bolsimu,
Xir arslanlirining ḡixliri sundurulidu;
¹¹ Batur xir bolsa ow tapalmay yoḡḡilixḡa yūzlinidu,
ḡixi xirning kūḡḡkliri qeḡilip ketidu.
¹² — Mana, manga bir sōz ḡayibanā kēldi,
ḡulikiḡmḡa bir xiḡirliḡan awaz kirdi,
¹³ Tūn keḡidiki ḡayibanā kēḡnūxlērdin ḡiḡḡan oylarda,
Adēmlārnī qongḡur uyḡu baskanda,
¹⁴ Ḳorḡunḡ wē titrēḡḡmu meni basti,
Sēḡḡk-sēḡḡklirimni titritiwētti;
¹⁵ Kēz aldīmdin bir roḡ ētūp kētti;
Bēdinimdiki tūklirim ḡūrpiyip kētti.
¹⁶ U roḡ orḡnida midirlimay turdi, biraḡ turḡini kēḡēlmīdim;

4:5 «Balayī'apēt sanga tegixi bilēn, sēn alāḡzadā bolup kēḡḡing!» — demāy turalmaymizki, Elifazning «Balayī'apēt sanga tegixi bilēn» degini Ayupning eqinixlik āḡwalini naḡayiti yenik ḡaḡḡiḡan bir sezdur.

4:7 «Esingḡā al, kim biḡunah turup wēyran bolup baḡḡan? Duruslarning ḡayati nēdā ūzūlūp ḡalḡan?» — Elifazning bayani, xūḡhisizki, ḡiyamēt kūnida āmēḡā axurulidu. Biraḡ bundak sezlārnīng bu dunyada ḡērdaim āmēḡā axuruluxi natayin. Ayupning dostlirining ḡēmmisi: «Bu dunyada ḡunah sadir ḡiḡan ḡērḡandak adēḡḡa kūlpāt kēltūrīlīdu; Ayupḡa kūlpāt kēldi; xunḡa u ḡoḡum mēlum bir eoḡir ḡunahni ḡiḡan» dēp pēḡēz ḡilīdu. Bu kēzḡaraxni Ayup ḡobul ḡilḡisimu, lekin bundak ḡēplār uni intayin azablaydu ḡēm uni Hudaning adalitidin ḡumanlinixḡa tūḡḡā bolīdu. Ularning sezliridin ḡariḡoḡanda, Ayup wē uning dēwridikilārnīng ḡiyamēt kūni toḡḡrisida asasēn ḡēwiri yoḡ idi.

4:8 Ayup 15:35; Zēb. 7:14-16; Pēnd. 22:8; Yēx. 59:4; ḡox. 10:13; ḡal. 6:7, 8

4:9 «nēpisi» — «nēpsi» āmēs.

4:10 Yēx. 11:4

4:10 «Xirning ḡērkiḡēxliri, ḡēm āxēddiy xirning awazi bar bolsimu,...» — baxḡa bir hil tārḡimisi: «Xirning ḡērkiḡēxliri ḡēm āxēddiy xirning awazi ḡim bolīdu...».

4:15 «bir roḡ ētūp kētti» — andin bu roḡ Elifazḡa ḡēp ḡilīdu. «Ayup» 1-2-babtiki ḡēwērdin ḡariḡoḡanda, roḡning ḡēpi yalḡan bolḡaḡḡa, bu roḡ Xēytandin kēḡan yaman bir roḡ ikēnlīḡḡa bizda ḡiḡḡa ḡuman yoḡ. Tēwēndiki izāḡatlarḡnīmu kēḡḡing.

Köz aldimda bir gəwdə turuptu;
Xiwirliqan bir awaz anglandi: —.

¹⁷ «Insan balisi Təngridin həkkəniy bolalamdu?

Adəm öz Yaratquçisidin pak bolalamdu?.

¹⁸ Mana, U Öz kullirioğa ixənmigən,

Həttə pərixtilirininu «Nadanlik kıləjan!» dəp əyibligən yərdə,

¹⁹ Uli topilardin boləjan insanlar,

Laydin yasələjan öylərdə turoquqılar kəndək bolar!?

Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu!.

²⁰ Ular tang bilən kəq arilikdə kukum-talkan bolidu;

Ular həqkim nəzirigə almiəjan həlda mənngügə yokilidu..

²¹ Ularning qədir tanisi yulup taxlanəjanəju?

Ular həq danalığğa tehi erixməylə olüp ketidu!..

Elifazning sözini dawamlaxturuxi

5¹ Kəni, iltija kılıp bak, sanga jawab kıləquqi barmikin?

Mukəddəslərnin kaysisidin panah tiləysən?

² Qünki əhməkning aqqiki özini öltüridu,

Kəhri nadanning jəniəja zamin bolidu..

³ Mən öz kəzüm bilən əhməkning yiltiz tartkanlikini kərgənmən;

Ləkin xu həman uning makanini «Lənətkə uqraydu!» dəp bildim..

⁴ Uning baliliri amanlıktin yiraqtur;

Ular xəhər dərwazisida sot kılinoğanda basturuldu;

Ularəja həqkim himayiqi bolmaydu.

⁵ Uning həsulini aqlar yəp tūgitidu;

Ular həttə tikən arisida qələjanlirininu elip tūgitidu;

Kiltəqquimu uning mal-mülüklirini yutuwelixğa təyyar turidu.

⁶ Qünki awariqilik əzəldin topidin ünüp qikmaydu,

4:16 «Xiwirliqan bir awaz anglandi» — baxka bir hil təjimi: «süküt iqidə bir awaz anglandi».

4:17 «Insan balisi Təngridin həkkəniy bolalamdu?» — baxka bir hil təjimi: «Insan balisi Təngri aldida həkkəniy bolalamdu?».

4:18 Ayup 15:15; 2Pet. 2:4

4:19 «Laydin yasələjan öylərdə turoquqılar kəndək bolar!?» — ruh eytkən bu sözlər (17-21-ayətlər) pütünləy yələjan xikayət səzlidir; qünki biz kitabning bexida Hudaning Ayupni «Mening kulum Ayup» dəp atəp uningəja boləjan ixənqisi toqrisidiki hatirləni kərələymiz. Həmmə rohlarning səzining toqra boluxi natayin! Xuning üqün təkitleymizki, barlik «rohlarning səziri»ni, xundakla insanlarning səzirlininu mukəddəs yazmilar (Təwrat, Zəbur, Injil)diki toluq həqiqətlərgə asasen təxkürüp ispatlax tolimu zərürdür. «Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu!» — rohning muxu səzining kəqmə məni: Insan balisi Hudaning aldida həqnemə hesablanmaydu, xunga Hudaning həkkəniylikiəja adəmnin əkli kılqə yətməydu, dəğənliktur. Demək, insanlar Hudaning həkkəniylikini kət'iy qūxinəlməydu. Biraq Ayupning kərixi undək əməstur. Ayup: — Gərqə adəm wə Hudaning arisida insanlarning gunahi səwəbidin zor hənq pəyda boləjan bolsimu, insanlarning bəribir öz wijdanida həkkəniylik toqrisidiki birhil oqil-pal kərunidiəjan qūxənqisi bolidu, dəp kəraydu.

4:20 «Ular həqkim nəzirigə almiəjan həlda mənngügə yokilidu» — rohning bu səzi yənila bir aldamqiliktur; Injiloğa asasen, Huda həttə kuqkaqning yərgə yikiləjinininu nəzirigə alidu.

4:21 «Ular... həq danalığğa tehi erixməylə olüp ketidu!» — Elifaz adəmnin həyatini qədiroğa ohxitidu; qədirning taniliri yulunoğada qədir dərhal oqulap ketidu. Elifazning bu səziə qəriəjanda, həyatning bir məksiti danalığğa erixixtur. Məlum nuktidin eytkanda bu səzning asasi bar.

5:1 «Mukəddəslər» — muxu yərdə bəlkim mukəddəs pərixtiləni kərsitidu.

5:2 «Kəhri nadanning jəniəja zamin bolidu» — yaki «Kərməsliki nadanning jəniəja zamin bolidu».

—Elifazning bu səzining məni: Ayupning aqqiklinip, Hudaəja kəqxixi hətərlək ix; Huda uningəja jawab kəlmigən yərdə, Huda wə insanning arilikdə turidiəjan bir «kəlixtürgüqi»dinmu yərdəm tiləx pütünləy bihədə ix, dəğənlik boluxi mumkin.

5:3 «Ləkin xu həman uning makanini «lənətkə uqraydu!» dəp bildim» — baxka birhil təjimi: «Ləkin mən dərhal uning makanioğa lənət oqudum».

Külpətmu yərdin əsüp qikқанmu əməs.

⁷ Birəq uqқun yukirioqa uqidiojandəq,
Insan külpət tartixқа tuojulojandur..

⁸ Ornungda mən bolsam, Təngriojıla murajjət qilattim,
Mən iximni Hudayimojıla tapxuruwetəttim.

⁹ U həsabsiz karamətlərni,
San-sanəksiz məjizilərni yaritidu..

¹⁰ U yərgə yamojur təқdim qilidu;
U dala üstigə su əwətip beridu..

¹¹ U pəs orunda turidiojanlarning mərtiwisini üstün qilidu;
Matəm tutқанlar amanliққа kətürüldü..

¹² U hiyligərlərnin niyətlirini bikar qiliwetidu,
Nətijidə ular ixini püttürəlməydu..

¹³ U məkkarlarni öz hiyligərligidin tuzəққа alidu;
Əgrilərnin nəyrəngliri əkitip ketilidu..

¹⁴ Kündüzdə ular қarangolulūққа uқraydu;
Qüxtə tün keqidəq silaxturup mangidu..

¹⁵ Birəq u miskinlərnə məkkarlarning qiliqi wə əqzidin qutқuzidu,
Uların külüklərnin қanggilidin қudrətlіk қoli bilən qutқuzidu.

¹⁶ Xunga, əjizlar üqün ümid tuojulidu,
Qəbihliқ əqzini yumidu..

¹⁷ Qara, Təngri ibrət bərgən adəm bəhtliқtur,
Xunga, Həmmigə Qadirning tərbiyisigə səl qarima jumul.

¹⁸ Qünki U adəmnə yarilanduridu, andin yarini tangidu;
U sanjiydu, birəq Uning қolliri yənə saқaytidu..

¹⁹ U seni altə qiyinqiliқtin qutқuzidu;
Həttə yəttə külpəttə həqқandəq yamanliқ sanga təgməydu..

²⁰ Aqarqiliқta U sening ülüminggə,
Uruxta U sanga urulojan qiliq zərbisigə nijatkar bolidu.

²¹ Sən zəhərliқ tillarning zərbisidimu baxpanahliқ iқigə yoxurunisən,
Wəyranqiliқ kəlgəndə uningdin həq qorқmaydiojan bolisən.

²² Wəyranqiliқ wə qəhətiqlіk aldida külüpla qoyisən;
Yər yüzidiki qaywanlardinmu həq qorқmaysən.

5:7 «Insan külpət tartixқа tuojulojandur» — yaki «Insan japa tartixқimu tuojulojandur». Kirix səzimizdə eytkinimizdək, oқurmənlərnin esidə bolsunki, Ayupning üq dostining bərgən pikirliridə heli kəp hatalıq yərliri bar. Keyin Huda xu hata gəpliri üqün ularni əyibləydu. 42:7-9ni kəriung.

5:9 Ayup 9:10; Zəb. 72:18; Rim. 11:33

5:10 Zəb. 104:10

5:11 1Sam. 2:7; Zəb. 113:7, 8

5:12 «U hiyligərlərnin niyətlirini bikar qiliwetidu, nətijidə ular ixini püttürəlməydu» — bu ayət Injilda («1Kor.» 1:19) rosul Pawlus təripidin nəkil kəltürülgən, xunga xübhəsisizki uni toqrə dəp bilimiz.

5:12 Nəh. 4:9; Zəb. 33:10; Yəx. 8:10

5:13 «U məkkarlarni öz hiyligərligidin tuzəққа alidu» — Elifazning bu jümlisimu Injilda («1Kor.» 3:19) rosul Pawlus təripidin nəkil kəltürülgən, xunga xübhəsisizki unimu toqrə dəp bilimiz.

5:13 1Kor. 3:19

5:14 Qan. 28:29

5:16 Zəb. 107:42

5:17 Pənd. 3:11, 12; İbr. 12:5; Yəq. 1:12; Wəh. 3:19

5:18 Qan. 32:39; 1Sam. 2:6; Həox. 6:1

5:19 «... altə qiyinqiliқ... yəttə külpəttə ...» — bu «altə... yəttə...» degən ibarə «hərhil..., hərқandəq...» degənni bildüridu.

5:19 Zəb. 91

«Ayup»

- ²³ Sən daladiki taxlar bilən əhdidax bolisən;
Yawayi haywanlarmu sən bilən inək etidu..
²⁴ Sən qediringning tinq-amanlikta bolidioqanlikini bilip yetisən;
Mal-mülküngni editlisəng, həmmə neməngning təl ikənlikini baykaysən.
²⁵ Nəsling kəp bolidioqanlikini,
Pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən..
²⁶ Sən öz waqtidila yetilip yioqiloqan bir baq buoqdaydək,
Pəkət waqit-saiting pixip yetilgəndila yərlikinggə kirisən.
²⁷ Biz özimiz buni təxürüp kərgənmiş — ular həqiqətən xundaqtur.
Xunga özüng anglap bil, bularni özünggə tətbiklap oylap baq».

Ayup yənə söyləydu — «Mening dadlirim həq»

- 6**¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —
² «Ah, mening dərdlik zarlirim tarazida əlqənsə!
Ah, beximoqa qüxkən barlik balayıkaza bular bilən billə tarazilansa!
³ Xundaq kılinsa u hazır dengizdiki qumdin eqir bolup qikidu;
Xuning üçün səzirim təwilərqə boluwatidu..
⁴ Qünki Həmmiga Kadirning okliri manga sanjilip iqimdə turuwatidu,
Ularınq zəhirini rohim iqməktə,
Təngrining wəhimiliri manga qarxi səp tüzüp hujum kiliwatidu..
⁵ Yawa exək ot-qəp tapkanda hangramdu?
Kala bolsa yəm-həxək üstidə mərəmdü?
⁶ Tuz bolmisa təmsiz nərsini yegili bolamdu?
Ham tuhumning ekining təmi barmu?
⁷ Jenim ularqa təgsimu səskinip ketidu,
Ular manga yirginlik tamaq bolup tuyulidu.
⁸ Ah, mening təxna boləjinim kəlsidi!
Təngri intizarimni ijabət kilsidi!
⁹ Ah, Təngri meni yanjip taxlisun!
U kəlini qoyuwetip jenimni üzüp taxlaxqa muwapıq kərsidi!
¹⁰ Xundaq bolsa, manga təsəlli bolatti,
Həttə rəhimsiz aqrıqlarda kiynalsammu, xadlinattim;
Qünki Mukəddəs Boloquqining səzlidin tanmioqan bolattim!
¹¹ Məndə əlümnü kütəkəndə yənə qanqilik maqdur kəldi?
Mening səwr-təkəlik bolup həyatimni uzartiximning nemə nətijisi bolar?
¹² Mening küqüm taxtək qingmu?

5:23 Həox. 2:20

5:25 «Nəsling kəp bolidioqanlikini, pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən» — Elifaz Ayupning on balisidin həm barlik mal-mülkidin ayrilip qəloqanlikini pütünləy esidin qikirip kəyoqandək kılatti.

6:2 «... Ah, beximoqa qüxkən barlik balayıkaza bular, yəni dərdlik zarlirim bilən billə tarazilansa!» — Ayupning bu səzi: «dərdlik zarlirim» wə beximoqa qüxkən bala-qazalar tarazada selixturulsa, əməliyəttə mening zarlirimning az ikənliki kərünidu, dəgən məninə öz iqigə elixi mumkin.

6:3 Pənd. 27:3

6:4 «Ularınq zəhirini rohim iqməktə» — yəni, «Ularınq zəhiri rohimni yəp ketidu».

6:4 Zəb. 38:1-3

6:10 «Həttə ... xadlinattim; qünki Mukəddəs Boloquqining səzlidin tanmioqan bolattim!» — Ayupning bundək oylıxi: «Əgər hazır Huda mening jenimni əlsa, mən Uningdin yüz ərümigən manə muxu qəoqdila əlsa boptikən; biraq bu əzab-əqubətlər dawamlaxturulsa, məndə nemə əzgirixlər bolar, mən Hudadin tanimənmü kəndək? Xunga yaxsi U hazır meni əpkətsə, kəttik bir zərbə bilən əpkətsə maylı» dəgəndək məninə beridu.

Mening ʻtlirim mistin yasaloʻanmidi?

¹³ ʻzümğə yardəm bərgüdək maʻodurum qalmidi əməsmu?

Hərəkəndək əkil-tədbir məndin qoʻqliwetilgən əməsmu?

Buradərliining Ayupni daʻoʻda qoyuxi

¹⁴ ʻümdisizlinip ketiwatқан kixigə dosti meħribanliқ kərsətmiki zərürdur;

Bolmisa u Həmmigə qadirdin qorқuxтин waz keqixi mumkin.

¹⁵ Birak buradərliim wakitliқ «aldamqi erik» süyidək,

Manga heligərlik bilən muamilə kilmakta;

Ular suliri ekіp tügigən erikқа ohxaydu.

¹⁶ Erigən muz suliri erikқа kirgəndə ular qaridap ketidu,

Karlar ularning iqidə yokilip ketidu,

¹⁷ Ular pəsilning illixi bilən kurup ketidu;

Həwa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu.

¹⁸ Səpərdaxlar mangoʻan yolidin qikip, erikқа burulidu;

Ular erikni boylap mengip, qəldə ezip əlidu.

¹⁹ Temalik karwanlarmu erik izdəp mangdi;

Xəbalik sodigərlərmu ularoʻja ʻümid bilən qaridi;

²⁰ Birak ular ixənginidin ʻümdisizlinip nomusta qaldi;

Ular axu yərgə kelixi bilən parakəndiqilikdə uqriddi.

²¹ Mana silər ularoʻja ohxax manga tayini yok bolup qaldinglar;

Silər qorқunqluқ bir wəhimini kərüpla qorқup ketiwatisilər.

²² Mən silərgə: «Manga beringlar»,

Yaki: «Manga mal-mülükliringlardin hədiyə qilinglar?» — degənni qaʻan dəp baққан?

²³ Yaki: «Meni ezitқuқining qolidin kutқuzunglar!»

Yaki «Zorawamlarning qolidin gərugə pul bərsənglar!» dəp baққанmu?

²⁴ Manga əgitiр qoyunglar, süküt qilimən;

Nədə yoldin qikқанliқimni manga kərsitip beringlar.

²⁵ Tooqra səzlər nemidegən etқür-hə!

Birak əyiblinglar zadi nemini ispatliyalaydu?!

²⁶ ʻümdisizləngən kixining gəpliri etüп ketidioʻan xamaldək tursa,

Pəқət səzlərnila əyibliməқqimusilər?.

²⁷ Silər yetim-yesirlarning üstidə qəк taxlixisilər!

Dost-buradiringlar üstidə sodilixisilər!.

6:14 «ʻümdisizlinip ketiwatқан kixigə dosti meħribanliқ kərsətmiki zərürdur; bolmisa ...» — ayətning baxқа birnəqqə təjimiлиri bar. Bularning biri: «Hətta u Həmmigə Qadirdin qorқuxтин ayriloʻan bolsimu, ʻümdisizlinip ketiwatқан kixigə dosti meħribanliқ kərsətmiki zərürdur».

6:15 «aldamqi erik» — qəl bayawanda tuyuқsiz ekіxtin tohtaydioʻan erik, Yoluқilarning muxundaқ erikқа ixinixi intayin hətərlik, əlwəttə. 20-21-ayətlərnı kərüng.

6:17 «Həwa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu» — demək, əng kərək boləʻan waқitta bu eriklar oʻjayib bolidu.

6:19 «Xəbalik sodigərlərmu ularoʻja ʻümid bilən qaridi» — yaki «Xəbalik sodigərlərmu ularoʻja uqraxni ʻümid qilatti».

6:22 «Manga mal-mülükliringlardin hədiyə qilinglar?» — degənni qaʻan dəp baққан?» — Ayup u dostliroʻja heqқаʻan kərzdar bolup baқmioʻan. U: «Silərdin pul yaki mal-mülük kütkinim yok, silərdin kütkinim pəқət azraq həsdaxliқ yaki meħribanliқ, halas» deməқqi.

6:25 «Birak əyiblinglar zadi nemini ispatliyalaydu?» — xu waқitқiқə Ayupning üq dosti arisidin pəқət Elifaz səz qiloʻan. Ayup «əyiblinglar» (keplük xəkli) degən səzi bilən ularoʻja: «Silər yenimoʻja kelixтин awwal əħwalim tooqruluқ til biriktürüwəloʻan ohxaysilər» dəp puritiwatidu.

6:26 «ʻümdisizləngən kixining gəpliri etüп ketidioʻan xamaldək tursa,...» — Ayup bu gəpliri bilən əzümning bəzi səzlirimning həddidin exip kətkənlikini bilimən, dəp etirap qiloʻan bolsa kərək. Baxқа birhil təjimiisi: «Silər pəқət səzlərnila əyibliməқqimusilər, ʻümdisizləngən kixining gəpliri nahayiti etüп ketidioʻan bir xamaldəkla dəp qariməқqisilər?».

6:27 «Dost-buradiringlar üstidə sodilixisilər!» — baxқа birhil məniisi: «Silər dost-buradərlər üqün ora kolixisilər».

²⁸ Əmdi manga yüz turanə qarap bekinglar;
Aldinglardila yalojan söz kılalamdim?
²⁹ Ətünimən, boldi kılinglar, gunah bolmisun;
Rast, kaytidin oylap bekinglar,
Qünki ezümning toqrilikim tarazida turidu..
³⁰ Tilimda hatalik barmu?
Tilim yamanlikni zadi tetiyalmasmu?

Insanlarning turmux azabliri

7¹ Insanoja zeminda jəwrə-japa qekidiojan turmux bekitilgən əməsmu?
Uning künliri bir mədikarningkigə ohxax əməsmu?
² Kıl kəqkurunning sayisigə tənna bolojandək,
Mədikar öz əmgikining həkkini kütkəndək,
³ Mana bihudə aylar manga bekitilgən,
Ojəxlikkə tolojan keqilər manga nesip kılinojan..
⁴ Mən yatqinimda: «Kaqan qoparmən?» dəp oylaymən,
Birəq kəq uzundin uzun bolidu,
Tang atquqə pütin bir keqə mən tolojinip yatimən.
⁵ Ətlirim kurtlar həm topa-qanglar bilən kaplandi,
Terilirim yerilip, yiringlap kətti..
⁶ Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik etidu,
Ular ümidsizlik bilən ayaqlıxay dəp qaldi..
⁷ Ah Huda, mening jenim bir nəpəsəla halas.
Kəzüm yaxxilikni kaytidin kərməydiqanliki esingdə bolsun;
⁸ Meni Kərgüqining kəzi ikkinqi kətim manga qarimaydu,
Sən nəzirini üstümə qüxürginingdə, mən yəqalojan bolimən..
⁹ Bulut ojayib bolup, kayta kərünmigəndək,
Ohxaxla təhtisaraqa qüxkən adəm kaytidin qikmaydu..
¹⁰ U yənə öz eyigə kaytmaydu,
Əz yurti uni kayta tonumaydu.
¹¹ Xunga mən aqizimni yummay,
Rəhimning dərd-əlimi bilən söz kılay,
Jenimning azabidin zarlaymən.
¹² Nemixka Sən üstümdin kəzət kılisən?
Mən hətərlək bir dengizmu-ya?

6:29 «Qünki ezümning toqrilikim tarazida turidu» — yaki: «Qünki bu ixta hək mən tərəptidur».

7:3 «Mana bihudə aylar manga bekitilgən,...» — bu jümlə Ayupning azabi axu künigə bəlkim birnəqqə ay uzartilojanlikini kərsitidu. Uning dostlirining Ayupning kexioja kəlgüqə kılojan səpəri uzun bolojan bolsa kərək.

7:5 «Ətlirim kurtlar həm topa-qanglar bilən...» — yaki «Ətlirim kurtlar həm kəqəq-qəqalar bilən...».

7:6 «Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik etidu» — bapkarning mokisi intayin tez, tohtimay hərəkət kılidu. «Ular ümidsizlik bilən...» — ibraniy tilida «ümidsizlik» wə «yip» ahangdax söz. Ayup muxu ayəttə öz həyatini toqulidiojan gıləmə ohxitip, «yip tohtap kəlojudək» deməkqi.

7:7 Ayup 8:9; 10:9; 14:1, 2, 3; 16:22; Zəb. 90:5, 6, 9; 102:11; 103:15; 144:4; Yəx. 40:6; Yak. 4:14; 1Pet. 1:24

7:8 «Sən nəzirini üstümə qüxürginingdə, mən yəqalojan bolimən» — bu 7-8-ayəttə, 21-ayətkə ohxax, Ayup «I Huda, Sən baldur manga rəhim kılmisang, keqikip kəlisən!» degəndək kılattı.

7:9 «Təhtisara» — muxu yərdə «təhtisara» (ibraniy tilida «xeol») degən yər «yər astidiki saray» (yəni, «təkt saray»), əlgənlərnin rəhliri barəjan jayni kərsitidu. Eniğ turuptiki, Ayupning bu sözləni eytkənda gərdin tirildürülük toqrisida həwiri kəp əməs idi.

Yaki dengizdiki bir əjdihəməmə?

¹³ Mən: «Ağ, yatkən ornum mənə rahat beridu, Kərpəm nalə-pəryadiməyə dərmən bolidu» — desəm,

¹⁴ Əmdi Sən qüxlər bilən mənə qorqutuwatisən, Olayibənə alamətlər bilən mənə wəhimə salisən.

¹⁵ Xuning üçün boquluxumni, ölümni, Bu səngəklirimə qarap olturuxtın artuq bilimən.

¹⁶ Mən öz jenimdin toydum;
Mening mənəggüə yaxioqum yok,
Mənə maylimə qoyiwətkin,
Mening künlirim bihudidur.

¹⁷ İnsan balisi nemidi?

Sən nemixkə uni qong bilisən,
Nemə dəp uningəyə kəngül berisən?

¹⁸ Hər ətigəndə uni sürüxtürüp kelisən,
Hər nəpəs uni sinaysən!

¹⁹ Qaqanoqiyə meningdin nəziringni almayəsən,
Mənə qaqanoqiyə aqzimdiki serik suni yutuwaləqudək aram bərməysən?

²⁰ Mən günah qıləqan bolsam, i insaniyətni Kəzətküq, Sənə nemə qiliptimən?!

Mən Sənə yük bolup qaldimmu?
Buning bilən mənə Əzünggə zərbə nixani qıləqansənmu?

²¹ Sən nemixkə mening itaətsizlikimni kəqürüm qilip, Günahimni saqit qilməysən?

Qünkü mən pat arida topining iqidə uhlaymən;
Sən mənə izdəp kelisən, ləkin mənə məwjut bolmaymən».

Xuhalik Bildad səzləydu — Ilgiri ki dəwrlərdiki azab-oqubətlər toqruluq guwahlik

⁸ Andin Xuhalik Bildad jawabən mundaq dedi: —

² «Sən qaqanoqiyə muxulərnə səzləysən?

Aqzindədiki səzlər küqlük xamaldəq qaqanoqiyə qikidu?

³ Təngri adalətni burmiləququmu?

Həmmigə Qadir adillikni burmiləmdu?

⁴ Səning baliləring Uning əldidə günah qıləqan bolsa, U ələnə itaətsizlikəninə jazasəyə tapxurəqan, halas.

7:12 «Nemixkə Sən üstümdin kəzət qilisən?» — Ayup: «Mən ələmnənin əmanlikəyə birhil həwp yətküzəmdim-ya?» dəp Hudadin soriməqə oħxaydu.

7:15 «... boquluxumni, ölümni, bu səngəklirimə qarap olturuxtın artuq bilimən» — Ayupnənin kesili, bəlkim, boqunukux kesili (dəm siqilix kesili) boluxi mumkin.

— Bu ayət yənə mundaqmı tərijimə qilinidu, yəni: «Gələnə siqkuqı bolsa boynumni, ölüm bolsa səngəklirimni tallidi».

7:16 «Məning künlirim bihudidur» — yəki «Məning künlirim bir nəpəs, halas!».

7:16 Zəb. 62:9; 144:4

7:17 Zəb. 8:4; 144:3; İbr. 2:6

7:21 «...sən mənə izdəp kelisən, ləkin mənə məwjut bolmaymən» — 7-bab, 7-8-ayət üçün berilən izahatnəmi kərting. Muxu yərdə, Ayupnənin iqidiki etiqaq həm gumənnənin bir-birigə boləqan kürixi kərünidu. Ayup bir təərəptin Hudani duxminimdək ix kildi, ləkin yənə bir tərəptin U kəlgüsüdə Əz dostini izdigəndəq mənə izdəp kelidu, biraq tapalmaydu, dəydu.

8:3 Qan. 32:4; 2Tar. 19:7; Dan. 9:14

8:4 «Səning baliləring Uning əldidə günah qıləqan bolsa, U ələnə itaətsizlikəninə jazasəyə tapxurəqan, halas» — Bildadnənin bu bayani rəhimsizlik bilən qilinəqan səzlərdur; bu səzlər Ayupnənin yarisəyə tuz sepip uni təhimu azabkə

«Ayup»

- ⁵ Birak əgər özünq hazır qin kenglüngdin Təngrini izdisəngla,
Həmmigə Qadiroğa iltija kılsangla,
⁶ Əgər sən sap dil həm durus boləqan bolsang,
Xübhısızki, U sən üqün oyojınidu,
Qoqum sening həkkanıyılıqınoğa toləqan turaləqungni gülləndüridu.
⁷ Sən dəsləptə etibarsız qaraləqan bolsangmu,
Birak sən ahirida qoqum tehimu güllinisən.
⁸ Xunga səndin ötünəyki, ötkənki dəwrlərdin sorap bəkkın,
Ularınq ata-bowilirining izdinixlirigimu kəngül qoyojın.
⁹ (Qünki biz bolsak tünügünla tuəquləqanmız;
Künlirimiz pəkət bir sayə boləqəqə, həqnemini bilməymiz)..
¹⁰ Sanga kərsətmə berip əgətələydioqan ular əməsmu?
Ular öz kənglidikini sanga səzliməmdu?
¹¹ Latqə bolmisa yekənlər egiz əsələmdu?
Qomuxluktiki ot-qəplər susiz əsələmdu?
¹² Ular yexil peti bolup, tehiqə orulmioqan bolsimu,
Hərəkəndək ot-qəptin tez tozup ketidu..
¹³ Təngrini untuəqan kixilərninq həmmisining aqıwətliri mana xundəktur;
İplaslarning ümidi mana xundək yokkə ketər..
¹⁴ Qünki uning tayanəqini qürük bir nərsə, halas;
Uning ixəngini bolsa əmüqükning toridur, halas.
¹⁵ U əz uwisioğa yəlinidu, birak u məzmut turmaydu;
U uni qinq tutuwaləqan bolsimu, birak u bərdaxlık bərelməydu.
¹⁶ U kuyax astida kəkligən bolsimu,
Uning piləkliri əz beəqini kaplıəqan bolsimu,
¹⁷ Uning yiltizliri tax dəwisigə qirmixip kətkən bolsimu,
U taxlar arisida orun izdigən bolsimu,
¹⁸ Ləkin Huda uni ornidin yuliwətsə,
Axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» — dəydu..
¹⁹ Mana uning yolining xadlık!
Uningdin keyin ornoğa baxkıliri tupraqtın ünidu.
²⁰ Qara, Huda durus adəmnı taxlimaydu,
Yakı yamanlık qıloquqılarning qolını tutup ularnı yəliməydu..
²¹ U yənə sening əqozingni külkə bilən,

salidu. Qünki Ayupning həsrıti dəl muxu ix tüpəylidin boluwatatti; birak Bildadning Ayupning balilirining ötküzgən birə gunahı toorısida həqkəndək ispatı yoktur. Biz bolsak, uning balilirining əməliyəttə əz gunahı səwəbidin əlmiganlikini bilimiz.

8:5 Ayup 22:23

8:8 Qan. 4:32

8:9 «Künlirimiz pəkət bir sayə...» — Bildadning bu degini, uning u dəwridiki ata-bowilirining (əzining zamani bilən selixturoqanda) intayin uzun əmürlük boləqanlikini kərsitixi mumkin. (Təwratıtki «Yarıltilix» kismioğa asasen, Adəm'atimidzin baxlap Nuh pəyoqəmbərninq dəwrigiəqə nuroqun adəmlər birnəqəqə yüz yil yaxiojanidi).

8:9 Yar. 47:9; 1Tar. 29:15; Ayup 7:5, 6, 7; Zəb. 39:5, 13; 102:11; 144:4

8:12 Zəb. 129:5-6; Yər. 17:6

8:13 Ayup 11:20; 18:14; Zəb. 112:10; Pənd. 10:28

8:18 «... Ləkin Huda uni ornidin yuliwətsə, axu yər uningdin tenip: «Mən seni kərmigən!» — dəydu» — muxu yərlərdə Bildad Ayup uqrioqan balayı'apətni xu birnəqəqə ixkə ohxatqan boluxi mumkin: — awwal -15-ayəttə, u «yamanlarning əyining əqulap ketixi» toorırluk səzləydu; ikkinqi, 16-ayəttiki «piləklər» degən səz, ibraniy tilida «pərzəntlər»nımu kərsitidu. Üqinqi, muxu ayəttə bəlkim «axu yər» degən səz Ayupning yurtdaxlirini kərsitidu; ular uni qətkə kəkıp: «Səndək Huda lənət qıloqan adəmnı tonumaymız» degən mənilərdimu eytiləqan boluxi mumkin.

8:20 «... yamanlık qıloquqılarning qolını tutup ularnı yəliməydu» — yakı «...yamanlık qıloquqılarnı qolioğa kütq bərməydu».

Ləwliringni xadliq awazliri bilən tolduridu,

²² Sanga nəprətləngənlərgə xərməndilik qaplinidu,
Əskilərnin qediri yökətilidu».

Ayup bərgən jawabi — «İnsan balisi kəndək kəlip Huda aldida adil bolalaydu?»

⁹¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

² Way, seningla tooqra, dunyani həkikətən sən degəndək dəp bilimən!
Biraq insan balisi kəndək kəlip Təngri aldida həkəkəniy bolalisun?

³ Həttə əgər birsi uning bilən dəwalixixkə petinalisa,
Xu kixi məsililərnin mingdin birigimu jawab bərləməydu..

⁴ Uning kəlbidə qongkür danalix bardur,
U zor küq-kudrətkə igidur;
Kimmu Uningoqə karxi qikip, yurikini tom kəlip,
Keyin tinq-aman kəloqan?

⁵ U taoqlarni qəzipidə qulatkənda,
Ularoqə həq bildürməyła ularni yulup taxlaydu.

⁶ U yər-zeminni təwritip öz ornidin kəzoqəjitidu,
Xuning bilən uning tüwrükliri titrəp ketidu.

⁷ U kuyaxkə kətürülmə dəp səz kəlsila, u kəpəmaydu;
U halisa yultuzlarningmu nurini pəqətləp koyalaydu.

⁸ Asmanlarni kəng yayoquqi pəkət udur,
U dengiz dolkunliri üstigə dəssəp yuridu..

⁹ U yəttə kərakqi yultuz, Orion yultuz türkümi wə kəlb yultuz topini,
Jənuubi yultuz türkümlirininimu yaratkən..

¹⁰ U həsabləqəsusiz uluq ixlarni,
Sanap tütətməydiqə karamət ixlarni kəlidu..

¹¹ Kəra, U yenimdin ətidu, biraq mən Uni kərməymən;
U ətəp ketidu, biraq Uni baykəiyəlməymən..

¹² Mana, U elip ketidu, kim Uni Öz yolidin yanduralisun?
Kim Uningdin: «Nemə kəliwatisən» dəp soraxkə petinalisun?

¹³ Təngri qəzipini kəyturuwəlməydu;
Rəhabning yərdəmqiliri Uning ayioqə bax egidu..

¹⁴ Xundək turukluk, mən kəndəkmu uningəqə jawab bərləyettim.
Mən munazirə kəloqədək kəndək səzlərnə talliyəlyettim?

9:2 Ayup 14:4; 25:4; Zəb. 143:2

9:3 «Həttə əgər birsi uning bilən dəwalixixkə petinalisa, xu kixi məsililərnin mingdin birigimu jawab bərləməydu» — buning yənə bəxkə ikki hil tərjimisi boluxi mumkin: (1) «Əgər Huda birsi bilən dəwalixixni layik kərsə, u kixi mingdin bir məsiligimu jawab bərləməydu»; (2) «Əgər Huda birsi bilən dəwalixixni layik kərsə, Huda u kixining mingdin bir məsilisigimu jawab bərləməydu».

9:8 Yar. 1:6

9:9 «Jənuubi yultuz türkümlirininimu yaratkən» — yəki: «Jənuubi asmandiki həzinilərnə yaratkən».

9:10 Ayup 5:9; Zəb. 72:18; 77:14; 86:10; Rim. 11:33

9:11 «U yenimdin ətidu» — yəki: «U yenimdin ətsə». «U ətəp ketidu» — yəki: «U ətəp kətsə».

9:12 «U elip ketidu» — yəki: «U elip kətsə» yəki «U bulap kətsə».

9:13 «Rəhab» — «Rəhab»ning mundaq üç hil mənə mumkinlikli bar: — (1) həkəwurluk; (2) Misir imperiyəsinin yənə bir ismi (kədimki dunyada həkəwurlukta dangki qikkən); (3) əng qong mumkinlikli bar mənisi xuki, dengizdiki zor, kərkunluk bir həywaning ismi. Bu yooqan həywaning yənə bir ismi «ləwiatan» boluxi mumkin (yukirikli 3-bab, 8-ayəttiki izahətni kərtəng). U Məkəddəs Kitəbtiki bəxkə birnəqqə yərlərdə Xəytanning bir simwoludur. Xunga muxu yərdə «Rəhabning yərdəmqiliri» bəlkim Xəytanning yərdəmqilirini kərsətgən boluxi mumkin.

- ¹⁵ Mubada mən həkkəniy bolsammu,
Mən yənə Uningoşa jawab berəlməytdim;
Mən pəkət sotqimoşa iltijala kılalaytdim.
- ¹⁶ Mən Uningoşa iltija kıləjan wə U manga jawab bərgən bolsimu,
Mən tehi Uning sadayimni anglioanlikioşa ixənq kılalmiojan bolattim;
- ¹⁷ U boran-qapqunlar bilən meni ezidu,
U yarilirimni səwəbsiz awutmaqta.
- ¹⁸ U manga hətta nəpəs elixkimu ruhsət bərməydu,
Əksişə U manga dərd-ələmni yükliwətti.
- ¹⁹ Küq-küdrət toşrisida gəp kıləsək, mana, Uningdin küqlük yənə baxka kim bar?
Adalətkə kəlsək, kim Uni sotka qakıralisun?!
- ²⁰ Mən özümni aklımaqçı bolsam, öz aqşım özümni gunahka paturar,
Kosursiz boləjan bolsam, U yənə meni əgri dəp bekitər..
- ²¹ Birək mən əslidə eyibsiz idim.
Məyli, özümning kandaq bolidiojanlikim bilən pərwayim pələk!
Əz jenimdin toydum!
- ²² Həmmə ix ohxax ikən; xunga mən dəymənki,
U duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla yökıtidu..
- ²³ Tuyuksiz bexioşa kaza kelip əlsə,
U bigunahlaroşa kılinojan bu sinakka qarap külidu..
- ²⁴ Yər yüzi yamanlarning kolioşa tapxuruldi;
Birək U sotqılarning kəzlırını bu adalətsizlikni kərləməydiojan kılıp qoyidu;
Muxundək kıləuqi U bolmay, yənə kim bolsun?

²⁵ Mening künlirim yəltapaning yügürüxinimu tez ətidu;
Ular məndin keqip ketidu,
Ularıning heqkəndək yaxxılık yökıtur..

²⁶ Ular kəmux kemilərdək qapsan ətüp ketidu;
Aloşur bürküt ownı tutkılı xungəşuqəndək tez mangidu..

²⁷ Əgər: «Nalə-pəryadtin tohtap,
Qırayimni tutuldurmay hux qıray bolay» desəmmu,

²⁸ Mən yənə azablırimning həmmisidin kərkəp yürimən;
Qünki Seni meni bigunah hesablımaydu dəp bilimən..

²⁹ Mən həman əyiblik adəm bolsam,

9:19 «Adalətkə kəlsək, kim uni sotka qakıralisun?!» — əslı tekıstni qüxinix səl təx. Baxka hil tərjimiliri boluxı mumkin.

9:20 «... Kosursiz boləjan bolsam, u yənə meni əgri dəp bekitər» — Ayupka mubada Hudaning aldida ətini aklax pırsiti kəlsimu, u Hudaning zor küq-küdriti bilən aqşızining eqılmas kılınıxidin, yaki hətta «maxına adəmdək» öz aqşız bilən ətini əyibləp ketixidin kərkıdu. «Huda həmmidin küqlük, xunga U adıl» değan kəzkarax dunyadiki hərbir zalimning: «Küq-hokuk değan həktur» değan kəzkarixioşa yekin kelidu. Ayup muxu yərdə «Huda manga undək muamilə kılsa, adıl bolmaydu» deməkqi bolidu. Kitabning keyinki kısımlirida, Hudaning həm həmmidin küqlük həm xuning bilən birgə pütünləy adıl ikənlikı aydınglıxidu.

9:22 «... mən dəymənki, u duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla yökıtidu» — nəhayiti enıkkı, bu bəbtiki 14-ayəttin 34-ayətkiçə Ayup Hudaning namini bir kətimmu tiləşə almay, pəkət Uni: «U... Uning... Uni... Sən...» dəp ataydu. Bəlkim u Hudaning zor küq-küdrıtigə həm ətining həzirki kərkəşnıqlık əhwalini qəngkır oylap, bək kərkəşnıqlık kətkən bolsa kərək.

9:22 Top. 9:2, 3; Mal. 3:14

9:23 «... U bigunahlaroşa kılinojan bu sinakka qarap külidu» — bu ayət Ayupning jan aqqıkidin, xundakla Hudaşa boləjan gumanidin eytkən bayanlırining iqidə əng kəttiki boluxı mumkin.

9:25 Ayup 7:6, 7

9:26 «Kəmux kemilər» — kədimki Misirdə kəp ıxıltilgən, Nil dəryasida nəhayiti tez mangıdiojan birhil kəmə.

9:28 «... Seni meni bigunah hesablımaydu dəp bilimən» — Ayup yənə Hudaning adalıtidin gumanlınıdu. 31-ayəttə bolsa uning ümidı bəlkim əng təwən dərijigə qüxkən boluxı mumkin.

Mən bihüdə japa tartip nemə kilay?

³⁰ Həttə qar süyi bilən yuyunup,
Qolumni xunqə pakizliqan bolsammu.

³¹ Sən yənla meni əwrəzgə qəmüldürisənki,
Əz kiyimimmu məndin nəprətlinidiqan bolidu!

³² Qünki U mən Uningoşa jawab berəligüdək, manga ohxax adəm əməs.

Mening Uning bilən sotta dəwalaxquqilikim yoktur...

³³ Otturimizda hər ikkimizni əz qoli bilən təng tutidiqan kelixtürgüqi bolsidi!

³⁴ U Özining tayikini məndin yirək kılsun,

Uning wəhimisi meni qorkatmisun;

³⁵ Xundila mən Uningdin qorkmay səzliyələyttim;

Birək əhwalim undək əməstur!

Seoqiz lay kulalqi bilən səzlixidu

10¹ Mən əz jenimdin nəprətlinimən;
Əz dərdimni təküwalay;

Qəlbimdiki aq-zarimni səzliwalay.

² Mən Təngrigə: «Mening gunahimni bekitmə; manga kərsətkinki,

Sən zadi nemə üqün mən bilən dəwalixisən?

³ Adəmni əzgining,

Əz qolung bilən yaratqiningni qətkə kəqkining Sanga paydilikmu?

Yamanlarning suyikəstigə nur qaqkining yaxximu?

⁴ Səning kəzüng insanningkidək ajizmu?

Sən adəmlər kərgəndək hirə kərəmsən?

⁵ Səning künliring əlidiqan insanning künliridək qəklikmu?

Səning yilliring insanning yilliridək kışkimu?

⁶⁻⁷ Sən mening rəzil adəm əməslikimni bilip turup,
Səning qolungdin qutuldurəqüdək həqkimning yoklukini bilip turup,

Nemixka mening hatalikimni sorap yürisən?

Nemixka mening gunahimni sürüxtürisən?» — dəymən.

⁸ — Sən Əz kolliring bilən meni xəkilləndürüp, bir gəwdə kılip yaratqansən;

Birək Sən meni yokatmaqışən!

⁹ Sən layni yasioqandək meni yasioqiningni esingdə tutqaysən, dəp yelinimən;

9:30 Yər. 2:22

9:32 «Qünki U ... manga ohxax adəm əməs. Mening Uning bilən sotta dəwalaxquqilikim yoktur» — bu bayan bəlkim kitabiki soraloqan əng qongqur soal boluxi mumkin; demək, adəm Huda bilən kəndəkmu kelixəlisun?

9:32 Top. 6:10; Yər. 49:19

9:33 «Otturimizda ... kelixtürgüqi bolsidi!» — Ayup: Adəm bilən Hudaning otturisida turidiqan, bir qoli bilən Hudani tutidiqan, bir qoli bilən insanni tutidiqan kelixtürgüqi bolsidi! dəp eytən bu kelixtürgüqi İnjilda dəl Əysa Məsihning əzi ikənliki ayan kılinidu («1Tim.» 2:5)

9:34 Ayup 13:20; 33:7

10:3 «Əz qolung bilən yaratqiningni qətkə kəqkining Sanga paydilikmu?» — Ayup bəlkim: — «Sən manga həm pütün insanoşa xunqə yaxxi əjringni singdurgənəkənsən, nemixka bu yaxxi nərsəngə xundək ziyan yətküzisən?» deməkqi. U təwəndiki 8-12-ayətlərdə bu səzining mənisini kengəytitdu.

10:4 «Səning kəzüng insanningkidək ajizmu?» — ibraniy tilida: «Səning kəzliri ətlək kəzlərmu?».

10:5 «Səning künliring ... qəklikmu? Səning yilliring insanning yilliridək kışkimu?» — Ayup bu jümlilərdə həmme imkaniyətni ottura qoyidu; andin u həmhisini degüdək qətkə qakidu — Huda adəmni əzginə huxalmu-ya? U adəmdək kalta pəmlikmu-ya, yəki uning əmri kışka bolup özini jazalaxka ülgürəlməmdu-ya? (undək bolmisa, mən zadi nemixka xundək azabka kəldurulimən?) dəp oylaydu Ayup.

Sən meni yənə tupraqqa qayturamsən?.

¹⁰ Sən ustilik bilən meni süttək quyup qayqap,
Meni irimqiktək uyutqan əməsmu?..

¹¹ Sən tərə həm ət bilən meni kiyindürgənsən,
Ustihan həm pəy bilən birləxtürüp meni tokuqənsən.

¹² Sən mənə həyat həm mehır-xəpkət təkdım kılqənsən,
Sən səygüñ bilən rəhimdin həwər alding..

¹³ Bırək bu ixlar Sening kəlbıñdə yoxurukluk idi;
Bularning əslidə kəlbıñdə püküklikini bilimən.

¹⁴ Gunah kılqan bolsam, Sən meni kəzıtıp yürgən bolatting;
Sən mening kəbihlikimni jazalıməy koymaytting.

¹⁵ Rəzil hesablanqan bolsam, mənə bala kələtti!

Həm yaki həkkəniy hesablanımmu, kəttik nomuşka qəmüp, azabka qəmginimdə,
Bəximni yənə kətürüxkə jür'ət kılalmayttım;

¹⁶ Hətta bəximni kətürüxkə jür'ət kılımmu,
Sən əxəddiy xirdək mening peyimə quxətting;
Sən mənə karamət küqüñni arka-arkidin kərsitəttıñ..

¹⁷ Sən meni əyibləydiqan guwahqiliringni kəytidin aldiməqə kəltürisən;
Mənə kəritiləqan qəzipingni zor kılisən;
Küqliring mənə kərxı dolqunlap kəlməktə..

¹⁸ Sən əslidə nemişka meni baliyatqudin qıkarəqənsən?
Kaxki, mən qaqrap kətkən bolsam, həq adəm meni kərməs idi!

¹⁹ Mən həqqaqan bolmiqan bolattım!
Baliyatqudin biwasitə gərgə apiriləqan bolattım!

²⁰⁻²² Mening azoqinə künlirim tügəy dēgən əməsmu?

Xunga mən barsa kəlməs yərgə barəquqə,
— Kərangəquluk, ölüm sayə boləqan zeminqə,
— Zulmət bir zeminqə, yəni kərangəqulukning əzining zeminqə,
Ölüm sayisining zeminqə,
Tərtipsiz, həttə öz nuri kəpkərangəqı kılinqan xu zeminqə barəquqə,
Mənə azrak jan kırıx üqün,
İxıñni bir dəkikə tohtat, məndin neri bol!».

10:9 Yar. 2:7; 3:19

10:10 «Sən ... meni irimqiktək uyutqan əməsmu?» — Ayupning «meni süttək quyup qayqap, ... irimqiktək uyutqan» dēgən səzliri Hudaning öz tenini xunqə əjayiblik bilən mürəkkəp yaratqanlıqını bildiridı.

10:10 Zəb. 139:15,16

10:12 «Sən səygüñ bilən...» — ıbraniy tilidə: «sən yöklixing bilən...». «... Sən səygüñ bilən rəhimdin həwər alding» — 8-12-ayəttə, Ayup Hudaning insanning tenini xunqə karamət ustilik bilən birləxtürüp yasap, xəpkət-səygü kərsətkəndin keyin, Hudaning hər bir adəmə nisbətən uluq, karamət bir pılanı boluxı kərək, dəp kəraydu. Bırək Ayup əzining ixidə mundaq əjayib pılanı kərləməy, əksiqə Hudaning uning bərlıqını astin-üstün kılıwətkənlıqını kərup qorqup kətip: «Bırək bu ixlar sening kəlbıñdə yoxurukluk idi» (13-ayət) dəp, Huda mening dostum əməs, düxminim bolup qıqqan dəp gumanlınıdı. Ayupning Hudaning dostlukidin məhrum boləqanmən dēgən həssiyatı wə uningdə Hudaning uning bilən bılə boləqanlıq səzimining yökluğu, xühşisizki uning üqün həmmidin azablık ix idi.

10:16 Yəx. 38:13; Yıq. 3:10

10:17 «Mən əyibləydiqan guwahqiliring» — Ayupning bu dēgini, bəlkim, Hudaning uni «Sən gunah kılding, xunga jazalandıñ» dəp əyibləydiqan bırnəqqə guwahqını orunlaxturəqan, dəp kərsətməkqi; guwahqılar bolsa, uning üq dostını, öz bexioqə qüxkən külpətləni həmdə kəsəlning azablırını öz iqigə əlsə kərək.

10:18 Ayup 3:11

Zofarning birinchi sözi — «sahta adamlarning aqiwiti»

- 11**¹ Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi: —
² «Gəp mundak kəp tursa, uni jawabsiz qalduroqili bolmas?
Səzmən kixi əzini aqlisa bolamdu?
³ Səning səpsətəliring kəpqilikning aqzini tuwaklisa bolamdu?
Sən mazak kəlip səzlīgəndin keyin, həqkim bu ixni yüzüngə salmisunmu?
⁴ Qünki sən: «Məning əkidilirim saptur,
Mən sən Hudaning aldidə pakməni» — deding..
⁵ Ah, Təngri gəp kilsidi!
Aqzini eqip seni əyiblisidi!
⁶ Xundak kəlip U danalığning sirlirini sanga eqip bərsidi!
Qünki danalığ ikki tərəpliktur!
Təngrining gunahingning heli bir kismini kətüriwetip, ulardin ətədioanlığını obdan bilip qoy!
⁷ Sən Təngrini izdigən təkdirdimu Uni tüptin tonuyalamsən?!
Həmmigə Qadiring qəksizlikini qūxinip yetələmsən?
⁸ Bundak danalığ asmandin egizdur, uningəja erixixkə nemə əmalig bar?
U təhtisaradin qongqurdur, sən nemini bilələysən?
⁹ Uning uzunluğu yər-zemindən uzundur,
Kəngliki dengiz-okyanlardan kəngdur.
¹⁰ U ətüp ketiwetip, adəməni qamisa, uni sorakka qaqirsa, kimmu Uni tosalisun?
¹¹ Qünki U sahta adəmləni obdan bilidu,
U təxkürməy turupla aldamqılıqni allıqqaqan kərüp boləjan..
¹² «İnsan tuqulup bir yawa exəkning təhiyigə aylanoquqə,
Nadan adəm dana bolur!»..
¹³ Birak sən bolsang, əgər kəlbingni toqrilatsang,
Kəlungni Hudaqə qarap sozsang,
¹⁴ Kəlungdiki kəbihlikni ətüingdin neri kilsang,
Qedirliringda həq yamanlıqni turoqzmisangla,
¹⁵ Sən u qaqda yüzüingni qusursiz kətürüp yürisən,
Təwrənməs, kərkunqsziz bolisən;
¹⁶ Japayingni untuysən,
Həttə ekip ətüp kətkən suni oyliqandək ularni əsləysən;
¹⁷ Künliring qūxtiki nurdin yoruk bolidu,

11:1 «Naamatlik Zofar» — Ayupqa səz kildioqan uning üqinqi dostidur. Biz Ayupning bu üq dostini selixturidioqan bolsak, Elifaz ədəblikrək, baxqılardin səl məhribandək kərünidu; səz kiliq tərtipidin kərioqanda, uning yexi bəlkim əng qong, ahirdə səzlaydioqan Zofar əng kikiq boluxi mumkin. Elifaz əz təjribisini, yəni əzining kərgən qəyibənə əlamitini bəkrək təkitləydu; Bildad bolsa ən'əniqi bolup, ilğiriki dəwrdikilər məyli nemə degən bolmisun, xu toqra dəp qaraydu; Zofar bolsa həssiyatqan, kəpal, əmmibab məkal-təmsillərgə əmrək, «Jamaətning pikri bəribir toqridur» dəp qaraydu (3-ayəttimu «kəpqilik» degən səz təkitlinidu). Bəzidə uning gəp-səzdiridin yamanlarning jazalinixidin uning nəhayiti huzur əldioqanliki qikiq turidu.

11:4 «Məning əkidilirim saptur» — əməliyəttə Ayup bundak səz kilmidi.

11:6 «Təngrining gunahingning heli bir kismini kətüriwetip, ulardin ətədioanlığını obdan bilip qoy!» — Zofarning bu səzliri: «Huda gunahlıringning birməqqisini esidin qikiq, pəkət ularning bir kismine tēgixlik jazasını sanga qūxūruwatidu», degən məninə bildiridu.

11:11 «U təxkürməy turupla aldamqılıqni allıqqaqan kərüp boləjan» — yənə bir hil təjrimisi: «Wə adəmlər bayqiyalmaydioqan gunahınımı kərələydu».

11:11 Zəb. 10:11, 14; 35:21-23; 94:11

11:12 «İnsan tuqulup bir yawa exəkning təhiyigə aylanoquqə, nadan adəm dana bolur!» — bu ayətning yənə ikki hil təjrimisi: «Nadan kixi danalıqqa erixməs, insan tuqulqanda yawa exəkning təhiyigə ohxəxtur, haləs» yəki «Yawa exəkning təhiyi tuqulup insanoja aylanoquqə, nadan bir adəm dana bolur». Bu səz bəlkim əxu dəwrdiki bir məkal bolsa kərək.

11:12 Ayup 5:8; 22:21; Top. 3:18

Seni hazır qarangʻoluk baskini bilən, tangdək parlak bolisən..

¹⁸ Ümiding bar boloqqa, sən himayigə igə bolisən,

Sən ətrapingoʻja hatirjəm qarap aram elip olturisən..

¹⁹ Rast, sən yatkinsonda, heqkimning wəswəsis bolmaydu,
Əksiqa nuroʻjunliqan kixilər sening himmitingni izdəp kelidu..

²⁰ Birak rəzilarning kəzliri nuridin ketidu,

Ularoʻja qeqixka heq yol qalmaydu,

Ularning ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu, halas»..

Ayup yənə söz kilidu

«Hudaning küq-қudriti, Uning adillikı wə kərünüxtə boloqan adilsizlikı»

12¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² Silər bərhək əl-əhlisilər!

Əlsənglar hekmətmu silər bilən billə ketidu!

³ Meningmu silərdək öz əqlim bar,

Əkildə silərdin qalmaymən;

Bunqilik ixlarni kim bilməydu?!

⁴ Mən öz dostlirimə mazaq obyektı boldum;

Məndək Təngriyə iltija qilip, duasi ijabət boloqan kixi,

Həkkaniy, durus bir adəm mazaq qilindi!

⁵ Raḥəttə olturoqan kixilər kənglidə hərəkəndək külpətni nəzirigə almaydu;

Ular: «Külpətlər putliri teyilix aldida turoqan kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu..

⁶ Karəqçilarning qədirliri awatlixidu;

Təngriyə haqarət kəltüridiqanlar aman turidu;

Ular özining ilahini öz alkinida kətüridu..

⁷ Əmđi ḥaywanlardinmu sorap bak,

Ular sanga əgitudu,

Asmandiki uqar-qanatlar mu sanga dəydu;

⁸ Wə yaki yər-zeminə gəp qilsangqu,

Umu sanga əgitudu;

Dəgizdiki beliklar sanga söz kilidu.

⁹ Bularning ḥəmmisini Pərwədigarning kəli qiloqanlikini kim bilməydu?

¹⁰ Barlik jan igiliri, barlik ət igiliri,

Jümlidin barlik insanning nəpisi uning kolididur.

11:17 Zəb. 37:6; 92:14; 112:4; Pənd. 4:18

11:18 Law. 26:5

11:19 «... Əksiqa nuroʻjunliqan kixilər sening himmitingni izdəp kelidu» — muxu gəpning əjayib yeri xuki, ahirda Zofarning əzi Ayupning himmitigə ḥəjətmən bolidu (42-bab).

11:19 Law. 26:6; Zəb. 3:5-6; 4:8; Pənd. 3:24

11:20 «Ularning ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu, halas» — Zofarning bu sözi Ayupka qaritiloqan heqkəndək ḥəsədlək bolmiqan bir əgəḥlandurux bolup: «Mundək ketiwərsəng, səndə pəkət nəpisingni tohtitixtin baxka ümid qalmaydu» dəgənlik.

11:20 Ayup 8:13,14; 18:14

12:4 Ayup 16:10; 17:2; 21:3; 30:1; Pənd. 14:2

12:5 «Raḥəttə olturoqan kixilər... : «külpətlər putliri teyilix aldida turoqan kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu» — əslı tekistni qūxinix səl təs. Baxka hil təjimişirimu uqrixı mumkin.

12:6 «Ular özining ilahini öz alkinida kətüridu» — demək, ular butpərsələr. Baxka bir hil təjimişı: «Təngri ḥəttə ularning kəlioqı məqlilik beridu».

12:6 Ayup 21:7; Zəb. 73:11, 12; Yər. 12:1; Ḥəb. 1:3, 4

«Ayup»

¹¹ Eoizda taamni tetioqandək,
Qulakmu səzining tojriliqini sinap baqıdu əməsmu?

¹² Yaxanoqlarlarda danalıq rast tepilamdu?

Künlirining көp boluxi bilән yorutulux kelәмdu?

¹³ Uningdila danalix həm kudrət bar;

Uningdila yolyoruk həm yorutux bardur.

¹⁴ Mana, U harab kilsa, heqkim kaytidin kurup qikalmaydu;

U kəməp qoyəjan adəmnı həkım qoyuwetəlməydu.

¹⁵ Mana, U sularni tohtitiwalsa, sular kurup ketidu,

U ularni qoyup bərsə, ular yər-zeminni besip wəyran kildu.

¹⁶ Uningda küq-ğudrät, qin həkmətmu bar;

Aldioqugi, aldanoquimu uningora tawadur.

¹⁷ U məslihətqiləni yalingaq kıldurup, yalap elip ketidu,

Soraqçilarni rəswa qilidu.

¹⁸ U padixahlar əl-əhligə saloan kixənləni yexidu,

Andin xu padixahlarni yalingaqlap, qatraklırını lata bilənla qaldurup xərməndə qilidu..

¹⁹ U kahinlarni yalingayaon mangdurup elip ketidu;

U küq-hokukdarlarni aqduridu.

²⁰ U ixənqlik qaraloqan zatlarning aqzini etidu;

Aksakallarning əklini elip ketidu.

²¹ U aksəngəklərning üstigə həkərət təkidu,

U palwanlarning bəlweojini yexip ularni kügsiz qilidu.

²² U karangoʻuluktiki qongkur sirlarni axkarilaydu;

U ölümning sayisini yorutidu.

²³ U əl-yurtlarni uluqlaxturidu həm andin ularni gumran kildu;

Əl-yurtlarni kengəytidu, ularni tarkitidu.

²⁴ U zemdiki əl-jamaʼtning kattiwxlirining əklini elip ketidu;

Ularni yolsiz dext-bayawanda sersan kilip azduridu.

²⁵ Ular nursizlandurulup karangojulukta yolni silaxturidu,

U ularni mäs bolup qalğan kixidäk galdi-guldung mangduridu.

12:11 Ayup 6:30; 34:3

12:13 «Uningdila» — Hudadila, deməkqi.

12:14 Ayup 9:12; 11:10; Wəh. 3:7

12:17 2Sam. 15:31; 17:14,23; Yəx. 19:12; 29:14; 1Kor. 1:19

12:18 «U padixahlar el-əhliyə saloqan kixanlarni yexidu, andin xu padixahlarni yalingaqlap, ... xərməndə kildu» — muxu padixahlar müstəbit boluxi natayin; ular puqrılaroğa saloqan kixanlarni bəlkim adillik bilən saloqan boluxi mumkin. Baxqa birnəqəə hil tərjimilirinu uqrixı mumkin.

12:19 «kahinlar» — həlqkə wakalitən kurbanlik kılouqılar, ular ügün dua kılouqılar.

12:20 Аѳур 32:9; Үәх. 3:2, 3

12:21 «U aksəngəklərnin üstigə hakarət təkidü, U palvanlarınca bələwəjnə yexarı xəlmi küqüş kıldıdu» – muxu aksəngə, palvanlar əslidə məlum bir günah yarı zalimlikni kılqanlığı natayın. Ayup bu yərdə; Hudu taxk kərüntəxə səwəbsiz həl də bu esilzadə kixilərgə həərhil külpət quxürüdu həm xuning bilən bir wəqəttə, baxxə nuroğun kixilərnə kiyyəniliklə duqar kıldıdu, deməqəki bələqan boluxı mümkün. Qünki «aksakallarnın əqli elip kətilgen» deyix arqılıq ularnıñ məşliətlər bərdioqan ədmlərinəqün əhwalining hətəril ikənlikidin bəxarət bəridü. Bu paləkətlər məlum bir günahidin qıqqan boluxımı yaki undəq bolmaslıqını mümkün. Ayupnıñ yuxırıkı səzliərgə kəriqəndə 23-25-ayətlərdə deyilən əwatılıq həm külpətlər ohxaxla yüz bərgəndək kərinidu.

12:21 Zəb. 107:40

12:22 Mat. 10:26; 1Kor. 4:5

12:23 Zəb. 107:38

12:24 Zəb. 107:4-5, 40

Ayupning dostlirioqja sözləxtin tohtap, yənə Hudaqja qarap sözlixı

13¹ Mana, mening közüüm bularning həmmisini körüp qıqқан; Mening kulikim bularni anglap qüxəngən.

² Silərning bilgənliringlarni mənmu bilimən;

Mening silərdin kəlixküqilikim yök.

³ Biraq mening arzuym Həmmigə qadir bilən sözləixitur,

Mening Huda bilən munazirə kılqum kelidu..

⁴ Silər bolsanglar təhmət qaplıoquqılar,

Həmminglar yaramsiz tewipsilər..

⁵ Silər pəkətlə süküttə turoqan bolsanglar idi!

Bu silər üqün danalıq bolattıl.

⁶ Mening munazirəmgə kulək selinglar,

Ləwlimirdiki muhəkimilərnı anglap bekinglar.

⁷ Silər Hudaning wakalətgisi süpitidə boluwelip biadil söz kılamsilər?

Uning üqün hiylə-mikirlik gəp kılmaqquimusilər?.

⁸ Uningoqja yüz-hatirə kılıp huxamət kılmaqquimusilər?!

Uningoqja wakalitən dəwa sorimakquimusilər?

⁹ U iq-baoqrlinglarni ahturup qıqsa, silər üqün yahxi bolattimu?

Insan balisini aldioqandək uni aldımakquimusilər?

¹⁰ Silər yüz-hatirə kılıp yoxurunqə huxamət kılsanglar,

U qoqum silərnı əyibləydu..

¹¹ Buningdin kərə Uning həywisining silərnı kərəkətkini,

Uning wəhimisining silərgə qüxkini tüzük əməsmu?

¹² Pənd-nəsihətinglar pəkət külgə ohxax sözlər, halas;

Silər ixəngə baqlioqan istihkaminglar pəkət lay istihkamlar, halas..

¹³ Meni ihtiyarimoqja koyuwetip zuwan sürmənglar, meni gəp kılqılı koyunglar.

Beximoqja hərnemə kəlsə kəlsun!

¹⁴ Qandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul kılımən,

Mən jenimni alqinimoqja elip koyimən!.

¹⁵ U jenimni alsimu mən yənıla Uni kütimən, Uningoqja tayinimən;

13:3 «...mening Huda bilən munazirə kılqum kelidu» — yaki «...mening Huda bilən dəwalaxqum kelidu».

13:4 Ayup 16:2

13:5 Pənd. 17:28

13:7 Ayup 17:5; 32:21; 36:4

13:10 «... Silər yüz-hatirə kılıp yoxurunqə huxamət kılsanglar, u qoqum silərnı əyibləydu» — Ayupning sözliri iqidə adəmnı həyrən kəlduridioqan nuroqun mənilər ipadiliniđu. Ayupning bu bayanı ulardin intayin gəwdilik boləqan bir misal həsəbiliniđu. U üq dostioqja nəhayiti kəskin həlđə Hudaqja huxamətgilik kılıxqə bolmaydioqanlikini bildiridu. 12-babta u Hudaning adalitidin gumanlinip turup səzligən bolsimu, biraq u muxu yərdə Huda həkikətnı intayin ətiwarlaydu. Huda durus, lilla gəpni bək səyidu, kixilərnıng Hudaqja wakalətgı boluwelip, əzining yaki bəxkılərnıng qıraylık pikrini ipadilixigə kət'iy bolmaydu, dəgən kəzkarəxni ipadiləydu. Hudaning hərmətiğə layik səzlərnı kılıx üqün, Uning insanoqja bərgən wəhiysini əsas kılıx həm xuning bilən bir wəqıtta reallıqtın kət'iy ayrılmay turup, bu dunyadiki kərünərlık pəkitləroqja yüzlinix zərürdu. Məyli Hudaqja, məyli bəxkıləroqja huxamətlık yaki yaloqan gəp kılıxqə kət'iy bolmaydu. –U üq dostioqja əgəhlənduriduki, Hudaqja huxamətgilik kılsa, Huda ularnı jazalaydu. Bu gəp Ayupning Hudaning adalitigə kət'iy ixəngənlikini kərsitidu həm uning həzirki etiқadi həm gumanı arisidiki iqidə boləqan kürəxni bizgə ayan kılıdu.

13:12 «Silər ixəngə baqlioqan istihkaminglar pəkət lay istihkamlar...» — yaki «Silər ixəngə baqlioqan jawablar pəkət lay istihkamlar...».

13:14 «Qandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul kılımən» — səzmusez bolsa: «Qandakla bolmisun (yani «nemixqə») ətlirimni qiximda elip kürəx kılımən?» — u əzini kəskin kürəx kılmaqđı boləqan bir həywanəqə ohxitidu. «Mən jenimni alqinimoqja elip koyimən!» — yaki: «Nemixqə jenimni alqinimoqja elip koyduqm?».

«Ayup»

Birak qandakla bolmisun mən tutqan yollirimni Uning aldida aqlimakqimən;..

¹⁶ Bundaq kilixim manga nijatlik bolidu;

Qünki iplas bir adəm uning aldioq baralmaydu.

¹⁷ Səzlirimni diqqət bilən anglanglar,

Bayanlirimə obdan kulak selinglar.

¹⁸ Mana, mən öz dəwayimni tartiplik kilip təyyar kildim;

Mən ezümning həkikətən aqlinidioqanlikimni bilimən.

¹⁹ Mən bilən bəs-munazirə kilidioqan keni kim barkin?

Həzir süküt kiloqan bolsam, tiniktin tohtioqan bolattim!.

²⁰ Ah Huda! Manga pəkət ikki ixnila kilip bərgin;

Xundaq boləandila, mən ezümni Səndin qaqurmaymən:..

²¹ — Qolungni məndin yırak kiloqin;

— Wəhiməng meni qorqatmisun..

²² Andin meni sot kilixqa qaqir, mən sanga jawab berimən;

Yaki mən Sanga dəwayimdin söz kılsam, Sənmə manga jawab berisən.

Ayup dəwasini dawamlaxturidu

²³ Mening kəbihliklirim həm gunahlırim zadi qanqilik?

Itaətsizlikim həm gunahımni manga kərsitip bər!

²⁴ Nemixqa didaringni məndin yoxurisən?

Nemixqa meni Öz düxmining dəp bilding?..

²⁵ Uyak-buyakqa uquruwetilidioqan anqiki bir yopurmakni wəhimigə salmaqquiməsən?

Kurup kətkən pahalni qoqlimakquiməsən?

²⁶ Qünki Sən mening üstümdin zəhərdək əzrləni yazisən,

Sən yaxlıqimdiki kəbihliklirimni manga qayturuwatisən..

²⁷⁻²⁸ Mən qirip kətkən bir nərsə,

Mən pəkət küyə yegən bir kiyimla bolənim bilən,

Lekin Sən mening putlirimni kixənləysən,

Həmmə yollirimni kəzitip yürisən;

Tapanlirimə mangmaslık üqün qək sizip qoyəansən..

13:15 «U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən, Uningə təyinimən...» — bu ayət Ayupning etikadқа əng toloqan bayanlıridin biri. İbraniy tilida «kütüx» wə «tayinix» bir peil bilənla ipadlinidu.

13:15 Zəb. 23:4; Pənd. 14:32

13:19 «Mən bilən bəs-munazirə kilidioqan keni kim barkin? Həzir süküt kiloqan bolsam, tiniktin tohtioqan bolattim!» — bu tekstning tət hil təjrimisi yaki qüxəqisi bar: — (1) Ayup birərsining əzi bilən bəs-munazirə kilalaydioqanlikioqə ixənmaydu; hətta birsi bəs-munazirəgə qıksila: «Mən Uning soaliqə pisənt kılmay, bu dunyadin ketimən» degəndək; (2) ...undak adəm qıksa, mən gəp kılmay süküttə ölüp ketixkə razimən!; (3) U kimning əzini əyiblixidin kət'ıynəzər, süküt kilixqa kət'iy unimaydu; (4) Birsining əzi bilən yənə bəs-munazirə kiloqəsi bolsa, tez boluxi kerək, qünki u pat arida dunyadin ketidu. Biz üqinqisini ixləttük.

13:20 Ayup 9:34; 33:7

13:21 «Manga pəkət ikki ixnila kilip bərgin... qolungni məndin yırak kiloqin; — wəhiməng meni qorqatmisun» — birinqi ix bolsa, Hudaning Öz qolını uningdin yırak kilixi bilən u azraq dəm alalaydu; ikkinqi ix, Hudaning wəhimisi bolmisa u jür'ətlik bolup söz kılidu, degənlik.

13:24 Ayup 16:9; 19:11; 33:10; Yiq. 2:5

13:26 Zəb. 25:7

13:27-28 Ayup 33:11

Ölümdin keyin qandak bolidu?

14¹ Anidin tuqulolganlarning künliri azdur,
Palakət uningolça yardur..

² U güldək dunyolça kelip andin tozu ydu,
U quyax aldidin sayigə ohxax qeqip ketidu..

³ Birak Sən tehi xundak bir ajiz bololquqolça közüngni tikip,
Meni Öz aldingolça sorakka tartiwatamsən?..

⁴ Kim napak nərslərdin pak nərşini qikiralaydu? — heqkim!..

⁵ Insanning künliri bekitilgəndikin,
Uning aylirining sani Sening ilkingdə bololqandikin,
Sən uning ətşə bolmaydiolğan qəklirini bekitkəndikin..

⁶ Uning bir'az dām elixi üqün uningdin közüngni elip qaqkin,
Xuning bilən mədikardək uningolça öz künliridin sēyünüş nesip bolsun!..

⁷ Qünki dərēh kesiwetilgəndin keyin, qayta ətšuxtın ümid bar;
Buninglik bilən uning yumran bihliri tūgəp kətməydu;

⁸ Uning yiltizi yərdə qurup kətkən bolsimu,
Uning kətiki topida өлüp kətkən bolsimu,

⁹ Birak suning puriki bilənla u yənə kəkiridu,
Yumran ot-qəptək yengi bihlarni qikiridu.

¹⁰ Birak adəm bolsa öldü, ilajsiz ongda yatidu, bərək,
İnsan nəpəstin qalidu, andin nədə bolidu?

¹¹ Dengizdiki sular parolça aylinip tūgəp kətkəndək,
Dəryalar qəşjirap qurup kətkəndək,

¹² Ohxaxla adəm yetip qalsila qaytidin turmaydu;
Asmanlar yökimioquqə, ular oyoqanmaydu, uyqudin turmaydu.

¹³ Ah, təhtisarolça meni yoxurup qoysang idi,
Oləziping ətüp kətküqə meni məhpiy saklap qoysang idi,
Meni esinggə alidiolğan bir wakit-saətni manga bekitip bərsəng idi!.

¹⁴ Adəm ətşə, qayta yaxamdu?

Xundak bolsa manga xundak özgirik wakti kəlgüqə,
Muxu japaolça toloğan künlirim ətüküqə, səwr-takət bilən kütəttim!.

¹⁵ Xundak bolsa Sən meni qaqirsang, jawab bərettim;
Sən Öz qolung bilən yaratqiningolça ümid-arzuyung bolatti..

14:1 Zəb. 90:5-6, 9-10; 102:11; 103:15; 144:4; Yak. 4:14

14:2 Ayup 8:9; Zəb. 90:5-6, 9-10; 102:11; 103:15; 144:4; Yəx. 40:6; 1Pet. 1:24

14:3 «Meni Öz aldingolça sorakka tartiwatamsən?» — yaki «Uni Öz aldingolça sorakka tartiwatamsən?».

14:3 Ayup 7:17,18; 10:20

14:4 «Kim napak nərslərdin pak nərşini qikiralaydu? — heqkim!» — demək, insan balisi Hudaning aldida qandak kilip pak bolalaydu həm qəbul qilinalaydu? Ayupning ətzi 19-babta bexarət kilip bu soalolça jawab beridu.

14:4 Yar. 5:3; Zəb. 51:5-7; Yh. 3:6; Rim. 5:12; Əf. 2:3

14:5 Ayup 7:1

14:6 «Uning bir'az dām elixi üqün ... mədikardək uningolça öz künliridin sēyünüş nesip bolsun!» — Ayupning degini boyiqə insanlrolça adəttiki turmuxning (mədikarningkidək) japasi kupayə, xunga u bu japalilik həyat künliridin azraqkına huzur alsun, «bu adəttiki japaolça tehimu kəp japa artmioqaysən» degən mənida.

14:6 Ayup 7:1, 2, 16, 19; 10:20

14:13 «təhtisar» — əlğənlarning rohliri baridiolğan jayni kərsitidu. Yənila 7-bab, 9-ayəttiki izahatni kərüng.

14:14 «Adəm ətşə, qayta yaxamdu? Xundak bolsa ... səwr-takət bilən kütəttim!» — Ayupning insanning ölümdin (yeni təhtisaradin) tirilixi toqrışida həwiri yok, Birak u bundak ix bolsila, nəkədar yaxxi bolatti, undak ümid wə səwr-takət bilən Hudaning orunlaxturuxini («xundak özgirik»ni) kütəttim, dəydu. Keyin u özining tirilixi toqruluk bexarət beridu (19-babta).

14:15 «Xundak bolsa ... Sən Öz qolung bilən yaratqiningolça ümid-arzuyung bolatti» — Ayup yənila Hudaning Əzi tūjüpiləp yaratqan həmmə insanolça bololğan əjayib ümid-arzusiolça ətikəd qilolğanlikini bildüridu.

¹⁶ Birak Sən hazır hər bir dässigən kədəmlirimni sanap,
Gunahimni kəzitiwatisənoql...

¹⁷ Itaətsizlikim haltioğa selinip peqətləndi,
Gunahlimni dəwə-dəwə kilip saklap koydung..

¹⁸ Dərwəqə taojmu yimirilip yoqaloqandək,
Tax öz ornidin təwrinip kətkəndək,

¹⁹ Sular tax-xeojillarni upritip yoqatkəndək,
Toqanlar zemindiki topini süpürüp kətkəndək,
Sən adəmning ümidini yoq kilisən.

²⁰ Sən mənggügə uning üstidin oqalib kelisən,
Xunga u dunyadin ketidu; uning qirayini tutuldurisən,
Uni Öz yeningdin yirək kilisən.

²¹ Uning oqulliri hərmətkə erixidu, birak u buni bilməydu;
Ular pəs kilinsimu,
Birak uning bulardinmu həwiri bolmaydu.

²² U pəkət öz tenidiki aqriqidinla azablinidu,
U kənglidə özi üqünla həsrət-nadamət qekidu..

Elifaz yənə sözləydu — Yamanlarning aqiwiti

15¹ Temanlik Elifaz buningoğa jawabən mundaq dedi: —
² Danixmən kixining quruk xamaldək səpsətə bilən jawab berixi toqrimu?
Danixmən qorsikini issik məxriq xamili bilən toyoquzsa bolamdu?

³ Paydisiz sözlər bilən,
Tayini yoq gəplər bilən munazirilixixi muwapıqmu?

⁴ Bərhək, sən iman-ihlasni yoq kiliwətməqxisən,
Hudaning aldida dua-istikamətkə tosaləju bolisən.

⁵ Qünki kəbihliking aqzingoğa söz salidu,
Sən məkkarlarning tilini tallap qollinisən.

⁶ Mən əməs, bəlkı öz aqzing əzüngning gunahingni bekitidu,
Öz ləwliring sanga qarxi guwahlik beridu..

⁷ Sən insanlar iqidə tunji bolup tuquloqanmu?
Sən taoq-dawanlardin awwal apiridə boləqanmu?

⁸ Təngrining məhpiy kengixini anglap kəlgənmusən?
Danalik sən bilənla qəklinəmdu?.

⁹ Sən bilgənlərnı bizning bilməydiəqlanlirimiz barmu?
Sən qüxəngənnı bizning qüxənməydiəqlinimiz barmu?

¹⁰ Aqsakallar həm kərilar bizning tərıpimizdə turidu,

14:16 «Birak Sən hazır hər bir dässigən kədəmlirimni sanap...» — yaki «Qünki Sən hazır hər bir dässigən kədəmlirimni sanap...».

14:16 Ayup 31:4; 34:21; Zəb. 56:8; 139:1-5; Pənd. 5:21; Yər. 32:19

14:17 «Itaətsizlikim haltioğa selinip peqətləndi...» — bəzi tərjimanlar Ayupning muxu səzlırining mənisini, Huda Ayupning gunahlırini yapkanikən, dəp karaydu. Biz əksiəq, Ayupning muxu səzıning mənisini Huda uni tehımu əyibləx üqün gunahlırini dəwə-dəwə kilip peqətləp saklap koyəqan, dəp qüxinimiz.

14:22 «U pəkət öz tenidiki aqriqidinla azablinidu, ... həsrət-nadamət qekidu» — Ayup muxu yərdə insan gərgə qüxkəndin keyin öz tening qirip kətkənlikini həs kilip kiynilidu, dəp oyliəqan boluxi mumkin.

15:6 «Öz ləwliring sanga qarxi guwahlik beridu» — Elifaz muxu yərdə Ayupning Huda aldida jazalanəqan gunahı həm həkawurluqi uning öz aqzi bilən kıləqan aqqıq həm ötkür səzlıridə kərünidu, deməqki. Birak Elifaz bilən ikki dostning Ayupning aqzidin qıqqan xu aqqıq ötkür səzlərgə məs'uliyiti bar.

15:8 Rim. 11:34

Ular sening atangdinmu yaxta qongdur...

¹¹ Təngrining təsəlliliri,

Yəni sanga mulayimlik bilən eytkən muxu söz sən üçün azlik qılamdu?

¹² Nemixka kəngülning kəynigə kirip ketisən?

Közüngni nemigə parkiritisən?

¹³ Xundak kilip sən rohingni Təngrigə qarxi turoquzdung,

Eoizingdin xundak sezlərnin qikixioja yol qoyuwatisən!

¹⁴ İnsan nemə idi? Öz-əzini pakliyaliojudək?

Anidin tuoqulojan adəm balisi nemə idi? Həkkəniy bolaliojudək?

¹⁵ Qara, Huda Öz mukəddəslirigimu ixənmigən yərdə,

Asmanlarmu uning nəziridə pak bolmiojan yərdə...

¹⁶ Yirginixlik boləjan, sesip kətkən,

Kəbihlikni su iqkəndək iqidiojan insan balisi zadi kəndək bolar?

¹⁷ Mən sanga kərsitəy, manga kulək sal;

Kəzüm kərgənni bayan kilməqimən.

¹⁸ Danixmənlər ata-bowiliridin bularni angliəjan,

Yoxurmay bularni bayan kəlojan: —

¹⁹ (Pəket xularəjila, yəni ata-bowiliriəjila yər-zemin tapxurulojanidi,

Ularınə arisidin yat adəm ətüxkə petinalmaytti).

²⁰ — Rəzil adəm barlik künliridə azablinidu,

Zalim kixigə yillar sanəkliliklə bekitilgəndur...

²¹ Uning kulikiəja wəhimilərnin əwazi kiridu,

Bayaxatlikdə bulangqi uning ustigə besip qüxidu...

²² Qarangojuluktin kutuluxka uning kəzi yətməydu,

U kiliq bilən qepilixka saklanəjandur.

²³ U ax izdəp: «Zadi nədin tepilər?» dəp yolda tenəp yüridu,

U zulmət küninun uningəja yekınlaxkanlikini bilidu...

²⁴ Dərd-ələm həm əzab uningəja wəhimə kəlidu,

Həjuməja təyyar boləjan padixahtək uning üstidin ələlib kəlidu.

²⁵ Qünki u Təngrigə qarxi kəlini kətürgən,

Həmmigə kədiəja küq kərsətməkqi boləjan,

²⁶ Xunga u boynini kattik kilip,

Kəp kəwətlək kəlkənni kətürəp uningəja qarap etilidu.

15:10 «Aksəqallar həm kərilər biznin təripimizdə turidu...» — Elifaz iliriki dəwrlərdiki ata-bowilirinin kəzkarixini əziningigə ohxax dəp karawatidu.

15:10 Ayup 32:7

15:14 1Pəd. 8:46; 2Tar. 6:36; Ayup 14:4; Zəb. 14:2-3; 51:5; Pənd. 20:9; Top. 7:20; 1Yuha. 1:8,10

15:15 «Qara, Huda Öz mukəddəslirigimu ixənmigən yərdə...» — muxu yərdiki «mukəddəslər» Hudanın pərixtilirini kərsətsə kərək. Elifaz həlikə yaman rohnin əslidə uningəja dəgən gəplirigə (4:15-21) ixinip , kəytilaydu.

15:15 Ayup 4:18; 25:5

15:16 «Kəbihlikni su iqkəndək iqkən bir adəm» — muxu gəp, xübhəsiszki, Ayupning əzini kərsitidu.

15:19 «Pəket xularəjila, yəni ata-bowiliriəjila yər-zemin tapxurulojanidi, ularnin arisidin yat adəm ətüxkə petinalmaytti» — Elifaz bu söz bilən bu ata-bowilərnin Huda aldidə həkkəniy boləjanlikini, xunga Huda ularnin yər-zeminini yat adəmlərnin basturup kirixidin qoqdiojanlikini kərsətməkqi; xuning bilən ularnin mədiniyiti urux-jədəlnin dəhligə uqrimay, tədriji tərəkküy kilip, bilimi pəlligə yətkənidi, deməkqi boluxi mumkin.

15:20 «Rəzil adəm barlik künliridə azablinidu, zalim kixigə yillar sanəkliliklə bekitilgəndur» — bu söz həm təwəndiki 35-ayətkiə boləjan sezlərnin həmmisi Ayupka biwəsitə kəritilip deyilən boluxi mumkin.

15:21 1Tes. 5:3

15:23 «U ax izdəp: «Zadi nədin tepilər?» dəp yolda tenəp yüridu» — bəxka birhəl tərijimi: «U yoldin tenip ketip, qorultazlar üçün yəm bolidu».

15:23 Ayup 18:12; Zəb. 109:10

«Ayup»

²⁷ Yüzini yaoq baskan bolsimu,
Bekinliri səmrəp kətkən bolsimu,
²⁸ U harabə xəhərlərdə,
Adəm konoqusi kəlməydiqan,
Kesək düviliri boluxkə bekitilgən öylərdə yaxaydu;
²⁹ U heq beyimaydu,
Uning mal-mülki bolsa üzülüp qalidu,
Uning təalluqatlıri zemin üstidə kengəyməydu.
³⁰ U qarangoşuluqtin keqip kutulalmaydu,
Yalkun uning xahlirini köydürüp qurutidu,
Hudaning bir nəpisi bilən u dunyadin ketidu..
³¹ U sahtilikə tayanmisun!
U aldinip kətkən, xunga sahtilikning əzi uning in'ami bolidu;
³² Uning küni tehi toxmay turupla,
Uning xehi tehi kəkirip bolmayla, bu ixlar əməlgə axurulidu..
³³ Üzüm teli silkinip, tong üzümlər qüxürüwetilgəndək,
Zəytun dərihining qeqiki eqilipla təkülüp kətkəndək bolidu..
³⁴ Qünki iplaslarning jəməti tuqmas bolidu,
Ot para yegənlərnin qediririni köydüriwetidu.
³⁵ Biraq ular hərdaim yamanlıqni oylap, kəbihlik tuqduridu,
Kenglidə həman hiylə-mikir təyyarlaydu..

Ayup yənə jawab beridu — Ərxətə turidioqan Guwahqi

16¹ Andin Ayup jawaban mundak dedi: —
² Mən muxundak gəplərni kəp anglioqanmən;
Silər həmminglar azab yətküzidioqan əjayib təsəlli bərgüqi ikənsilər-hə!..
³ Mundak watildap kילוqan gəpliringlarning qeki barmu?
Silərgə mundak jawab berixkə zadi nemə kutratquluk kildi?
⁴ Halisamla özüm silərgə ohxax söz kılalayttim;
Silər mening ornumda bolidioqan bolsanglar,
Məmmu səzlərni baqlaxturup eytip, silərgə zərbə kılalaytim,
Beximnimu silərgə karitip qayqıyalayttim!
⁵ Həlbuki, mən əksiqa əqzim bilən silərni riqbətləndürəttim,
Ləwlimning təsəllisi silərgə dora-dərman bolatti.
⁶ Ləkin mening səzlixim bilən azabim azaymaydu;
Yəki gepimni iqmigə yutuwalisammu, manga nemə aramqilik bolsun?
⁷ Biraq U meni həlsizləndürüwətti;

15:28 «U harabə xəhərlərdə..., kesək düviliri boluxkə bekitilgən öylərdə yaxaydu» — qədimdə bəzi xəhərlər Hudaning ləniti bilən wəyran boluqan bolup, Hudaning lənitiqə uqrioqan bu jaylarda adəttiki kixilər ularni kaytidin qurup u yərdə olturaqlixixkə petinalmaytti. Biraq (Elifazning deyixiqə) bu rəzil kixilər (jümlidin Ayupning əzi?) Hudadin qorkmay undak yərlərdə turuxtin bax tartmaytti.

15:30 «Hudaning bir nəpisi bilən u dunyadin ketidu» — ibraniy tilida «Uning bir nəpisi bilən u dunyadin ketidu».

15:32 Ayup 22:16; Zəb. 55:23

15:33 «Üzüm teli silkinip, tong üzümlər qüxürüwetilgəndək...» — adəttə üzüm teli pixmioqan üzümlirini taxlimaydu. Biraq Elifaz xu ohxitixi bilən, mundak adəmlərnin ixliri tehi heq pixmioqan bolup bikaroja ketidu, deməqki.

15:35 Zəb. 7:14; Yəx. 59:4; Həox. 10:13

16:2 Ayup 13:4

Xundak, Sən pütkül ailəməni wəyran kiliwəttin!

⁸ Sən meni kəmalliding!

Xuning bilən əhwalim manga guwahlik kilmakta;

Mening oruq-qaqxal bədinim ornidin turup özümni əyibləp guwahlik kildidul.

⁹ Uning ojazipi meni titma kilip,

Meni ow oljisi kilidu;

U manga karap qixini ojuqurlitidu;

Mening duxminimdək kəzini alayitip manga tikidu...

¹⁰ Adəmlər manga karap mazak kilixip aqizini aqidu;

Ular nəprət bilən məngzimgə kaqatlaydu;

Manga hujum kilay dəp səp tüzidu.

¹¹ Huda meni əskilərgə tapxurojan;

Meni rəzillərnin kolioja taxiləwəkənən.

¹² Əslidə mən tinq-amanlikta turattim, birak u meni paqaklidi;

U boynumdin silkip bitqit kiliwətti,

Meni Əz nixani kiləjanikən...

¹³ Uning okyaqiliri meni kəpsiwaldi;

Həq ayimay U üqəy-bəqirimi yirtip,

Ətümni yərgə təküwətti.

¹⁴ U u yər-bu yerimgə üsti-üstiləp zəhim kilip bəsüp kiridu;

U palwandək manga karap etilidu.

¹⁵ Terəmnin üstigə bəz rəht tikip koydum;

Əz izzət-hərmitimni topa-qangoja selip koydum...

¹⁶⁻¹⁷ Gərgə qolumda həqkəndək zorəwanlik bolmisimu,

Duayim qin dilimdin boləjan bolsimu,

Yüzüm yioja-zaridin kizirip kətti;

Kapaklirimni ölüm sayisi basti..

¹⁸ Ah, yər-zemin, kənimni yapmiojin!

Nalə-pəryadim tohtaydiojanəja jay bolmiojay!.

¹⁹ Birak mana, asmanlarda həzirmu manga xahit Boləquqi bar!

Ərxlərdə manga kapalət Boləquqi bar!

²⁰ Əz dostlirim meni mazak kiləjini bilən,

Birak kəzüm tehiqə Təngrigə yax təkəmkəta..

16:7 «Birak U meni həlsizləndürüwətti; xundak, Sən pütkül ailəməni wəyran kiliwəttin! — 8 wə 9-ayəttiki «U» wə «Sən» Hudani kərsitidu.

16:8 «Sən meni kəmalliding!» — yaki: «Sən meni kurutuwəttin!». «Xuning bilən əhwalim manga guwahlik kilmakta!» — Ayupning xu biqara əhwalı: «Sən qokum eoqir bir gunah kiləjənsən, bolmisa bu külpət bexingəja quxmigən bolatti» dəp əzigə guwahlik kiləjəndək kilidu.

16:9 «Uning ojazipi meni titma kilip,...» — yaki «U tumxuki bilən meni titma kilip,...». Muxu yərdə Ayup Hudani əzigə yirtkuq haywandək zərbə kiliwatidu, dəp eytməkqi.

16:9 Ayup 10:16,17; 13:24

16:12 Ayup 7:20; Yioj. 3:12

16:15 «Terəmnin üstigə bəz rəht tikip koydum; əz izzət-hərmitimni topa-qangoja selip koydum» — bu ayəttiki «bəz rəht» kədimki zamanlarda adəmnin kattik matəm tutux, puxayman kilix yaki towa kilixinimu ipadiləytti. Muxu yərdə, xübhəsisizki, «matəm tutux»ni bildürməkqi.

— «Əz izzət-hərmitimni topa-qangoja selip koydum» degini ibraniy tilida «Müנגgüzümni topa-qangoja selip koydum» degənliktur. Kalining yaki bukinin müנגgüzi adəmnin küq-kudriti həm abruyininin simwoli bolidu.

16:15 Ayup 30:19

16:16-17 «Kapaklirimni ölüm sayisi basti» — yaki «Zulmətik karəngəjuluk sayisi basti».

16:18 «Nalə-pəryadim tohtaydiojanəja jay bolmiojay!» — demək, «İjabət bolmioquqə pəryadim hərdəim həm Hudaəja həm adəmlərgə awariqilik bolsun».

16:20 «Əz dostlirim meni mazak kiləjini bilən...» — ayətnin birinqi kisininin yənə birhil tərjimisi, «Manga wakalət

²¹ Ah, insan balisi dosti üqün kelixtürgüqi bolojandək,
Təngri bilən adəm otturisdimu kelixtürgüqi bolsidi!.

²² Qünki yənə birnəqqə yil ötüxi bilənla,
Mən barsa qaytmas yolda mengip qalimən..

17¹ Mening roħim sunuk,
Künlirim tügəy dəydu,
Gərlər meni kütməktə..

² Ətrapimda aldamqi mazək qiloquqılar bar əməsmu?

Kəzümming ularning eqitkülükioqa tikilip turuxtin baxka amali yoktur.

³ Ah, jenim üqün Əzüng halioqan kapalətni elip Əzüngning aldida manga borun bolojaysən;
Səndin baxka kim meni qollap borun bolsun?..

⁴ Qünki Sən dostlirimning kənglini yorukluktin qaldurojansən;
Xunga Sən ularni ojalibidinmu məhrum kilisən!

⁵ Ojanıymət alay dəp dostlirioqa pəxwa atkan kixining bolsa,
Həttə balilirining kəzlimu kor bolidu.

⁶ U meni əl-yurtlarning aldida səz-qəqəkkə qoydi;
Mən kixilər yüzümgə tüküridioqan adəm bolup qaldim..

⁷ Dərd-ələmdin kəzüm torlixip kətti,
Barlıq əzalirim kələnggidək bolup qaldi.

⁸ Bu ixlarni kərüp duruslar həyranuhəs bolidu;
Bigunahlar iplasaroqa qarxi turuxka qozojilidu.

⁹ Bırək həkəkaniy adəm öz yolida qing turidu,
Qoli pak yüridioqan adəmnıng küqi tohtawsız ulojıyidu..

¹⁰ Əmdi kəni, həmminglar, yənə kelinglar;

---

bolojuqi mening dostum ikən».

16:21 Ayup 31:35; Top. 6:10; Yəx. 45:9; Rim. 9:20

16:22 «Yənə birnəqqə yil ötüxi bilənla, mən barsa qaytmas yolda mengip qalimən» — Ayup bəzidə «bu dünyadin pat arida ketimən» dəp, bəzidə «birnəqqə yil azablar meni kütidu» dəp oylaydu. U birinqi imkaniyətni nisbətən yaxhi dəp qaraydu, əlwəttə.

17:1 «mening roħim sunuk» — yaki «Nəpısım sikilip kətti».

17:3 «Ah, jenim üqün Əzüng halioqan kapalətni elip Əzüngning aldida manga borun bolojaysən» — bu sözlər Hudaqı eytiloqan, əlwəttə.

–«Borun» (kepil bolojuqi) — qədimki zamanlarda, birsi məlum bir ixtə əyibləngüqi bolsa, sotqi həküm qiloquqə əyibləngüqi waqitlik ərkin bolarmaydu, bəlki qamap qoyulidu. Bırək uning məlum bir dosti uningə kapalət berixkə razi bolsa, əyibləngüqi ərkin yürüwərsə bolidu. Kapalət bərgüqi uning qeqip kətməslikigə toluq kapalət bərgən boluxi kerək idi. Əgər qeqip kətsə uning ornida ərkinliktin məhrum bolidu; andin həküm qilinoqandin keyin (öz dosti gunahkar dəp hesablanıqan bolsa) dostining ornida tegixlik jazani öz üstigə aloqan bolidu. Kapalət bərgüqi bolsa hərmətkə sazawər, jamaətnıng ixənqisigə igə bolıqan boluxi kerək, əlwəttə. Xunga Ayup muxu yərdə əzining həm dostliri təripidin həm Huda təripidin əyibləngüqi ikənlikini həs kilip: «Huda, Sən meni bu ixlarda əyibligüdək yeri yök dəp bilisən, xunga mən üqün kapaləp bolalmamsən?» — degəndək jasaratlik dua kilidu.

–(Bəzi alimlar bu səzning baxka bir qüxənqisi bar dəp qaraydu. Ularning pikriqə, Ayup 2-ayəttə: — «Ətrapimdikilər aldamqi, mazək qiloquqılar bolmisa Ayup bolmay ketəy! Kəzümming... amali yökter» degən qəsəmni iqidu; 3-ayəttə u Hudadin bu qəsəmni ada kilixkə (kimning toqıra bolsa uni əqlax, kimning hata bolsa uni jazalaxkə) kapaləti həm guwahqi boluxni etünidu, andin 4-ayəttə (xu alimlarning pikriqə) ultijasining Huda təripidin bejirilixini etünidu: «Qünki Sən dostlirimning kənglini yorukluktin qaldurojansən; xunga Sən ularni ojalibidinmu məhrum kilmisang bolmaydu!» — degəndək).

17:3 2Kor. 5:19

17:6 Ayup 30:9

17:9 «... Qoli pak yüridioqan adəmnıng küqi tohtawsız ulojıyidu» — Ayupning etikadi yənıla uroqup texip turidu. Muxu yərdə u Hudaning öz düxmini bolup qıkkanlıkını həs kilojini bilən, qandakla bolmisun əzining həkəkaniy yolda qing turidioqanlıkını eytip, Huda ahirda həmmə ixlirinni onxaydu, dəp bexarət beridu.

Aranglardin birmu dana adəm tapalmaymən..

¹¹ Künlirim ahirlixay dəp qəptu,

Muddialirim, kənglumdiki intizarlar üzüldi..

¹² Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmaqçı;

Ular karangojulukğa qarap: «Nur yekınlixiwatidu» deyixiwatidu..

¹³ Əgər kütsəm, eyüm təhtisara bolidu;

Mən karangojulukğa ornumni raslaymən..

¹⁴ «Qirip ketixni: «Sən mening atam!»,

Kurtlarni: «Apa! Aqa!» dəp qakirimən!.

¹⁵ Undakta ümidim nədə?

Xundak, ümidimni kim kərəlisun?

¹⁶ Ümidim təhtisaraning təmür pənjiriliri iqiğə qüxüp ketidu!

Biz birlikdə topioğa kirip ketimiz!..

Bildadmu «Yamanlarning yaman aqiwiti» toqruluk söz kilidu

18¹ Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: —

² Səndək adəmlər qağanıqıqə mundak sözlərni tohtatmaysilər?

Silər obdan oylap bekinglar, andin biz söz kilimiz.

³ Biz nemixka silərning aldinglarda haywanlar hesablinimiz?

Nemixka aldinglarda əhmək tonulimiz?.

⁴ Həy əzüngning oqəzipidə əzüngni yirtkuqi, seni dəpla yər-zemin taxliwetiləmdü?!

Taoq-taxlar öz ornidin kətürülüp ketəmdü?!..

⁵ Qandakla bolmisun, yaman adəmning qiriqı qəqürilidu,

Uning ot-uqkunliri yalkunlimaydu.

⁶ Qediridiki nur karangojulukğa aylinidu,

Uning üstigə askan qiriqı qəqürilidu.

⁷ Uning məzmut kədəmliri kişilidu,
Əzining nəsihətliri özini mollak atkuzidu.

⁸ Qünki öz putliri özini toroğa əwətidu,

17:10 Ayup 6:29

17:11 Ayup 7:6; 9:25

17:12 «Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmaqçı; ular karangojulukğa qarap: «Nur yekınlixiwatidu» deyixiwatidu — Ayup dostlirimni həqiqətni yormilap, akni kara, qarini aq dəwatidu, xundakla manga kuruk ümidləni («Nur yekınlixidul» dəp) yatküzməkçi, dəydu.

17:13 «Təhtisara» — 7-bab, -9-ayət wə xu ayəttiki izahatni kərüng.

17:14 «Mening atam!» — bu ibarining qadimda «Begim!» «Təksir!» dəgən mənisimu bar idi.

17:16 «təhtisara» — 7-bab, -9-ayət wə xu ayətning izahatini kərüng. «Ümidim təhtisaraning təmür pənjiriliri iqiğə qüxüp ketidu! Biz birlikdə topioğa kirip ketimiz!» — bu jümlining soal jümlə xəklidə kişinoqan tərjimisimu uqraydu: «Ümidim təhtisaraning təmür pənjiriliri iqiğə qüxüp qalar mu? Biz birlikdə topioğa kirip ketərmiz mu?».

17:16 Ayup 3:17,18,19; 30:23,24

18:3 «Biz nemixka silərning aldinglarda haywanlar hesablinimiz?» — «silər» dəgən sözgə kəriqojanda, Bildadning bu sözining pəkat Ayupkila kişinoqan əməslikini bildüridu. Ularıning yenida gəp angliqıqlıqlardin bəzilər Ayupning jasaratlik sezlirini anglap uningə qol koydimu-ya?

18:4 «Həy əzüngning oqəzipidə əzüngni yirtkuqi, seni dəpla ... taoq-taxlar öz ornidin kətürülüp ketəmdü?!» — Ayup 16-bab, 9-ayətta, «U (Huda)ning oqəzipi meni titma kildi» dəgən. Bildad, xübhisi ki, bu gəpni mazak kilipl: «Sening yirtlixing Hudaning oqəzipi bilən əməs, bə ki öz-əzüngning oqəzipi biləndur» deməkçi. Bildad yənə Huda insandin uluq həm aliy boləqakça, Ayup uning bilən didarlixay, hüzuriqə kirip uning bilən sezlisay dəp əqlidin adaxkan, dəp mazak kilidu — deməkçi.

–Bildad «Insanning Huda bilən biwasitə sezlisixi, kəruxüxi zadi mumkin əməs» dəgən kəzkaraxta bolidu. Biraq Ayup ahirida həqiqətən Huda bilən kəruxidu; uning üstigə biz Ayupni Hudani əzining əng yekın həmrəhi dəp bilgən kixi, dəp kərələymiz (29:4).

18:4 Ayup 13:14; Zəb. 113:6; Yəx. 54:10; Mat. 10:29-31; Rim. 8:32

U däl torning üstigə dəssəydiqan bolidu.

⁹ Kiltak uni tapinidin ilivalidu,

Tuzak uni tutuwalidu..

¹⁰ Yərdə uni kütidiqan yoxurun aroqamqa bar,

Yolida uni tutmaqçı bolqan bir qapqan bar.

¹¹ Uni hər tərəptin wəhimilər besip qorqitiwatidu,

Həm ular uni iz qoqlap qoqlawatidu..

¹² Maqdurini aqarqılıq yəp tügətti;

Palakət uning yenida paylap yüridu..

¹³ Ölümnin qong balisi uning terisini yəwatidu;

Uning əzalirini xoraydu..

¹⁴ U öz qediridiki amanlıqtin yulup taxlinidu,

Ölümnin tunjisi uni «wəhimilərnin padixahı»ning aldioq yalap apiridu..

¹⁵ Əyidikilər əməs, bəki baxkılar uning qedirida turidu;

Turaloqusining üstigə günggürt yaqdurulidu..

¹⁶ Uning yiltizi tegidin kurutulidu;

Üstidiki xahliri kesilidu.

¹⁷ Uning əslimisimu yər yüzidikilərnin esidin kətürölüp ketidu,

Sirtlarda uning nam-abruyi qalmaydu..

¹⁸ U yorukluktin karangoçulukqa qoqliwetilgən bolup,

Bu dunyadin həydiwetilidu.

¹⁹ Əl-yurtta heqkandak pərzəntliri yaki əwladliri qalmaydu,

U musapir bolup turoqan yərlərdimu nəslı qalmaydu..

²⁰ Uningdin keyinkilər uning küniqə qarap alakzadə bolidu,

Huddi aldinkilərmu qeqüp kətkəndək..

²¹ Mana, kəbih adəmnin makanliri xühhisiz xundak,

Təngrini tonumaydiqan kixiningmu orni qoqum xundaktur..

Ayup yənə söz qilidu: — «Mən Hudani kərimən!»

19¹ Ayup jawabən mundaq dedi: —

² «Silər qaqanoçiqə jenimni azablimaqçisilər,

Qaqanoçiqə meni söz bilən əzməkçisilər?

³ Silər meni on kətim harlidinglar;

18:9 Ayup 5:5

18:11 Ayup 15:21; Yər. 6:25; 46:5; 49:29

18:12 «Maqdurini aqarqılıq yəp tügətti» — baxka bir hil təjrimisi «Balayı'apət uni yutuwetixə aqkəzlük bilən kütüwatidu...»

18:12 Ayup 15:23

18:13 «ölümning qong balisi» — bəlkim birhil kesəlni (Ayupning kesilini?) kərsitidu.

18:14 Ayup 8:13, 14; 11:20; Pənd. 10:28

18:15 «...baxkılar uning qedirida turidu» — yaki «...ot uning qedirida turidu».

18:17 «Sirtlarda...» — yaki: «Yaylaklarda...» yaki «Dalada...».

18:17 Zəb. 109:13; Pənd. 10:7

18:19 Yəx. 14:22; Yər. 22:30

18:20 «Huddi aldinkilər qeqüp kətkəndək» — Bildad eytkən «aldinkilər»ning öz dəwridiki rəzil adəmlərnin əhwəlioq karap qeqüp kətkənlikini kərsitixi mumkin.

—Baxka birhil təjrimisi: «Məxriktikilər uning küniqə qarap alakzadə bolidu, məəriptikilər uning küniqə qarap alakzadə bolidu, məxriktikilərmu qeqüp ketidu».

18:21 «Mana, kəbih adəmnin makanliri xühhisiz xundak, Təngrini tonumaydiqan kixiningmu orni qoqum xundaktur» — Bildadning bu sözliridə: «kəbih adəm», «Təngrini tonumaydiqan kixi» degini, «sən Ayuptin baxka kixi əməs» deməkqi.

Manga uwal қилихқа номус қилмайсиләр..

⁴ Әгәр менing сәwәнликim bolsa,
Mән әmdi uning дәrdini tartimән.

⁵ Әгәр силәр meningdin üstünlük talaxmaqқи bolsanglar,
Yüzüm aldida хәрм-һayani көrsitip meni әyiblimәqқи bolsanglar,

⁶ Әmdi bilip қoyunglarki, manga uwal қилоян Тәngри икән,
U tori bilән meni қirmaxturup tartti;

⁷ Kara, mән nalә-pәryad көtürüp «Zorawanliқ!» дәp warkiraymән,
Birәq һeqkim anglimaydu;
Mән warkiraymән, birәq manga adalәt kәlmәydu.

⁸ U yolumni meni өtүwalmisun дәp qit bilән tosüp қoydi,
Kәdәmlirimgә қarangоquluk saldi.

⁹ U мәndin xan-xәripimni мәһrum қildi,
Beximdin tajni tartiwalди.

¹⁰ U manga һәр тәрәptin buzоqunqiliқ қiliwatidu, mән түgәxtim;
Ümidimni U дәrәhni yulоandәk yuluwalди.

¹¹ Оjәzipini manga қaritip қозоjidi,
Meni Öz düxmәnliridin һesablidi..

¹² Uning қохunliri sәp түzүp atlandi,
Pәlәmpәylirini yasap manga һujum қildi,
Ular qedirimni қorxawоја elip bargah tikiwalди.

¹³ U қerindaxlirimni мәndin neri қildi,
Tonuxlirimning meһrini мәndin üzdi..

¹⁴ Tuоqanlirim мәndin yatlixip көtti,
Dost-buradәrlirim meni unutti.

¹⁵ Öyүmdә turoqan musapirlar, һәтта dedәklirimmu meni yat adәm дәp һesablaydu;
Ularning nәziridә mән musapir bolup қaldim..

¹⁶ Mән qakirimni qakırsam, u manga jawab bәrmәydu;
Xunga mән uningоја aqzim bilән yelinixim kerәk..

¹⁷ Tinikımdin ayalimning қusқusi kelidu,
Aka-ukilirim sesiklikımdin bizar..

¹⁸ Һәтта kiqik balilar meni kәmsitidu;
Ornumdin turmaqқи bolsam, ular meni һaqarәtlәydu..

¹⁹ Mening sirdax dostlirimning һәmmisi мәndin nәprәtlinidu,
Mән sөygәnlәр мәndin yüz әridi..

²⁰ Әt-terilirim ustihanlirimоја qaplixip turidu,

19:3 «Silәр meni on қetim harlidınglar» — muxu yәrdiki «on қetim» degini «nuroqun қetim»ning birhil ipadisi.

19:11 Ayup 13:24; 16:9; 33:10; Yiq. 2:5

19:13 Zәb. 31:11-12; 38:11-12; 69:8; 88:8, 18

19:15 «өyүmdә turoqan musapirlar» — yaki «өyүmdiki meһmanlar». «Һәтта dedәklirimmu meni yat adәm дәp һesablaydu» — Ayupning өyidә turoqan musapirlar (bәlkim әslidә uning һimayisigә erixip uning hizmatqiliri boloqanlar) һazir uni yat adәm, musapir дәp қaraydu.

19:16 «Mән qakirimni qakırsam, u manga jawab bәrmәydu; xunga mән uningоја aqzim bilән yelinixim kerәk» — Ayupning әslidә qakirioја buyruқ berix üqün sөz қilixi bәlkim һajәtsiz idi, uning bir imasi yaki қarap қoyuxi kupayә idi.

19:17 «Aka-ukilirim» — ibranıy tilida «Anamning baliyatқusidiki оoқullar». «Aka-ukilirim sesiklikımdin bizar» — yaki «Aka-ukilirim yelinixlirimdin bizar».

19:18 Ayup 30:1

19:19 Zәb. 41:9; 55:12-14

Jenim kıl üstidə kaldı...

²¹ Ah, dostlirim, manga iqinglar aqrisun, iqinglar aqrisun!
Qünki Təngrining kōli manga kelip tēgdi.

²² Silər nemixkə Təngridək manga ziyankəxlik kīlisilər?
Silər nemixkə ətlirimgə xunqə toymaysilər!.

Qutkuzoquqi toqruluk bexarət

²³ Ah, mening səzlirim yezilsidi!
Ular bir yazmioqə pütüklük boləqan bolattı!

²⁴ Ular təməür kələm bilən qoquxun iqigə yezilsidi!
Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolattı!.

²⁵ Bırək mən xuni bilimənki, əzümning Həmjəmət-Qutkuzoquqim həyattur,
U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu!..

²⁶ Həm mening bu terə-ətlirim buzuloqandin keyin,
Mən yənıla tenimdə turup Təngrini kərimən!.

²⁷ Uni əzümlə əyni həlalda kərimən,
Baxkə adəmning əməs, bəlki əzümning kəzi bilən kəraymən;
Ah, kəlbim buningoqə xunqə intizardur!.

²⁸ Əgər silər: «İxning yiltizi uningdidur,
Uni kəndək kīlip kīstap qoqliwetələymiz?!» — desənglər,...

²⁹ Əmdı əzünglər kiliqtin qorkqninglər tüzük!
Qünki Hudaning oqəzipi kiliq jazasini elip kelidu,
Xuning bilən silər Hudaning sotining kuruk gəp əməslikini bilisilər».

19:20 «Jenim kıl üstidə kaldı» — ibraniy tilini səzmusez tərjimə kilsək: «Jenim qixlirimning terisinin üstidilə kaldı».

19:20 Ayup 30:30; Zəb. 102:5; Yiq. 4:8

19:22 «Silər nemixkə ətlirimgə xunqə toymaysilər!» — ərəblər (wə bəlkim ibraniylar) bəzidə «adəmning etini yeyix» degənni «adəmgə təhmət qaplaş» degən mənədə ixlitidu. Ayupning dostliri uning azablarını az dəp, uning azablırioqə yənə «Huda seni taxlıwətti» degən wəhimini artıp qoyqan.

19:24 «Ah, mening səzlirim yezilsidi! ... .. Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolattı!» — uning bu arzusi (23-24-ayət) əməlgə axuruldi. Biz hazır uning Mükəddəs Kitabəqə pütüklük səzlerini oquwatimiz (baxkə hil tərjimisi uqrixı mumkin).

19:25 «...əzümning Həmjəmət-Qutkuzoquqim həyattur» — Ayup əslidə 9-babta Huda həm əzümning otturisdə kelixtürgüqi bir «əlqi» yaki «ariqi» bolsa idi, degən intizarını bildürdi. U hazır bu yərdə əzining mundaq bir «kelixtürgüqi»sining həqiqətən barlıqını jakarlaydu; ibraniy tilidə «goel» («həmjəmət-kutkuzoquqi») degən bu söz, adətə birsi məlum awariqlikkə uqrioqanda, uningəqə tuoqanqılıq (həmjəmətlik) kīlip uni kutkuzux üqün «bədəl tələydiqan kutkuzoquqi tuoqqını»ni bildiridu. Bu Kutkuzoquqi-Nijatkarining boləqanliqning nətijisi bolsa: — U kəlgüsüdə əz kəzi bilən Hudasını kərələydu həmdə xu qaoqda Huda uning bexioqə qüxkənliri toqrisidə uningəqə jawab beridioqanliqdin ibarəttur. Bu bayan intayın həyran kəlarlıq, həm bəzi hələtlərdin Ayupning bayanlirining iqidə uning etiqadining əng yukiri pəllisi süpitidə julalinip turidu.

—«Goel» toqruluk yənə «Rut»tiki «kırıx söz» wə «qoxumqə söz»imizni kəring. «U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu!» — yaki: «U ahırkī boləquqi bolup yər yüzidə turidu».

19:25 Mis. 6:6; Law. 25:47-49; Ayup 33:23-24; Yh. 11:25; 1Kor. 15:20-22

19:26 «Mən yənıla tenimdə turup Təngrini kərimən!» — muxu yərdə əslı tekistni qüxinix səl təs. «Mən tenimdin sirt (demək, rəh təndin kətkəndin keyin) Hudanı kərimən!» degən baxkə bir hil tərjimisi bar. Bu hil tərjimə toqra bolsa, undaqtə uning mənisi «Həzirki tenimdin sirt...» degənlik bolsa kərak. Məyli kəysi hil mənədə eytəqan bolsun, Ayupning kəzi əzining Hudasını kərixigə yətkən.

19:27 «Ah, kəlbim buningəqə xunqə intizardur!» — muxu yərdə səzmusez tərjimə kilsək: «Mening bərekəlim (yürəkəlim, demək) iqimdə tügəg dəp kaldı!». Ibraniylar üqün, «bərekələr» adəmning həssiyatlırining, wijdaniningmu qongqur yiltizidir. Xuning bilən bu jümlə, Ayupning Hudanı kərixtin ibarət zor intizarioqə əzining bərdaxlık bəralməywatqanliqını bildürgən boluxı mumkin.

19:28 «Əgər silər: «İxning yiltizi uningdidur, uni kəndək kīlip kīstap qoqliwetələymiz?!» — desənglər,...» — Ayup əz dostlırining «Ayupning yoxurun gunəhlirini pax kilmioquqə hərgiz boldi kilməyli» degən pozitsiyidə turuwatqanliqını bildürməkqi.

Zofarmu yamanlarning aqiwiti üstidə söz qilidu

- 20**¹ Andin Naamatlıq Zofar jawabən mundak dedi: —
² «Meni biaram qılğan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu,
 Qünki qəlbim biaramlıqta ertənməktə..
³ Mən manga həkərət kəltürüp, meni əyibləydiğan sözlərni anglidim,
 Xunga mening röh-zəhnim meni jawab berixkə qıstidi.
⁴ Sən xuni bilməmsənki,
 Yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə boləğandin beri,
⁵ Rəzillərning oqalibə təntənisi kişkidur,
 İplaslarning huxallığı birdəmliktur..
⁶ Undak kixining xan-xəripi asmanəğa yətkən bolsimu,
 Bexi bulutlarəğa taqəxsimu,
⁷ Yənila özining pəkiddək yəqap ketidu;
 Uni kərgənlər: «U nədidur?» dəydu.
⁸ U qüxtək uqup ketidu,
 Qayta tapqili bolmaydu;
 Keqidiki qayibanə alaməttək u həydiwetilidu.
⁹ Uni kərgən kəz ikkinqi uni kərməydu,
 Uning turəğan jayi uni qayta uqratmaydu.
¹⁰ Uning oqulliri miskinlərgə xəpəkət qilixkə məjburlinidu;
 Xuningdək u hətta öz qoli bilən baylıqlirini qayturup beridu.
¹¹ Uning ustihanliri yaxlık maqdurioğa toloğan bolsimu,
 Birak uning maqduri uning bilən billə topa-qangda yetip qalidu.
¹² Gərqə rəzillik uning aqzida tatlık tətioğan bolsimu,
 U uni til astioğa yoxuroğan bolsimu,
¹³ U uni yutqusi kəlməy məhrini üzəlmisimu,
 U uni aqzida qaldursimu..
¹⁴ Birak uning kərnidiki tamıqı əzgirip,
 Kobra yilanning zəhərigə aylinidu.
¹⁵ U baylıqlarni yutuwetidu, birak ularni yanduridu;
 Huda ularni axqəzinidin qiqiriwetidu.
¹⁶ U kobra yilanning zəhərini xoraydu,
 Qar yilanning nəxtiri uni öltüridu.
¹⁷ U qaytidin erik-əstənglərgə həwəs bilən qariyalmaydu,
 Bal wə serik may bilən aqidioğan dəryalardin hüzurlinalmaydu.
¹⁸ U erixkənni yutalmay qayturidu,
 Tijarət qılğan paydisidin u heq hüzurlinalmaydu.
¹⁹ Qünki u miskinlərni ezip, ularni taxliwətkən;
 U əzi salmioğan əyni igiliwəloğan.
²⁰ U aqkəzlüktin əsla zerikməydu,

20:2 «Meni biaram qılğan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu, qünki qəlbim biaramlıqta ertənməktə» — Zofarning bir ixlarəğa bəkmü jiddiylixip ketidioğan xarakteri bu sözliridin qiqir turidu.

20:5 Zəb. 37:35,36

20:13 «U uni yutqusi kəlməy məhrini üzəlmisimu,...» — ibraniy tilida «uni ayap məhrini üzəlmisimu». Demək, aqzida qalduriwərməqçi bolidu. «U uni, *yəni rəzillikni* aqzida qaldursimu...» — Zofarning bu bayani intayin zəhərhəndiliklə toloğan bolup, bu sözlər xübhətsizki, Ayupni biwasitə əyibləx üqün qaritilidu; u: «rəzillik aqzida tatlık tətioğan» wə «uni til astioğa yoxuroğan», həm 20-ayəttiki «Miskinlərni ezip, ularni taxliwətkən», «əzi salmioğan bir əyni əzi igiliwəloğan» dəp təswirligən kixi dəl Ayuptin baxkə kixi əməs idi.

«Ayup»

U arzulioqan narsiliridin heqkaysisini saklap qalalmaydu..

²¹ Uningoqa yutuwalodak heqnarsa qalmaydu,
Xunga uning bayaxatliki mænggülik bolmaydu.

²² Uning tokkuzi täl bolqanda, tuyuksiz kışılqilikqa uqraydu;
Hər bir ezilgüqining kōli uningōqa karxi qikidu.

²³ U kōrsikini toyojuziwatkinida,
Huda dāh̄xatlik oʻazipini uningōqa qūxūridu;
U oʻjaliniwatqanda oʻazipini uning ūstigē yaʻoqduridu.

²⁴ U tēmūr kōraldin keqip kutulsimu,
Birak mis okya uni sanjiydu.

²⁵ Təgkən oq kəynidin tartip qikiriwalōqinida,
Yaltirak oq uqi oʻttin qikiriwalōqinida,
Wəh̄imilər uni basidu..

²⁶ Zulmət qarangoqluk uning bayliqlirini yutuwetixkə təyyar turidu,
Insan pūwlimigən ot uni yutuwalidu,
Uning qedirida kelip qaloqanlirininimu yutuwetidu..

²⁷ Asmanlar uning kəbiḥlikini axkarilaydu;
Yər-zeminmu uningōqa karxi kōzoqlidu.

²⁸ Uning mal-dunyasi elip ketilidu,
Hudaning oʻazəplik künida kəlkün ulōjiyip öy-bisatini oqlutidu..

²⁹ Hudaning rəzil adəmgə bəlgiligən nesiwisi mana xundaktur,
Bu Huda uningōqa bekitkən mirastur»..

Ayup yənə söz kildu — Hudaning jahanni idarə kilihi

21¹ Ayup jawabən mundak dedi: —

² «Gəplirimgə kulak selinglar,
Bu silərnin munga bərgən «təsəlliliringlar»ning ornida bolsun!

³ Səz kiliximōqa yol kōysanglar;

Səz kīlōjinimdin keyin, yənə mazak kiliweringlar!

⁴ Mening xikayitim bolsa, insanōqa karitiliwatamdu?

Rōḥim qandakmu bitakət bolmisun?

⁵ Manga obdan qaranglarqu? Silər qoqum ḥəyran qalisilər,

Qolunglar bilən aqzinglarni etiwalisilər.

⁶ Mən bu ixlar ūstida oylansamla, wəḥimigə qemimən,

Pütүн ötlirimni titrək basidu..

20:20 «U aqkəzlükün əsla zerikməydu» — ibraniy tilida: «Uning axkazini heq hatirjəmlikni bilməydu». Oqurmənlər 22-24-ayətlərnin baxka hil tərjimilirini uqritixi mumkin.

20:25 «Yaltirak oq uqi oʻttin qikiriwalōqinida, wəḥimilər uni basidu» — Zofar yaman adəmlərnin kəlgüsidiki azablriridin bək ḥuzurlinidōqandək qilatti.

20:26 «Insan pūwlimigən ot» — Hudaning Ōzining otini kərsətsə kerək.

20:28 «Uning mal-dunyasi elip ketilidu» — yaki «Kəlkün öyini ekītip ketidu».

20:29 «Hudaning rəzil adəmgə bəlgiligən nesiwisi mana xundaktur, bu Huda uningōqa bekitkən mirastur» — Zofarnin bayanliri jəmləxtürülginida, u degən «rəzil adəm» əməliyəttə tət-bəx pütünləy baxka-baxka yol bilən olgən!

21:6 «Mən bu ixlar ūstida oylansamla, wəḥimigə qemimən, pütүн ötlirimni titrək basidu» — Ayupning bundak qorqup ketixi uning tēwəndiki səzliri bilən qūxəndürülidu. Ayup taki özini palakət baskanoqa kədər Hudani Ḥəmmigə Qadir, pütünləy adil ḥəm pütünləy mēḥriban dəp ixinip kəlgənidi. Birak u əmdilikdə baxka bir qorqunqluk eḥtimallikqa yūzlünixkə məjbur boluwatatti. Huda rasttinla adətlilik, rasttinla yaxximu? Jahandiki bəzi əḥwallar buningōqa tətür guwahlik beriwatqandək qilatti. Yaman adəmlər beyip kitiwatidu, durus adəmlər eziliwatidu. Huda bu ixlarōqa pisənt kilmamdu? U əslidə təsəwwur kilmōqan bu eḥtimalliklar uni ḥəzir intayin qorqitiwatatti.

- ⁷ Nemixka yamanlar yaxaweridu,
Uzun ömür kəridu,
Həttə zor küq-höküklük bolidu?.
- ⁸ Ularning nəsli öz aldidə,
Pərzəntliri kəz aldidə məzmut əsidu,.
- ⁹ Ularning əyliri wəhimidin aman turidu,
Təngrining tayıki ularning üstigə təgməydu.
- ¹⁰ Ularning kaliliri jüplənsə uruklimay qalmaydu,
Iniki mozaylaydu,
Moziyininu taxlimaydu.
- ¹¹ Rəzillər kiqik balilirini qoy padisidək taləoqa qikiriweridu,
Ularining pərzəntliri taklap-səkrəp ussul oynap yürüdu.
- ¹² Ular dap həm qiltarəqa təngkəx kilidu,
Ular nəyning awazidin xadlinidu.
- ¹³ Ular künlirini awatqılıq iqidə ötküzidu,
Andin kəzni yumup aqquqıla təhtisaraəqa qüxüp ketidu..
- ¹⁴ Həm ular Təngrigə: «Bizdin neri bol,
Bizning yolliring bilən tonuxkimiz yoxtur!» — dəydu,.
- ¹⁵ — «Həmmigə Qadirning hizmitidə boluxning ərzigüdək nəri bardu?
Uningə dua kilsək bizgə nemə payda bolsun?!»..
- ¹⁶ Qaranglar, ularning bəhti öz qolida əməsmu?
Biraq yamanlarning nəsihəti məndin neri bolsun!..
- ¹⁷ Yamanlarning qirioqi qanqə kətim əqidu?
Ular ni əzlrigə layiq külpət basamdu?
Huda əqəzipidin ularəqa dərdləni bəlüp bəramdu?.
- ¹⁸ Ular xamal aldidiki engizəqa ohxax,
Qara quyun uqurup ketidiəjan pahaləqa ohxaxla yəkamdu?
- ¹⁹ Təngri uning kəbihlikini baliliriəqa qüxürüxkə qalduramdu?
Huda bu jazani uning əzigə bərsun, uning əzi buni tetisun!
- ²⁰ Əzining həlakitini öz kəzi bilən kərsun;
Əzi Həmmigə Qadirning kəhrini tetisun!.
- ²¹ Qünki uning bəkitilgən yil-ayliri tügigəndin keyin,
U qandəkmu yənə öz əydikiliridin hüzur-qəlawət alalisun?
- ²² Təngri kattilarning üstidinmu həküm qiləqandin keyin,

21:7 Zəb. 17:9-12; 73:12; Yər. 12:1; Həb. 1:16

21:8 «Ularning, yəni yamanlarning nəsli öz aldidə, pərzəntliri kəz aldidə məzmut əsidu» — Ayup Zofarning baya kəlojan səzlrini huləsə kəlip, ularəqa rəddiyə bəridu; yamanlar yəqalmaydu, ularning pərzəntliri «Əz bayliklirini miskinlərgə qayturidu» əməs, bəlkə ular əz əldiəqa rawaj tapidu.

21:13 «Ular künlirini awatqılıq iqidə ötküzidu, andin kəzni yumup aqquqıla təhtisaraəqa qüxüp ketidu» — Ayup bundək yamanlar ömürwəyət əzədilikdə yaxiəqandin keyin həq əzablanmay, həq jazalanmay dünyadin ketidu, dəwatidu. «Andin kəzni yumup aqquqıla təhtisaraəqa qüxüp ketidu» dēgənnəng baxkə birhil tərjimisi: «Ular hatirəmliktə təhtisaraəqa qüxidü».

21:14 Ayup 22:17

21:15 Məs. 5:2; Mal. 3:14

21:16 «Qaranglar, ularning bəhti öz qolida əməsmu?» — baxkə bir hil tərjimisi: «Qaranglar, ularning awatlıki öz qəli bilən kəlməs» (awatlıki Hudadin kəlgən, deməkqi).

21:16 Ayup 22:18

21:17 Ayup 20:29; Zəb. 11:5-6

21:20 «Həmmigə Qadirning kəhrini tetisun!» — ibraniy tilidə «Həmmigə Qadirning kəhrini iqsun!».

Uningoʻja bilim oʻgitalaydigan adom barmidur?!..

²³ Birsı sak-salamet, pütünlay oʻam-ændixsiz, azadilikta yilliri toxkanda elidu;

²⁴ Bekinliri sūt bilən semiz bolidu,

Ustihanlirining yiliki heli nām turidu.

²⁵ Yənə birsi bolsa aqqıq armanda tūgəp ketidu;

U heqkandaq rahət-paraqət kərmigən.

²⁶ Ular bilən billə topa-qangda təng yatidu,

Kurutlar ularoʻja qaplixidu..

²⁷ — Mana, silərning nemini oylawatkanliqlinglarni,

Meni qarilax niyatliringlarni bilimən..

²⁸ Qünki silər məndin: «Esilzadining öyi nəgə kətkən?

Rəzilləning turoʻjan qedirli ri nədidur?» dəp sorawatisilər..

²⁹ Silər yoluqılardin xuni sorimidinglarmu?

Ularining xu bayanlirioʻja kəngül koymidinglarmu?..

³⁰ Demək, «Yaman adom palakət künidin saklinip qalidu,

Ular oʻzəp künidin kutulup qalidu!» — dəydu..

³¹ Kim rəzilning tutkan yolini yūz turanə əyibləydu?

Kim uningoʻja əz kılmixi üqün tegixlik jazasini yegüzidu?

³² Əksiqa, u həywət bilən yərlikigə kətürüp mengilidu,

Uning kəbrisi kəzət astida turidu.

³³ Jiloʻjining qalmiliri uningoʻja tatlik bilinidu;

Uning aldidimu sansiz adəmlər kətkəndək,

Uning kəynidinmu barlik adəmlər əgixip baridu.

³⁴ Silər nemixka manga kuruk gəp bilən təsəlli bərməkqi?

Silərləning jawabliringlarda pəkət sahtilikla tepilidu!..

Elifaz yənə səz kılidu: —

Hata pərazlər — Ayupka qaritiloʻjan hujumlar

22¹ Andin Temanlik Elifaz mundaq dedi: —

² Adom Hudaʻoʻja kandaqmu payda kəltürəlisun?

Dana adəmlərmu Uningoʻja nemə payda kəltürəlisun?

21:22 «kattilar» — ibraniy tilida «aliylar». Bəlkim muxu yərdə pərixtilərləni kərsitixi mumkin. «Uningoʻja bilim oʻgitalaydigan adom barmidur?!» — Ayup ularning «Yamanlar tezla jazalinidu» degənlirining natoʻqirlikini ispatlioʻjanidi. Biraq u hazir: «Silərləning bu səzliringlarda qing turuwelixinglar «Huda bizning pikrimizni anglap andin bu ixlarni xundaq orunlaxturuxi kerək» degənlikka barawə» deməkqi.

21:22 Yəx. 40:13; Rim. 11:34; 1Kor. 2:16

21:26 Ayup 17:14

21:27 «... silərləning nemini oylawatkanliqlinglarni, meni qarilax niyatliringlarni bilimən» — dostlirining səzlirining kəpinqisi daritma gəp; biraq, heli roxənkı, bu yərdə Ayupka qaritip hujum kilinidu.

21:28 «Silər məndin: «Esilzadining öyi nəgə kətkən?» dəp sorawatisilər» — ularning muxu «esilzadə» degini, xühbışizki, Ayupni kərsitidu. «Silər məndin: «... Rəzillərləning turoʻjan qedirli ri nədidur?» dəp sorawatisilər» — Ayup yənə muxu yərdə: Silərləning bu soalliringlar meni daritip kərsitidioʻjanlikini bilimən, dəwatidu.

21:29 «Silər yoluqılardin xuni sorimidinglarmu?» — Zofar: «Iplaslarning huxalliki birdəmliktur», xundaqla bu ix «yər yūzidə Adəm'atimiz apiridə boləjandin beri» həmmə adəmgə ayan — degən. Biraq Ayup yirak yurtlarəja berip kəlgənlərləning bayanliri baxkığə, dəydu.

21:30 Pənd. 16:4

21:34 «Silər nemixka manga kuruk gəp bilən təsəlli bərməkqi? Silər yoluqılardin xuni sorimidinglarmu?» — oqurmənlər baykısunki, Ayupning üq dosti əwwal səl eqir-besikrak səz kılidu, andin gəp kıloʻjanseri aqqıq həm təlwəlik bilən səzləydu; Ayup bolsa əwwal intayin təlwilərqə wə jiddiylikta səz kıloʻjan bolsimu, lekin uning səzliri barəjanseri təmkin bolidu.

³ Sən həqqaniy bolsangmu, Həmmigə Qadiroğa nemə bəhrə berələytting?
Yolliring əyibsiz boləjan təkirdimu, sən Uningoğa nemə oəniymətlərni elip kelələysən?.

⁴ Uning seni əyibləydiəjanliqi,

Wə Uning sanga xikayətlər yətküzidiəjini sening ihlasmən boləjining üqünmu-ya?

⁵ Sening rəzililing zor əməsmu?

Sening gunahlıring hesabsiz əməsmu?

⁶ Sən kərindaxlıringdin səwəbsiz kepillik alojansən;

Sən yalangtuxlərni kiyim-keqəkliridin məhrum kiliwətkənsən..

⁷ Həlsizlanəjanlaroğa su bərmiding,

Aq qəlanlaroğa axnımu ayap bərmiding,

⁸ Gərqə sən yər-zeminlik boləjan qoli uzun adəm bolsangmu,

Yər-zemin tutup hərmətinip kəlgən adəm bolsangmu,

⁹ Sən tul hotunlarnımu kuruq qol yandurojansən,

Yetim-yesirlarning qolinımu yanjitiwətkənsən..

¹⁰ Mana xu səwəbtin ətrapingda tuzaklar yatıdu,

Uxtumtut pəyda boləjan wəhimımu seni basıdu.

¹¹ Xu səwəbtinmu seni karangojuluk besip kərəlməs kildi,

Bir kəlkün kelip seni oqərk kildi.

¹² Təngri ərxalaning qokkisida turıdu əməsmu?

Əng egiz yultuzlarning nəkədər ali yəknəlikigə qarap baq!

¹³ Birək sən: «Təngri nemini bilıdu?

U rast xunqə zulmət karangojulukta birnemini pərk etələmdu?!» dəwatisən.

¹⁴ Yənə: «Qoyuk bulutlar uni tosiwalıdu,

Xunga U pələk üstidə aylinip mangəjinida bizni kərməydu!» — dəysən.

¹⁵ Yaman adəmlər mangəjan kona yolni sənmu tutiwerəmsən?

¹⁶ Ular wakti toxmay turupla elip ketilgən,

Uların ılliri kəlkün tərıpidin ekıtilip ketilgən..

¹⁷ Ular Təngrigə: «Bizdin neri bol!»

Həmmigə Qadir bizni nemə kılalisun?» — dəytti..

¹⁸ Birək ularning eyilirini esil nərsilər bilən toldurojan dəl Uning Əzıdur,

Mən bolsam yamanların ı nəsıhıtidin yırakıaxkənmən!..

¹⁹ Həqqaniylar ularning bərbat boləjanlıkını kərıp xadlinıdu;

Bigunahlar ularni mazaq kılıp: —

²⁰ «Bizgə karxi qıkkıquılar xübhısiz wəyran bolıdu,

Ot ularning baylıklarını yutuwməmdu?» — dəydu.

22:3 «... Yolliring əyibsiz boləjan təkirdimu, sən uningə nemə oəniymətlərni elip kelələysən?» — 1-bab, 8-ayətə, Hudaning Ayuptin alojan razılıqi, hursənlikı nahayıti roxən bayan kılınıdu. Yənə kelip, Təwratning «Yarıtılıx» degən kismida biz Hudaning insanların ı gunahlılari tıpaıylidin boləjan intayin azablinidiəjanlıqi toqrısida həwərdar bolimiz. Xunga Elifazning 2-ayət wə 3-ayətiki bu səzlırining tolımu hata ıknəlikini biliximiz lazımu.

22:6 Mis. 22:26, 27; Kən. 24:6, 10-13

22:9 «Sən ... yetim-yesirlarning qolinımu yanjitiwətkənsən» — xuni qongqur qüxiniximiz kerəkki, Elifazning bu xikayətleri pütünləy asassızdur.

22:16 «Ular wakti toxmay turupla ..., ularning ılliri kəlkün tərıpidin ekıtilip ketilgən» — bu yərdə Nuh pəyoqəmbərning dəwrıdə topan ekıtip kətkən rəzil adəmlər kərstilgən boluxı mumkin.

22:17 Ayup 21:14

22:18 «Uların ılliri esil nərsilər bilən toldurojan dəl uning əzıdur» — Elifaz muxu yərdə Ayupning «Yamanlar bəzıdə beyip awatlıxıdu» degən pikrining toqrılıkını azrak qobul kıləndək kıləjini bilən yənıla: «Yamanlar tez bərbat bolıdu» dəydu.

22:18 Ayup 21:16

22:19 Zəb. 107:42

- ²¹ Xunga Huda o'g'a boysunup uni tonusang,
Xu qaroq dila sən aman bolisən;
Xuning bilən sanga amət kelidu.
- ²² Uning aqzidini kəlgən nəsihətnimu qəbul qil,
Uning səzlinini kənglūnggə püküp qoy..
- ²³ Sən Həmmigə Qadiring yeno'g'a qaytip kəlsəng, muqərrarki,
Qaytidin quruluq qiqalaysən;
Əgər sən kəbi'likni qedirliringdin yiraqlaxtursang..
- ²⁴ Əgər sən altunungni topa-qang üstigə taxliyalisang,
Ofirdiki altunungni xiddətlik ekinning taxlirio'g'a qoxuwətsəng..
- ²⁵ Undakta Həmmigə Qadiring Ōzi sanga altun bolidu.
Sening üqün sərhil kümüxmu bolidu.
- ²⁶ U qarqda sən Həmmigə Qadirdin səyünisən,
Yüzüngni Təngrigə qarap kətürələysən.
- ²⁷ Sən Uningo'g'a dua qilsang, U kulək salidu,
Xundakla sənmu iqqən kəsəmliringgə əməl qilisən.
- ²⁸ Sən qarar qiloqan ix əməlgə axidu,
Yolliring üstigə nur quxidu.
- ²⁹ Adəmlər pəs qilino'g'anda, sən ularo'g'a: «Ornunglardin turunglar!» dəysən,
Xuning bilən Huda qirayi sunoqanlarni kutkuzidu..
- ³⁰ U hətta gunah'i bar adəmnimu kutkuzidu,
U kolungdiki həlalliktin kutkuzulidu..

Ayup jawab beridu — Ixəng-etikadning guman bilən boləqan kürixi

- 23** ¹ Ayup jawabən mundək dedi: —
² «Bügünmu xikayitim aqqıktur;
Uning meni baskan qoli aq-zarlirimdinmu eo'jurdur!
³ Ah, Uni nədin tapalaydioqanliqimni bilgən bolsam'idim,
Undakta Uning olturidioqan jayio'g'a barar idim!
⁴ Xunda mən Uning aldida dəwayimni bayan qilattim,
Aqzimni munazirilər bilən toldurattim,
⁵ Mən Uning manga bərməkqi boləqan jawabini bilələyttim,
Uning manga nemini deməkqi boləqanliqini quxinələyttim.
⁶ U manga qarxi turup zor küqi bilən mening bilən talixamti?
Yaq! U qoqum manga kulək salatti.

22:22 «Hudanin aqzidini kəlgən nəsihətnimu qəbul qil,...» — Elifaz özining baya dēgən gəplirini «Hudanin aqzidini kəlgən nəsihət» dēp qarışa kərək.

22:23 Ayup 8:5, 6

22:24 «Əgər sən ... Ofirdiki altunungni xiddətlik ekinning taxlirio'g'a qoxuwətsəng» — Elifaz bəlkim Ayupni altunlaro'g'a intayin aq kəz adəm dēp qaraydu. Uning bu səzlinining nuroqun adəmlərgə payda yətküzələydiğini bilən, Ayup aq kəz adəm bolmioqaqka, uningə heq yərdəm bərməydu.

–Bu ayəttə deyilgən «Ofirdiki altun» nəhayiti esil bir hil altunni kərsitidu.

22:29 Pənd. 29:23

22:30 «U hətta gunah'i bar adəmnimu kutkuzidu, u kolungdiki həlalliktin kutkuzulidu» — kizik ix xuki, Elifazning ezi ahirda Ayupning duasi arqilik kutkuzulidu (42-bab).

23:2 «Bügünmu xikayitim aqqıktur» — bu ayəttiki «bügün» dēgən səz Ayupning dostliri bilən boləqan munazirilirining birnaqqə kün dawamlaxqanliqio'g'a ispat bolidu.

–Elifaz 22-bab, 29-ayəttə «Huda qirayi sunoqanlarni kutkuzidu» dēgənidi. Ayup yəne bu yərdə Elifaz eytqan «Xikayət (ərz)» dēgən səzini kəstən ixtitip özini «qirayi sunoqanlardin» əməslikini kərsətməkqi boləqan boluxi mumkin.

«Ayup»

- ⁷ Uning huzurida həkkanıy bir adəm uning bilən dəwalıxalaytti;
Xundak bolsa, mən öz Sotqım aldida mənggügiqə aqlanojan bolattım.
- ⁸ Əpsus, mən aloja karap mangsammu, lekin U u yərdə yok;
Kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən..
- ⁹ U sol tərəptə ix kıliwatqanda, mən Uni baykıyalmaymən;
U ong tərəptə yoxurunqanda, mən Uni kərəlməymən;..
- ¹⁰ Birak U mening mangıdıqan yolumni bilip turidu;
U meni tawlıqandin keyin, altundək sap bolımən..
- ¹¹ Mening putlirim uning kədəmlirigə qing əgəxkən;
Uning yolini qing tutup, heq qətnimidim..
- ¹² Mən yənə Uning ləwlırining buyrukıdin bax tartmidim;
Mən Uning aqızidiki sözlərni öz kəngüldikilirimdin kımmətlik bilip kədirləp kəldim..
- ¹³ Birak Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun?
U kənglidə nemini arzu kılojan bolsa, xuni kılidu..
- ¹⁴ Qünki U manga nemini iradə kılojan bolsa, xuni bərhək wujudka qikiridu;
Mana muxu hildiki ixlar Uningda yənə nuroqundur.
- ¹⁵ Xunga mən Uning aldida dəkkə-dükkigə qüximən;
Bularni oyılasmıla, mən Uningdin qorqup ketimən..
- ¹⁶ Qünki Təngri kənglümni ajiz kılojan,
Həmmigə Qadir meni sarasimigə salidu.
- ¹⁷ Həlbuki, mən karangojuluk iqidə ujukturulmidim,
Wə yaki yüzümni oriwaləjan zulmət-karangojulukqımu heq süküt kılmidim..

Miskinlik wə jinayət

24¹ — Nemixka Həmmigə Qadir sorak künlirini bekitməydu?
Nemixka Uni tonuojanlar Uning xu künlirini bikardin-bikar kütidu?

² Mana, adəmlər pasil kılınojan taxlarnı yetkiwetidu;

23:8 «Əpsus, mən aloja karap mangsammu, lekin U u yərdə yok; kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən» — yənə birhil tərjimisi: «Birak mən xərkə məngimən, lekin U u yərdə yok; oərbkə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən».

23:9 «U sol tərəptə ... U ong tərəptə yoxurunqanda, mən Uni kərəlməymən» — Ayup öz əhwalidin Hudaning yaxıllıqliridin heqkəndək ispat kərəlməydu wə Hudaning hazır uningə nisbətən nemini kıliwatkanlıqını heq bilməydu.

23:10 «Birak U mening mangıdıqan yolumni bilip turidu» — bu ayətning birinqi qışmining yənə bir hil tərjimisi: «U (Huda) Özining manga boləjan yolini bilidu».

—Xübhısizki, Ayupning bundak degini yənıla uning etiqadining əng parlaq bayanlırindən biri hesablınidu. Biz yənıla uningə qayıllı bolmay turalmaymız.

23:11 Ayup 31:4-8

23:12 «...Uning aqızidiki sözlərni öz kəngüldikilirimdin kımmətlik bilip...» — yaki «...Uning aqızidiki sözlərni öz nəpsimdin kımmətlik bilip...».

23:13 Zəb. 33:9; 115:3; 135:6

23:15 «Bularni , yəni 14-ayəttiki «muxu hildiki ixlar»ni oyılasmıla, mən Uningdin qorqup ketimən» — Ayup əmdi nemixka Huda aldida bıaram bolup, öz ixlırını oyılisa qorqup ketidu? 14-ayəttə u Huda uning üqün bekitilgən ixlar (yəni uning hazır tartıwatkan azab-okuəbtlər) toqrısida söz kılojandın keyin, u: «Uningda nuroqunlojan muxundak ixlar bardur» dəydu — demək, u: «Mening hazırıqıqə tartkan azablırımın yənə nuroqun «muxundak ixlar» aldimda barmikin?» dəp intayın kıynılıdu.

23:17 «Həlbuki, mən karangojuluk iqidə ujukturulmidim, wə yaki yüzümni oriwaləjan zulmət-karangojulukqımu heq süküt kılmidim» — bu ayətning əslı təkistini qüxinix səl təs. Yənə bir hil tərjimisi: «Qünki mən karangojuluk qüxkəndə jandin üzülmiginim bilən, U mening yüzümni zulmət-karangojulukqın qoqdap kütquzmiojan».

Ular zorawanlik bilən baxqılarning padilirini bulap-talap özli ri oquq-axkara baqıdu;..

³ Ular yetim-yesirlarning exikini bulap həydəp ketidu;

Ular tul hotunning kalisini kepillik üçün eliwalidu..

⁴ Ular miskinlə rni yoldin neri ittiriwetidu;

Xuning bilən zemindiki ezilgənlə rning həmmisi məküxüwalidu..

⁵ Mana, ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklə rdək,

Tang səhərdə olja izdəx «hizmiti»gə qıkidu;

Janggal ular wə ularning baliliri üçün yeməklilik təminlə ydu..

⁶ Ular yamanning kaliliri üçün dalada ot-qəp oridu,

Uning üçün axqan-taxqan üzümlirini teriydu;..

⁷ Ular keqini kiyimsiz yalang ət küzidu,

Sooqutka bolsa yepinoqudək kiyimi yoxtur.

⁸ Ular taoqka ya oqkan yamoqurlar bilən süzmə bolup ketidu,

Panaqsizlikidin taxni kuqaklıxidu.

⁹ Adəmlər atisiz balilarni əmqəktin bulap ketidu,

Ular miskinlə rdin bowaqlarni kepillikkə alidu..

¹⁰ Miskinlər bolsa kiyimsiz, yeling ət idu,

Baxqılar üçün buoqday baqlirini kətürsimu, yənıla aq qalidu;..

¹¹ Ular baxqılarning əyidə zəytunlarni qəyləp ya oq qıkarə qan bolsimu,

Həylilirida xarab kə lqikini qəyligən bolsimu,

Yənıla ussuzlukta qalidu..

¹² Xəhərdin adəmlə rning aq-zarlı ri qıqı p turidu,

Qiliq yegənlə rning janlı ri nalə-pəryad kətüridu;

Birə k Tə ngri hə qkimning iplaslı kını əyiblimə ydu..

¹³ — Nuroqə qarxi isyan kətüridə qanlarmu bar;

Ular nurning yollirini bilmə ydu,

Uning tərı kılı ridə turmaydu.

¹⁴ Kə til tang nuri kelixi bilən ornidin turup,

Kə mbə oqə llər wə miskinlə rni ət türidu;

Keqidə u oqrı dək yüridu..

¹⁵ Zinahormu «Meni hə q kə z kə rmə ydu» də p zawal wə ktini kütidu,

---

24:2 «Mana, adəmlər pə sil kılınə qan taxlarni yetkiwetidu» — muxu bab 1-12-ayəttiki «adəmlər» bə lkim qə l-bayawanda turuwatqan muxu jı nayə tqılarni kə rsı tı du (bolupmu 5-12-ayətlə rni kə rü ng). «...taxlarni yetkiwetidu» — ya ki «taxlarni yetkə p ketı du».

24:2 Kan. 19:14; 27:17; Pə nd. 22:28; 23:10

24:3 «Ular tul hotunning kalisini kepillik üçün eliwalidu» — bu kalisi bə lkim hə m sūt üçün hə m yə r hə ydə x üçünmu ı xlı tilı du.

24:4 Pə nd. 28:28

24:5 «...ular də xt-bayawanlardiki yawayi exəklə rdək,...» — bu yaman adəmlər xə hə r-yezılardın hə ydiwetilgən bolup, də xt-bayawanda jan bə kixı tın baxkə amalı yok ı di.

24:6 «Ular yamanning kaliliri üçün dalada ot-qəp oridu, uning üçün axqan-taxqan üzümlirini teriydu» — roxə nki, yə r ı gisi bolə qan muxu rəzil adə m bu «qüprə ndilə r»gə ə z axlı k hə sulı ni elixtı ya ki üzü m hə sulı ni üzüxtə hə q ı xə nmə ydu.

24:9 «Ular miskinlə rdin bowaqlarni kepillikkə alidu» — ya ki «Ular miskinlə rdin kepillik alı du».

24:10 Law. 19:13

24:11 Kan. 25:4; Yə k. 5:4

24:12 «... Birə k Tə ngri hə qkimning iplaslı kını əyiblimə ydu» — keyin Ayup bu sə zı dın hə m muxuningə qə ohxə x baxkə sə zlı ridin towa kılı p: «Nə sı hə tni tuturuksiz sə zlər bilən hı rə lə xtürgən kim?» də p sə zı dın ya nı du (42-bab). Birə k bu bə btki 1-12-ayətlə rdin roxə n qüxinimizki, u munda k kixilə rning, hə tta uningdin yırə k turoqan ezilgü qılə rning ə hwalı oqə i qını ə qrı tı p kə ngü l bə lə tti.

24:14 «Kə til tang nuri kelixi bilən ornidin turup, kə mbə oqə llər wə miskinlə rni ət türidu» — bə lkim tang sə hə rdiki oquwalı ktın hə m kixı ning bı hə stə lı kidin paydı lı nı p yoxurun zə rbə kılı p bulap-talaydu.

24:14 Zə b. 10:8, 9

Baxkilar meni tonumisun dēp ayalning qūmbilini yūzigā tartiwalidu..

¹⁶ Qarangoʻlulukta oʻqʻrilar oʻyning tamlirini kolap texidu;

Kūndūzda ular oʻzlrini oʻz oʻyigā qamap qoyidu;

Ular nurni tonumaydu..

¹⁷ Ular ūqūn tang sēhār oʻlūm sayisidāk tuyulidu;

Ular qap-qarangoʻlulukning wəhimilirini dost tutidu..

¹⁸ Ular sularning yūzidiki kēpūklərdāk yōqap kətsun!

Ularning yār-zemindiki nesiwisi lənət qilinoʻqanki,

Xunga ulardin hēqkim ūzūmzarlikka yənə mangmisun!

¹⁹ Quroʻqʻqilik hām tomuz issik qar sulirinimu yəp tūgitidu;

Təhtisaramu ohxaxla gunah qiloʻqanlarni yəp tūgətsun!

²⁰ Uni, tuoʻqan anisimu untusun!

Kurt xəlgəylirini ekʻtip uni yesun!

Əskə hēq elinmisun!

Xuning bilən həkʻkaniysizlik dərəhtək kesilsun!

²¹ U balisi yōq tuoʻqmaslardin olja alidu,

U tul hotunlaroʻjimu hēq xəpʻkət kərsətməydu.

²² Birak Huda Əz qudriti bilən mundaq kūq-hōquki barlarning kūnini uzartidu;

Ular hətta hāyatidin ūmidsizlənsimu kaytidin ornidin turidu..

²³ Huda yənila ularni amanlikta muqimlaxturidu,

Xunga ular hatirjəm bolidu;

U ularning yollirini kəzdə tutqan əməsmu?.

²⁴ Ularning mərtiwisi birdəmlik oʻstūrūlidu,

Andin ular yōq bolidu;

Ular ongda qaldurulidu, andin baxka adəmlərgə ohxaxla yioʻjip elip ketilidu;

Ular pəkətlə pixqan sərhil buoʻqday baxaqliridāk kesilip ketidu..

²⁵ Bu ixlər mundaq bolmisa, kəni kim meni yaloʻqanqi dēp ispatliyalaydu.

Mening gəplirimni kim quruk gəp deyəlaydu?..

Bildad yənə sōzləydu — Hudaning uluqʻluki

25¹ Xuhalik Bildad jawabən mundaq dedi: —

² «Uningda həkūmranlik hām hāywət bardur;

U asmanlarning kəridiki ixlarnimu tərtpkə salidu..

24:15 Zəb. 10:10-11; Pənd. 7:8, 9

24:16 Ayup 38:15; Yh. 3:20

24:17 «Ular ūqūn tang sēhār oʻlūm sayisidāk tuyulidu» — yaki «Tang sēhār ular ūqūn qap-qarangoʻluluk bolidu».

24:18 «Ular sularning yūzidiki kēpūklərdāk yōqap kətsun!» — 18-20-ayətlərdiki peillarni buyruk xəklidə yaki kəlgūsi zaman xəklidə tərjimə kilixkə bolidu. Xunga -18-20-ayətlərnin baxka birhil tərjimisi: «Ular sularning yūzidiki kēpūklərdāk yōqap ketidu; ularning yār-zemindiki nesiwisi lənət qilinoʻqan, xuning bilən ulardin hēqkim ūzūmzarlikka yənə mangmaydu... qatarlik» bolidu. Birak biz tərjimimizni aldi-kəyndiki ayətlərgə maslaxturup alduk.

24:20 «Kurt xəlgəylirini ekʻtip uni yesun!» — yaki: «Kurt uning jorisi bolsun!».

24:22 «...Ular hətta hāyatidin ūmidsizlənsimu kaytidin ornidin turidu» — bu ayəttiki əsli tekstni qūxinix səl təs. Baxka hil tərjimiliri uqrixi mumkin.

24:23 «U ularning yollirini kəzdə tutqan əməsmu?» — Ayup muxu yərdə Hudaning yamanlarning yollirini kəzdə tutkini bilən ularni alahidə jazalimaydioʻqanlikini, bəlkı ularni adəttikidāk oʻlūm kūnigə saqlaydioʻqanlikini kərsətməkqi boluxi mumkin.

24:24 «Ular , yəni yamanlar pəkətlə pixqan sərhil buoʻqday baxaqliridāk kesilip ketidu» — Ayup yənila, yamanlarning hēq jazalanmay hāyatning pəyzini sūrtip andin pixqan sərhil buoʻqdaydāk hēq azablanmay bu dunyadin ketidioʻqanlikini kərsətsə kerək.

25:2 «U asmanlarning kəridiki ixlarnimu tərtpkə salidu» — Bildadning bu sōzliri bəlkim Xəytanning əslidə Hudaqə

«Ayup»

- ³ Uning qoxunlirini sanap tügətkili bolamdu?
Uning nuri kimning üstigə qüxməy qalar?
⁴ Əmdi insan balisi kandaqmu Təngrining aldida həqqaniy bolalisun?
Ayal zatidin tuqulıoanlar kandaqmu pak bolalisun?
⁵ Mana, Uning nəziridə hətta aymu yoruk bolmioan yərdə,
Yultuzlarmu pak bolmioan yərdə,
⁶ Kurt boloan insan,
Sazang boloan adəm balisi uning aldida kandaq bolar?»...

Ayupning ahirkı sozliri — Bildadni əyibləx

- 26**¹ Ayup Bildadka jawabən mundak dedi: —
² «Maqədsiz kixigə kəltis yardəmləni beriwəttin!
Biləkliri küqsiz adəmnı karamət kutkuzuwəttin!
³ Əqli yok kixigə kəltis nəsihətləni kiliwəttin!
Wə uningəja alamət bilimləni namayan kiliwəttin!
⁴ Sən zadi kimning məditi bilən bu sözləni kilding?
Səndin qikiwatqini kimning rohi?

Hudaning uluqluqi — Ayupning bayani

- ⁵ — «Ərwahlar, yəni su astidikilər,
Xundakla u yərdə barlıq turuwatqanlar tolojinip ketidu;
⁶ Bərhək, Hudaning aldida təhtisaramu yepinqisiz kərinidu,
Həlakətningmu yapquqi yoktur..
⁷ U yərnin ximaliy kutupini aləm boxluqıja sozojan,
U yər xarini boxluk iqidə muəllək kıləjan..
⁸ U sularni koyuk bulutliri iqigə yiojıdu,
Bulut ularning eoqirliki bilənmu yirtilip kətməydu.
⁹ U aynin yüzini yapıdu,
U bulutliri bilən uni tosidu..
¹⁰ U sularning üstigə qəmbər sizip koyəjan,
Buning bilən U yorukluk həm qarangoqulukning qəgrasini bekitkən..
¹¹ Asmanlarning tüwrükliri təwrəp ketidu,

karxilik kılıp ərxət isyan kətürənlilikini, andin Hudaning Xəytanni ərxetin həydiwetip, ərxetki ixlarnı kəytidin tərtpəkə kəltürənlilikini kərsitidu.

25:4 Ayup 4:17, 18, 19; 15:14, 15, 16

25:5 Ayup 15:15

25:6 «Sazang boloan adəm balisi uning aldida kandaq bolar?» — dostlirining Ayupka əng ahiri bərgən jawabi Bildadning bu sozliridir. Uning bayanı bək kışka bolup, «yamanlarning aqiwi» toqrisida gəp kılmaydu, pəkətlə Hudaning uluqluqini sozləydu. Kərioqanda ular yənıla Ayupning reallıqka yüzlinidəjan sozlırigə jawab tapalmaydu.

25:6 Ayup 4:19; Zəb. 22:6

26:6 Zəb. 139:8, 11, 12; Pənd. 15:11; İbr. 4:13

26:7 «U yərnin ximaliy kutupini aləm boxluqıja sozojan» — ibraniy tilida: — «U ximaliy tərəplər aləm boxlukıda sozojan». Bu ibarining yərnin ximalini əməs, bəlkı asmanın ximalidiki tərəpləni kərsitixi mümkünlikimu bar. «yər xarı» — əyni teksttə «yər». Bırək heli roxənki, Ayup yər-zeminning mutlək ayrim turidəjan bir jisim ikənlikidin toluk həwədar idi.

26:7 Zəb. 104:2

26:9 «U aynin yüzini yapıdu» — yaki «U təhti boloan ərxning yüzini yapıdu».

26:9 Ayup 9:8; Zəb. 104:2, 3

26:10 «Buning bilən u yorukluk həm qarangoqulukning qəgrasini bekitkən» — ilim-pən jəhəttinmu, bu sözlərnin top-toqra ikənliki ispatlanəjan.

26:10 Yar. 1:9; Ayup 38:8; Zəb. 33:7; 104:5-9; Pənd. 8:29; Yər. 5:22

Uning ayibini angla pla alakzadā bolup ketidu.

¹² U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu;
Əz həkmiti bilən Rahəbni parə-parə kīlip yanjiwetidu...

¹³ Uning Rohi bilən asmanlar bezəlgən,
Uning kōli tez qaqqan əjdihani sanjiydu...

¹⁴ Mana, bu ixlar pəkət uning kīlojanlirining kīqikkinə bir kismidur, halas;
Uning sēz-kalamidin anglawatkinimiz nahayiti pəs bir xiwirlax, halas!
Uning pütkül zor kudritining güldürmamisini bolsa kimmu qūxinəlisun?!»..

Ayupning kaytidin öz hək-səmimiylirini bayan kīlizi

27¹ Ayup bayanini dawamlaxturup mundaq dedi: —
² «Mening həkkinmi tartiwalōjan Təngrining hayati bilən,
Jenimni aqrītkan Həmmigə Qadirning həkki bilən kəsəm kīlimənki,

³ Tenimdə nəpəs bolsila,
Təngrining bərgən Rohi dimōjimda tursila,

⁴ Ləwīrimdin həkkanisiz sēzlər kīqmaydu,
Tilim aldamqīlīk bilən heq xiwirlimaydu!

⁵ Silərninqini toqra deyix məndin yirək tursun!
Jenim kīqkanōja qədər duruslukumni əzümdin ayrimaymən!

⁶ Adillikimni qing tutuwerimən, uni qoyup bərməymən,
Wijdanim yaxiojan heqbir künümdə meni əyiblimisun!

⁷ Mening dūxminim rəzillərgə ohxax bolsun,
Manga qarxi kīqkanlar həkkanisiz dəp qaralsun..

26:12 «U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu» — «tinqlanduridu» degənnin ikki hil tərjimesi bar: — «tinqlanduridu» ya ki «dolkunlitidu». Biraq «dolkunlitidu» bolsa keyinki ayət bilən maslaxmaydu. «**Rahab**» — «Rahab»ning üç hil mənisi bar. 9-bab, 13-ayətiki izahatni kōrüng. Muxu yərdə, xūbhīsizki, dengizdiki axu zor, kōrkunluq haywanni kōrsitidu, həm xuning bilən bir wāqītta u Xəytanning bir kōrünüxidur. Bu ayət bəlkim Xəytanning dəsleptə Hudaōja qarxilik kīlip isyan kōtürgənlikini, andin Hudaning uni ərxtin həydpər dengizōja taxlojanlikini kōrsitidu, xundakla əng ahirida uni bitqit kīliwetidōjanlikidin bexarət kīlidu. 13-ayətni həm izahatinimu kōrüng.

26:12 Yəx. 51:15

26:13 «tez qaqqan əjdihə — ya ki «yorōjilima əjdihə». «tez qaqqan əjdihə» — bəlkim yukiriki «lewiatan»ni (9-izahatni kōrüng) ya ki Xəytanning əzini kōrsitidu. Əgər ikkinqi mənisi toqra bolsa, bu Təwrattiki «Yaritilix» 3-babtiki bexarət bilən ohxaydu. Demək, ahirda Huda Əz Məsihi arkiplik Xəytanni pütünləy məqlub kīlidu.

—Bəzi alimlar: «U Əz kōli bilən «əjdihə yultuz türkümü»ni yasiojan» dəpmu tərjimə kīlidu.

26:13 Zəb. 33:6

26:14 «Bu ixlar pəkət uning kīlojanlirining kīqikkinə bir kismidur, halas» — ibraniy tilida «Bu ixlar pəkət uning yollirining əng qetidikī burji, halas». «Uning pütkül zor kudritining güldürmamisini bolsa kimmu qūxinəlisun?!» — Ayupning bu üç dosti Huda həmmidin uluq wə aliy bolōjanlikī üqün Uningōja yekīnlīxix mumkin əməs, dəp qaraydu. Biraq Ayup üqün (gumanlik nūktiənəzərdin əməs, etikadning nūktiənəziridin sēzligən wāqitlarda) Hudaning uluqluqi Uning insanni paklap Əzīgə yekīnlaxturux imkanīyitini yaritip beridu. Xunga u Hudaning uluqlukidin xadlinidu.

27:2 «Mening həkkinmi tartiwalōjan Təngrining hayati bilən...» — Ayupning muxu yərdə «(Huda) mening həkkinmi tartiwalōjan» degini bəlkim Hudaning heq səwəbni kōrsətməy uni jazalap, uningdin «adələtkə bolōjan həkki»ni ya ki uning bu ixlar toqroluq «dəwalixix» pursitini «tartiwalōjan»likini kōrsitidu.

27:4 «Mening həkkinmi tartiwalōjan Təngrining hayati bilən, jenimni aqrītkan Həmmigə Qadirning həkki bilən kəsəm kīlimənki, ... ləwīrim... tilim aldamqīlīk bilən heq xiwirlimaydu!» — bu kəsəm (2-4-ayət) bəlkim pütkül Muxəddəs Kitab iqidə əng əjayib, əng əjələtə kəsəm həsəblinixi mumkin. U Huda həkkinmi tartiwalōjan həm jenimni aqrītkan degini bilən, yənili Hudaning həkkidə kəsəm iqidu. Kōrünüxtə qong ziddiyət bardək kīlsimu, biraq uning hərbi sēzining tegidə uning qongkur etikadi ipadilinip turidu.

27:6 «... Wijdanim yaxiojan heqbir künümdə meni əyiblimisun!» — 5- həm 6-ayətiki bayanlarning ikki mənisi bar: — birinqidin, məyli yamanlarning yolliri awatlaqqan bolsimu, Ayup durus, diyanətlik boluxkə intilixini hərgiz taxlimaydu; ikkinqidin, uning qarixiqə «Həmmə gunahini Hudaōja etirap kīlip towa kīlix bilən öz wijdanimōja hilaplik heq ix kəlmidi; əgər xundək kīlmiōjan bolsam, yalojan eytatim» degən idiyisini ipadilaydu.

27:7 «Manga qarxi kīqkanlar həkkanisiz dəp qaralsun» — Ayup «Məni həkkanisiz degūqilər (Huda adil bolsa) əzliri həkkanisiz dəp qarilixi kərək» dəp tilaydu. Kona qanunlarōja əsasən, birsi baxkə birawōja yalojandin jinayət qaplısa,

- ⁸ Qünki Təngri iplas adəmnı üzüp taxlıoqanda,
Uning jenini aloqanda,
Uning yənə nemə ümidi qalar?.
- ⁹ Balayı'apət uni besip qüxkəndə,
Təngri uning nalə-pəryadini anglamdu?.
- ¹⁰ U Həmmigə Qadirdin səyünəmdü?
U hərdaim Təngrigə iltija kılalamdu?.
- ¹¹ Mən Təngrining kolining kıləqanliri toqrisida silərgə məlumat berəy;
Həmmigə Qadirda nemə barlıqını yoxurup yürməymən.
- ¹² Mana silər alliburun bularnı kərüp qiktinglar;
Silər nemixka axundak pütünləy kuruk hiyalıllıq bolup qaldinglar?
- ¹³ Rəzil adəmlərnin Təngri bekitkən aqiwi tı xundakki,
Zorawamların Həmmigə Qadirdin alidoqan nesiwisi xundakki: —.
- ¹⁴ Uning baliliri kəpəysə, kiliqlinix üqünla kəpiyidu;
Uning pərzəntlirinin neni yetixməydu...
- ¹⁵ Uning əzidin keyin qaloqan adəmliri elüm bilən biwasitə dəpnə kılınidu,
Buning bilən qaloqan tul hotunliri matəm tutmaydu...
- ¹⁶ U kümüxlərnı topa-qangdək yiqip dəwilisimu,
Kiyim-keqəklərnı laydək kəp yiqosimu,
- ¹⁷ Bularnı Həmmisini təyyarlisimu,
Biraq kiyimlərnı həkkanıylar kiyidu;
Bigunahlar mu kümüxlərnı bəluxidu...
- ¹⁸ Uning yasioqan öyi pərwanining oqozisidək,
Üzümrəning kəzətqisi əzigə saləqan kəpidək box bolidu.
- ¹⁹ U bay bolup yetip dəm aloqını bilən,

yaloqanlıq ispatlinixi bilən u dəl xu jinayətə tegixlik jaza bilən jazalinixi kerak idi. Huda Ayupni həkkanıy dəp ispatlısa, üq dostining gunahı bar degənlik. Xuning üqün bu söz həm uning bir tiliki həm dostlirioq boləqan səmimi agahlandıruxi bolup qalidu.

27:8 Mat. 16:26; Luka 12:20

27:9 Ayup 35:12; Zəb. 18:41; 66:18; 109:7; Pənd. 1:28; 28:9; Yəx. 1:15; 16:12; Yər. 14:12; Əz. 8:18; Mik. 3:4; Yh. 9:31; Yak. 4:3

27:10 *Rəzil adəm Həmmigə Qadirdin səyünəmdü? U hərdaim Təngrigə iltija kılalamdu?* — Ayupka nisbətən Hudaning uning xəxida hazır boləqanlıqı, uning Huda bilən alakıda boluxı uning həyatidiki əng bəhtlik ixtur. Bu bayanıda u yamanlarda undak huxallıqning yoklukını, mundakların Hudaqə iltija kılamaydıqanlığını baykəqanlığını ayan kılidu. Dikqət kiliximiozə ərzıyduki, Ayup nuroqun ketim Hudaqə iltija kılıp səzləydu, baxkılarəqə səz kilixtin tohtap turup Hudaqə biwasitə gəp kılidu. Biraq uning üq dosti (həm ahirida səzligən Elihu) bir ketim mu Hudaqə biwasitə səzliməydu.

27:13 Ayup 20:29

27:14 «*Rəzil adəmnin baliliri kəpəysə, kiliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirinin neni yetixməydu*» — Ayupning yamanların aqıwını təswirigən həm xundakla dostlirinin səzigə səl qoxuləqandək pozitsiyisini bildürgən bu bayanı uning bayanliri iqidə qüxinixkə əng təs boləqan bayanlardur. Qünki bu səzlərnin mənisi enik boləqını bilən, uning ilgiriki degənlirigə qarımukərxi bolup qikidu. Ilgiri u: «Yamanlar jazalanmaslıqning səwəbi nemə? Nemixka xunqə kəp rəzilərlər həq jazalanmay miskinlərnı haliqəngə ezidu? Bəzidə yamanlar pexkəllikkə uqraydu, biraq gunahsızlar mu ohxaxla uqraydu; həqkəndək tərtipni baykəqılı bolmaydu» — degəndək səzlərnı kıləqanıdi. Mana bu bayanlarda «Uning baliliri kəpəysə, kiliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirinin neni yetixməydu...» degən səzlər eytilidu. Bu zadi kəndək gəp? Biz bu məsiliqə nisbətən xundək karəymizki, Ayupning reallıqka yüzlinixitki jüriti mu xı yərdə əz-əzigə təsəlli berix üqün səl əjizlik kıləqan boluxı mumkin. Biz «qoxumqə səz»imizdə bu ix toqırulux yənə əzrak tohtilimiz.

27:14 Qan. 28:41; Hox. 9:13

27:15 «*Qaloqan adəmliri elüm bilən biwasitə dəpnə kılınidu*» — «elüm» mu xı yərdə bəlkim birhil waba yaki birhil eqir kəsəlnı kəsritidu. «*biwasitə dəpnə kılınidu*» — demək, həqkəndək daqduqıyız təzdin dəpnə kılınidu. Bəlkim yukumlux kəsəl yaki waba bilən əlgən bolsa kərək. «*...qaloqan tul hotunliri matəm tutmaydu*» — bəlkim balayı'apət ularəqə yeklinixixi bilən yaki ohxax səwəb bilən rəsmiy matəm tutuxka ülgürəlməydu.

—Buningdin kərüwəlixkə bolıduki, Ayupning pəkət bir ayalı bar idi həm «bir ər, bir hotunlux» boluxni kuwwətligən (29-babnimu kərəng). Uning deyixiqə, yamanlar kəp hotunlux boluxı mumkin.

27:15 Zəb. 78:64

27:17 Pənd. 28:8; Top. 2:26

Biraq aeng ahirki ketim keliduki,
Kezini aqkanda, amdi tugaxtim daydu..
²⁰ Wəhimilər kəlkündək bexioja kelidu;
Kəqtə kara kuyun uni qanggilioja alidu..
²¹ Xərk xamili uni uqurup ketidu;
Xiddət bilən uni ornidin elip yirakka etip taxlaydu..
²² Boran uni heq ayimay, bexioja urulidu;
U uning qanggilidin kutulux üqün hə dəp urunidu;
²³ Biraq xamal uningoja karap qawak qalidu,
Uni ornidin «ux-ux» kilip koqliwetidu..

Danalikni izdax

28¹ — «Xühşisizki, kümüx tepilidiojan kanlar bar,
Altunning tawlinidiojan öz orni bardur»;
² Təmür bolsa yər astidin keziwelinidu,
Mis bolsa taxtin eritilip elinidu.
³ İnsanlar yər astidiki karangojulukka qək koyidu;
U yər kərigiqə qarlap yürüp,
Karangojulukka təwə, ölümning sayisidə turojan taxlarni izdaydu..
⁴ U yər yuzidikilərdin yirak jayda tik bolojan kudukni kolaydu;
Mana xundak adəm ayaq basmaydiojan, untulojan yərlərdə ular arojamqini tutup boxlukta pulanglap yürüdü,
Kixilərdin yirakta esilip turidu.
⁵ Axliq qikidiojan yər,
Təkti kolanojanda bolsa yalkundək kərünidu;
⁶ Yərdiki taxlar arisidin kək yaqutlar qikidu,
Uningda altun rudisimu bardur.
⁷ U yolni heqkandak aloqur kux bilməydu,
Həttə sarning kəzimu uningoja yətmigən.
⁸ Həkawur yirtkuqlarmu u yərni heq dəssəp bəkmiojan,

27:19 Zəb. 49:16-20

27:20 «Kəqtə kara kuyun uni qanggilioja alidu» — Ayupning «kara kuyun»ni tiloja elixi xundak bir kara kuyunning yiraktin keliwatkanlikini puritidu. 38-babta bu kara kuyun ularning üstiga qixidu.

27:20 Ayup 15:21; 18:11

27:21 «Xərk xamili uni uqurup ketidu» — Pələstində «xərk xamili» əwjiyə qikkən vaxtıda intayin qorkunqluk, əxəddiy bolup pütün dərəhlərnimu yulup yiraklara taxliwetələydu.

27:23 «Biraq xamal ... uni ornidin «ux-ux» kilip koqliwetidu» — «ux-ux kilix» məşirə kilixni bildüridu.

28:1 «Altunning tawlinidiojan öz orni bardur» — yəki «altunning qaykilidiojan öz orni bardur».

—Danalix təwsiyə kilinojan 28-babtiki bu güzəl xeirni bəzi alimlar Ayupning öz səzi əməs, bəlkı kitabning yazoquqisi tekstə kisturup koşkan bir xeir, dəp karaydu. Buning məqsiti, okurmənlərnin həkikiy danalixni təhlil kilixioja yardım bolsun degen süpəttə xeirni otturioja koyojan. Biz bu pikirgə kayil bolduk. Bu pikirgə bir ispat, 29-bab: — «Ayup bayanini dawamlaxturup mundaq dedi: —» degen səzlər bilən baxlinidu, kariojanda 27:23-ayət bilən baqlik.

—Baxka alimlar bu bayanlar Ayupning öz aqzidin qikkən bayanlardur, «1-ayətnin «xühşisizki» (yaki «qünki») degen baqliqoqu bilən baxlinixi buningoja ispat bolalaydu», dep karaydu.

—Qaysi pikir toqra boluxidin kət'inyəzər, bu babtiki həkikətlər xühşisizki Ayupning etikađining həm u muyəssər bolojan wəhiylirining tegi həm uli bolojanidi.

—Keyin biz məzkur kitabni yazoquqining kim ikənliki toqruluk quxənpə berimiz.

28:3 «İnsanlar yər astidiki karangojulukka qək koyidu» — demək, insanlar yaqutlarni izdəxtə yər astidiki karangojulukni qiraqlar bilən yoritidu; 4-5-ayətlərdə ularning arojamqilaroja esilip yər astioja quxüp hətərgə təwəkkül kilojanliki təswirlinidu.

Əxaddiy xirmu u jaydin heqqaqan ötüp bəkmioqan.

⁹ İnsan balisi kolini qakmaq texining üstigə təgküzidu,
U taqlarni yiltizidin komuruwetidu.

¹⁰ Taxlar arisidin u kanallarni qapidu;

Xundak kılıp uning kəzi hərhil kimmətlik nərsiləni kəridu;.

¹¹ Yər astidiki eqinlarni texip kətmisun dəp ularni tosuwalidu;

Yoxurun nərsiləni u axkarilaydu..

¹² Birak danalığ nədin tēpilar?

Yorutuluxning makani nədidu?

¹³ İnsan baliliri uning kimmətliklikini heq bilməs,

U tiriklərnin zeminidin tēpilmas.

¹⁴ Yər tegi: «Məndə əməs» dəydu,

Dengiz bolsa: «Mən bilənmu billə əməstur» dəydu..

¹⁵ Danalığni sap altun bilən setiwalıqili bolmaydu,

Kümüxnimu uning bilən bir tarazida tartkili bolmas..

¹⁶ Hətta Ofirda qikidiqan altun, aq heqik yaki kək yakut bilənmu
bir tarazida tartkili bolmaydu..

¹⁷ Altun wə hrustalnimu uning bilən selixturoqili bolmaydu,

Esil altun qaqa-kuqılar uning bilən heq almasturulmas.

¹⁸ U ünqə-marjan, hrustalni adəmning esidin qikiridu;

Danalığni elix kızıl yakutlarni elixtin əwzəldur.

¹⁹ Efiopiyədiki serik yakut uningəyə yətməs,

Serik altunmu uning bilən bəslixəlməydu.

²⁰ Undakta, danalığ nədin tēpidu?

Yorutuluxning makani nədidu?.

²¹ Qünki u barlıq həyat igilirining kəzidin yoxuruloqan,

Asmandiki uqar-kanatlardınmu yoxurun turidu.

²² Həlakət wə ölüm pəkətlə: «Uning xəhritidin həwər alduk» dəydu..

²³ Uning mangoqan yolini qüxinidiqan,

Turidiqan yerini bilidiqan pəkətlə bir Hudadur.

²⁴ Qünki Uning kəzi yərning kərigiqə yetidu,

U asmanın astidiki barlıq nərsiləni kəridu.

²⁵ U xamallarning küqini taraziqə saloqanda,

Dunyaning sulirini əlqigəndə,.

²⁶ Yamoqlarəyə kanuniyə qüxürginidə,

Güldürməminin qakmiqəyə yolini bəkitkinidə,

²⁷ U qaoqda U danalığqə qarap uni bayan kילוqan;

Uni nəmunə kılıp bəlgiligən;

Xundak, U uning bax-ayioqəyə qarap qikip,.

28:10 «Taxlar arisidin u kanallarni qapidu» — bu kanallar bəlkim yər astidiki suni tonillərdin qikirix üqün kolanəqan.

28:11 «Yər astidiki eqinlarni texip kətmisun dəp ularni tosuwalidu» — baxkə birhil tərjimisi: «U eqinlarning mənəbilirini izdəp tapidu».

28:14 Ayup 28:22

28:15 Pənd. 3:14; 8:11, 19; 16:16

28:16 «Ofirda qikidiqan altun» — Ofir dēgən yərdiki altun nəhəyiti sap idi.

28:20 Ayup 28:12

28:22 Ayup 28:14

28:25 Pənd. 8:29

28:27 «U qaoqda Huda danalığqə qarap uni bayan kילוqan» — buning mənisi bəlkim Hudaning dunyaning yaritilixi arqılık

²⁸ Insanəja: «Mana, Rəbdin qorqux danalıktur; Yamanliğin yirəkləxix yorutuluxtur» — degən»...

İlgiriki bəhtlik künlərnə əsləx

29¹ Ayup bayanini dawamlaxturup mundaq dedi: —
² «Ah, əhwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi,
Təngri məndin həwər aloqan künlərdikidək bolsidi!
³ U qaoqda Uning qirioqi beximoqa nur qaqqan,
Uning yorukluğu bilən qarangəşuluxtin otüp kətkən bolattim!
⁴ Bu ixlər mən kıran wəxtimda,
Yəni Təngri qedirimda manga sirdax dost boləqan wəxtta boləqanidi!..
⁵ Həmmigə Qadir mən bilən billə boləqan,
Mening yax balilirim ətrapimda boləqan;
⁶ Mening başqan kədəmlirim serik mayəqə qəmülgən;
Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi bolup aqqan;..
⁷ Xəhər dərwazisioqə qıqqan wəxtimda,
Kəng məydanda ornum təyyarlanəqanda..
⁸ Yaxlar meni kərüpla əyminip əzlrini qətkə alatti,
Kerilər bolsa ornidin turatti,
⁹ Xəhzadilərmu gəptin tohtap,
Qoli bilən aqzini etiwəlatatti.
¹⁰ Aqsəngəklərmu tinqlinip,
Tilini tangliyioqə qapliwalatti.
¹¹ Qulaq səzümni anglisila, manga bəht tiləytti,
Kəz meni kərsila manga yaxxi guwəhlik bəratte.
¹² Qünki mən manga himayə bol dəp yelinoqan əzilgüqilərnə,
Panaşsiz qəloqan yetim-yesirlərnimu kütquzup turattim..
¹³ Həlak bolay degən kixi manga bəht tiləytti;
Mən tul hotunning kənglini xadlandurup nahxa yangratqəzattim.
¹⁴ Mən həqqaniylikni ton kiliq kiyiwəldim,
U meni öz gəwdisi kildi.
Adəltlikim manga yepinqə həm səllə boləqan..

danalıqni bayan qiloqanliqini öz iqigə alidu.

28:28 «Mana, Rəbdin qorqux danalıktur; yamanliğin yirəkləxix yorutuluxtur» — bu bəbtiki səzlər insan balilərinə yər astida əsil taxlarıni izdixini tənqid qiloqan əməs, bəliki ularning u ixtə ixlətkən parasitigə həm jüritigə qayıq boləqan. Biraq məyli adəmnə qanqə parasiti, qanqə jüriti bolsun, əzinə bu hususiyətlirigila təyansə danalıqkə erixməydu; pəkətlə Rəb Pərwərdigardin əyminixkə baxlisila, danalıqkə erixixkimu baxlaydu; yamanliğin towa kiliq yirəqləxsila, yorutuluxkə baxlaydu. Bu xübhəşizki, Ayupning etiqadining həm u muyəssər boləqan wəhiylirining tegi həm uli boləqanidi.

28:28 Zəb. 111:10; Pənd. 1:7; 9:10

29:2 «Ah, əhwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi!» — bu bayanoqə qarəqanda, Ayupni balayə'apət başqanliqioqə birnəqəqə ay boləqanidi.

29:4 «... kıran wəxtimda, yəni Təngri qedirimda manga sirdax dost boləqan wəxtta boləqanidi!» — eniğ turuptuki, Ayup əsli Huda bilən yekün dostluqta otəkənidi. Həqəqəndəx gumanimiz yokki, bu dostluqning sezimidin məhrum bolux uningəqə nisbətən əng əzəblik ix boldi.

29:6 «... Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi bolup aqqan» — bu ayəttə kərsitilgini Ayupning ilgiri intayin bay həlini təswirləydu.

29:7 «Kəng məydanda ornum təyyarlanəqanda» — xəhərnə (qong) dərwazisi yəki uning əldidiki məydan bolsa xəhərnə aqsəqəlliri həm qaziliri yiqilədiqə, dəwəlarıni anglaydiqəyən jay idi.

29:12 Zəb. 72:12-14; Pənd. 21:13

29:14 Yəx. 59:17; Əf. 6:10-17; 1Tes. 5:8

¹⁵ Mən koroja kez bolattim,
Tokuroja put bolattim.

¹⁶ Yoksullaroja ata bolattim,

Manga natonux kixining dəwasinimu təxkürüp qıqattim..

¹⁷ Mən adalətsizning hınggayoan qixlirini qeqip taxlayttim,
Oljisini qixliridin elip ketəttim..

¹⁸ Həm: «Mening künlirim kumdək kəp bolup,
Əz uwamda rəhət iqidə əlimən» dəyttim;

¹⁹ Həm: «Yiltizim sularoqiqə tartilip baridu,
Xəbnəm pütün keqiqə xehimoja qaplixip yatidu;

²⁰ Xəhritim hərdaim məndə yengilinip turidu,
Kolumdiki okyayim hərdaim yengi bolup turidu» dəyttim..

²¹ Adəmlər manga kulək salatti, kütüp turatti;
Nəsihətlirini anglay dəp süküt iqidə turatti.

²² Mən gəp kiloqandin keyin ular kayta gəp kılmaytti,
Səzlim ularning üstigə xəbnəm bolup qüxətti.

²³ Ular yamoqurlarni kütəkəndək meni kütətti,

Kixilər wəktidə yaqқан «keyinki yamoqur»ni qarxi aloqandək səzlimni aqzini eqip iqətti!.

²⁴ Ümidsizlənginidə mən ularoja qarap külümsirəyttim,
Yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti..

²⁵ Mən ularoja yolini tallap kərsitip berəttim,

Uların arisida kattiwx bolup olтурattim,
Koxunliri arisida turojan padixəhdək yaxayttim,

Birək buning bilən matəm tutidiojanlaroja təsəlli yətküzgüqimu bolattim»..

Həzirki bəhtsiz künlər

30¹ — «Birək hazır bolsa, yaxlar meni mazaq kilidu,
Uların dadilirini hətta padamni bəkidiojan itlar bilən billə ixləxkə yol qoyuxnimu
yaman kərəttim.

² Uların maqđuri kətkəndin keyin,
Kolidiki küq manga nemə payda yətküzəlisun?

³ Yoksuzluk həm aqlıqtın yigləp kətkən,
Ular uzundin buyan qəldərap kətkən dəxt-bayawanda kuruq yərnə oqajaydu.

29:16 «Manga natonux kixining dəwasinimu təxkürüp qıqattim» — Ayupning bu aditi nəhayiti az uqraydiojan pəzilət bolup, Ayupning intayin alıyanab ikənlikini ispatlaydu. Uning mana muxundək ixliri tüpaylidinmu nurojun düxmənli ri pəyda boləjan boluxi mumkin.

29:17 «Ümidsizlənginidə mən ularoja qarap külümsirəyttim, yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti» — əsli tekstni qüxinix səl təs. Bəlkim uning mənisı: «Mening ularoja ümid yətküzidiojan yüzümning nuri məqlup boləjan əməs» — demək, mən ularoja bərgən ümid yokka qıqқан əməs, deməqki. Baxka bir hil təjrimisi: «Mening yüz nurum ularoja qeqilixi bilənla ular kayta ümidsizlənmidi». Ikki hil təjrimining mənisı bir-birigə yəqin. Baxka hil təjrimilirimu uqrixı mumkin.

29:20 «Kolumdiki okyayim hərdaim yengi bolup turidu» dəyttim» — «okya» muxu yərdə bəlkim adillik üqün kürəx kilidiojan öz baturlıqining, jüritining simwoli boluxi mumkin.

29:23 «keyinki yamoqur» — Pələstində 3-ayda yaqıdu. U ətiyazlık ziraətləni pixurux rolini oynaydu. Xunga hər bir dəhqan «keyinki yamoqur»oja təxnadur, ular uni bək kədirləydu.

29:24 «Ümidsizlənginidə mən ularoja qarap külümsirəyttim, yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti» — əsli tekstni qüxinix səl təs. Bəlkim uning mənisı: «Mening ularoja ümid yətküzidiojan yüzümning nuri məqlup boləjan əməs» — demək, mən ularoja bərgən ümid yokka qıqқан əməs, deməqki. Baxka bir hil təjrimisi: «Mening yüz nurum ularoja qeqilixi bilənla ular kayta ümidsizlənmidi». Ikki hil təjrimining mənisı bir-birigə yəqin. Baxka hil təjrimilirimu uqrixı mumkin.

29:25 «Mən ularoja yolini tallap kərsitip berəttim...» — baxka birhil təjrimisi: «Mən ularoja hakim boluxka tallanojanidim; ...». «...Uların arisida ... koxunliri arisida turojan padixəhdək yaxayttim, birək buning bilən matəm tutidiojanlaroja təsəlli yətküzgüqimu bolattim» — gərqə uning mərtiwisi bək yukiri bolsimu, u həqqaqan həkawurluk kılmiojanidi, əksi qə pexkəllikkə uqrioqıqlaroja təsəlli həm yərdəmləni berip turatti.

⁴ Ular əmə-n-xiwaqni qatqallar arisidin yulidu,
Xumbuyining yiltizlirininu terip əzlrigə nan kılıdu.

⁵ Ular əl-yurtlardan həydiwetilgən bolidu,
Kixilər ularni kərüpla oqrini kərgəndək warkırap tillaydu.

⁶ Xuning bilən ular sürlük jilqılarda kənup,
Taxlar arisida, qarlar iqidə yaxaxka məjbur bolidu.

⁷ Qatqallıq arisida ular Һangrap ketidu,
Tikənlər astida ular dügdiyip olturixidu;

⁸ Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri,
Ular zemindin sürtoqay həydiwetilgən.

⁹ Mən hazır bolsam bularning həjwiyy nahxisi,
Həttə söz-qəqikining dəstiki bolup qaldım!.

¹⁰ Ular məndin nəprətlinip,
Məndin yırak turup,
Yüzümgə tükürüxtinmu yanmaydu..

¹¹ Qünki Huda mening Һayat rixtimni üzüp, meni japaqə qəmdürgən,
Xuning bilən xu adəmlər aldımda tizginlirini eliwətkən.

¹² Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup,
Ular putumni turoqan yeridin ittiriwətməqci,
Ular sepilimoqə Һujum pələmpəylirini kətürüp turidu;.

¹³ Ular yolumni buzuwetidu,
Ularning Һeq yələnqūki bolmisimu,
Həlakitimni ilgiri sürməktə.

¹⁴ Ular sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirgəndək kirixidu;
Wəyrənilikimdin paydilinip qong taxlardək domilap kirixidu..

¹⁵ Wəhımilər burulup meni öz nıxani kılqan;
Xuning bilən Һermitim xamal ətüp yok bolqandək həydiwetildi,
Awatqılıqımmu bulut ətüp kətkəndək ətüp kətti.

¹⁶ Həzir bolsa jenim qaqidin təkülüp kətkəndək;
Azablıq künlər meni tutuwaldi.

¹⁷ Keqilər bolsa, manga səngəklirimgiqə sanjimaqta;
Aqrıqlirim meni qıxləp dəm almaydu.

¹⁸ Aqrıqlar zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi;
Ular kənglikimning yaqisidək manga qaplixiwaldi..

¹⁹ Huda meni sazlıqqa taxliwətkən,
Mən topa-qangoqə wə külgə ohxax bolup qaldım.

²⁰ Mən Sanga nalə-pəryad kətürməktimən,
Birə Sən manga jawab bərməysən;

30:9 Ayup 17:6; Zəb. 69:11-12; Yiq. 3:14, 63

30:10 Ayup 19:19

30:12 «Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup...» — bu yaxlar bəlkim yukirida deyilgən miskinlərdin baxqa bir top kixilər boluxi mumkin.

30:14 «Ular , yəni axu yaxlar sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirgəndək kirixidu... qong taxlardək domilap kirixidu» — əgər (biz 2-babta izahət kılqınımızdək) Ayup xəhər sirtidiki qong kül dəwisidə olturoqan bolsa, u mundaq yaxlarning mazaq kılıxidın Һeq qoqdoqıqsız qalıdu. Buningdin baxqa yaxlar bəlkim uning hazırkı ajizlikidin paydilinip, u əslidə bir tərəp kılqan ixlarni hazır öz mənəpəitigə buraydu.

30:18 «Aqrıqlar zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi; ular kənglikimning yaqisidək manga qaplixiwaldi» — baxqa bir hil təjmisini: — «Zor küq bilən kiyim-keqikim maqıyıp kətti; manga kəngləknin yaqisi qaplixip kətti», əslı tekıstni qūxinix səl təs. Yənə baxqa birhil təjmisini: «U (Huda) zor küq bilən kiyim-keqikimni tutuwaldi; u manga kənglikimning yaqisi qaplxəkandək meni baqlap qoydı».

Mən ornumdin tursam, Sən pəkətlə manga qarapla qoyisən.

²¹ Sən əzgirip manga bir zalim boldung;

Kolungning küqi bilən manga zərbə kiliwatisən;

²² Sən meni kətürüp Xamaloja mindürgənsən;

Boran-qapqunda təllukətimni yok kiliwətkənsən..

²³ Qünki Sən meni ahirida ölümgə,

Yəni barlıq həyat igilirining «yioqilix öyi»gə kəltürüwatisən..

²⁴ U həlak kıləjan waqtida kixilər nalə-pəryad kətürsimu,

U kolini uzatqanda, duaning dərwekə heqkandək nətijisi yok;

²⁵ Mən künliri təs kixi üqün yioqlap dua kıləjan əməsmu?

Namratlar üqün jenim azablanmidimu?..

²⁶ Mən əzüm yaxxilik kütüp yürginim bilən, yamanlıq kelip qaldı;

Nur kütkinim bilən, qarangojuluk kəldi.

²⁷ Iqim qazandək kaynap, aramlıq tapmaywatidu;

Azablıq künlər manga yüzləndi..

²⁸ Mən quyax nurini kərməymu qaridap yürməktimən;

Halayıq arisida mən ornumdin turup, nalə-pəryad kətürimən..

²⁹ Mən qılberilərgə kərindax bolup qaldım,

Huwxuxlarning həmrəhi boldum..

³⁰ Terəm qariyip məndin ajrap ketiwatidu,

Səngəklirim kiziktin kəyüp ketiwatidu..

³¹ Qiltarimdin matəm mərsiyəsi qikidu,

Neyimning awazi həza tutquqılarning yioqisioja aylinip qaldı»..

Əzini aqlax üqün kəsəm iqix

31¹ «Mən kəzüm bilən əhdiləxkən;
Xuning üqün mən kandaqmu kizlarəja həwəs kilip kəz taxlap yürəy?»

30:22 «Sən meni kətürüp Xamaloja mindürgənsən; boran-qapqunda təllukətimni yok kiliwətkənsən» — oylaymizki, qara kuyun asta-asta ularəja yekinxliwatidu.

30:23 İbr. 9:27

30:24 «U həlak kıləjan waqtida kixilər nalə-pəryad kətürsimu, U kolini uzatqanda, duaning dərwekə heqkandək nətijisi yok» — bu jümlini üq hil tərjimə kılıxqa bolidu. Birinqisi, yukiriki tərjimə. İkkinqisi bolsa, «Xübhşiszi adəm dərd-ələmdin nalə-pəryad kətürsinida, wəyran kılənojan kixigə kim kol təgküzüp ziyankəxlik kılıdu?». Üqinqi hil tərjimisi «Adəm yikilip ketiwatkinida kolini midirliptə koymamdu? U həlak bolay deginida nalə-pəryad kətürüxkə bolmamdu?». Əsli ibranıyqə tekistni qüxinix səl təs.

30:25 «Mən künliri təs kixi üqün yioqlap dua kıləjan əməsmu? Namratlar üqün jenim azablanmidimu?» — əmdi kim Ayup üqün yioqlaydu? Nəmə terisang xuni orisən, degen gəp toqırımı?

30:25 Zəb. 35:13,14; Rim. 12:15

30:27 «Iqim qazandək kaynap, aramlıq tapmaywatidu; azablıq künlər manga yüzləndi» — uning aldidə heq ümid kəlmioqandək kılattı.

30:28 «Mən quyax nurini kərməymu qaridap yürməktimən» — buning ikki mənisı bar: (1) Ayupning teni kəsəldin qaridap kətti; (2) u əzi alisidikilər üqün matəm tutup qara kiym kiyyən. Bu ikki əhwal tənq boluxi mumkin.

30:29 «Huwxuxlarning...» — yəni «təgikuxlarning...». «Mən qılberilərgə kərindax bolup qaldım, huwxuxlarning həmrəhi boldum» — qılberilər həm huwxuxlar qel-bayawanlarda Ayuptək yigənə yaxaydu; ikkilisi Ayuptək nəhayiti mungluk nalə-pəryad kətüridu.

30:29 Ayup 17:14; Zəb. 102:6; Mik. 1:8

30:30 Zəb. 119:83; Yioq. 4:8; 5:10

30:31 «Neyimning...» — yəni, «Mening «nəy»imning...»

31:1 «Mən kəzüm bilən əhdiləxkən; xuning üqün mən kandaqmu kizlarəja həwəs kilip kəz taxlap yürəy?» — mana biz bu yərdin Ayupning əzining birdin bir həmriyi boləjan ayalıəja sadıq bolup ötkənləyini kəriwəlaləyimiz. U əz ayalıəja pəkət sırtın qarıəjanidilə əməs, bəlkı qın yürikidin sadəkətmən idi. U bu babta nıxan kıləjan pəzilət, Məsih əysə İnjildə tələp kıləjan pəzilətkə nəhayiti yekın kelidu (yəni, adəmnıng kəlb-oylirini baxkuridəjan həkəkəniylik həm mehir-muəəbbət).

² Undak kilsam üstümdiki Təngridin alidioğan nesiwəm nemə bolar?

Həmmigə qadirdin alidioğan mirasim nemə bolar?

³ Bu gunahning nətijisi həqqaniysizlarğa bala-qaza əməsmu?

Kəbihlik kılğanlarğa külpət əməsmu?

⁴ U mening yollirimni kərüp turidu əməsmu?

Hər bir kədəmlirimni sanap turidu əməsmu?.

⁵ Əgər sahtilikğa həmrəh bolup mangoğan bolsam'idim!

Əgər putum aldamqilik bilən billə boluxğa aldirdioğan bolsa,

⁶ (Mən adillik mizanioğa qoyuloğan bolsam'idim!

Undakta Təngri əyibsizlikimdin həwər alalaytti!)

⁷ Əgər qədimim yoldin qıqқан bolsa, kənglüm kəzümgə əgixip mangoğan bolsa,

Əgər qolumoğa hər kəndak daş qaplağan bolsa,

⁸ Undakta mən tərjoğanı baxka birsi yesun!

Bihlirim yulunup taxliwetilsun!.

⁹ Əgər kəlbim məlum bir ayaldin azduruloğan bolsa,

Xu niyəttə qoxnamning ixik aldida paylap turoğan bolsam,.

¹⁰ Əz ayalim baxqılarning tüğminini tartidioğan küngə qalsun,

Baxqılar uni ayak asti qilsun..

¹¹ Qünki bu əxəddiy nomusluk gunahdır;

U soraxqılar tərpidin jazalinixi kerəktur.

¹² Bu gunah bolsa adəmnı həlak kılquqi ottur;

U mening barlıq tapqanlirimni yulup aloğan bolatti.

¹³ Əgər qulumning yaki dedikimning manga karita ərzi boloğan bolsa,

Uların dəwasini kəzümgə ilmiyoğan bolsam,

¹⁴ Undakta Təngri meni soraxka tartixka ornidin turoğanda kəndak qilimən?

Əgər U məndin soal-sorax alimən dəp kəlsə,

Mən Uningoğa kəndak jawab berimən?.

¹⁵ Meni baliyatkuda apiridə kılquqi ularnimu apiridə kılğan əməsmu.

Mən bilən u ikkimizni anilirimizning baliyatkusida tərəldürgüqi bir əməsmu?.

¹⁶ Əgər miskinləni öz arzu-ümidliridin tosqan bolsam,

Əgər tul hotunning kəz nurini karangoqulaxturoğan bolsam,

¹⁷ Yaki özümning bir qixləm nenimni yaloquz yegən bolsam,

Uni yetim-yesir bilən billə yemigən bolsam

¹⁸ (Əməliyəttə yax waqtimdin tartip oqlı ata bilən billə boləandək umu mən bilən billə turoğanidi,

Apamning korsikidin qıqқandin tartipla tul hotunning yələnqüki bolup kəldim),

¹⁹ Əgər kiyim-keqəq kəmlikidin həlak bolay degən birigə,

Yaki qapansız bir yoxsuləğa qarap olturoğan bolsam,

²⁰ Əgər uning bəlliri kiyimsiz kəlip manga bəht tilimigən bolsa,

Əgər u qozilirimning yungida issinmioğan bolsa,

²¹ Əgər xəhər dərwezisi aldida «Həköüm qıqaroğanlar arisida mening yələnqüküm bar» dəp,

İnjil, «Matta» 5-7-babni kərüng.

31:4 2Tar. 16:9; Ayup 34:21; Pənd. 5:21; 15:3; Yər. 32:19

31:8 «Bihlirim yulunup taxliwetilsun!» — «bihlirim» degən sözning «balilirim» degən keqmə mənisimu bar.

31:9 Ayup 24:15; Pənd. 7:25

31:10 «Əz ayalim baxqılarning tüğminini tartidioğan küngə qalsun» — baxka bir hil təjimişi: «Ayalim baxka birsi bilən billə bolsun».

31:14 Zəb. 44:20-21

31:15 Ayup 34:19; Pənd. 14:31; 17:5

Yetim-yesirlar o'z ziyankaxlik qilixqa kol keturgan bolsam,

²² Undakta muram ta'ojikidin ajrilip quxsun!

Bilikim ugisidin sunup katsun!

²³ Qunki Tengri quxurgan balayi'apet meni korkunqqa salmakta idi,
Uning haywitudin undak ixlarni ket'iy kilamayttim.

²⁴ Agar altunoja ixinip uni oz tayanqim qilogan bolsam,

Yaki sap altunoja: «Yolenqukümsen!» degan bolsam,

²⁵ Agar bayliklirim zor bologanlikidin,

Yaki kolum alojan o'aniymattin xadlinip katkən bolsam,

²⁶ Agar men quyaxning julasini qaqkanlikini korup,

Yaki ayniq aydingda mangojanlikini korup,

²⁷ Konglum astirtin azduruogan bolsa,

Xundakla bularoja qokunup aozim kolumni seygən bolsa,

²⁸ Bumu sorakqi aldida gunah dep hesablinatti,

Qunki xundak qilogan bolsam men yukirida turoquqi Tengriga wapaszlik qilogan bolattim.

²⁹ Agar manga nopratlengən kixining halakitiga kariqinimda xadlinip katkən bolsam,

Bexioja kulpat quxkanlikidin huxal bologan bolsam —

³⁰ (Omaliyatta u tugaxsun dep qarogap, uning elumini tilap aozimni gunah etkuzuxka yol koymiojanmen).

³¹ Agar qedirimdikilar men toqruluk: «Hojayinimizning dastihinidin yap toyunmiojan keni kim bar?» demigən bolsa,

³² (Musapirlardin koqida qalagini azaldin yoktur;

Qunki ixikimni hardsaim yoluqilaroja eqip kalgənmən).

³³ Agar Adəm'atimizdek itaatsizliklirimni yapkan,

Kəbihlikimni konglumga yoxurojan bolsam,

³⁴ Həmdə xuning uqun putkul halayik aldida uning axkarilnixidin korkup yurgən bolsam,

jəmiyatning kəmsitixliri manga wəhimə qilogan bolsa,

Xuning bilən mən talaoja qikmay yurgən bolsam,....

³⁵ — Ah, manga kulak saloquqi birsı bolsıdı!

Mana, imzayimni koyup beray;

Həmmigə Qadir manga jawab bərsun!

Rəqibim mening üstümdin ərz yazsun!

³⁶ Xu ərznı zımməmgə artattım əməsmu?

31:24 Mar. 10:24; 1Tim. 6:17

31:25 Zəb. 62:10

31:26 Kan. 4:19

31:29 Pənd. 17:5

31:30 Mat. 5:44; Rim. 12:14

31:31 «Agar qedirimdikilar men toqruluk: «hojayinimizning dastihinidin yap toyunmiojan keni kim bar?» demigən bolsa,...» — dərəkə, Ayupning bu gepi ham xuningə ohxax nuroqun səzliri həqiqət bolmiojan bolsa, əmdi öz yurtidikilər, qediridikilər uni anglapla guwahlik kilip dərhal inkar kilatti.

31:32 İbr. 13:2; 1Pet. 4:9

31:34 «Agar Adəm'atimizdek itaatsizliklirimni yapkan... .. jəmiyatning kəmsitixliri manga wəhimə qilogan bolsa, xuning bilən mən talaoja qikmay yurgən bolsam,...» — (33-34-ayət) əslidə Adəm'atimz gunahini Hudadin yoxurmakqi bolup dərəhlər iqiğə məküwəlojanıdı. Əmiliyattə adəm öz gunahlırını Hudaning aldida oquq-axkara etirap kilsila dərhal uning yardimigə erixələydu. Xundak karaymizki, Ayup muxu yərdə «Agar gunah qilogan bolsam, Hudaning aldida etirap kilattim; undakta halayıktin heq korkmayttim» deməkqi.

—Bəzi adəmlərninq gunah kılmaslıqıning birdinbir səwəbi baxkılarninq korup kılmaslıqı uqın bolıdu — yəni halayıqıning pikridin bologən korkunqısidinla, halas. Ayup hərgiz bundak hildiki adəmlərdin əməs, hərdəim Hudani öz aldida əng alıy orunoja koyıdu.

31:35 «Həmmigə Qadir manga jawab bərsun! Rəqibim mening üstümdin ərz yazsun!» — biz «mening rəqibim» degən bu səzni yənıla Hudani kərsitidu, dep təhlil kılımız. Yənə bəzi xərhqilər uni Ayupning uq dostlini kərsitidu, dep karaydu.

«Ayup»

Qo'qum tajlardak beximoqa kiyivalattim.

³⁷ Mən Uningoqa qadamlirimning pütün sanini hisablab berattim;
Xahzadidak mən Uning aldiqqa barattim..

³⁸ Əgər öz etizlirim manga qarxi guwah bolup qukan kətürsə,
Uning qünəkliri bilən birgə yiqılaxsa,

³⁹ Qünki qıkarəqan mewisini hək təliməy yegən bolsam,
Həddigərləni həlsizlandurup nəpisini tohtatqan bolsam,

⁴⁰ Undaқта buoqdayning ornida xumbuya əssun!

Arpining ornida məstək əssun.

Mana xuning bilən mən Ayupning sezliri tamam wəssalam!».

Yax yigit Elihu söz qildu U Hudaning Rohidin kəlgən təlim tooqrisida sezləydu «Həmmigə qadirning Rohi adəmgə təlim beridu»

32¹ Xuning bilən bu üq kixi Ayupqa jawab berixtin tohtidi; qünki ular Ayupning qarixida
əzini həkkanıy dəp tonuydiəqlilikini bildi.

² Andin Buzilik Ramning ailisidin boləqan Barahəlning ooqli Elihu isimlik yigitning oqəzipi
kozoqladi; uning oqəzipi Ayupqa karita kozoqladi, qünki u Hudani əməs, bəlki əzini tooqra
hisabliəqlanidi. ³ Uning oqəzipi Ayupning üq dostlirioqimu qaritildi, qünki ular Ayupqa rəddiye
bərgüdək söz tapalmay turup, yənila uni gunahkar dəp bekitkənidi. ⁴ Birək Elihu bolsa Ayupqa
jawab berixni kütkənidi, qünki bu tətəylənniing kərgən künliri əzidin kəp idi. ⁵ Elihu bu üq
dostning aqozida heqkandək jawabi yoklukini kərgəndin keyin, uning oqəzipi kozoqladi.

⁶ Xuning bilən Buzilik Barahəlniing ooqli Elihu eoqiz eqip jawabən mundək dedi: —

«Mən bolsam yax, silər bolsanglar yaxanoqansilər;

Xundək boləqaqqa mən tartinip, bilgənlirimni silərgə ayan qilixtin qorqup kəldim..

⁷ Mən: «Yexi qong boləqanlar awwal sezlizi kerək;

Yillar kəpəysə, adəmgə danalıqni oğitidu», dəp qarayttim;

⁸ Birək hər bir insanda roh bar;

Həmmigə Qadirning nəpisi uni əkil-idraklik qilip yorutidu..

⁹ Ləkin qonglarning dana boluxi natayin;

Kerilarning tooqra həküm qıqaraliximu natayin..

¹⁰ Xunga mən: «Manga kulək selinglar» dəymən,

Mənmü öz bilginimni bayan əyləy.

31:37 «Mən uningə qadamlirimning pütün sanini hisablab berattim» — «Uningə» yəni Hudaəq, deməkqi.

31:40 «Arpining ornida məstək əssun!» — «məstək» buoqdayəqə ziyan yətküzidiəqlan birhil əsümlük; yənə «kürmək»
dəpmu atilidu.

32:2 «Buzilik.. Elihu» — tooqruluk; «Buz» dəp atilidiəqlan bu jəmətniing Edom milliti bilən, yəni «Əlük Dengiz»ning xərk
təripidə turidiəqlan bir millət bilən munasiwiti bar idi. Elihu bəlkim bu jəməttikilərdin boləqan boluxi mumkin. Bu adəm
dəsləptə bizgə tonuxturulmiəqlan; birək u qoqum bu tətəylənniing yenida ularning gəplirini anglap olturoqanlardan biri idi.

32:6 Ayup 32:4, 7; 15:10

32:7 «Yexi qong boləqanlar» — ibranıy tilida «künliri kəp boləqanlar». «Yillar kəpəysə, adəmgə danalıqni oğitidu» — yəki
«Yaxanoqan adəm kixilərgə danalıqni oğitidu».

32:8 «Birək hər bir insanda roh bar; Həmmigə Qadirning nəpisi uni əkil-idraklik qilip yorutidu» — xübhəsiszki, Elihuning
bu sezi u qüxinip yətkən qong həkikətlərlərinin biridir. Tətəylən jümlidin Ayupning əzimu buni tiləqə kəp almiəqlan. Elihu
Hudaning Rohi (Muxəddəs Roh) hər bir insanoqə əziniing rohi hən wijdani arkilik wəhiy berip, sez qilip sawək oğitidu
dəgən təlimni beridu. İnsanning Hudaning Rohiniing təlimini anglimaydiəqlanliqiniing səwəbliri tooqrisida u keyin azrak
sezləydu.

32:8 Ayup 12:13; 38:36; Pənd. 2:6; Top. 2:26; Dan. 1:17; 2:21

32:9 Ayup 12:12

- ¹¹ Mana, silər toqra sözlərni izdəp yürginglarda,
Mən sözliringlarni kütkenmən;
Silərning munazirənglarəja kulak salattim;
¹² Xundak, silərgə qin kənglumdin kulak saldim;
Biraq silərdin heqkaysinglar Ayupka rəddiyə bərmidinglar,
Heqkaysinglar uning səzligə jawab bərləmidinglarki,
¹³ Silər: «Həqikətən danalığ taptuq!» deyəlməysilər;
Insan əməs, bəlkı Təngri uningəja rəddiyə kılıdu..
¹⁴ Uning jənggə tizilojan hujum səzliri manga karitilojan əməs;
Həm mən bolsam silərning gəpliringlar boyiqə uningəja jawab bərməymən
¹⁵ (Bu üqəylən həyranuhas bolup, kayta jawab berixmidi;
Həmmə söz ulardın uqup kətti.
¹⁶ Mən kütüp turattım, qünki ular gəp kilmidi, bəlkı jimjit ərə turup kayta jawab bərmidi);
¹⁷ Əmdi ezümning nəwidə mən jawab berəy,
Mənmu bilginimni kərsitip berəy.
¹⁸ Qünki dəydiəjan səzlim lıq toldi;
İqimdiki Rəh manga türtkə boldi;
¹⁹ Mana, kərsikim eqilmiəjan xarab tulumioja ohxaydu;
Yengi xarab tulumliri partlap ketidiəjandək partlaydiəjan boldi.
²⁰ Xunga mən söz kılıp iqmni boxitay;
Mən ləwlirimni eqip jawab berəy.
²¹ Mən heqkingə yüz-hatirə kılmaymən;
Wə yaki heq adəmgə huxamət kılmaymən.
²² Mən huxamət kılıxni əgənmigənmən; undək bolidiəjan bolsa,
Yaratquqim qoqum tezla meni elip ketidu»..

Elihuning birinqi bayani — Huda adəmlərgə bərgən tərbiylər

33¹ «Əmdilikdə, i Ayup, bayanliriməja kulak saləjaysən,
Səzlimning həmmisini anglap qıqkaysən.

² Mana hazır ləwlirimni aqtim,
Aqzımda tilim gəp kılıdu.

³ Səzlim kənglumdək durus bolidu,
Ləwlirim sap boləjan təlimni bayan kılıdu..

32:13 «Silər: «həqikətən danalığ taptuq!» deyəlməysilər; insan əməs, bəlkı Təngri uningəja rəddiyə kılıdu — Elihu: Üq dostning Ayupning səziğə rəddiyə bərgüdək jawabni tapalmiəjanlıqining bir səwəbi ularning öz pikri-təjribisigə tayanəjanlıqı, Hudaning əzidinla biwasitə danalığ izdimigənlidindin boldi, dəp karaydu. Uning kəzkarixi bu jəhəttin toqra boluxi mümkin.

32:16 «Bu üqəylən həyranuhas bolup, ... Mən kütüp turattım, qünki ular ... Jimjit ərə turup kayta jawab bərmidi» — bu sözlər (15-16-ayət) bizgə kitabning yazəquşisining, yəni bu ixlarni hatiriligüqining kim ikənlikigə nisbətən yip uqi təminləydu. Kitabtiqy nəsrıy (xəiriyyət xəklidə bolmiəjan) kısımlarda pəkət bu yərdilə «mən» değən almaxni uqritimiz. Xunga biz xundak karaymizki, məzkur kitabni yazəquqi Elihu boluxi kərək. Biz uning ərxtə boləjan kəngəxlərdin kəndək həwərdar boləjanlıqini bilməymiz. Xunisni enikki, u əzi bayan kıləjandək «hər bir adəmgə təlim bərgüqi boləjan Hudaning Rəhi»ning wəhiysi arkiplik xu ixlarni bilgən; xuning bilən u bu ixlarni hatirə kəldurojan bolsa kərək.

32:18 «İqimdiki Rəh manga türtkə boldi» — Elihu ikkinqi kətim Məkkəddəs Rəhning təsirini tiləja alidu. U Ayupka bərməkqi boləjan təlimini dəl muxu Rəhtin kəlgən, deməkqi.

32:22 «Mən huxamət kılıxni əgənmigənmən; undək bolidiəjan bolsa, yaratquqim qoqum tezla meni elip ketidu» — xühhisizki, heqkingə yüz-hatirə kılmaslıq toqridur; bu lilla gəp kılıxtiki aldinqi bir xərt. Biraq Elihu Ayupning «Hudəja huxamət kılıx» gunahtur, değən səzini (7:11-13ni kərugən) qüxənmigəndək kılattı; xunga Elihu pəkətlə «adəmgə huxamət kılıx» toqrisidə səzləydu.

33:3 «Səzlim kənglumdək durus bolidu, ləwlirim sap boləjan təlimni bayan kılıdu» — biz Elahuning səzlining bəzilirini

- ⁴ Təngrining Roʻhi meni yaratkan;
Həmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu..
⁵ Jawabing bolsa, manga rəddiyə bərgin;
Səzliringni aldimoʻja səpkə qoyup jənggə təyyar turoʻqin!
⁶ Mana, Təngri aldida mən sanga ohxax bəndimən;
Mənmə laydin xəkilləndürülüp yasaloʻqanmən..
⁷ Bərhək, mən sanga heq wəhīmə salmaqʻi əməsmən,
Wə yaki mən saloʻqan yük sanga besim bolmaydu..
⁸ Sən dərwəkə kʻulikimoʻja gəp kildingki,
Əz awazing bilən: —
⁹ «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən;
Mən sap, məndə heq gunah yok..
¹⁰ Mana, Huda məndin səwəb tepip hujum kildidu,
U meni Əz düxmini dəp qaraydu;..
¹¹ U putlirimni kixənlərgə salidu,
Həmmə yollirimni kəzitip yürüdu» — degənlikingni anglidim..
¹² Mana, mən sanga jawab berəyki,
Bu ixta geping toʻqra əməs;
Qünki Təngri insandin uluʻqdur.
¹³ Sən nemixkə uning bilən dəwalixip: —
U Əzi kʻiloʻqan ixliri toʻqruluk heq qūxənqə bərməydu» dəp yürisən?..
¹⁴ Qünki Təngri həkikədən gəp kildidu;
Bir kətim, ikki kətim,

nahayiti durus, xundakla Hudaning Roʻhining təlimi bilən kəlgən, dəp qərisakmu, bəzi jaylarda u yənla əz natiklikʻi bilən səz kildidu. Əgər bizning Elihu məzkur kitabning yazoʻuqisi degən pikrimiz toʻqra bolidoʻqan bolsa, u jəzmən bu jəhəttə əz kəmqilikini səzməy qalmaydu. Xundaktimu u biz üqün bu əməliy səhbətni təswirləp kalduroʻqan; əzining nemə degənlikinimu (səzmən bolsimu)biz üqün səmimiyluk bilən hatiriləydu. Bəzidə biz hətta uning səzlidirini uni bir həkawur adəm ohxaydu dəp pəraz kiliپ qalimiz. Həlbuki, bizmu bilip yetiximiz kerəkki, məlum kixining səzmən bolup kətkənlikʻi bilən gəplirining həmmisi kuruk boluxi natayin. Biz həmmə adəmning səzini səwr-takət həm dikqət bilən angliximizə toʻqra keldidu.

—Buningdin sirt, Elihuning xeir xəkildə boləqan bayanliri baxkə səzligūqilərnin xeiriy səwiyisigə yətməydu. Bu yənə uning bigzə bu əməliy ixlarni, əməliy bayanlarni əyni-əyni kəyt kʻiloʻqanlikini ispatlaydu.

33:4 «Həmmigə Qadirning nəpisi meni janlanduridu» — yaki «Həmmigə Qadirning nəpisi manga jan bərgən».

33:6 Ayup 9:35; 23:10

33:7 «Bərhək, mən sanga heq wəhīmə salmaqʻi əməsmən» — Elihu muxu yərdə Ayupkə baxkilarning səzlrining eoʻjr kəlgənlikini, xundakla uning əzining bəzi hiyaliridin qorqup kətkənlikini azrak sezip, uni hatirjəm kilmaqʻi boləqan boluxi mumkin.

33:8 Ayup 10:7; 16:17; 23:10,11; 27:5

33:10 Ayup 13:24; 16:9; 19:11

33:11 «Ayupning «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən; mən sap, məndə heq gunah yok... Mana, Huda məndin səwəb tepip ... Həmmə yollirimni kəzitip yürüdu» — degənlikingni anglidim» — (9–11-ayətlər) Elihu Ayupkə: «Kʻulikimoʻja mundaq gəp kilding» dəp uning kʻiloʻqan üq gepini əyibləydu.

—Birinqisi səz: «Mən heq itaətsiz bolmay pak bolimən; mən sap, məndə heq gunah yok...». Əməliyəttə, Ayup bu səzlərnı kiliəqan; u pəkət Hudəə: «Hərbir gunahimni etirap kiliپ kəqürüm kilindim, hazır wiədanimoʻja hilap heq gunahimning barlikini bilməymən» degəndək səzlərnı kʻiloʻqan. Bu səz əzini pütünlay sap, pütünlay bigunah, degənlik əməs, əlwəttə. Elihu muxu yərdə hatalikə ötküzidu.

—Ikkingisi səz: «Mana, Huda səwəb tepip manga hujum kildidu, U meni Əz düxmini dəp qaraydu» — Bu səz rastla 13:24də wə yənə 14:7də tepilidu.

—Üqinqisi səz: «U mening putlirimni kixənlərgə salidu, həmmə yollirimni kəzitip yürüdu» — bu səz 13:27də tepilidu.

33:11 Ayup 13:27; 14:16

33:13 «Sən nemixkə ... — «U Əzi kʻiloʻqan ixliri toʻqruluk heq qūxənqə bərməydu» dəp yürisən?» — Ayup əslidə «U Əzi kʻiloʻqan ixliri toʻqruluk heq qūxənqə bərməydu» demigən; bəlki u Hudaning bəzi kʻiloʻqan ixlirini, bolupmu əz bəxiəqə qūxürgənlikini qūxəndürməydiğanlikini eytkanidi. Elihuningmu muxu yeridə hatalikə bar.

—Baxkə bir hil tərjimisi: «Sən nemixkə uning bilən dəwalixip: — «U insanning həmmə səzlrigə heq jawab bərməydu» dəp yürisən?».

Lekin insan buni səzməydu;

¹⁵ Qüx kərgəndə, keqidiki oqayibanə alaməttə,
— (Qattik uyqu insanlarni baskanda,
Yaki orun-kərpiliridə ügdək baskanda) —

¹⁶ — Xu qaoqlarda U insanlarning kuliqini aqidu,
U ularoqa bərgən nəsihətni ularning yurikigə məhürləydu..

¹⁷ Uning məksiti adəmlərnə yaman yolidin yanduruxtur,
Insanni təkəbburluktin saklaxtur;

¹⁸ Buning bilən Huda adəmning jenini kəz yətməs hangdin yandurup, saklaydu,
uning hayatini kiliqlinixtin koqdaydu.

¹⁹ Yaki bolmisa, u orun tutup yetip qalojinida aqrıq bilən,
Səngəklirini əz-ara soxuxturup biaram kiliq bilən,
Tərbiyə kiliyidu.

²⁰ Xuning bilən uning pütin wujudi taamdin nəprətlinidu,
Uning jeni hərhil nazu-nemətlərdin qaqudu..

²¹ Uning eti kəzdin yokilip ketidu,
Əslidə kərünməydiqan səngəkləri bərtüp qikiqıdu.

²² Buning bilən jeni kəz yətməs hangoqa yekın kelidu,
Hayati halak kiliquqi pərixtilərgə yekınlıxidu;

²³ Birak, əgər uning bilən bir tərəptə turidiqan kelixtürgüqi bir pərixta bolsa,
Yəni mingining iqidə birsı bolsa,
— Insan balisioqa toqra yolni kərsitip beridiqan kelixtürgüqi bolsa..

²⁴ Undakta Huda uningoqa xəpkət kərsitip: «Uni hangdin qüxüp ketixtin kutkuzup qoyojın,
Qünki Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim» — dəydu..

²⁵ Buning bilən uning ətləri balilik waqtidikidin yumran bolidu;
U yaxliqoqa kaytidu.

²⁶ U Təngriyə dua kiliidu, U xəpkət kiliq uni qəbul kiliidu,

33:14 «Bir kətim, ikki kətim» — bəlkim «birnaqqə kətim» wə xuningdək «hərhil yol bilən» degənni kərsitidiqan bir ibarə boluxi mumkin.

33:16 «... U insanlarning kuliqini aqidu, U ularoqa bərgən nəsihətni ularning yurikigə məhürləydu» — biz Elihuning bu səzini nəhayiti əhmiyiti bar dəp qaraymız. U Huda Əz Rəhi arkiqik insanoqa səzlerini yətküzüp nəsihət kiliidu, dəydu; əgər insan bu səzlərgə kulak salmisa, Huda yənə xəpkiti bilən qüxlər arkiqik insan kuliqini eqip bu agahlanduruxlirini həm nəsihətni bekitip məhürləydu.

—İkkinqi kurning baxka bir hil tərimisi: «U ularni agahlar bilən kərkitidu».

33:17 «Uning məksiti adəmlərnə yaman yolidin yanduruxtur, insanni təkəbburluktin saklaxtur» — Elihuning qüxəndürüxi boyiqə eytkanda, insanning əng qong məsilisi təkəbburluktin ibarət. Huda Əz iltipati arkiqik awwal insanoqa Rəhi arkiqik nəsihət kiliidu; anglimisa u qüxlər arkiqik nəsihətni bekitidu; yənə anglimisa kesəllik yaki baxka müxküllüklər bilən adəmnə agahlandurup, uni halakəttin yanduridu (18-22-ayətlər). Bu jazalax əməs, bəlkə Hudaning muhəbbitidin qikkən tərbiyidu; U mana muxular arkiqik insanni əz təkəbburluqining əkiwitidin koqdap kalidu. Elihuning bu təlimi insan üqün zor əhmiyətkə iğə; Elihuning təlimi Ayupning əhwalı toqrisida qüxəngə bərmigən bilən, uning səzliyrinə Ayupka əzrak paydisi tagkan bolsa kərək; əzab-əkubətlər bolsa, dərwəkə kəlbidiki təkəbburluqni axkarılaydu. Ayupning ahirida kiliqan towiliri əsasən əz təkəbburluqioqa nisbətən bolqan (42-bab).

33:20 Zab. 107:18

33:23 «Əgər uning bilən bir tərəptə turidiqan kelixtürgüqi bir pərixta bolsa...» — «pərixta» degən səz əməliyəttə «həwər yətküzgüqi» degən mənidə. Təwrat birinqi kisiim («Yaritilix») «Pərwədigarning Pərixtsi»ni bizgə tonuxturidu; bu Pərixta birinbir, nəhayiti sirlik zat. Uni kərgənlərmu: «Biz Hudaning Əzini kərgən» deyixidu. Bu Pərixta «Uz yeri»də turoqan İsmail həm anisi Həjərgə kərinüp ularni usuzluqtin kutkuzojan. Həq bolmioqanda, Elihu muxu yərdə adəmnə gunahtin kutkuzux hizmiti pəkət insan həm Huda otturisida turidiqan, xundakla insandin üstün turidiqan mundaq bir zat təripidin bolidu, dəydu. Bu «Hudaning Pərixtsi» Elihu «mingdin bir» degən bu Pərixta Ayup ilgiri bəxarət kiliqan «Kelixtürgüqi» həm «Kutkuzoququm» degən zəttin baxka birsı əməs. Elihu bu yərdə bizgə yənə nəhayiti əhmiyətkəlik təlim həm karamət bir bəxarətni bəriwatidu. «İnsan balisioqa toqra yolni kərsitip beridiqan ...» — yaki «İnsan balisioqa uning (dəmək, Hudaning) həkkaniyiliqi kərsitip beridiqan...».

33:24 «... Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim» — ibraniy tilida «... Mən nijat-kutuluxka kapalət taptım».

«Ayup»

U huxal-huram təntənə qilip Uning didarini kəridu,
Həmdə Huda uning həqqaniylikini əzigə qayturidu..

²⁷ U adəmlər aldida küy eytip: —

«Mən gunah qıldım,
Tooqra yolni burmiliqanmən,
Biraq tegixlik jaza manga berilmidi!.

²⁸ U rohimni hangəja qüxüxtin kutkuzdi,
Jenim nurni huzurlinip kəridu» — dəydu.

²⁹ Mana, bu əməllərnin həmmisini Təngri adəmni dəp,
Ikki hətta üq mərtəm ayan qilidu..

³⁰ Məksiti uning jenini hangdin yandurup kutkuzuxtur,
Uni həyatlıq nuri bilən yorutux üqündur..

³¹ I Ayup, manga kulək saləysən;
Ününgni qikarma, mən yənə səz qilay.

³² Əgər səzliring bolsa, manga jawab kiliwərgin;
Səzligin! Qünki imkaniyət bolsila mening seni aqlıqum bar.

³³ Bolmisa, meningkini anglap oltur;
Süküt qiloqin, mən sanga danalıqnı əgitip qoyay».

Elihuning ikkinqi bayani — Ayupni yənə əyibləx, Yaratquqining harakterini təswirləx

34¹ Elihu yənə jawabən mundaq dedi: —

² «I danıxmənlər, səzirimni anglanglar,
I təjribə-sawaklıq adəmlər, manga kulək selinglar.

³ Eqiz taam tetip baqqandək,
Kulək səzning təmini sinap baqıdu..

⁴ Əzimiz üqün nemining tooqra bolidioqanlığını baykap tallaylı;
Arimizda nemining yahxi bolidioqanlığını biləyli!

⁵ Qünki Ayup: «Mən həqqaniydurmən»,
Wə: «Təngri mening həqqimni bulap kətkən» — dəydu..

⁶ Yənə u: «Həqqimgə ziyan yətküzidioqan, yaloqan gəpni qilixim tooqrimu?
Həq asiylikim bolmioqini bilən, manga sanjiloqan oq zəhmigə dawa yok» — dəydu..

⁷ Keni, Ayupka ohxaydioqan kim bar?!
Uningə nisbətən baxqılarni həkərləx su iqkəndək addiy ixtur..

33:26 Zəb. 50:15; Yəx. 58:9

33:27 «U adəmlər aldida küy eytip: ...» — yaki «U adəmlərgə qarap:...» yaki «U adəmlər aldida etirap qilip:...».

33:29 «Ikki, hətta üq mərtəm ayan qilidu» — «ikki, üq mərtəm» dəgən səz adətə «birnəqqə mərtəm»ni kərsitidu. Dəmək, üq kətim bilən tohtımaydu; bu bayan Hudaning bizgə boləjan qongkür mehri-xəpkitini ayan qilidu; biraq həqkim bu pakittin paydılınay dəp Hudaning səwr-takitini Sinimisun, bu intayin hətərlək ix, əlwəttə!

33:30 Zəb. 56:13

34:3 Ayup 12:11

34:5 «... Ayup: «Mən həqqaniydurmən», wə: «Təngri mening həqqimni bulap kətkən» — dəydu» — Ayup «Mən həqqaniy» dəgən səzni biwasitə eytmioqan bolsimu, dərwəqə uning gəp-səzlrinin xü mənə qikip turidu. «Huda mening həqqimni tartıwaləjan» dəgən səzni u 27:2də eytkən. «Mening həqqim» dəgən səz tooqrulux xü ayəttiki izahətni kəring.

34:5 Ayup 27:2

34:6 «Yənə u Ayup: «... Həq asiylikim bolmioqini bilən, manga sanjiloqan oq zəhmigə dawa yok» — dəydu» — dərwəqə, Ayup 6:4də Huda meni oq etip yarıləndurdi, dəgən. Biraq bizningqə u Elihuning əzini muxu yərdə əyibligini boyiqə: «Huda meni yaloqan gəp qilixkə məjburlaydu» dəp eytkən əməs. Oqurmənlər əzi bu səzning tooqra yaki natoqra ikənlikini oyliyalaydu.

34:6 Ayup 6:4

34:7 «Uningə Ayupka nisbətən baxqılarni həkərləx su iqkəndək addiy ixtur» — Ayupning (kəttik azabtin dəgən) bəzi

⁸ U kəbihlik kılouqılarağa həmrəh bolup yürüdü,
U rəzillər bilən billə mangıdu..

⁹ Qünki u: «Adəm Hudadin səyünsə,
Bu uningöja heqkandək paydisi yok» dedi..

¹⁰ Xunga, i danıxmənlər, manga kulək selınglar;
Rəzillik Təngridin yırakta tursun! Yamanlık Həmmigə Qadirdin neri bolsun!

¹¹ Qünki U adəmning kılouanlirini özigə kayturıdu,
Hər bir adəmgə öz yoli boyiqə tegixlik nesiwə tapkuzıdu..

¹² Dərəkəkəkət, Təngri heq əskilik kılmaydu,
Həmmigə Qadir həkümni hərgiz burmilimaydu.

¹³ Kim Uningöja yər-zeminni amanət kılouan?
Kim Uni pütkül jahanni baxkuruxka təyinlıdı?.

¹⁴ U pəkət kənglıdə xu niyətni kılsla,
Əzining Rohını həm nəpisini Əzigə kayturuwalsıla,...

¹⁵ Xuan barlık ət igiliri birgə nəpəstin kəlidu,
Adəmlər topa-qangoja kaytıdu..

¹⁶ Sən danıxmən bolsang, buni angla!

Səzlirimning sadasioja kulək sal!

¹⁷ Adalətkə əq bolouuqi həküm sürələmdü?

Sən «Həmmidin Adil Bolouuqi»ni gunahkar bekitəmsən?!..

¹⁸ U bolsa padıxahni: «Yarimas!»,
Mətiwərlərni: «Rəzillər» degüqidur..

¹⁹ U nə əmirlərgə heq yüz-hatirə kılmaydu,

---

səzliri intayin aqqıqlanojanlıkidin eytilojini bilən, bizningə «Baxkılarnı haqarətləx uningöja nisbətən su iqnəkəndək addiy ixtur» degən bu səz həddidin exip kətkən.

34:8 «U Ayup kəbihlik kılouqılarağa həmrəh bolup ... rəzillər bilən billə mangıdu» — Elihuning bu gepigə ispat barmu? Bizningə yok. Bırək bu səz kəqmə mənədə eytiloan bolsa «Ayup eojızda yamanlarning yolıda mangıdu» degən mənədimu boluxi mumkin.

34:9 «Qünki u: «Adəm Hudadin səyünsə, bu uningöja heqkandək paydisi yok» dedi» — bizningə, Ayup bu səzni demigən; u əzining rəzillər heq jazalanmay, yamanlıqni kılıwerıdıoanlıqini kərgənlikini eytkən; bırək u yənə əzining ularning yaman yolıda hərgiz mangmaydıoanlıqini enik eytkən; xunga Elihuning bu gepi səl adil bolmıdı, dəp kəraymız.

34:10 Kən. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 8:3; 36:23; Zəb. 92:15; Rim. 9:14

34:11 Zəb. 62:12; Pənd. 24:12; Yər. 17:10; 32:19; Əz. 7:27; 33:20; Mat. 16:27; Rim. 2:6; 1Kor. 3:8; 2Kor. 5:10; Əf. 6:8; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17; Wəh. 22:12

34:13 «Kim Uningöja yər-zeminni amanət kılouan? Kim Uni pütkül jahanni baxkuruxka təyinlıdı?» — Elihuning bu munazirisi (10-13), bəlkim, Huda xunqə yukiri orunda turojandin keyin, Uningöja heq adəm para yegüzəlməydu, Uning həkümigə heqkandək təsir yətküzəlməydu, degənlik. Bırək u əgər: «Huda bizdin intayin yukiri turojaqka, Uning adillikı biz tonuojan həm qüxinıdıoan adilliktin pütünləy baxkıqə, pütünləy baxka harakterida» deməkqi bolsa, biz uning bu pikrigə qoxulmaymız.

34:14 «Əzining Rohını həm nəpisini Əzigə kayturuwalsıla,...» — yaki «Əzi (Huda) uning rohını həm nəpisi Əzigə kayturuwalsıla...»

34:14 Zəb. 104:28-29; Top. 12:7

34:15 «U pəkət kənglıdə xu niyətni kılsla, əzining Rohını həm nəpisini əzigə kayturuwalsıla, xuan barlık ət igiliri birgə nəpəstin kəlidu, adəmlər topa-qangoja kaytıdu 14-15» — demək, Huda insanni yaratkəndin keyin, həmmə ix «aptomatik halda» dawamlaxmaydu. Huda hərdəim, hər nəpısidə insandin həwər alıdu — bolmısa u həyat kəlməydu.

34:15 Yər. 3:19; Top. 12:7

34:17 «Adalətkə əq bolouuqi həküm sürələmdü?» — degən bu məsilə «Ayup» degən bu kitabning tüp məsilisi hesablınidu. Bu yərdə Elihu bu retorik soaləja heqkandək jawab yaki ispat bərməydu. Küq-hoqukluk boluxning, adalətlük boluxka barəwar boluxi natayin. Huda Əzining yaxlılıqini, məhır-muəbbətitini, həmmə səzigə bolouan wapadarlıqini, toluk adalitini bolsa kılouan ixliri arklılik ispatlaydu. Bolupmu Zəbur həm İnjləja əsasən, Huda ahirdə Əzi barlık kılouan həkümılrini hərбір insanoja enik namayan kılıdu; xu küni Hudaning adil həkümılrigə heqkim rəddiye bərləməydu; u qaoqda Uning mutlək adillikı həmmə insanoja ispatlinip toluk ayan bolıdu.

34:17 Yər. 18:25; Ayup 5:18; 8:3; 21:22; Rim. 3:5

34:18 «U bolsa padıxahni: «Yarimas!», mətiwərlərni: «Rəzillər» degüqidur» — buning baxka birhıl təjmisı: «Padıxahlarəja: «Yarimas!», mətiwərlərgə: «Rəzillər!» degili bolamdu?»

«Ayup»

Nə baylarni kəmbəşəllərdin yukiri kərməydu;
Qünki ularning həmmisini U Öz qoli bilən yaratqandur...

²⁰ Kəzni yumup aqquqə ular ətüp ketidu,
Tün yerimida həlqlərmu təwrinip dünyadin ketidu;
Adəmning qolisiz uluqlar elip ketilidu.

²¹ Qünki Uning nəzəri adəmning yollirining üstidə turidu;
U insanning bar kədəmlirini kərüp yürüdü.

²² Xunga kəbihlik kılquqlaroğa yoxurunıjudək heq karangojuluk yoxtur,
Həttə əlümning sayisidimu ular yoxurunalmaydu...

²³ Qünki Təngri adəmlərni aldioğa həküm kılıxqa kəltürüx üqün,
Uları uzunoıqə kəzıtip yürüxining həjiti yoxtur...

²⁴ U küllüklərni təxürüp olturmayla parə-parə kiliwetidu,
Həm baxkılarni ularning ornoıqə koyıdu;

²⁵ Qünki ularning kılolanlırı unıngoğa enik turıdu;
U ularni keqıdə ərıwetıdu, xuning bilən ular yanjilıdu.

²⁶ U yamanlarni halayık aldida kaqatlıoıandək ularni urıdu,

²⁷ Qünki ular unıngoğa əgıxıxtın bax tartqan,
Uning yollırıdın heqbırını heq ətıwarlımoıan...

²⁸ Ular xundək kılıp mısınlərning nalə-pəryadıni Uning aldioğa kırıgüzıdu,
Xuning bilən U ezılğüqılərning yalwıruıını anglaydu...

²⁹ U süküttə tursa, kim aqrınıp kaxxısun.

Məyli əldin, məyli xəhstin bolsun,

Əgər U xəpkıtını kərsətməy yüzini yoxuruwalsa, kim Uni kərəlısun?

³⁰ Uning məksiti ıplasar həkümranlık kılmsın,

Ular əl-əhlını damıoğa qüxürmsın degənliktur.

³¹ Qünki buning bilən ularldın bırsı Təngrıgə: «Mən təkəbbırluk kılolanmən;

Mən toqrını yənə burmilımaymən;

³² Əzüm bılmıgınımnı manga өгitıp koyoıaysən;

Mən yamanlık kılolan bolsam, mən kayta kılmaymən» — desə,

³³ Sən Uning bekitkinini rət kılolanlıkıng üqün,

U pəkət sening pikrıng boyıqıla insanning kılolanlırını Özigə kayturuxı kərəkmu.

Mən əməs, sən qarar kılıxıng kərəkıtur;

34:19 «U nə əmırlərgə heq yüz-hatırə kılmaydu, nə baylarni kəmbəşəllərdin yukiri kərməydu; qünki ularning həmmisini U Öz qoli bilən yaratqandur» — Ayup bu gəpnı anglıoıanda gəp kılolan bolsa: «Mən Hudanın mening ıxlırımnı dəl axundək bıterəplik bır tərəp kılıxını kütməktımən!» deyixı mımkin ıdı. Elıhuning bu gəpi unıngoğa anqə təsəlli bərəlməydu.

34:19 Kan. 10:17; 2Tar. 19:7; Ayup 37:24; Ros. 10:34; Rim. 2:11; Gal. 2:6; Əf. 6:9; Kol. 3:25; 1Pet. 1:17

34:21 2Tar. 16:9; Ayup 31:4; Zəb. 34:15-17; Pənd. 5:21; 15:3; Yər. 16:17; 32:19

34:22 «Xunga kəbihlik kılquqlaroğa yoxurunıjudək heq karangojuluk yoxtur... ular yoxurunalmaydu» — demək, Huda barlık ıxlarnı bırakla kərəlıgəqkə, unıng sotqı boluxka toluk salahıyiti bar.

34:22 Zəb. 139:11-12; Am. 9:2, 3; İbr. 4:13

34:23 «Qünki Təngri adəmlərni aldioğa həküm kılıxqa ... uzunoıqə kəzıtip yürüxining həjiti yoxtur» — bu ayətnıng baxka hil tərıjımlırı uqrıxı mımkin.

34:27 Zəb. 28:4-5; Yax. 5:12

34:28 «Ular rəzıllər xundək kılıp mısınlərning nalə-pəryadıni unıng aldioğa kırıgüzıdu, ... U Huda ezılğüqılərning yalwıruıını anglaydu» — Elıhu bəlkım bu səzlırını Ayupka darıtıp eytıdu: «Sən mındək rəzil ıxlarnı kılolanmu?».

34:29 «U süküttə tursa, kim aqrınıp kaxxısun?» — ayətnıng bırınqı kısıminıng baxka bırhil tərıjımsı «U ıxlarnı tınləndırsa, kim aqrınıp kaxxısun?».

—Ayətnıng ıkkınqı kısımda, «Hudanın Öz yüzini yoxuroıanlıqı», xübhısızkı, unıng kixılərgə məlum bırhil jaza-sawak bərixını bıldırıdu.

34:32 «...Əzüm bılmıgınımnı manga өгitıp koyoıaysən; mən yamanlık kılolan bolsam, mən kayta kılmaymən» — Elıhu xübhısızkı, Ayupnı xundək bır ıkrarnı (31-32-ayəttıki səzlər bilən) kılıxqa dəwət kılıwatıdu. Bırak Ayupta təkəbbırluk boləını bilən, u hərgızmu «ıplas» yaki «munapıq»lardın əməs.

Əmdı bilgənlingni bayan kılsangqu!

³⁴ Əkli bar adəmlər bolsa,

Gepimni angliqan dana kixi bolsa: —

³⁵ «Ayup sawatsizdək gəp kildi;

Uning sezliridə əkil-parasəttin əsər yok» — dəydu.

³⁶ Ayup rəzil adəmlərdək jawab bərgənlikidin,

Ahirojiqə sinalsun!.

³⁷ Qünki u öz gunaħining üstigə yənə asiylikni qoxidu;

U arimizda aħanət bilən qawak qelip, Təngrigə qarxi sözlərnı kəpəytməktə».

Elihuning üqinqi bayani — «Huda keqidə at kılojan nahxılar»

35¹ Elihu yənıla jawab berip mundaq dedi: —

² «Sən muxu gepingni, yəni «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstündür» deginingni tooqra dəp qəramsən?»

³ Xundaq boləjanlikı üqün sən: «Həkkaniylikning manga nemə paydisi bolsun?

Gunah kılmiojinimning gunah kılojinimoqə qariqanda artuqkilikı nədə?» dəp soriding ...

⁴ Əzüm sözlər bilən sanga jawab berəy,

Sanga həm sən bilən billə boləjan ülpətliringgə jawab berəy;

⁵ Asmanlarəqə qarap baqqin;

Pələktiki bulutlarəqə səpsaləjin;

Ular səndin yukiridur.

⁶ Əgər gunah kılojan bolsang, undaqtə Təngrigə qaysı ziyankəxlikni kılalaytting?

Jınayətliring kəpəysimu, undaqtə uningəqə qandaq ziyanlarnı salalar iding?

⁷ Sən həkkaniy boləjan təkdiirdimu, Uningəqə nemə berələytting?

U sening kolungdin nemimu alar-hə?»

⁸ Sening əskilikliring pəkət səndək bir insanoqıla,

Həkkaniyliking bolsa pəkət insan baliliriqıla təsir kılidu, halas.

⁹ Adəmlər zulum kəpiyip kətkənlikidin yalwuridu;

Küqlüklərnıng besimi tüpəylidin ular nalə-pəryad kətüridu..

34:36 «Ayup rəzil admlərdək jawab bərgən...» — Elihuning bu səzi bolsa nəhayiti eoqır xikayət həsəblinidu. Təwəndə Elihu Ayupni «asiylik kılojan» dəpmu əyibləydu. Bırək dərd-ələmdin, ümidsizliktin, kəttik aorıqlərdin qıqqan əqqik həm gumanlik gəpni «asiylik» degili hərgiz bolmaydu. Bu jəhəttə Elihu səl həddidin ixıprək sezligen. «U ahırojiqə sinalsun!» deyixmu «bir yanda azada olturoqan» kixilər üqün deməkkə asan gəptur!

35:2 «Sən Ayup muxu gepingni, yəni «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstündür» deginingni tooqra dəp qəramsən?» — bu sezmə bək kəttik eytiləqan. Ayup əslidə «Mən həkkaniy» degini həm Hudaning ədalitidin bəzi gumanlik gəplərnı kılojını bilən, əməliyəttə kəp yürəklik kılip «Həkkaniylikim Təngriningkidin üstün» deqən gəpni kılip baqqıoqan. Qıqurmənlər əziliri birnemə desun.

35:3 «...sən Ayup: «Həkkaniylikning manga nemə paydisi bolsun? Gunah kılmiojinimning gunah kılojinimoqə qariqanda artuqkilikı nədə?» dəp soriding» — Elihu yukirida Ayupni əyibləp: «Sən «Adəm Hudadin səyünsə, buning uningəqə həqqəndəq paydisi bolmaydu» deqənsən» (9:34) deqini qəzır təkərarlaydu.

35:3 Ayup 34:9

35:4 «Sanga həm sən bilən billə boləjan ülpətliringgə jawab berəy» — «ülpətliring» deqən sezmə bəlkim Ayupning üq dostini əməs, bəlkı uning bilən ohxax kəzkaraxta boləjanlarnı (həzırmu Ayupning yenida olturoqanlarnı?) kərisitixi mumkin.

35:7 «Sən həkkaniy boləjan təkdiirdimu, Uningəqə nemə berələytting? U sening kolungdin nemimu alar-hə?» — Elihuning bu kəzkarixi Elifazningkigə (22:3-ayəttiki) ohxaydu. Biz yənıla awwalkı ayəttiki izahətnı təkərarlaymız: — «1:8-ayəttə, Hudaning Əzidə Ayuptin əloqan rəzilikı, hərsənlikı nəhayiti gəwdilinip turidu. Xuning bilən bir wəqıttə biz Təwrəttiki «Yarıtılıx» deqən kısımda Hudaning insannıng tüpəylidin boləjan əzəbliridin həwərdar bolimiz. Huda gərqə uluqluk igisi bolsimu, U yənıla bizdin hərsənlik izdəydu yəki bizdin rənjiydu həm əzəblinidu. Xuning üqün Elihuning 5-8-ayəttiki bu sezliri intayin hata eytiləqan sezlərdur».

35:7 Ayup 22:2; Zəb. 16:2; Rim. 11:35

35:9 «Küqlüklərnıng besimi tüpəylidin...» — ıbranıy tilida «Küqlüklərnıng biliki tüpəylidin...».

¹⁰ Birak heqkim: «Keqilərdə insanlaroşa nahxa ata kילוquqi yaratquqim Təngrini nədin izdixim kerək?» deməydu.

¹¹ Uning bizgə ögütidoşini yər-zemindiki həywanlaroşa ögütidoşininin köp, Həm asmandiki uqar-қанатlaroşa ögütidoşininin artuq əməsmu?

¹² Ular nalə-pəryad kətüridu, birak rəzil adəmlərnin həkawurluқining təsiri түpəylidin, Uni Huda ijabət kilmaydu...

¹³ Bərhək, Təngri kuruk duaşa kulaқ salmioqan yərdə,

Həmmigə Qadir muxularoşa əhmiyət bərmigən yərdə,

¹⁴ Sən: «Mən Uni kərəlməymən» desəng, U қандақ kulaқ salsun?

Dəwaying tehi Uning aldida turidu,

Xunga Uni kütüp turoşin...

¹⁵ Birak U hazır towa қilix pürsiti berip, Öz oşəzipini tehi təkmigən əhwalda, Ayup əzining təkəbburluқini bilməmdioşandu?...

¹⁶ Qünki Ayup kuruk gəp üqün aqşini aққан,

U tuturuqsız sözlərni kəpəytkən».

Elihuning tətinqi bayani: — Azablardin aloqan tərbiyə

36¹ Elihu sözini dawamlaxturup mundak dedi: —

² «Meni birdəm səzligili qoysang,

Mən yənə Təngrigə wakaliten қilidoşan sөzümning barlıқini sanga ayan қilimən.

³ Bilimni yiraқlardin elip kəltürimən,

Adəmlərni Yaratquqimni həққaniy dəp həsəblaydioşan қilimən...

⁴ Mening gepim həқіқətən yaloşan əməstur;

Bilimi mukəmməl birsı sən bilən billə bolidu...

⁵ Mana, Təngri degən uluқdur,

Birak U heqkimni kəmsitməydu;

Uning qüxinixi qongқurdur, məqsitidə qing turidu...

⁶ U yamanlarnı həyat saқlimaydu;

35:12 «Ular ezilgenlər nalə-pəryad kətüridu, birak rəzil adəmlərnin həkawurluқining təsiri түpəylidin, uni Huda ijabət kilmaydu» — Elihu bəlkim jəmiyət arisidiki yamanlarning həkawurluқi məlum bir dərјidin exip kətkən bolsa, jəmiyətnin ularni qəklimigən səwənlikmu bar boluxi mumkin, deməқqi. Undaқта pütkül jəmiyət, jümlidin bəzi bigunaқ kixilərmu ularning wəјidin Hudaning tərbiyə-jəzalixioşa uқrimay kəlməydu, deməқqi. Uning gepining orunluқ yeri boluxi mumkin. Birak Ayup (məyli uning həkawur yeri bolsun) bu «rəzillər»ning қатарioşa kirməydu.

35:12 Ayup 27:9; Pənd. 1:28; 15:29; Yəx. 1:15; Yər. 11:11; Yh. 9:31

35:14 «Dəwaying tehi Uning aldida turidu, xunga Uni kütüp turoşin» — 23:8-10ni kəring. Elihu aldida eytkən sözliri bilən Ayupni asassız aybligən bolsimu, «Dəwaying tehi Uning aldida turidu, xunga Uni kütüp turoşin» degən bu sөz, xübhisizki, Ayupқа dəl jəyida қilinoşan sөzdur. Elihu heq bolmioşanda, Ayupning həқіқətən bir «dəwasi» barlıқini etirap қilidu.

—Ayətnin baxқа birhil tərјimisı: «Həmmigə Qadir muxularoşa əhmiyət bərmigən yərdə (13-ayət), sening: «Mən Uni kərəlməymən; dəwayim Uning aldida turidu, mən Uni kütüwatimən» deginingdin keyin қандақ bolar?».

35:15 «Birak U ... Öz oşəzipini tehi təkmigən əhwalda, Ayup əzining təkəbburluқini bilməmdioşandu?» — bu sөzmu bəк kəttik eytiloşan sөz bolup, Ayupni intayin təkəbbur adəm dəp jəzmləxtüridu. Birak Ayup gərqə Hudaşa қarita bəzi aқqıq, azablıқ gəplərni қiləşan bolsimu, u yənila Hudadin əyminişioşan kixi idi.

—Baxқа birhil tərјimisı: «Yənə kelip, sən tehi: «Uning oşəzipi heq jəza bərməydu, U asiyliқni heq nəzərigə almaydu» dəysən!»

35:15 Ayup 11:6

36:3 «Bilimni yiraқlardin elip kəltürimən...» — Elihu beridoşan misallarnı «yiraқlardin» almaқqi — deməқ, uzun tarih həм təbiəttin almaқqi.

36:4 «Bilimi mukəmməl birsı» — Elihu əzini bəк yuқiri qaoqlisa kerək; qünki u 37-babta dəl bu sözlər bilən Hudaning Əzini təswirləydu.

36:5 «Birak U heqkimni kəmsitməydu» — Elihuning ayəttiki bu birinqi jümlisini alahidə əhmiyətlik dəp қarioşimiz bilən u yənila uning 35-bab -7-ayəttiki bayanoşa səl zəl kelidu.

36:5 Ayup 9:4; 12:13, 16; 37:23; 38:23

Birak ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu..

⁷ U həqqaniylardin kəzini elip kətməydu,
Bəlki ularni mənngügə padixahlar bilən təhtə olturoquzidu,
Xundak kılıp ularning mərtiwisi üstün bolidu..

⁸ Wə əgər ular kixənləngən bolsa,
Japaning asaritigə tutulojan bolsa,

⁹ Undakta U ularoja qılojanlirini,
Ularning itaətsizliklirini,
Yəni ularning kərəngləp kətkənlikini əzlırigə kərsətkən bolidu.

¹⁰ Xuning bilən U kulaklırini tərbıyigə eqip qoyidu,
Uları yamanlıqtın qaytıxka buyruydu.

¹¹ Ular kulak selip Uningoja boysunsıla
Ular qalojan künlirini awatqılıqta,
Yıllirini huxlukta ötküzidu.

¹² Birak ular kulak salmisa, kılıqlinip dunyadin ketidu,
Bilimsiz halda nəpəstin tohtap qalidu.

¹³ Birak kəngligə ıplasıqni pükkənlər yənıla adawət saqlaydu;
U ularoja asarət qüxürgəndimu ular yənıla tilawət kılmaydu.

¹⁴ Ular yax turupla jan üzidu,
Ularıng həyatı bəqqıwazlar arisida tügəydu..

¹⁵ Birak U azab tartquqlarını azabların bolojan tərbıyə arkılik kütqüzidu,
U ular har bolojan waqtida ularıng kulikini aqıdu.

¹⁶ U xundak kılıp senimu azarın aqızidin kıstangqılıkı yok kəng bir yərgə jəlp kılojan bolatti;
Undakta dastihining mayoja toldurulojan bolatti..

¹⁷ Birak sən hazır yamanlaroja qarıtılojan tegixlik jazalaroja toldurulojansən;
Xunga Hudanın həkəmi həm adaliti seni tutuwaldi..

¹⁸ Ojəzipingning qaynap ketixining seni mazakka baxlap qoyuxidin huxyar bol;
Undakta hətta zor kapalətmu seni kütquzalmaydu.

¹⁹ Yaki baylıqliring,
Yaki küqüngning zor tirixıxliri,
Əzüngni azab-okubəttin neri kılamdu?

²⁰ Keqiga ümid baqlıma,
Qünki u qaoqda həlk öz ornidin yokilip ketidu..

²¹ Huxyar bol, əskilikke burulup kətmə;
Qünki sən qəbihlikni dərdkə səwr boluxning ornida tallıojansən.

36:6 «U yamanlarnı həyat saqlımaydu; birak ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu» — Elihu əslidə «Mən silərnıng (üq dostıng), gəplirınglar boyıqə unıngoja jawab bərməymən» degini bilən, u yənıla bu ayəttə ularnıng addiy hulasilirigə qayıp kaldi.

36:7 Zəb. 33:18; 34:15-16; 113:8

36:14 «bəqqıwazlar» — ıbranıy tilida bu söz «həzilək ər pəhıxə»ni kərsitidu.

36:14 Ayup 22:16

36:16 «U Huda xundak kılıp senimu azarın aqızidin kıstangqılıkı yok kəng bir yərgə jəlp kılojan bolatti; undakta dastihining mayoja toldurulojan bolatti» — Elihunıng 8-15-ayəttiki bərgən təlimi xuki, nurojun azab-okubətlər əmiliyəttə jazalax əməs, bəlki Hudanın tərbıyisi bolidu. Xübhısizki, bu təlimning əhmiyiti bar. Birak u yənıla Ayupning asasiy əhwalini qüxənəyməydu. U təwəndə (17-ayəttə) yənıla Ayupni hata əyibləydu.

36:16 Zəb. 23:5

36:17 «Birak sən hazır yamanlaroja qarıtılojan tegixlik jazalaroja toldurulojansən; xunga Hudanın həkəmi həm adaliti seni tutuwaldi» — 17-21-ayətlərnıng baxka hil təjıimiliri uqrixı mumkin. Əsli tekistni qüxıxınx səl təs.

36:20 «Keqigə ümid baqlıma» — bu tolimu səlbıy mənıdə ıxlitilgən. Bəlkim Elihu: Ayup baxkılar əzini kərməydiqan, əzi yaman ıxlarnı kılaydıqan waqıtıni ümid bilən kütməktə, deməkqi boluxı mumkin.

²² Mana, Təngri küq-kudriti tüpəylidin üstündür;
Uningdək əgətküqi barmu?..

²³ Kim Uningoşa mangidioşan yolni bekitip bərgənidi?
Wə yaki Uningoşa: «Yaman kilding?» deyixkə petinalaydu?..

²⁴ İnsanlar təbrikləydiğan Hudaning əməllirini uluqlaxni untumal!

²⁵ Həmmə adəm ularni kərgəndür;
İnsan baliliri yirəktin ularoşa qarap turidu».

Hudaning karamət əməlliri — Uning zor həywisi dəhxətlik qara quyunda ayan bolidu

²⁶ « — Bərħək, Təngri uluqdur, biz Uni qüxinəlməymiz,
Uning yillirining sanini təxürüp eniklioşili bolmaydu..

²⁷ Qünki U suni tamqılardin xümürüp qikiridu;
Ular paroşa aylinip andin yamoşur bolup yaşıdu.

²⁸ Xundak kılıp asmanlar yamoşurlarni kuyup berip,
İnsan baliliri üstigə molqilik yaşıduridu.

²⁹ Birak kim bulutlarning tokuluxini,
Uning samawi qedirining gümbür-gümbür kılıdioşanlığını qüxinəlisun?

³⁰ Mana, U qakmıki bilən ətrapini yoruk kılıdu,
Həтта dengiz təktinimu yoruk kılıdu..

³¹ U bular arkilik həklər üstidin həküm qikiridu;
Həm ular arkilikmu mol axlik beridu..

³² U kollirini qakmaq bilən tolduridu,
Uningoşa uridioşan nixanni buyruydu.

³³ Hudaning güldürməmisi uning kelidioşanlığını elan kılıdu;
Həтта kalıarmu sezip, uni elan kılıdu..

Elihuning tətinqi bayanining dawami — Hudaning karamət əməllirini kərsətkənlirini ayan kılıx Qara quyunning yekinlixixi

37¹ Xundak, yürikimmu buni anglap təwrinip ketiwatidu,
Yürikim kəpidin qikiş ketəy, dedi.

² Mana anglioşina! Uning hərkerigən awazini,
Uning aqızidin qikiwatқан güldürməmə awazini angla!..

³ U awazini asman astidiki pütkül yərgə,

36:22 «Mana, Təngri küq-kudriti tüpəylidin üstündür; Uningdək əgətküqi barmu?» — Elihuning təlimidiki intayin yahxi nukta xuki, Hudaning «əgətküqi»dur, U dəl Əzining Rohi arkilik insanoşa yolyoruk beridu.

36:23 Kan. 32:4; 2Tar. 19:7; Ayup 8:3; 34:10; Rim. 9:14

36:26 Zəb. 90:2; 92:8; 93:2; 102:12; Yəx. 63:16; Yiq. 5:19; Dan. 6:27; İbr. 1:12

36:30 «Mana, U qakmıki bilən ətrapini yoruk kılıdu, həтта dengiz təktinimu yoruk kılıdu» — qakmaq dengizning qongqur yərlirigə texip yetidu.

36:31 Ayup 37:13

36:33 «Hudaning güldürməmisi uning kelidioşanlığını elan kılıdu; həтта kalıarmu sezip, uni elan kılıdu» — Ayup 28-babta boran-qapqun değan səzni tiloşa aləşan. Buning bir səwəbi bir boran-qapqunning həkikətan ularoşa yekinlixiwatқанlığını anglioşini boluxi mumkin. Əmdi Elihuning boran-qapqunni təpsiliy təswirlixining səwəbi həzirning əzidə boran (əməliyəтта qara quyun)ning ularning bəxişə qüxüwatқinini kərsətkən boluxi mumkin. 38:1ni kərişing.

37:2 «Uning aqızidin qikiwatқан güldürməmə awazi» — ibraniy tilida «Uning aqızidin qikiwatқан oşurkıraxliri» yaki «Uning aqızidin qikiwatқан gürgirəxliri».

37:2 Zəb. 29:3-4

Qačmıqını yərning kərigiqə yətküzidu.

⁴ Qačmaqın keyin bir awaz hərkirəydu;
Əz həywitining awazi bilən u güdləydu,
Awazi anglinixi bilənla heq ayanmay qačmaqłirininimu qoyuwetidu.

⁵ Təngri awazi bilən karamət güdləydu,
Biz qüxinəlməydiqan nuroqun kaltis ixlarni qilidu..

⁶ Qünki u qarəja: «Yərgə yaə!»,
Həm həl-yeəjinoja: «Küqlük yamoqur bol!» dəydu..

⁷ U barlıq insanni əzining yaratqanlıqını bilsun dəp,
Həmmə adəmning qolını bular bilən tosüp qoyidu;..

⁸ Yawayi haywanlar əz uwisioqə kirip ketidu,
Əz qonaləqusida turəquzulidu.

⁹ Boran-qapqun koħıqaptin kelidu,
Həm soquk-zimistan taratquqi xamallardin kelidu..

¹⁰ Təngrining nəpisi bilən muz hasil bolidu;
Bipayan sular qetip qalidu..

¹¹ U yənə qoyuk bulutlarəja mol nəmlik yükləydu,
U qačmaq kətüridioqan bulutni kəng yeyip qoyidu.

¹² Ular pütkül yər-zemin yüzidə U buyruqan ixni ijra qilix üqün,
Uning yolyoruklıri bilən həryakqə burulidu.

¹³ Yaki tərbiyə tayiqi boluxi üqün,
Yaki Əz dunyasi üqün,

Yaki Əz rəħimdillikini kərsitix üqün U bulutlırini kəltüridu..

¹⁴ I Ayup, buni anglap qoy,
Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük tur..

¹⁵ Təngrining bulutlarını kəndək səptə turəquzəqanlıqını biləmsən?
Uning bulutining qačmıqını kəndək qaktüridioqanlıqınımı biləmsən?

¹⁶ Bulutların kəndək qilip boxluqta muəllək turidioqanlıqını,
Bilimi mukəmməl Boləquqining karamətlirini biləmsən?

¹⁷ Həy, Uning kəndək qilip yər-zeminni jənubdiki xamal bilən tinqlandurup,
Sening kiyim-keqıkingning ottək issitkinini biləmsən?

¹⁸ Sən Uningəja həmrəh bolup əsmanni huddi quyup qıkarəqan əynəktək,
Mustəħkəm qilip yəqənmiding?!

37:5 Ayup 5:9; 9:10; 36:26

37:6 Zəb. 147:16

37:7 «U həmmə adəmning qolını bular bilən tosüp qoyidu» — qar yaki kəttik yamoqur yaəqsa, adəmlər həzmət qilixqə sirtqə qıqalmaydu, yawayi haywanlarımu qıqalmaydu. Biz bu addiy ixtin sawək eliximiz kərək. Biz «Həmmigə Qadır» əməsmiz, qolimiz həm bilimiz qəqlik, Hudaning zor küq-qudriti aldida kəmtərləxkinimiz tüzük.

37:9 «taratquqi xamallar...» — bu səz bəlkim məlum bir xamalning məhsus ataləqsi boluxi kərək. Baxqə bir hil tərjimisi «Soquk-zimistan ximaldin kelidu».

37:10 Ayup 38:29, 30; Zəb. 147:17, 18

37:13 «Yaki tərbiyə tayiqi boluxi üqün, yaki Əz dunyasi üqün, yaki Əz rəħimdillikini kərsitix üqün u bulutlırini kəltüridu» — Elihunıng «yaki Əz dunyasi üqün» dəqən bu ibarisi səl sirlik, Yaəjidioqan yamoqurning «tərbiyə tayiqi boluxi üqün» yaki «Əz rəħimdillikini kərsitix üqün» dəqənnıng məniliri enik, biraq «Əz dunyasi üqün» nemini kərsitdu? Hudaning məqsətliri awwalki birinqisi həm ikkinqisidə insanlarəja mərkəzləxkən bolup, Hudaning «Əz dunyasi üqün» dəqən məqsitini unıng Əz dunyasidin huzur elixi üqün desək bolamdu-bolmamdu? Hudaning hərbi qilidioqan ixi insanlar üqünla boluxi kərəkmu? — keyinki bablarda Hudaning insanlar bilən biwasitə munasiwiti yoq birkanqə ixliri tiləqə elinidu. Mundaq ixlarning əlahidiliki toqruluk «qoxumqə səz»imizdə azraq səzlaymiz.

37:13 Mis. 9:18,23; 1Sam. 12:18,19; Əzra 10:9; Ayup 36:31

37:14 «I Ayup, buni anglap qoy, Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük tur» — bəlkim u Ayupni ularning üstidiki boran-qapqunıng karamətlirini bayqaxqə ündəydu.

37:18 Yar. 1:6

¹⁹ Uningoʻja nemini deyiximiz keraklikini bizgə oʻgʻitib qoʻyoqin!
Karangoʻlulukimiz tūpəylidin biz dəwayimizni jayida səpkə qoʻyalmaymiz.

²⁰ Uningoʻja «Mening Sanga gepim bar» deyix yaxximu?

Undak degūqi adəm yutulmay qalmaydu!

²¹⁻²³ «Əmdi xamallar kelip bulutlarni tarkitiwetidu,

Birak bulutlar arisidiki quyax nuriqja adəmlər biwasitə qarap turalmaydu.

Quyaxning altun rənggi ximal tərəptinmu pəyda bolidu;

Təngrining hūzurida dāhxətlik həywət bardur.

Həmmigə Qadirni bolsa, biz Uni məlqərliyəlməymiz;

Kudriti kaltistur, Uning adaliti uluq, həkkaniylik qongkur,

Xunga U adəmlərgə zulum qilmaydu...

²⁴ Xunga adəmlər Uningdin qorkidu;

Kənglidə əzini dana qoqlaydioqanlarqja U heq etibar qilmaydu».

Pərwərdigarning Əzi Ayupqa jawab beridu — Ayupning soallirining yaxmis

38¹ Andin Pərwərdigar qara quyun iqidin Ayupqa jawab berip mundaq dedi: —

² «Nəsihətni tuturuqsiz səzlər bilən hirələxtürgən zadi kim?»

³ Ərkəktək belingni qing baqla;

Xunda Mən səndin soray,

Andin sən Meni həwərdar qil!

⁴ Mən yər-zeminni apiridə qiloqinimda, sən zadi nədə iding?

Bularni qūxəngən bolsang, bayan qiliwər.

⁵ Kim yər-zeminning olqimini bekitkən?

— Sən buni bilməmsən?

Kim uning üstigə tana tartip olqigən?

⁶⁻⁷ Tang səhərdiki yultuzlar billə küy eytixkan waqtida,

Hudaning oqulliri huxalliktin təntənə qilixkan waqtida,

Yər-zeminning ulliri nəgə paturuloqan?

Kim uning burjək texini saloqan?

37:21-23 «Əmdi xamallar kelip bulutlarni tarkitiwetidu, birak bulutlar arisidiki quyax nuriqja adəmlər biwasitə qarap turalmaydu» — Elihuning bu səzimu sirlik. Təjrimə qilix tās bolojini bilən, xərhimizqə u Ayupning əhwalini hazırki bu bulutluk, tutuq (boran-qapkunluk) kūngə ohxatmaqci bolsa kerək. Huda bulutlarni tarkitip tuyuksiz kərunsa, Ayup quyaxka biwasitə qariyalmoqanqja ohxax uningojimu qariyalmaytti, deməqci. Birak Hudaning həywiti, kərkəmliki həmma tərəptin, hətta ximal tərəpidin pəyda bolidu, dəydu. Elihuning bayanining baxka hil mənilirimu bar boluxi mumkin.

37:21-23 Ayup 9:4; 12:13, 16; 36:5; Zəb. 93:1; 99:4

37:24 «Xunga adəmlər Uningdin qorkidu; kənglidə əzini dana qoqlaydioqanlarqja U heq etibar qilmaydu» — baxka ikki hil təjrimisimu bar: — «Xunga adəmlər Uningdin qorkidu; U kənglidə danalix barlarqja etivar qilamdu?» wə yaki «Xunga, adəmlər, Uningdin qorkunglar! Xūbhəsiszki, kənglidə danalix barlar Uningdin əyminidul!».

38:2 «Nəsihətni tuturuqsiz səzlər bilən hirələxtürgən zadi kim?» — Pərwərdigarning bu soali kimni kərsitidu? Keyinki 42-babta Ayupmu soalqja jawabən: «Nəsihətni tuturuqsiz səzlər bilən hirələxtürgən kim? Xuning bilən mən qūxəngənlimini dəp saldim, adəmnig əqli yətməydioqan tilsimat ixlarni eytip taxlidim» dəp jawabkarlikni əzigə alidu. Ayup əzi xundaq degini bilən, Huda bu səzni qiloqanda ahirki ketimki səzligūqi Elihu idi. Kərginimizdək uning bəzi gəpliri dəl jayida eytiloqan, hətta bəxarət bolojini bilən, uningmu səzidə hatalik az əməs. Dostlarning səzlidirimu hatalik kəp idi. Xunga biz Hudaning bu səzi Ayup, Elihu wə Ayupning uq dostidin ibarət bəxəylənni əz iqigə alidu, dəp qaraymiz.

38:2 Ayup 42:3

38:3 «Ərkəktək belingni qing baqla» — «həqikij ərkək» yaki «həqikij oqul bala» degənnig nemə ikənliki Huda aldida turoqandila andin bilinidu. Hudaning aldida turup Uningoʻja jawab berəlməydioqan, əzining məsʻuliyitini əz zimmisigə elixtin bax tartkan kixi ərkək əməstur.

38:4 Pənd. 8:29

38:6-7 «Hudaning oqulliri» — 1-babtiki izahatimizdək, bəlkim mukəddəs pərixtilərnə kərsitidu. «Tang səhərdiki yultuzlar» bolsa bizningqə ohxaxla pərixtilərnə kərsitidu. Pərixtilərnig yultuzlar bilən ziq munasiwiti bardur.

⁸ Baliyatқudın qıkkandək, dengiz süyi bösüp qıkkanda,
Kim uni dərważılar iqiğə bənd kılqan?

⁹ Mən bulutni dengizning kiyimi kılqanda,
Wə qap-qarangоuni uning zakisi kılqanda,

¹⁰ Mən uning üqün pasil kəskən waқitta,
Uni qəkləp baldaqlarni həm dərważılarni saloqanda,

¹¹ Yəni uningоja: «Muxu yərgiqə barisən, pasildin otmə,
Sening təkəbbur dolқunliring muxu yərdə tohtisun» degəndə, sən nədə iding?.

¹² Sən tuoқuloqandin beri səhərnı «Qıq» dəp buyrup baққанmusən?

Sən tang səhərgə ezi qıkidioqan jayini kərsətkənmusən?

¹³ Sən xundak kılıp səhərgə yər yüzining kərinimu yorutқuzup həküm sürgüzüp,
Xundakla rəzillərnı titritip yər-zemindin koоlatқuzoqanmusən?.

¹⁴ Xuning bilən yər-zemin seoјiz layoја besiloqan məhür izliridək özgərtilidu;
Kiygən kiyimdək həmmə enik bolidu.

¹⁵ Həm xuning bilən rəzillərnıng «nur»i ulardın elip ketilidu;
Kətürülgən biləklər sundurulidu..

¹⁶ Dengizdiki bulaqlarоja səpər kılıp yətkənmusən?
Okyanlarning kəridə mengip baққанmusən?

¹⁷ Ölümnıng dərważiliri sanga axkarilanoqanmu?
Ölüm sayisining dərważilirini kərgənmusən?

¹⁸ Əқling yər-zeminning qongluқioја yətkənmu?
Həmmisini bilgən bolsang enik bayan kıl!

¹⁹ Nur turuxluk jayoја baridioqan yol nədə?

Karangoјulukning bolsa, əsliyi orni nədə?

²⁰ Sən buni bilip ularni əz qeғrasioја apiralamsən?
Ularning öyigə mangidioqan yollarnı bilip yətələmsən?

²¹ Həə, rast, sən bilisən, qünki sən ularning qaoqliridin ilgiri tuoқuloqənsən,
Künliringning sani dərһəқikəт kəptin kəptur!

²² Qar қақilanoqan həzinilərgə kirip kərdüngmu.
Məldür ambirlirininu kərip baқtingmu?

²³ Bularnı azab-oқubətlık zamanоја kəldurdum,
Jəng wə urux күni üqün təyyarlap qoydum..

38:8 Yar. 1:9; Ayup 26:10; Zəb. 33:7; 104:6-9; Pənd. 8:29; Yar. 5:22

38:11 «Sening təkəbbur dolқunliring muxu yərdə tohtisun» — dengiz-okyanlar həm yər-zeminning arilikidiki təngpungluk əməliyəttə nəhayiti nazuk bir ix. Yər yüzining üqtin ikkisi dengiz. Geologiya ilmi dunyayimızning ilgiri pütünləy dengiz astıda yatkənlikini ispatlaydu. Təwrattiki «Yaritulix» degən kısımda Hudaning yər-zeminni dengizdin egizlitixi həm dengizdin ayrıwetixi hatiriləngən. Nuh pəyoјəmbər dawridiki kalkündin keyin Huda dunyani ahirətkiə ikkinji qətim axundak dunyawiy kəlkün bilən qəməldürməymən, dəp insaniyatka wədə bərgən.

38:13 «Sən xundak kılıp səhərgə yər yüzining kərinimu yorutқuzup həküm sürgüzüp...» — ibraniy tilida «sən xundak kılıp səhərgə yər yüzining kərinimu tutқuzup». «Sən ... səhərgə yər yüzining kərinimu yorutқuzup həküm sürgüzüp, xundakla rəzillərnı titritip yər-zemindin koоlatқuzoqanmusən?» — toluқ ayətnıng baxқа birhil tərјimisi: «... Sən xundak kılıp, səhər nuriоja yər yüzining burјaklirini tutқuzup, rəzillərnı zemindin silkip taxlatқuziwətkənmusən?» (bu hil tərјima toqra bolsa, yər-zemin yotқanoја ohxitilidu; nurning kelixi huddi yotқanni silkigəndək, rəzillərnı koојdaydioqan karangoјulukni yoқitidu).

38:14 «Xuning bilən yər-zemin seoјiz layoја besiloqan məhür izliridək özgərtilidu» — keqida hərbir nərsining xəli enik kərünməydu, əlwəttə. Kuyax nuri astıda hər yərnıng xəli oқuқ kərünidu.

38:15 «Həm xuning bilən rəzillərnıng «nur»i ulardın elip ketilidu; kətürülgən biləklər sundurulidu» — demək, rəzillər üqün karangoјuluk ularning «nur»i, «kündüz»i, yəni «hizmət kılıx» waқti bolidu. Tang səhər kelixi bilən ularning «nur»i elip ketilidu, xunglaxқа ular yaman ixlarnı kılıwərməydu, bəli jazalaxқа uqraydu. Bu sez yənə kiyaməт күnining nurining kelixi bilən, hazırki gunahlıқ dunyanıng karangoјulukını buzup taxlaydioqanlıқinı kərsətkən bir bəxarət bolsa kərek.

38:23 «Bularnı azab-oқubətlık zamanоја kəldurdum, jəng wə urux күni üqün təyyarlap qoydum» — 22- həm 23-ayəttə Hudaning qar wə məldürni adəmlərnıng rəzillikini qəkləxxə wə yaki insanoја tərbiyə berixkə qoral süpitidə ixlitidioqanlıқi

- ²⁴ Qakmak degən kandaq yol bilən yerilidu?
Xərək xamili yər yüzidə kandaq yol bilən tarkitilidu?
- ²⁵ Yamoqur kəlkünining qüxidioqan qanilini qepip təyyarlioqan kimdu?
Güldürməmining qakmiki üqün yol təyyarlioqan kimdu?.
- ²⁶ Xundak qilip yamoqur heq adəm yok boləqan yər yüzigə,
Heq adəməzsiz dəxt-bayawanoqə yaqdurulmamdu?
- ²⁷ Xuning bilən qəlləxkən, qurəqəq tupraklar qandurulidu,
Ot-qəp bih urup kəkləp qikmamdu?..
- ²⁸ Yamoqurning atisi barmu?
Xəbnəmnə kim tuəqkandu?
- ²⁹ Muz bolsa kimning baliyatqusidin qikidu?
Asmandiki aq qirawni bolsa kim dunyaoqə kəltüridu?
- ³⁰ Xu qaoqda su qetip taxtək bolidu,
Qongkur dengizlarning yüzi qetip tutaxturulidu.
- ³¹ «Qəlb yultuzlar topi»ning baqlimini baqliyalamsən?
Orionning rixtilirini boxitalamsən?..
- ³² «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni öz pəslidə elip qikiralamsən?
«Qong Eyik türkümi»ni Küqükliri bilən yetəqliyələmsən?.
- ³³ Asmanning qanuniyətlirini bilip yətkənməsən?
Asmanning yər üstigə süridioqan həkümlirini sən bəlgiləp qoyəqanmu?.
- ³⁴ Sən awazingni kətürüp bulutlarəqəqə yətküzüp,
Yamoqur yaqdurup əzüngni qıyan-taxqınlarəqə basturalamsən?
- ³⁵ Sən qakmaklarni buyrup öz yolioqə mangduralamsən?
Uning bilən ular: «Mana biz!» dəp sanga jawab berəmdu?
- ³⁶ Adəmnin iq-baqrioqə danalıq beqəxləp kirgüzgən kimdu?
Əkilgə qüxinix qəbiliyitini bərgən kimdu?.
- ³⁷ Bulutlarni danalıq bilən sanioqan kim?
Asmanlardiki su tulumlirini təkidioqan kim?
- ³⁸ Buning bilən topa-qanglarni qaturup uyul kılduroqan,
Qalmilarni bir-birigə qaplasturoquzoqan zadi kim?

kərsitilidu.

38:25 «Yamoqur kəlkünining qüxidioqan qanilini qepip təyyarlioqan kimdu?» — yamoqurning yər yüzining məlum bir yerigə qüxidioqanlıqini, baxkə bir yerigə qüxməyidioqanlıqini Huda əvvəl ələhidə bekitkənlikini kərsitidu.

38:27 «Yamoqur ... heq adəməzsiz dəxt-bayawanoqə yaqdurulidu... Ot-qəp bih urup kəkləp qikmamdu? 26-27-ayət» — Hudanın qilidioqan nuroqun ixlirining kərünüxtə adəmlər bilən münasiwiti yoxtək qilidu həm adəmnin kəzigə kərünməydu. Həzirkə təbiy pənlərgə əsasən bilimizki, əslidə kərəksiz dəp qarəloqan həywanlar həm əsümlüklər təbiətnin təngpungluqini əsraxkə tolimu kərək. Dunyadiki bəzi kiqikkinə ixlar təbiy muhit təngpungluqioqə qong təsir yətküzidu. Buningdin sirt, Huda Ayupkə: «Mən adəməzsiz dəxt-bayawanda əskən gül-giyahlarning güzəllikidin (məyli sanga heq əhmiyətsiz bolsimu) həzür əloqum bolsa, sening nəmə karing? Wə Mən əgər sən kərəlməyidioqan həm məqsitimni qüxənməyidioqan xunqə kəp ixlarni qilsam, əzüngning ixliridə qiloqanlirimni qüxənmigən bolsangmu, sening baxkə ixliringdə kərsətkən muhəbbitingə qarəp Manga təyinip ixənsəng bolmamdu? Əgər bu ixlar pəkət Özümminglə razilikim üqün bolsa sənmu razi bolamsən?» — degəndək bolsa kərək.

—Biz əhirdə bu temidə yənə tohtilip etimiz.

38:27 Zəb. 107:35

38:31 «Qəlb yultuzlar topi» — bu türkümning yultuzlirining dərəkəq bir-birigə baqlinip turuxidə sirlik bir küq bar. Orion yultuz türkümidiki bəzi yultuzlarning bir-birigə baqlinidioqan sirlik kiqumu bar.

38:31 Ayup 9:9; Am. 5:8

38:32 «Qong Eyik türkümi» — bu yultuz türkümi «Yəttə Qarakqi» yəki «Yəttə Qozuq» dəpmu atilidu.

38:33 Yər. 31:35

38:36 Ayup 32:8; Top. 2:26; Dan. 1:17

Ҳайванatlarning ҳаётлиқ сирлири

- ³⁹ «Qixi xir üqün ow owlap yürəmsən,
Xir küqüklirining ixtihasini qanduramsən?..
⁴⁰ Ular uwilirida zongziyip yürgən waqtida,
Qatqallıq iqidə turup tuzak qoyup, sən ularqa olja berələmsən?
⁴¹ Yemi kəmquıl bolup, ezip ketip yırakqa ketip qaloqanda,
Baliliri Təngrigə iltija qilip nalə-pəryad kətürgəndə,
Taoq kaoqiliri həm baliliri üqün yəmni təminligən kimdu?..

Ҳайванatlarning ҳаётлиқ сирлири — dawami

- 39**¹ Sən taoqdiki yawa eqkilərninğ qağan tuoqıdıoanlıkını biləmsən?
Jərnənlərninğ balilioanlıkını kəzitip baqqanmusən?..
² Ularınğ boqaz bolojili nəqqə ay boləjanlıkını saniyalamsən?
Ularınğ balilaydıoan waqtidin həwiring barmu?
³ Ular kəddini püküp, yetip balilirini tuoqıdu,
Ular əzidiki toloqakni qikirip taxlaydu;
⁴ Ularınğ baliliri küqlinip yetilidu,
Ular dalada əsüp, anisining yenidin qikip kaytip kəlməydu..
⁵ Yawa exəkni dalaqa qoyuwetip ərkinlikkə qıqaroqan kim?
Xax exəkning nohtilirini yexiwətkən kim?..
⁶ Qəl-bayawanni uning əyi qiloqanmən,
Xorluqnimu uning turaloqusi qiloqanmən..
⁷ U xəhərninğ kıyqas-sürənliridin yırak turup uni mazaq qilidu;
U exəqning warkirixinimu anglımaydu..
⁸ U taoqlarni öz yaylıqim dəp kezidu,
Xu yərdiki həmmə gül-giyahni izdəp yürıdu..
⁹ Yawa kala bolsa hizmitinğgə kirixkə razi bolamdu?
Sening okurunğning yenida turuxka unamdu?..
¹⁰ Yawa kalini tana bilən baqlap, tapka qüxürələmsən?!
U sanga əgixip jiloqlılarda mengip tırna tartamdu?
¹¹ Uning küqi zor boləjanlıkı üqün uninqoqa tayınamsən?
Əmgikinğni uninqoqa amanət qılamsən?
¹² Danlirinğni eygə kətürüp əkilixni uninqoqa tapxuramsən?
«Danlirimni haminimoqa yioqıxturıdu» dəp uninqoqa ixinəmsən?

38:39 Zəb. 104:21

38:41 Zəb. 147:9; Mat. 6:26

39:1 Zəb. 29:9

39:4 «Ular yawa eqkilər dalada əsüp, anisining yenidin qikip kaytip kəlməydu» — keyinki «qoxumqa söz»imizdiki səhbitimizni kərünğ.

39:5 «Xax exək» — bu bəlkim «yawa exək»ning yənə birhil atilixi boluxi mumkin. Ərəblər uni yawayi Һaywanlar arisida koqlap tutux əng kıyin dəp qaraydu. «nohtiliri» — yaki «asarətliiri».

39:6 Ayup 24:5; Yər. 2:24

39:9 «Yawa kala» yaki «awraq» — əpsus, biz hazır bu Һaywətlık Һaywanlarni kərəlməymiz. 1627-yili ularning nəslı kuroqan. Bu Һaywan nəhayiti yooqan bolup, intayin küqlük idi. Uningdin boləjan Һaywanlardin pəkət pil wə su etila bar idi. Uni boyunturukqa qetip ixka selix hərgiz mumkin əməs, əlwəttə!

«Ayup»

Tegikux

- ¹³ Tegikux kanatlarini xadlik bilən kaqıdu,
Biraq bular laylakning kanat uqliri həm pəylirigə yetəmdü?
¹⁴ U tuhumlarini yərgə taxlap qoyıdu,
Tuhumlarım topida issitilsun, dəydu.
¹⁵ Ularning tasadiپی dəssilip yanjilidiqanlikini,
Dalidiki birər haywanning asanla ularni dəssəp-qəyləydiqanlikini untuydu.
¹⁶ Balilarini əzining əməstək baqrını kattik kılıdu;
Uning tuqutining əjri bikarəja ketidu,
Biraq u pisənt kılmiqandək turidu..
¹⁷ Qünki Təngri uni kəm əkil kılqan,
Uningə danalığın bərmigən.
¹⁸ Həlbuki, u yügürux aldida məydisini yukirioja kətürginidə,
At həm atlıqlarını kəmsitip mazak kılıdu..

At

- ¹⁹ Sən atka küq beəixliqanmiding?
Sən uning boynioja yəlpünüp turidiqan yaylini kiygüzgənmidig?
²⁰ Sən uni həywətlik purkuxliri bilən adəmnı qorkutidiqan,
Qekətkidək səkrəydiqan kılalamsən?
²¹ U əxəddiylik bilən yər tatılap-zohqup,
Əz küqidin xadlinip ketidu,
Qorallıq qoxun bilən jəng kılıxka atlinidu.
²² U qorkunqka nisbətən külüpla qoyıdu,
Həqnemidin qorkmaydu;
Kılıqning bisidin u yanmaydu.
²³ Oqdan, julalığ nəyzə,
Gerzimu uning yenida xarakxiydu,
²⁴ U yərnı aqqıq həm oqəzəp bilən yutuwetidu,
Jəng kanayini bir anglapla həyajanlinip qın-qinioja patmay ketidu.
²⁵ Kanaylarning awazi bilənla u: «Ayhəy!» dəydu,
U jəngni yiraktın purap bolıdu.
U sərkərdilərnin towlaxlarini, jəngqilərnin warkıraxlarini huxallıq bilən anglaydu.

Sar wə bürküt

- ²⁶ Sar sening əkling bilən uqamdu,
Kanatlarini jənubka qarap kerəmdü?.

39:13 «Tegikux kanatlarini xadlik bilən kaqıdu, biraq bular laylakning kanat uqliri həm pəylirigə yetəmdü?» — bizim təjrimimiz toqra bolsa u «Tegikuxning qiraylık kanatlırı bolqini bilən, u həq uqalmaydu, laylak qiraylık uqudu» degən mənida (laylak bolsa qong, aliqıpar, küqlük bir kux).

—Yənə bir hil təjrimisi: «Kanat uqliri həm pəyliri məhrıbanlıqni bildürəmdü?», yəni «Tegikuxning kanatlırı məhrıbanlıqni kərsətməydu, qünki u əz tuhumlarini yərgə saloqandin keyin ular bilən bəzidə kari bolmaydu» degən mənida bolıdu.

—Tegikux toqruluk keyinki səhbitimizni kərüng.

39:16 «Balilarini əzining əməstək baqrını kattik kılıdu; uning tuqutining əjri bikarəja ketidu, biraq u pisənt kılmiqandək turidu» — əgər baxka həywanlar tegikuxning uwisini baykap qaloqan bolsa, tegikux ular tuhumlarimni yemisun dəp, bəzidə əzi tuhumlarini dəssəp qeqiwetidu.

—Keyinki səhbitimiznimu kərüng.

39:18 «U yügürux aldida məydisini yukirioja kətürginidə, at həm atlıqlarını kəmsitip mazak kılıdu» — tegikux intayin tez yügürələydu, qəldə yaki kumlukta bolsa attin ittik mangalaydu. Uni owlax intayin təs.

39:26 «Sar sening əkling bilən uqamdu, kanatlarini jənubka qarap kerəmdü?» — bu ayət, bəlkim, sarıning pəsillik keqixini

²⁷ Bürküt buyrukung bilən yukirioqa pərwaz kılıp kətürüləmdü,
Uwisini yukirioqa salamdu?.

²⁸ U qoram taxning üstidə makanlixidu,
U taoqning qoqqisioqa qonidu,
Tik kıyanimu turaloqusi kılıdu.

²⁹ Xu yərdin u owni paylap baykıwalidu,
Kəzliri yırak-yırakları kəzitidu.

³⁰ Uning baliliri qan xoraydu;
Öltürülgənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolıdu»...

Pərwərdigar Ayupqa yənə söz kılıdu

40¹ Pərwərdigar Ayupqa yənə jawabən: —
² «Həmmigə Qadir bilən dəwalaxıdıqan kixi unıqoqa tərbiyə kılmaqquımu?
Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!» — dedi..

³ Ayup bolsa Pərwərdigarqoqa jawabən: —

⁴ «Mana, mən heqnemigə yarıməymən;
Sanga qandaq jawab berələymən?

Qolum bilən əozimni etip gəptin kəlayı;

⁵ Bir kətim dedim, mən yənə jawab bərməymən;
Xundaq, ikki kətim desəm mən qayta səzliməymən» — dedi..

Pərwərdigar kinayilik söz kılıdu

⁶ Andin Pərwərdigar kəra kuyun iqidin Ayupqa jawab berip mundaq dedi: —

⁷ «Ərkəktək belingni qing baqla,
Andin Mən səndin soray;

Sən Meni həwərdar kılqın.

⁸ Sən dərwəxə Mening həkümimni pütünləy bikarqoqa kətküzməqquımusən?
Sən əzüngni həkkanıy kılınən dəp, Meni natoqra dəp əyibliməqquımusən?.

⁹ Sening Təngrining bilikidək küqlük bir biliking barmu?

Sən Uningdək əwaz bilən güldürliyələmsən?

¹⁰ Qeni, hazır əzüngni xan-xərəp həm salapət bilən beziwall

Həywət həm kərkəmlilik bilən əzüngni kiyindürüp,

¹¹ Qəzipingning kəhrini qeqip taxlıqın,
Xuning bilən hər bir təkəbburning kəzigə tikilip qarap,
Andin uni pəsəxtürğin..

---

kərsitidu.

39:27 Yər. 49:16; Ob. 4

39:30 «Öltürülgənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolıdu» — bürküt həm sar tooqruluk «qoxumqə söz»imizni kəring. «Mat.» 24:28nimu kəring.

39:30 Mat. 24:28; Luka 17:37

40:2 «Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!» — Ayup Hudani həkikətən (Uning muhəbbitidin gumanlinip) əyibligən. Bırak Huda uning səmimiyligini üq dostning qıraylıq gepidin yaxşı kəridioqandək kılattı.

40:4 Zəb. 39:9-10

40:5 «Bir kətim dedim.... ikki kətim desəm....» — Ayupning bu kəmtərlik səzi bəlkim «Mening səzlim kəplikidin allıburun qəktin exip kətti» dəgənlik boluxı mumkin.

40:8 Zəb. 51:4, 6; Rim. 3:4

40:11 «Qəzipingning kəhrini qeqip taxlıqın, xuning bilən hər bir təkəbburning kəzigə tikilip qarap, andin uni pəsəxtürğin» — Hudaning küq-kudriti həm qəzipi pəkətlə həkkanıy məqsəttə bolıdu, hərgiz həlioqanqə pəkət insanlarning məjburiy «ibadət»ioqa erixix üqün əməs. Məsılən, muxu yərdə təkəbburları dərhal həlak kılax əməs, ularqoqa səwr-təkitini

«Ayup»

- ¹² Rast, hər bir təkəbburning kəzığa tikilip qarap,
Andin uni boysunduroqin,
Rəzillərnə öz ornida dəssəp yər bilən yəksan kıl!
¹³ Ularni birgə topioqə kəmüp qoy,
Yoxurun jayda ularning yüzlirini kepən bilən etip qoyojin;
¹⁴ Xundək kılalisang, Mən seni etirap kılıp mahtaymənki,
«Ong qolung özünəni kütqüzidu!».

Begemottin aloqan sawak

- ¹⁵ Mən sening bilən təng yaratqan begemotni kərüp koy;
U kalidək ot-qəp yəydu..
¹⁶ Mana, uning belidiki küqini,
Korsak muskulliridiki kudritini hazır kərüp koy!
¹⁷ U quyrukini kedir dərihidək egidu,
Uning yotiliridiki singirliri bir-birigə qing tokup koyuloqan.
¹⁸ Uning səngəkliri mis turubidəktur,
Put-kolliri tēmür qokmaklaroqə ohxaydu.
¹⁹ U Təngri yaratqan janiwarlarning bexidur,
Pəkət uning Yaratquqisila uningoqə Öz kiliqini yəkinlaxturalaydu..
²⁰ Taoqlar uningoqə yeməklilik təminləydu;
U yərdə uning yenida daladiki hər bir haywanlar oynaydu.
²¹ U sədəpgül dərəhlikining astida yatidu,
Kəmuxluk həm sazlikning salkinida yatidu.
²² Sədəpgüllüklər öz sayisi bilən uni yapidu;
Əstəngdiki tallar uni orap turidu.
²³ Qara, dərya texip ketidu, biraq u heq həduqmaydu;
Hətta İordandək bir dəryamu uning aqzioqə ərəkəlxəp urulsimu, yənila hatirjəm turiweridu.
²⁴ Uning aldioqə berip uni tutkili bolamdu?
Uni tutup, andin burnini texip qülük ətəküzgili bolamdu?.

kərsitip, rəhīm-xəpəkətkə erixix pursitini yaritip awwal: «Təkəbburlarni pəsəlxətürüx»tə ixlitilidu.

40:12 «Rast, hər bir təkəbburning kəzığa tikilip qarap, andin uni boysunduroqin, rəzillərnə öz ornida dəssəp yər bilən yəksan kıl!» — Huda Ayupni Öz alimining təhtigə olturuxkə təklip kılıdu. Ayup bu orunda olturoqinida toqra həküm qikiralamdu, qikiralamdu? Bu ix pəkətkə küq-kudrət məsilisi əməs. Adəmdə «təkəbburlar»ni pəsəlxəttürüp, «rəzillərnə öz ornida dəssəp yər bilən yəksan kılıp» jazalioqdək danalıklımu bolmisa, həmmə ixni bilgən bolmisa və pütünləy adil bolmisa bolmaydu. Hudaning rəzillərnə yər yüzigə həküm sürüxidə Öz məqsiti həm pilani bar. Əmdi uning bu pilanini qüxənmisə, hər bir adəmnə əhwalini ətrəplik bilmisə, hətə həküm qikarmay kalmaydu. Huda toqruluk İnjilda deyilgəndək: «Rəbbimiz Öz wədisini (yəni rəzillikni) jazalax, Özining həkkəniy kıləqan kixilirini Öz yenioqə elixkə boləqan wədisini) orundaxni (bəzilərnə «keqiktürdi» dəp oylioqinidə) keqiktürgini yok, bəlki həqkimning həlak boluxini halimay, həmmə insanning towa kılzioqə kixirini arzulap, silərgə kəngqilik kılıp wəkitni sozməkta» («2Pet.» 3:9). Yamanlarning keyinrək towa kılizini kim biləydu? Buni bilidioqan pəkət Hudadur. Ayupning kiyamət künidən asasen həwiri yok, həm Huda muxu yərdə uningoqə u toqrisida həqnərsə demigən.

40:15 «Begemot» — ibrəniy tilidiki bir səz. Uyoqr tilioqə bu səz ərəbqədin qəbul kılinoqan bolup, «su eti» degən həywanı kərsitidu. Biraq muxu ayətlər təsvir kıləqan həywan «su eti» əməs. Məsələn, 16-ayəttə uning quyrukining kedir dərihidək qong həm uzun bolidioqanlıq kərsitilidu. 19-ayəttə uning həywanlar iqidə əng qongı ikənlik kərsitilidu — demək, u birhil intayın qong othor həywan. Uning toqrisidiki ayətlərnə yioqip, yəkün qikarsak, hazır nəsl kırıoqan «brontosawr»ni (dinozawrnə bir türü) kərsitixi mumkin. Bu zor qong həywanın uzunluğu 20 metr, eqirlik 100 tonna qikətti. Həzirki zamandiki alimlarning bəlsə bəlkim bu hulasigə qarxi qikix mumkinqilik boləqini bilən, bu təsvir əzi Ayupning dəwrində bu atəlmə «tarihning ilgiri»diki həywanın uning bilən zamandax boləqanlıqioqə kəltis ispat kərsitidu.

40:19 «Pəkət uning Yaratquqisila uningoqə Öz kiliqini yəkinlaxturalaydu» — bu ayətnə ikkinqi kışmini qünixix təs. Bəxkə hil tərjəmisimu uqrixı mumkin.

40:24 «...Uni tutup, andin burnini texip qülük ətəküzgili bolamdu?» — begemotning əhmiyiti toqruluk «qoxumqə səz»imizni kəring.

Lewiatandin aloqan sawak

- 41**¹ Lewiatanni karmak bilən tartalamsən?
 Uning tilini aroqamqa bilən baqlap basalamsən?
² Uning burnioqa komux qülükni kirgüzələmsən?
 Uning engikini tēmür nāyza bilən texələmsən?
³ U sanga arqa-arkidin iltija qilamdu?
 Yaki sanga yawaxlik bilən sēz qilamdu?
⁴ U sən bilən əhdə tüzüp,
 Xuning bilən sən uni mēnggü malay süpitidə qobul qilalamsən?
⁵ Sən uni quxkaqni oynatkandək oynitamsən?
 Dedəkliringning huzuri üqün uni baqlap qoyamsən?
⁶ Tijarətgilərlər uning üstidə sodilixamdu?
 Uni sodigərlərgə bəlxütürüp berəmdü?
⁷ Sən uning pütkül terisigə atarnəyzini sanjiyalamsən?
 Uning bexioqa qanggak bilən sanjiyalamsən?!
⁸ Qolungni uningə birlə tēgküzgəndin keyin,
 Bu jəngni əsləp ikkinqi undək qiləuqi bolmaysən!
⁹ Mana, «uni boysundurimən» degən hərəkəndək ümid bihudilikur;
 Həttə uni bir kərüplə, ümidsizlinip yərgə qarap qalidu əməsmü?
¹⁰ Uning jeniə qəgixkə petinalaydiə qan həqkim yoxtur;
 Undəkta Mening aldında turmaqci bolə qan kimdur?..
¹¹ Asman astidiki həmmə nərsə Mening tursa,
 Mening aldimo qan kim kəlip «manga tēgixlikini bərginə» dəp bəqqan ikən,
 Mən uningə qayturuxkə tēgixlikmü?..
¹² Lewiatanning əzaliri,
 Uning zor küqi,
 Uning tüzülüxinin güzəlliki toqruluk,
 Mən süküt qilip turalmaymən.
¹³ Kim uning sawutluk tonini salduruwetəlisun?
 Kim uning qox engiki iqigə kiriwəlisun?..
¹⁴ Kim uning yüz dərwəzilərinə aqaləlisun?
 Uning qixliri ətrəpida wəhimə yatidu.
¹⁵ Qasirəklərinin səpləri uning pəhridir,
 Ular bir-birigə qing qaplasturuloqanki..
¹⁶ Bir-birigə xamal kirməs yəqin turidu.
¹⁷ Ulərinin hərbi əz həmrəhlirio qaplasturuloqanki;
 Bir-birigə ziq yəpəxturuloqan, həq ayrilməstür.
¹⁸ Uning qüxkürüxliridin nur qəknaydu,

41:1 «Lewiatan» — yuqırıqi 3-bab, 8-ayəttiki izahətni kərüng.

41:10 «Uning jeniə qəgixkə petinalaydiə qan həqkim yoxtur; undəkta Mening aldında turmaqci bolə qan kimdur?» — lewiatan insano qəgitiədiə qan əng uluqi ix Hudaning Əz həywisini gəwdiləndürüxtür; insənlər lewiatanning uluqlukini həm tilsim kərkəmligə qarap Hudadin əyminixi kərəktür. Oqurmənlərinin «qoxumqə sēz»iməznə kəruxini ümid qilimiz.

41:11 «Mening aldimo qan kim kəlip «manga tēgixlikini bərginə» dəp bəqqan ikən» — bəqqan birhil tərjimisi: «manga kim əwəl bir nərsə bərgənən, andin «manga tēgixlikini bərginə» dəp bəqqan ikən?».

41:11 Mis. 19:5; Qan. 10:14; Zəb. 24:1; 50:12; Rim. 11:35; 1Kor. 10:26, 28

41:13 «...Kim uning qox engiki iqigə kiriwəlisun?» — bəqqan nəqqə hil tərjimiliri bə, məsilən: — «...Kim uning ikki qur qixliri iqigə kiriwəlisun?» yaki «...Kim uningə yügənni yəqinlaxturalisun?».

41:15 «Qasirəklərinin səpləri uning pəhridir, ular bir-birigə qing qaplasturuloqanki...» — bəqqan birhil tərjimisi: «Uning pütin dümbisi qasirəklərdür, ular bir-birigə qing qaplasturuloqanki...»

Uning kəzliri səhərdiki kapaqtəktur.

¹⁹ Uning aqzidin otlar qikip turidu;

Ot uqkunliri səkrəp qikidu.

²⁰ Qomux gülhanəja qəyojan kaynawatkan qazandin qikkan hərdək,

Uning burun təkükidin tütün qikip turidu;

²¹ Uning nəpisi kəmürləni tutaxturidu,

Uning aqzidin bir yalkun qikidu.

²² Boynida zor küq yatidu,

Wəhimə uning aldida səkrəp oynaydu.

²³ Uning ətliri kət-kət birləxtürülüp qing turidu;

Üstidiki qasiraqliri yepixturulup, midirlimay turidu.

²⁴ Uning yürüki bəəyni taxtək mustəhkəm turidu,

Həttə tüğmənni asti təküdək məzmüt turidu.

²⁵ U ornidin qəzoqalsa, palwanlarmu qərkup qalidu;

Uning tolojinip xawkunlixidin aləqzadə bolup ketidu..

²⁶ Birsı kiliqni uningəja təgküzsimu, həq ünümi yok;

Nəyzə, atarnəyzə wə yəki qanggak bolsimu bəribir ünümsizdur.

²⁷ U tēmürni samandək,

Misni pər yaqəqtək qəqlaydu.

²⁸ Okya bolsa uni qərkətip qəqkuzalmaydu;

Saloja taxliri uning aldida pahaləja aylinidu.

²⁹ Tokmaklarmu pahalədek həqnemə hesablanmaydu;

U nəyzə-xəxbərning tənglinixigə qarap külüp koyidu..

³⁰ Uning asti qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur;

U lay üstigə qong tırna bilən tatiloqandək iz qalduridu..

³¹ U dengiz-okyanlarni qazandək qəynitiwetidu;

U dengizni qazandiki məlhəmdək warəqxətidu;

³² U mangsa mangojan yoli parkiraydu;

Adəm buzoqlarni kərüp qongqur dengizni ap'ək qəqlik boway dəp oylap qalidu.

³³ Yər yüzidə uning təngdixi yəqtur,

U həq qərkəmas yaritilojan.

³⁴ U bəyüklərnig hərəkəndikəja jür'ət bilən nəzər selip, qərkəmaydu;

U barlik məqrur həywanlarning padixəhidur»..

Pərwərdigarəja sirdax dost bolux

42¹ Ayup Pərwərdigarəja jawab berip mundaq dedi: —

² «Həmmə ixni kəlalaydiqəjiniqni,

Hərəkəndək muddiayinqni tosiwaləjili bolmaydiqəjiniqni bildim!

³ «Nəsihətni tuturuqsız səzlər bilən hirələxtürgən kim?»

Bərəkək, mən özüm qüxənmigən ixlərnə dedim,

^{41:25} «Uning tolojinip xawkunlixidin aləqzadə bolup ketidu» — bəxka bərnəqqə hil tərcimiliri uqrxı mumkin.

^{41:29} «xəxbər» — bəxi tikəndək boləjan uzun bərhil nəyzə.

^{41:30} «Uning asti qismi bolsa ətkür sapal parqiliridur» — yəki «Uning asti qismi bolsa, bəəyni kiyik taxlardur».

^{41:34} «U barlik məqrur həywanlarning padixəhidur» — bəxka bərhil tərcimisi: «U barlik məqrur boləquqılərnig padixəhidur».

—Oqurmənlərnig ləwiətəndin aləjan sawəqlər toəqrulək «qoxumqə səz»diki səhəbitimizni kərxini ümid qilimiz.

«Ayup»

Mən əklīm yətməydiyən tilsimat ixlarnı eyttim...

⁴ Anglap bakkaysən, səzləp berəy;

Mən Səndin soray, Sən meni həwərdar kıləyəsən.

⁵ Mən kıləkim arklilik həwiringni angliqanmən,

Birəq həzir kəzüm Seni kəriwatidu...

⁶ Xuning üqün mən öz-özümədin nəprətlinimən,

Xuning bilən topa-qanglar wə küllər arisida towa kıldim».

Əsligə kəltürülük

⁷ Pərwərdigar Ayupka bu səzlərnı kıləandın keyin xundək boldiki, Pərwərdigar Temanlik Elifəzoja mundaq dedi: —

«Mening ojazipim sanga həm ikki dostungəja qarap kəzoqaldı; qünki silər Mening toqramda Əz kulum Ayup toqra səzligəndək səzlimidinglar». ⁸ Birək həzir əzünglar üqün yəttə torpak həm yəttə kəqkarnı elip, kulum Ayupning yenioja berip, öz-əzünglar üqün kəydürmə kərbanlik sununglar; kulum Ayup silər üqün dua kıldidu; qünki Mən uni qəbul kılımən; bolmisa, Mən öz nadanlikliringlarnı əzünglarəja kayturup berəy; qünki silər Mening toqramda kulum Ayup toqra səzligəndək toqra səzlimidinglar».

⁹ Xuning bilən Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar üqəylən berip Pərwərdigar ularəja deginidək kildi; həmdə Pərwərdigar Ayupning duasını qəbul kildi.

¹⁰ Xuning bilən Ayup dostliri üqün dua kiliwidi, Pərwərdigar uni azab-kiyinqilikliridin kayturup, əsligə kəltürdi; Pərwərdigar Ayupka burunkidin ikki həssə kəp bərdi. ¹¹ Xuning bilən uning barlik aka-uka, aqa-singil wə uningəja ilgiri dost-aqinə boləjanlarning həmmisi uning yenioja kəldi. Ular uning əyidə olturup uning bilən billə tamaklandı; uningəja həsədlilik kılıxip, Pərwərdigar uningəja kəltürgən barlik azab-əkubətlər toqrisida təsəlli berixti; həmdə hər bir adəm uningəja bir tənggidin kümük, birdin altun halka berixti. ¹² Pərwərdigar Ayupka keyinki künliridə burunkidin kəprək bəht-bərikət ata kildi; uning on tət ming kəyi, altə ming təgisi, bir ming kəxlük kalisi, bir ming mada exiki bar boldi. ¹³ Uningdin yənə yəttə oqul, üq kiz tuəquldi..

42:3 «Nəsihətni tuturuksiz səzlər bilən hirələxtürgən kim?» Bərhək, mən özüm qüxənmigən ixlarnı dedim...» — Ayup Hudanin (38:2) sorəjan soəloja jawab bərginidə, Hudanin Əzigə əsli tənbiş bərgən səzlrini qəbul kılıp hatalikini ikrar kılıp, jawab berip: — «Mən!» degəndək, əzigə bu jawabkarlikni alidu. Birək yukiridə deginimizdək, uning üq dosti həm Elihumu ohxaxla «nəsihətni tuturuksiz səzlər bilən hirələxtürgən» idi, dəp karəyimiz.

42:3 Ayup 38:2; Zəb. 40:5; 131:1; 138:6; 139:6

42:5 «Anglap bakkaysən, səzləp berəy; mən Səndin soray, Sən meni həwərdar kıləyəsən» — bəzi xərəqilər bu səzlərnı Hudaninki (38:3, 40:7), Ayup pəkət ularni nəkil kəltürüp əslitidu, dəp karəydu. Ləkin bizningə Ayup ularni əzining qin kənglikdi geqi kılıp ixlitidu.

42:6 «Topa-qanglar wə küllər arisida towa kıldim» — qədimdə kəttik towa kılıx, puxayman kılıx, matəm tutuxlar «topa-qanglar wə küllər arisida» olturux arklilik bildürələtti.

42:7 «Mening ojazipim ... kəzoqaldı; qünki silər Mening toqramda Əz kulum Ayup toqra səzligəndək səzlimidinglar» — Hudanin bu səzi, bolupmu «Mening kulum Ayup Mening toqramda toqra səzligən» değini, bizgə aqkuq bolup, üq dostning wə Ayupning bayanliridin toqra wə natoqra yərlirini pək etix üqün halkilik rol oynəqusi.

42:8 «Kulum Ayup silər üqün dua kıldidu» — roxənki, Huda Ayupka ixinidu, kəzi Ayupning dosti üqün dua kılıxka razi bolidəjanlikəja yetidu.

42:10 «Pərwərdigar uni azab-kiyinqilikliridin kayturup, əsligə kəltürdi» — ibrəni tilidə: «Pərwərdigar Ayupni əsirlikidin əsligə kəltürdi».

42:11 «hər bir adəm uningəja bir tənggidin kümük, birdin altun halka berixti» — axu wəqəttə bəlkim tənggə-tilladək pul yok, pəkət altun-kümük parqiliri boluxi mumkin.

42:13 «Uningdin yənə yəttə oqul, üq kiz tuəquldi» — Pərwərdigar Ayupka «tirilix» toqruluk biwasitə həqkəndək gəp kılımidi. Birək tekistdə (10-ayət) mundaq deyilidu: — «Pərwərdigar uningəja burunkidin ikki həssə kəp bərdi». Həywanlarning sani bolsa ikki həssə dərjədə kəpəytildi. Məsələn, əslidə uning yəttə ming kəyi bar idi; həzir uning on tət ming kəyi bar boldi, kətarliklər. Birək əslidə uning «on balisi, yəni yəttə oqul, üq kizi» bar idi; həzir bolsa uning on tət oqul, altə kizi bar bolux kərəkkü? Əməliyəttə u kiyamat künidə kaytidin əslidiki yəttə oqul, üq kizi bilən jəm bolidu. Xu qəqdə u həqikətən on baliliklə əməs, bəlkı yigirmə balilik bolidu. Ayup yəngi balilirining oninqisi bilən tohtap kəlixı bilən, bəlkim bu «ikki həssə» değən ix kəlgüsüdə qəqum bir tirilixni kərsitidu, mən əslidiki on səyümlük baləmdin pəkət wəqətklik ayırdim, dəp oylaxka baxlıqən bolsa kərək. Xunga bizningə tirilix toqruluk bu ixlərdin bəxəret aldi.

«Ayup»

¹⁴ U qizlirining birinqisining ismini «Yemimah», ikkinqisining ismini «Kəziyə», üqinqisining ismini «Kərən-hapuk» dəp qoydi..¹⁵ Pütkül zeminda Ayupning qizliridək xunqə güzəl qizlarni tapkili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor qildi..

¹⁶ Bu ixlardin keyin Ayup bir yüz kırık yil yaxap, öz oşqullirini, oşqullirining oşqullirini, hətta tətinqi əwladkığə, yəni əwrilirininimü kərgən..¹⁷ Xuning bilən Ayup yaxinip, künliridin qanaət tepip aləmdin etti.

–Demək, «Pərwərdigar uningəja burunkidin ikki həssə kəp bərdi» — kıyamət küni Ayup ularning tirildürülüxi bilənla yənıla huxallıq bilən ular bilən jəm bolup, on tət oşlı, altə kızi bilən didarlıxıp, «yengi asman, yengi zemin»da billə olturup oşjalınidu.

42:14 «Yemimah» — «pahtək» degən mənida.

–«Kəziyə» — «darqın» (huxpuraklıq bir hil ətir) degən mənida.

–«Kərən-hapuk» — «sürmə münggüz» (sürmiğə tolojan bir münggüz) degən mənida.

42:15 «atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor qildi» — bəlkim yengi ailisi üqün minnətdarlıqini bildürüx, yaki uning hazırkı baylıqlirining molluqini bildürüx üqün xundak kılojan.

Koxumqə səz

«Ayup» degən kitabtın aloqan bəzi oy-pikirlər wə sawaqlar

Dikkət: Təwəndiki xərhlirimiz Muxəddəs Kitabtki əslı nusha tekstlər əməs, bəlki biz əyni tekstlərğə koxqan ızahatlardək okurmənlərnıng tehımu yaxhırək qūxınıxıgə yarıdımı bolsun üqün yazoqan təhlillirimızdır.

Huda nemə üqün Xəytanning Əzıng huzurıoq kirip, uni halioqanqə həkərtlıxıgə yol koyıdu? (1- wə 2-bablar)

«Ayup»tiki tekstlər bizni bu soalıqə bıwasıtə jawab bilən təminliməydu. Xundaktımu biz «Ayup»ning 1- wə 2-bablrı, xuningdək Muxəddəs Kitabning baxqə bablırıdın Xəytan toqrısidiki bəzi məlumatlarnı yioqınqaklıyalaymız: —

(a) Huda «bırla wəkıtnıng əzıdə həmmə yərdə bolıdu», lekin Xəytan undək kılalmaydu. U Hudaıq: «Mən yər yüzını kezip paylap, uyak-buyaklarnı aylinıp qərgıləp kəldım» («Ayup» 1-2-bablar) dəydu. Demək, Xəytanning Hudanıng aldıoqə kirip ərz kılıx pırsətlirimı qəklık bolıdu («1Pet.» 5:7-9dımu muxuningıqə dair məlumatlar bar).

(ə) Xəytan yaloqanqı, unıng asasıy koralı yaloqan səzləx wə ərz-xıkayətlərdur («Yh.» 8:44, 10:10).

(b) «Wəhıy» degən kitabta Xəytanning keqə-kündüz Huda aldıda etıqadqılar üstıdın ərz kılıdıoqanlıqı bayan kılınıdu («Wəh.» 12:10, «Zək.» 3:1-4nımu kərüng). «Ayup» degən kitabta Xəytan Huda üstıdınmu xıkayət kılıdu. Xəytan Hudaıq: Sening insanlarnı kəqürüm kılıxıng, ularıqə xəpkət kərsıtıxıng insanda heqkəndək həkıkıy əzgırıx pəyda kılınıdı, «Bu tərəptın aloqanda Sən Huda məqlup boldung; heqkim Seni həkıkıy səyməydu» dəp purıtıdu. Xəytanning degını boyıqə bolıqanda, Ayup pəkət Hudanı əz mənəpətı üqünla «səyıdu» («Ayup» 1:9-11, 2:4-5).

(p) Qariximizqə, Xəytanning Hudaıqə karıtə tüp xıkayıtı xukı: «Huda insanlarnı hə desıla kəqürüm kılıwetıdu. Əmma mən Xəytan Hudaıqə qarxı qıkkən xu dəkıkıdıla, jazalınıp Hudanıng huzurıdın həydıwetılğənmən» (bu toqruluk «Əz.» 28:1-19, «Wəh.» 11:4lərnı kərüng). Dərhəkıqət, Huda Əzıgə nıda kılıoqan gunah sadır kılıoqan insanlarnı üzlıksız xərtsız kəqürüm kılıp kəldı. U nemə səwəbtın xundək kılıdu? Hudanıng adalıtı gunahını kattık jazalaxını tələp kılıdu əməsmı? Xəytanning xıkayıtı yənə Yəxuanıng dawamlık bax kahın boluxıoqə qarxı qıkkənlikıda kərüınıdu. «Zək.» 3:1-4tə hatırıləngən qayıbanə kərüınıx boyıqə, Yəxua paskına, yırınglık kiyımlər bılən kiyıngən, kahın boluxqə pütünləy layəkətsızdək kərüınıdu!

Məsıhning kresttki əlümi Xəytanning bu xıkayıtını üzül-kesil tuwəklaydu. Rəb Əysa Məsıh krestlinıp, barlık gunahkarlarnıng ornıda bızgə tegıxlık bolıoqan jazayımızını kətürüp, kəqürüm kılıxtıkı toluk bədəlını təlıgən. Uningıqə etıqad baqlıoqanlar halıs berılğən sowıqat süpıtıdə xu kəqürümını kəbul kılıdu.

Gərqə Məsıhning kresttki əlüminıng Hudanıng nıjat yolını aqıdıoqanlıqı pəyoqəmbərlər tərəpıdın bəxarət kılınıoqan bolsımu, Uning əlümi takı əməlgə axuruluqıqə, bu sir Xəytanning koxunlırıdın yoxurun tutup kelingənıdı («1Kor.» 2:8); xunga Huda Xəytanning «Ayup» 1-2-bablardıkı Əzıgə kılıoqan xıkayətlrıgə karıtə heqnemə deməydu; «Zək.» 3-babta

«Ayup»

Pərvərdigarning Pərixtsi pəket Xəytanning xikayitigə jawabən: **«Pərvərdigar seni əyiblisun!»** dəydu.

Xəytan Məsihning kresttiki əlümi bilən məqlup boldi. Bu həqiqətni rosul Pawlus «Kol.» 2:13-15də bayan kilidu **«U (Məsih) həkəmdarlardin wə həkukdarlardin olja elip, kresttə ularni rəswa kilip ularning üstidin təntənə bilən əqəlibə kildi»**. Məsih bu «həkəmdarlar»din ələqan «olja» bolsa dəl uning jamaiti, yəni barlik etiqəqildur.

Məsihning əlümidin keyin, Xəytan Hudaning huzuriqə kirip, Hudani yüz turanə əyibləp ərz kılalmas bolup qələqan, dəp qaraymiz. Ərxlər Məsihning kurbanlik qəni arkilik axu yələqan xikayətlər wə həkərtlərdin paklanduruldi («İbr.» 9:23-24).

(t) Xəytanning jinliri yər yüzidə insan tənlini öz makani kilixkə urunidu («Mat.» 12:44-45); yənə bir tərəptin ular ərxlərnin qəklək bir qismini əzlinin həkəmrənlikninin bazisi süpitidə ilkidə tutup, uni idarə kilidu; Huda ularning xundak kilixiqə ruhsət qələqan boluxi kerək, əlwəttə («Əf.» 3:20, 6:10-12). Həlbuki, bu yərlər Hudaning huzuri, yəni «üqinqi qat asman» («2Kor.» 12:2) əməs. Eytikəqilarning qələqan «rohij urux»liri dəl xu **«həkəmrənlar, həkukdarlar, bu dunyadiki qəranqəqulukni baxquruqı dınyawı əmirilər, yəni ərxlərdə turuwatqan rəzil rohij küqlər»** bilən bolidu.

(q) Ahirki zamanda Xəytan yər yüzigə taxlinidu («Wəh.» 12:7-13). Andin Məsihning «ming yillik səltənət»ining bexida u zənjlirəp qoyulidu («Wəh.» 20:1-3); Məsihning ming yillik səltənətinin ahirida insanlarning sinilixi üqün u yənə kışka wəqitlik qoyup berilidu; andin ahirida u «ot wə gūnggürt kəli»gə taxlinidu («Wəh.» 20:10).

Yükiriki: «Huda nemə üqün Xəytanning Əzining huzuriqə kirip, uni halıqanqə həkərtlixigə yol qoyidu?» degən soalqə jawab berixtə, biz mutlək jayida jawab berəliduk dəp eytəlməymiz. Əmma Hudaning harakteriqə əsaslanqanda, U yər yüzidikilərnin qələbini siniqanqə əhxax (məsilən «1Tar.» 29:17, «Zəb.» 7:9, 11:5, «Pənd.» 17:3, «Yər.» 11:20, 20:12, «1Kor.» 4:4-5, «1Tes.» 2:4, «Wəh.» 2:10, 2:23ni kəring), U bəzidə Uning ərxniki hızmətkarlırı bolqan pərixtilərnin etiqadi wə muhəbbətinimu sinaydu, dəp qaraymiz. Bizning Hudaqə bolqan muhəbbətimiz yər yüzidə bolqinimizda sinilidu; muhəbbətimiz barmu, yəqmı, bizning qərarimiz wə talliqinimizda ayan kılınidu. Etikəd wə muhəbbət sinəlmisa, undakta muhəbbət wə etikəd qandək ayan bolidu?

Xu səwəbtin «Erəm baq»da «yahxi bilən yamanni bilgüzgüqi dərəh» qoyulqanidi; xu dərəh Adəm'ata bilən Həwa-anini dərəhnin mewisidin yeməslək arkilik Hudaqə bolqan muhəbbəti wə ixənqini bildürux pırsiti bilən təminligən. Muhəbbət wə etikədnin sinilixi zərürdur.

Ərxlərdiki əhwalımu xundək, «Ayup» 1-2-bablarda hatiriləngəndək, Huda Xəytanning Əz huzuriqə kirip, ərz kilixiqə yol qoyux arkilik, pərixtilərgə Əzigə bolqan iman-ixənqini dawamlık bildürux pırsitini bərdi (Hudaning pərixtiliri Uningqə ixinəmdı, Xəytanqımu? Əslidə pərixtilərnin üqtin biri Xəytanqə əgixip ərxtin həydiwətiləngənidi («Wəh.» 12:4ni kəring).

Yükiriki jawabimizdin baxqə, Xəytanning Hudaning əldiqə halıqanqə kirixigə yol qoyuluxininin baxqə səwəblirimu boluxi mumkin.

«Təbirələr»diki Xəytan toqırluk izahətlirimiznimu kəring.

Ayubning üq dosti bilən ötküzgən səhbətliri

Yukirida sözləp ötkinimizdək, məzkur səhbətlərdə, jümlidin dostlarning Ayupka xikayət kılqan səzlidirə az bolmioqan hatalıqlar mawjut dəp qaraymiz. Ayupning səzlimu bəzidə kattik azab-ökubəttin həm dərd-əlimdin qıkkanlıqtin, aqqıq iqidə təlwilərqə eytiloqan bolup, hatalıqlarmu kərülıdu. Məsılən, u bəzidə Huda mening düxminim dəydu; bəzidə u Huda bu dunyadi yamanlarning hərəkətlirigə, bigunahların g adalətsizlikkə uqrixioqə pisənt kılmaydu, dəydu. Həlbuki, ahirida qaraydioqan bolsaq Hudaning: «Mening toqqramda hata səzlıdinglar» dəp əyibligini Ayup əməs, bəki Ayupning üq dosti bolup qıkidu. Nemə üqün xundak bolıdu? Bu məsiligə karıta Ayup əzi bizgə jawab berıdu: — «**Ümidsizləngən kixining gəpliri ötüp ketidioqan xamaldək bolıdu**» (6-bab, 26-ayət). Ümidsizləngən kixilər bəzidə öz dərd-əlimini təkkinidə, əzini basalmay degən səzlidirə deməqı bolojınıni enik ipadiliyəlməy kəlıdu. Bu nuqta həmmimizgə ayan boluxı kerək.

Məyli ərlər bolsun yaki hanim-qızlar bolsun səzliginidə, Huda pəkət ularning səzlırining yüzəki mənisigə əməs, bəki səzning məhiyitigə qaraydu, dəp ixinimiz; xuning üqün Huda Ayupning kənglining Əzini hərnapəs izdəydioqanlıqını kərüp yətkən. Biz əz'ara paranglaxqandimu Hudaning uxbu haraktiridə turuxni əginiweliximiz lazımdur; biz qokum əhwalning kəndək boluxioqə wə səzning kəndək qıxioqə əməs, bəki səz kılquqıning iqı dunyasiqə qariximiz kerək. Mana bu qin dostluqning yarkın namayəndisidur.

Xunimu qongkur biliximiz kerəkki, Ayupning dostlıridək kixilər tayinip kəlgən, insanlarning kəzkaraxlıridin wujudkə qıkkən pəlsəpələr, ər-p-adətlər, ən'ənilər (8:8-10 Bildad eykinidək), xəhsiy həssiyatlar (20:2-3 Zofar eykinidək) wə yaki hətta «xəhsiy kəqürmixlər» katarlıqlar bolsun (4-bab, Elifazningkidək), məyli ihlasmənlilik bilən eytiloqan səzlar yaki diniy əkidilər bilən deyilgən səzlar bolsun, azab tartıwatqan kixilərgə həqkəndək yardım bərləməydu. Pəkət Hudaning dostluqıda bolojan kixilərlə baxkılarqə ularning bexioqə qüxkən ixlarni qüxinixikə yardım bərgüdək muwapıq səzlərnı kılalaydu (huddi Elihunıng səzlırining məlum dərıjidə Ayupka yardimi bolojandək). Undək bolmioqanda, qolimizdin kəlidoqını pəkət həsdaxlık bildürüx bilən kupayilınixtin baxkısı bolmaydu.

Xunga xuningoqə ixinimizki, Ayup bilən unıng üq dosti arilikidiki səhbətlər bizgə hərhil sawək bolsun üqün, Hudaning buyrukı bilən məzkur kitabta hatiriləngən; birək bundək sawəklar, təlimlər hərgiz «bowəkkə yegüzüx üqün tutup turuloqan qoxuqtiki yumxək ax» əməs, bəki əzimiz obdan qaynaydioqan, qongkur oylinix bilən həzim kılınidioqan taməktur.

27-bab, 13-23-ayət; Ayupning «yamanlarning əkiwiti» toqırluluk səzlırigə — izəhat

Təwəndə biz uxbu ayətlər üstidə tohtilimiz. Bu ayətlərdin biz xuni bilələymizki, Ayup «yamanlarning əkiwiti» toqırsıdä əzining ilğiriki məydanidin əzgərgən idi. Uning dostlırining səzigə səl qoxuloqandək kılidoqan bu bayani unıng barlık bayanliri iqidiki qüxinixkə əng təs bolojan bayani boluxı mumkin. Bu bayanlarqə qaraydioqan bolsək, ularning mənisı nəhayiti enik ipadiləngən bolsimu, unıng ilğiri eytkənlirioqə qarmu-qarxi hələttə səzləngəndək kərünüdu. İlğiri u: «Yamanlarning jazalanmaslıqının g səwəbi nemə? Nemixkə xunqə kəp rəzillər həq jazalanmay miskinlərnı halioqanqə ezidu? Bəzidə yamanlar pəxəllikkə uqraydu, rast; birək gənəhsizlarmu ohxaxla uqraydu; bu ixlarda həqkəndək tərtpni baykıojılı bolmaydu»

«Ayup»

— degənidi. Birak hazır «**Uning baliliri kəpəysə, ular kıliqlinix üqünla kəpiyidu; uning pərzəntlirining neni yetixməydu...**» dəp bayan kılıdu. Bu zadi kəndək gəp?

Bu ikki hil bayanni inqikə selixturup kərsək, əməliyəttə aldida təswirligən yamanlarning əhwalining təpsilatlıri keyin təswirligən əhwallarning təpsilatı bilən pərqlinidu. Əmma omumən eytkənda, ziddiyət barlıkını etirap kılmaslıkka bolmaydu.

Ayup muxu wəkitkiqə yamanlarning bu dunyada adalət bilən jazalanmaydiojanlıkioqə, bigunəhlarning ezilgənlikidə qing turup kəlgənidi. Uning dostlıri bu pakitlaroqə adəmnı razi kılodək qüxəndürüx berəlməytti. Birak pərizimizqə, xundək imkanıyət barki, Ayupning etikədi bu əxəddiy pakitlarıni oylaxqə birdəmlik bərdaxlık berəlməy, öz-əzığə təsəlli berix üqün, əzining pərzənlirigə təyinip, təsəwwurini ixlitip «yamanlar əməliyəttə mən degən yol bilən jazalınidu, həkəkaniylar kılqənlirini qayturawalidu, xunga Huda rast adil bolidu» dəp əzığə həm baxkıləroqə qüxəndürüxkə intilidu.

Roxənki, uning ilgiri degən gəpliri hazırkı degən gəplirigə kət'iy rəddiyə beridu (əzimizning təjribimizmu rəddiyə berəmdü-yok?). Uning etikədining bundək birdəmliklə ajizlikini həmmimiz qüxinələymiz dəp oylaymiz.

Biz oqurmənlərnin öz qüxənqisigə kelixini ümid kılımız. Məzkur səhəbətərdə məlum bir zatning gepining toqırılıkını yəki natooqırılıkını pərək etix üqün, Pərwərdigarning Ayupning üq dostioqə keyin eytkən: «**Silər Mening tooqramda Öz kulum Ayup tooqra səzligəndək səzlimidinglar**» degən səzining nuri astida həmmə səzləni dəngsəp bekix kərək dəp oylaymiz.

Elihuning səzliri

Ayup, Elifaz, Bildad, Zofar wə Elihularning həmmisi Pərwərdigar tərıpidin: «**Nəsihətni tuturuksız səzlər bilən hirələxtürgən zadi kim?**» (38:2) dəp əyibləndi. Əmma Huda Ayupning üq dostni «**Silər Mening tooqramda Öz kulum Ayup tooqra səzligəndək səzlimidinglar**» (42:7) dəp əyibligən bolsimu, Elihu muxundək əyibləngən əməs. Əyiblənməsliki məlum jəhəttin Elihuning ulardın kəp yax bolqəanlıkədin wə yəki səwr-təkət bilən səzləx pərsitini kütəkənlikədin boluxi mumkin; birak oyliniximizqə, bundək boluxtiki muhim səwəb xuki, uning eytkən səzlrining birnəqəqə hatalıq yərliri bolqəini bilən u yənıla Ayupkə nisbətən, həkəkətən həkəkətni səzligən Hudaning guwahqisi ikənlikədin bolqəan. Uning Ayupkə (həm bizgə) eytkən muhim məzmunluk səzliri iqidə, təwəndikiləni gəwdilik dəp kəraymiz: —

(I) Huda uluq bir oqutkuqidur. U Mukəddəs Rohi arkilik insanning rohida həm wijdanida nəsihət həm aqəhləni səzləydu.

(II) İnsan Mukəddəs Rohning awazioqə kulək salmisa, u qüxlər həm oqayibanə alamətlər arkilik adəmləni oyoqitip, ularning ötküzüx aldidiki gunəhliri toqıruluk həm öz təkəbburlukı toqıruluk səgitidu.

(III) Əgər yənıla oyoqinalmioqəan bolsa, Huda adəmləni kesəllikkə yəki hərhil müxküllükkə uqritix arkilik ularni səgitip qoyuxi mumkin. Uning məqsiti ularni jazalax əməs, bəlki mehir-muhəbbitidin ularoqə gunəhliridin, təkəbburlukədin towa kılıx pərsitini berixtur.

«Ayup»

(IV) Huda bilən insan arisida turoqan bir Kelixtürgüqi bar. Bu Kelixtürgüqining iltija duasi arkilik adəm kutkuzulidu, qünki Kelixtürgüqi adəmnıng gunahlırı üqün bədəl töləydu.

Xunga, bu zatning dunyoqa kelixi toqruluk həm Elihu həm Ayupmu bexarət bərgən, dəp ixinimiz.

(V) Hudaning mehir-xəpkitidin U bəlkim adəmlərgə bir qetimla əməs, birnəqqə qetim towa kilix pursitini berixi mumkin (birəq pürsətnıng zadi qanqiliklikigə heqkim kapalət berəlməydu!).

(VI) Elihu Hudaning uluqluqi həm unıng əzini yaratqanlıqidin, jümlidin insanlardın həwər alidiqanlıqi toqruluk kəp səzləydu.

Musa pəyoqəmbərgə berilgən qanunlarqa asasən hər bir dəwani həl kilix üqün ikki yaki üq guwahqi boluxi kerək idi. Ayup bu «dəwa»sida u ikki guwahqidin Hudaning səz-kalamini angliqanidi — birinqi guwahqi Elihu, ikkinqi guwahqi bolsa Hudaning Əzi idi. Xunga ixinimizki, Elihu Hudaning Ayupqa əwətkən əlqisidur. Ayupning etiqadi bir tərəptin siniliwatqan bolsimu, yənə bir tərəptin u azab-oqubətliri arkilik adimiylıq jəhəttin, təkəbburluqtın həm öz-əzigə tayanqanlıqidin ibarət bu rəzil illətlərdin tawlinidu. Mana bu tawlinix uni tehimu sap etiqadқа erixtūridu. Xunga, Elihuning uni təkəbburluq toqruluk agahlanduruxlırı unıng wijdaniqə təgkən dəp qaraymız. Biz buni unıng Elihuning səzlırigə heqqandəq jawab bərmigənlikining bir səwəbi dəp qaraymız.

Xundəqtımu, Elihu yənıla Ayupqa uwal kilidu. U Ayupni: — «**Bəxqılarnı mazəq qılıxtın huzur alisən**», «**yaman adəmlərgə həmrəh bolup mangisən**», «**Hudaqə boysunup hizmət qilixning paydisi yəq dəysən**» (34:7-9) həm «**asiylıq qılqansən**» (34:37) dəp əyibləydu. U Ayupqa həqıkiy həsdəxlik qılmaydu; u insanning gunahı wə yaki itaət qilixi Hudaqə heqqandəq təsir yətküzməydu (35-bab) dəydu. Birəq «Ayup» 1-bab, Təwrattiki «Yaritilix» qismi wə bəxqə yərlərdin bilimızıki, bundəq qarəx toqrə əməs. U Ayupning bəxqə dostlıriqə ohxə «yamanlar bu dunyada qəlibə qılmaydu» degən intayin əddiy hulasigə kelidu. Unıng üstigə bəzidə (əzining təkəbburluqını yaki əzgılərnıng kənglini quxənəməydiqanlıqını ispatlap) səzmənlik qilip qoyidu.

Xuning üqün Elihudin ələqan muhım bir sawəq xuki, məlum bir adəm Hudaning əwətkən əlqisi boləqini bilən, unıng hər bir səz-hərikitining toqrə boluxi natayin. Birəq biz Elihuning «Huda Əz rohi arkilik insanqə sawəq əgıtidu» degən intayin muhım təlimini kənglimızdə saqlıxımız lazı. Xundəq qıləqan qəqimızdila biz Hudadin (məyli kimning wasitisidin kelixidin kət'ıynəzər) Əzining səzlırını pərk etidiqan, xundəqlə qəbul qilidiqan qulaqları bizgə ətə qilixini iltija qılaləymız. Xundəq qilip biz təkəbburluqning hətərlıklıqını yaki bəxqılərnıng səwənliklırını bəhanə qilip ularning toqrə həm orunluq səzlırını qəbul qılmaslıqtın saqlınaləymız.

Yukirıki izəhatlarda deginimizdəq, biz Elihuni məzkur kitabning aptori dəp qaraymız.

Pərwərdigar Ayupqa qıləqan səzlər

Pərwərdigarning Ayupqa qıləqan səzlırı əjayib, əlwəttə. Ləkin Unıng Ayupqa eytmıqan səzlırimu ohxəqlə əjayibtur. Huda Əzining Ayupqa qıləqan muamilisi üqün unıngqə heqqandəq naməql bolmaydu; Ayupning ilgiriki eqinixlik yelinixlıriqə huddi pərwə qılməywətkəndəq

«Ayup»

muamila qilidu. Azab-okubätning sirliri to'qrisida u heqkandak yip uqini täminlimaydu; yaki Ayupning balayi'apätning zärbiliri astida qilöjan säwr-täqitini mu heq täriplimaydu; uning sinäqtin ötkänlikini uningöa döp qüxändürmaydu; yaki Özining Ayup arkilik «Hudaning oqulliri»öa insanning Hudaöa xähsiyätsizlik bilän halis hizmät kilalaydikänlikini ispatlap qayil qilöjanlik i to'qruluk Ayup bilän heq sirdixip köymaydu; uningöa äng kättik qüxkän zärbilärning Özining muhäbbätlik kölidin kälgänlikini sezlimaydu; Elihu azabning tärbiyä berix wä adämnü gunahning qanggilidin kutküzux roli to'qruluk sezligini bilän, Huda uning gepini kilmaydu; u yamanlarning qilöjanlirini özilirigä kayturux mäsilisi üstidä heqkandak gäp kilmaydu; u dostining xikayätlirigä häm Ayupning özini äqliöjanliköa ohxaxla pärwä kilmiöjandäk kilatti. Ölü m-tähtisarani yoxuridiojan qümbäl ni elip taxlimay tirilix häm keyinki kiyamät küni to'qrulukmu heq söz kilmaydu. Ägär Huda yukiriki mäsililär häkkidä söz qilöjan bolsa, Ayupni äng kiyaydiojan mäsililärdin birigä jawab bäröän bolatti. Ämäliyätkä karaydiojan bolsak, Uning Ayupning dostliri bilän kizöqin talax-tartix qilöjan mäsilä üstidä tohtalojan sezliri yök degüdäk idi. U yanä Ayup bexarät bäröän dunyaoja kälgüsidiä kelidiojan Kutküzöuqi to'qrulukmu biwasitä heq gäp kilmaydu.

Yənə iqliriləp təhlil əlip bardioqan bolsak, biz xuni tonup yetələymizki, Ayupning əng qong azabi uning mal-qarwa, padiliridin ayrilixmu, pütün bala-qakiliridin birakla dəhəxt bilən ayriwetilixmu wə yaki uni bir tərə bir səngək kılıp qoyoqan qorqunqluq tərə kesilimu əməs; yənə öz jamaət-yurtdaxlirining uni qətkə kəkixlirimu əməs, yaki ularning uni «Huda lənət kılıp uroqan» dəp mazək kıləqanlikimu əməs; dostlirini əzigə təsəlli beridu dəp kıləqan ümidini yərdə qoyəqanliki yaki ularning sən məlum bir əqir gunahni yoxurup kəlding yaki həttə Hudaqə asiylık kılding degən xikayətlirimu əməs; uni əng azablaydıqan ix xuki, u əslidə öz dosti dəp bilgən, «qedirimda manga Sirdax boləqan!» degən Hudasining hazır bolsa uni taxlap öz düxmini bolup keliwatqanlikidindur. Dostlirining uning bilən tohtawsiz munazirilixip, azab-oqubət bolsa yamanlıqqa quxürülgən jaza, həkkaniylar pəkət bərikətlik künlərnı kəridu, hərdaim xundaq bolidu, dəp uningəyə zərbə kılıp tənkiđ kıləqanliri uni bu kayəqəyə təhimu qəmdüridu həm uningəyə təhimu aqqıq dad-pəryadlarnı kətürgüzidu. Həlbuki, kərginimizdək u qorqunqluq gumanlar iqiğə qərək boləqanda, uning rohi Hudaning əzgərməs yaxhiliqi, wədisidə kət'iy turidəqanliki həm Uning bu dunyaya əwətidəqan bir Kütquzəyqəsi toqrisidiki bəxarətlik, etikadlik ətkür bayənlər bilən gumanliridin bəsüp ətidu.

Ayupning hamma gaplarini tugitixi ham baxqilarmu sozlardin tohtixi bilanla andin Pärwardigar Özi sez kilidu. U pəkat sezla kilip qalmay, yənə Özi Ayupqa kərünidu. Əmdi U güldürməmə arisidin sez qiləanda Ayup baxlinixtila Uning awazini düxmənniing əməs, bəlkə dostning awazi dəp bilidu. Bu Ayup üqün əzining barliq soallirining jawabiəqa erixixidin kəp əwzəl idi. Huda uni kərkunqlar bilən tarmar kilmaydu yaki uning əslidə həkqaniylik bilən kiləanlirini inkar kilmaydu, yaki dost wə rəkilbiriniing tənqidlirining əsəsliri bar dəp puritip eytmaydu. U əzini Hudəsining yenioəqa kaytip kəldim dəp bilidu; xundəklə Hudəning əməliyəttə əzidin həq ayrilip bəkmioəanlikini bilip yetidu həmədə insənniing əzəblirini Hudəning quxürgən əzəzipiniing mutlək əlaməti əməslikini tonup yetidu, xundəklə bu ərkilik zər təəsəlligə erixidu. Hudəning uluə qəpkitini həm həkəkitini kaytidin tonup yetip, u əzi üqün həqnemini, həttə əzini əkləxnimu iltia kilmaydu. Uning kəyoəu-həsərtliri yengi birhil boysunuxta, yengi bir huxəlliklə əyayib bolidu.

Huda Ayupka mazaq tuisida omas, balki kinayilik bir tusta sez kilidu — yani dostlar ez'ara erkin paranglixihatkan halatta sez kilidu. U uningqa hakikiy arkek bolux toqruqluk, Ozi

«Ayup»

yaratkan kainat toqʻruluk azrak sɛzlɛydu. Tɛwɛndɛ bu ʰadisiɛɛr ʰɛm ʰaywanlar toqʻruluk bizmu oyliɔjɔnimiz toqʻrisida kɛʃkɛqɛ tohtilip ɛtimiz. Oqʻurmɛnlɛrning ɛzɛlrining bɛlkim bu ɛʰmiyɛtlik mɛzmunlarda ɛz oy-pikirliri boluxi mumkin; biz oqʻurmɛnlɛrgɛ azrak yardimi bolsun dɛp ɛzimizning birnɛqqɛ oy-pikrimizni otturiɔqɛ qoyimiz.

Yɛr-zemin wɛ dengiz (38:4-11)

Huda yɛr xarini yaratqan qaoɛda insanlarɔqɛ karioɛanda Hudaoɛa tehimu yɛkin boloɛan pɛrixtilɛr xadliɛidɛn nahxilar eytkanidi. Ularning xadliɛ kɛyliri bizni uningɔqɛ kɛtnixixkɛ hitab kɛlmɛktɛ.

Yukirida, tekisttiki izahatlarda sɛzɛlɛginimizdɛk, yɛr-zemin wɛ dengiz-okyanlar intayin nazuk boloɛan bir tɛngpunglukɛta sakɛlinip kɛlmɛktɛ. Huda Nuɛ pɛyɔɛɛmbɛr arɛkiliɛ insanlarɔqɛ buningdin keyin ʰɛrgizmu qong bir topan bilɛn yɛr-zeminni yokatmaymɛn dɛp wɛdɛ kɛloɛan. Biraɛ gɛrqɛ yɛr yɛzining uɛtɛn ikkisi dengiz bolsimu, biz Hudaning xɛpɛkiti bilɛn tehi kurukluk uɛstidɛ turoɛanliɛimiz uɛqun, uningdin minnɛtdar bolduɛkmu yaki «Bu xundak bolux kɛrɛk!» dɛp karawatamduɛ?

Tang sɛʰɛr wɛ nur (38:12-15)

Gɛrqɛ biz kɛndɛz ʰɛm kɛqini yɛr xarining ʰɛr 23 saɛt, 56 minut 4 sekond ayɛlinixidin almixip turidu, xunga «kuyax qikixi» bilɛn ɛtigɛn bolidu dɛp bilɛn bolsakmu, bu ʰadisiɛni yurguzɛgɛy yɛnila bɛribir Hudadur; xuning uɛqun Uning kɛloɛan bu ixi uɛqun minnɛtdar boluximiz kɛrɛk. Nuroɛa kɛlsɛk, kɛzning nur arɛkiliɛ muɛitimizdin uqur elix kɛabiliyiti xubɛʃisizki «tohtawsiz yɛz beridɛɔqan bir mɛjizidur»; bundak mɛjizining ʰɛr dɛkikidɛ mɛwɛjut boluxi atalmix «tɛdriɛiy tɛrɛkɛkɛyat» nɛziriyisidɛ deyilɛn imkaniyɛttin yiraktin yiraktur.

Dengiz «bulakliri» (38:16)

Bipayan «su ambarliri» yaki «su bulakliri» dengizlardila ɛmɛs, bɛlki yɛr astidiki taxlardimu bar. Huda muxu yɛrdɛ mana bularni kɛrsɛtkɛn boluxi mumkin. Dengizlarning qongkur yɛrliri yɛr xarining tehi tɛkxurɛlɛp eniklanmɛɔqan qong jayliri ʰɛsablinidu.

Ɔlɛmning dɛrwaziliri (38:17-18)

Gɛrqɛ biz Injilda hatirilɛngɛn Mɛsiɛ Ɔysaning tɛlimidin Ɔlɛm-tɛhtisara toqʻruluk «Ayup»ka selixturoɛanda bilimiz qongkurraq bolsimu, biraɛ Ɔlɛm Ayup uɛqun wɛ biz uɛqunmu ʰaziroɛiqɛ yɛnila qong bir sirdur.

Nur wɛ karangoɛuluk (38:19-21)

Nur alɛmning ɛng qong sirɛliridin bolup kɛlmɛktɛ. Ilim-pɛn tɛtkikɛtliri uni quxɛndurɛxkɛ kɛqining bariɛa tirixiwatidu. Ular nur toqʻrisida bizgɛ karamɛt yengi mɛlumatlarni uɛzɛlksiz bɛrmɛktɛ; xundaktimu, nur yɛnila xundak sirliɛ turmakɛta.

Ɔar, mɛldur (38:22-23)

Ɔar wɛ mɛldur bizning kɛz aldimizɔqɛ tepixmaklarni qoyidu. Bir Ɔar uɛqunining mikroskop astida kɛrɛngɛn guzɛl nushiliri bɛlkim Huda sɛzɛlɛng «Ɔar ʰɛziniliri»ning bir tɛripi bolsa kɛrɛk. Ikki parqɛ Ɔar uɛqunining ohxax nushida boloɛanliɛ ʰɛqɛqan kɛrɛlɛp bakɛan ɛmɛs.

«Ayup»

Meldürlarning bolsa adəmnıng muxtıqılıkmı boləqanlıkı bayqaloqan. Xunqə eoqır bir nərsə kandaqmı asmannıng əzidə xəkillənsun? Meteorologiyə jəhəttə azrak bilimgə erixix pəkətlə unıng toqrisidiki soallirimizni kəpəytidu.

Xərək xamili (38:24)

Gərqə hawa rayining «kompyuter model»i ijad kilinoqan bolsimu, unıng hawa rayidin toluk əldin məlumat berəlixi tolimu yirək, kəlgüsidiu xundaq boliweridu.

Yamoqur, güldürməmə, qakmaq, xəbnəm (38:25-27)

Qakmaqni hasil kilidioqan addiy boran-qapkunıng kudriti birnəqqə atom bombisidin küqlük hesablinidu. Biraq qakmaqning bu kudriti xu bombılarning həlak kilix küqi bilən birqatarda qoyulmaydu, bəliki hətta «həyat təngpungluk»ioqə kerək boləqan birnəqqə hil himiyiwi birikmilərni ixləp qikiridu.

Həwanıng suni kətürüp, parəqə aylanduruxi bilən suyulukni uyutux, uyutminıng təngpunglukini saqlax (xəbnəm, yamoqur tamqiliri katarliklar) hususiyiti bolmioqan bolsa, dunyada heq janlik nərsə bolmaytti.

Muz, kiraw (38:28-30)

Barlik suyukluklar iqidə pəkət sunıng kətixidila (muz həlitigə kirgəndə) xunqə qong kengiyix yüz beridu. Xundaq boləqaqqa, kəl-dengizlarda muz pəyda bolsa, astida əməs, üstidə xəkillinidu; bu hələt bolmisa, yər yüzidə heq jan igisi bolmaytti.

Roxənki, Ayupning dengizlarning muzlixı toqrisida həwiri bar idi; (bolmisa Huda unınoqə bularnı dəp bərmigən bolatti) — xunga u intayin yirək yurtlarəqə berip kəlgən adəm bolsa kerək.

Yultuzlar wə yultuz türkümliri (38:31-33)

Huda kəpqiliklə tonux boləqan yultuz türkümliri toqrisida səz kilidu. Yukirida deginimizdək, kəp kışim kixilər «kəlb yultuz topi»da pəkət yəttidək yultuzni kərələydu, əməliyəttə u 800din kəp yultuzdin tərkib tapqan. Ularıni bir-birigə qetixturoqan küq həziroqəqə sir bolup turmaqta. Orion yultuz türkümidə bir-birigə qetikliq bəzi yultuzlarmı bar; Orionning «kiliq»ida karamət bir «yultuz buluti» bar.

Bulut wə qakmaq (38:34-38)

Bulutlar kandaq kilip sunıng eoqirlikini kətürüp, uni dengizdin yirək boləqan Qəxkərdək yurtlarəqə apirip yaqdururidu? Kandaq kilip pütün quruklukteki janiwarlarıni baqıdu? Bumu Hudanın karamət ikənlikining bir bəlgisi, əlwəttə.

Xirlar (38:39-40)

Xirlarəqə yeməklikni kandaq kilip təminləx bəlkim insanlar əng az kəngül bəlidioqan ixlardin biri bolsa kerək! Bəzilər hətta xirsiz bir dunyani tiləydu. Biraq Huda ularni esidə tutidu həm ularəqə kəyünidu. İnsanınıng oyliıni bolsa həmixə əzigə qetikliq ixlər bilən qəklinidu; biraq

«Ayup»

ular xirlarning ozi turuwatqan dunyaning ayrilmas bir qismi ikonlikini quxinixi kerak. Eger Ayup Hudaning ixlirioja ahmiyotlik bir hekum qikarmakqi bolsa, undakta uning xirlar toqrisida birnemini quxinixigə toqra kalməsmu?

Taq qaoqiliri (38:41)

Taq qaoqiliri adəmlərdin yiraqlarda yaxaydu; xirlardin ojem kilmiqandək, ularmu insanlar ojem kilidiojan ixlardin bir qismi əməs. Bu yawayi, gili bolmaydiojan bir kuxtur. U sooquk, hilwət taqlik rayonlarda yaxaxtin huzur alidu. Huda uningəja əz ornini bekitip bərgən; insanlar bu nuqtini quxinip yetəlmisimu, uning hayatida Əz məksiti bardur.

Yawa əqkilər wə jərənlər (39:1-4)

Huda adəmtatning bilimidin yaki kontrolidin yiraq turidiojan bundak haywanlar toqruluk səzləxtin huzur aloqanoja ohxax, ularning yoxurun tuqut toloqaklirining həmmisi Uningəja ayan. Xunga U Ayupning kayoqusiəja kəyünməsmu? Jərənlərnin baliliri qong bolup yetilidu, andin anisining tuqut toloqikini untup qaloqandək qaytip kəlməydu; aniliri bolsa ularni ayimayla koyuwetidu. Bularning həmmisi Hudaning orunlaxturuxidur; ularning bundak hayatining əркиn xəkliningmu həmmisi Uning idarisi astididur. Ularəja qarap baqayli, hərəkəndək adəmnin bir nərsə yaki adəm toqruluk «bu meningki» deyixi toqrimu? Ayup yüz bərgən ixlarning bexida Hudaəja ibadət kilip: — «Həmmini Pərwərdigar manga bərgən, əmdi Pərwərdigar məndin elip kətti» — degənidi. Birək u bu həqiqətni əzigə qongkur singdürgənmu? Huda bundak yawayi haywanlarəja dalani kezix əркиnlik bərgən yərdə, u adəmlərgimu əркиnlik beridu, əlwəttə; bu əркиnlik (məyli biz Hudaning yamanliqni keyinrək jazalaydiojanliqini bilgən bolsaqmu) yamanliq kilixnimu əz iqigə aloqan bolidu, əlwəttə.

Yawa exək (39:5-8)

Roxənki, Huda Əzi yaratqan bu yawa haywanning əркиnlikidin alahidə huzur alidu. Bu qirayliq haywanning yawayi təbiitining barliqi Uning pilanining bir qismidir. Xuning üqün insan bu haywandin sawək elip, Hudaning əzliridin həwər alidiojanliqidin hatirjəm boluxioja toqra kəlməmdü?

Elihu (37-bab, 13-ayəttə) kərsətkəndək, əgər dunyadiki bəzi nərsilər yaki xəy'ilər pəkət Hudaning raziligi üqünla məwjut boləjan bolsa, əmdi insan: «manga paydilik əməs», «manga yərdəm berəlməydu» wə yaki «manga qolaysizlik elip kelidu» dəp bulardin aqrinsa bolmaydu, əlwəttə.

Yawa kala (39:9-12)

Insan pəkət kəndürəlməydiojan bu yooqan haywan nemə məksəttə yaritiloqandu? U «təbiətning təngpungluğu»ning bir qismi boləjandin sirt, xühşisizki, uning məwjutluki bizgə Hudaning pilanlirining bir bəlikining adəmtatning hekumidin wə kontrol dairisidin həlkip ketidiojanliqini kərsitidu. Xunga, insan əgər Hudaning pilanining həmmisini quxəngili bolidu wə yaki quxinixim kerək dəp oylisa bu nadanliq bolidu.

Təgikux (39:13-18)

Hudaning təgikuxta nemə muddiasi bardu? Uning qanatlırı huxallıqta qəkilidu, biraq uquxka heq yarimaydu. Huda bu janiwarni əkildə həm baliliriya köyümədə kəm qilojan ohxaydu. Əgər dünya adəmlərinin əzlinin pikiyə boləjan bolsa, insan mundak qəlitə həm küliklik bir kux dunyaqa mas kəlməydu dəp oylıxi mumkin idi; biraq Huda təgikuxni yaritixni layıq kərgən. Hudada yumuristik həssiyat barmu qandak? Xuning üçün insan əzigə qəlitə, həttə küliklik tuyulidiyan baxka ixlarni yaqi wəqələri qəbul qilip, Hudaning əzigə boləjan köyünüxinin hatirjəm yürsə əng aqilanilik hesablanmamdu?

At (39:19-25)

Atni adəm kəndürəlini bilən, muxu yərdə uning həywişi, hərəkətlirinin güzəlliki həm qorqmasliki təkitlinidu. Qədimki zamanlarda at bolsa uruxtıki əng küqlük qoral boluxi mumkin idi. Uning jəngdin qorqmasliki adəmlərininkidin exip quxidu. At bizgə Hudaning harakterinin bir tərini kərsitəmdü-yok? Biz ətrapimizdikilərinin həmmisini, həttə Hudanimu kəndürüxnə oylawatamduq yaqi Uning bizning kontrollikimiz astida boluxini halaymizmu?

Sar (26:39)

Sarning pəsillik kəquxi, baxka kuxlarning pəsillik kəquxlirigə ohxax bəgüngə kədər sir bolup kəlməktə. Qıxni ətküzidiyan yərnə heq kərüp bəkmiojan bir qüjə qandak qilip u yərgə yol tepip yaloquz mangalisun? Andin ətiyazda əzi tuqulojan yurtioya qaytalisun? Uning həyran kəlarlik heq hatasiz yol tapalaydiyan tuquma təbiiti bizni Hudaning bizgə nemə qiliwatqinini mukəmməl bilidiyanliki, ixlimizni heq hatasiz orunlaxturidiyanliki toqrısında qayil qılarlik bəxarət bərip turidu.

Bürküt (39:27-30)

Bürküt qanggisini hilwət jaylardila əməs, bəlkə insanlarning ayioji yətləməydiyan jaylarda tizidu. Uning xundak qilixi hərdəim adəmlərinin pılanlirinin sirtida turidu, ləkin Hudaning pıanı bularning həmmisini əz iqiğə alidu. Uning kəzi adəmlərininkidin ziyadə ətkür; u asmanda 200 metr egizlikdə pərwəz qilip yər üstidə əmiləwatqan bir qongoquzni kərələydu. Bürkütni yaratqan Hudamu ixlimizni enik kərməmdü?

Ottura xərktə həywanlar əlgən həman bürkütlər həm qorultazlar dərhal əgip pərwəz qilidu. Ularning əlünün gəxini yəgənliki insanoya yirginlik boləlini bilən, bu bəribir Huda bəkitkən bir ix, qirip kətkən əlünün muhitni yuqumluk kəsəllər bilən buləqixinin əldini alidu. Biz bürküt yaqi qorultazning tap yəgən mənziridin kəzimizni tartsaqmu, biraq turmuximizning ayrılmas qismi boləjan bəzi yəkimsiz ixlardin əzimizni qaqursak bolmaydu; bəlkə bürküt yaqi qorultazlardimu həmdə bu yəkimsiz ixlimizdimu Hudaning yaxhi muddialiri bər dəp ixiniximiz kərək.

Begemot (40-bab)

Biz izahatlarda qüxəndürginimizdək, ibraniy tilidiki «begemot» dəgən bu səzning uyoqur tildiki «begemot»ni kərsitixigə (ikki səz ohxax yiltizlik boləlini həm bəzi alimlar xundak qariqini bilən) ixnəməymiz. Uning məzkur kitabtiki təswirigə qariqanda, u qoqum yoojan,

Hudaning janiwarlirining iqidə əng qongi («bexi») bolsa kerək; bu haywan adəmdin, haywandin, təbiy balayı'apəttinmu kərkmaydu; xundaktımu u intayin rayix həm ziyansız bolsa kerək; baxqa haywanlar, hətta kiçik balırlarmu heq kərkmay uningəya yekın oynıyalaydu. «Begemot»ning yooqanlıqı bir tərəptin Hudaning uluqlukını namayan kılsa, yənə bir tərəptin u kəzoqaloqanda xunqə dəhxətlik bolsımu, uningda Hudaning mulayim təbiiti gəwdilini turidu. Kiçik balılar begemot aldida kərkmaydıqan hələttə bolqandək, ular Hudaning aldida kərkmay unımu ehtimal qong adəmlərdin yaxıraq tonıyalaydu; İnildə Məsih əysanig: «**Silər towa kılıp kiçik balırlarəya ohxax kəmtər bolmisanglar, Hudaning səltənitiğə hərgiz kirləməysilər**» degini hatiriləngən («Mat.» 18:3).

Pikrimizqə «begemot» Ayupning dəwrliridə nəslı tehi kurup kətmigən bir hil dinəzawr (məsilən, «brontozawr») bolsa kerək.

Lewiatan (41-bab)

Əmdi lewiatanni nemə dəymiz? Uning əng ahiri tiləya elinqanlıqınınin səwəbi bəlkim uning Hudaning məhlukliri iqidə əng əxəddiy bolqanlıqıdır. İzahətlərdə deginimizdək, bəzi alimlar uni timsah və ya ki burun Misirdə yaxıqan, 15 metr uzunlukta kelidinqan, nəslı kuruqan «yooqan timsah» dəp kəraydu. Biraq biz mundaq kərimaymiz. Uning aqlızidin ot qikidinqanlıqı, uning astının «sawutluk» ikənlıki, «ornidin kəzoqılalayıdıqanlıqı» həm dengizdə (dəryada əməs) yaxayıdıqanlıqı təswirlinidu. Bu aləhidiliklər timsahqa mas kəlməydu. Xübhəsizki, Ayupning bu haywandin həwiri bar idi və bəlkim uni kərgənidi. Dengiz toqruluk kəna həkayilər mundaq əjdihadək məhluklari tiləya alidu, biraq biliximizqə u uzundin buyan kərunüp bəkmioqan. Yekindən beri (məsilən 1966-yili) ilgiri kərup bəkmioqan bəzi zor yooqan məhluklar dengiz qongkurlukliridin qikkən — biraq bularning heqkaysisimu lewiatanəya ohxaxmaydu. Təwəratiki «Yəxaya pəyoqəmbər» degən kışimda (27-babta): —

«**Xu künidə (kiyamət künidə) Pərwərdigar Əzining dəhxətlik, bəyək və küqlük xəmxiri bilən uqkur yılan lewiatanni,**

Yəni toloqanəyüki yılan lewiatanni jazalaydu;

U yənə dengizdə turoqan əjdihəni əltüridu» deyilidu.

«Jazalax» degən səzdin kərioqanda, axu qaqda natoqra birhil rohiy küqning lewiatanning kəynidə turuxi bilən, lewiatan rəzillikning bir wəkili bolup qikidu; Məsih dunyaəya kəytip qüxüxi bilən uni əltüridu, dəp qüxinimiz. Xuning bilən lewiatan az degəndə bir kətim yənə dunyada pəyda bolidu.

«Ayup»ta bolsa lewiatan pəkətlə Huda uningdin huzur alidinqan, Əzining məhlukliridin birining süpitidilə tiləya elinidu. Uning kiyapiti həm kərkəm həm əxəddiydur. Uning sawutıqə kil siqmaydu. Uningəya heqkəndək haywan təng kəlməydu. Adəmnıng uni (əgər tapalıqan bolsa) kontrol kılıx amalı yok. U Hudaning küqi həm həywiitigə həkikiyi bir wəkildur. İnsan «Hudaning süritigə əsasən» yaritiləqan deyilsimu, («Yaritilix» 1-babni kəring) ləkin insan təkəbburluk kılıp Hudani «əz süriti»gə ohxitip, bəxkılari kontrol kılıp, qoləya kəltürələymən degəndək «Hudani gepimə kəndürələymən» degəndək ham hiyallarda boluxioqə kət'iy bolmaydu. 28-babta deyiləndək «**Mana, Rəbtin kərkux danalıktur; yamanlıqtın yirəkləxix yorutuluxtur**». İnsan balisi Huda bilən munasiwəttə bolmaqki bolsa, mana bu baxlinix — Hudadin kərkidinqan həya həm əginixkə təyyar bolqan kəmtər pozitsiyidur.

«**Uning jenioqə tegixkə petinalayıdıqan heqkim yoktur;**

Undaqta mening aldimda turmaqki bolqan kimdur?» (10-ayət).

Hulasə

Pərwərdigar Ayupka bərgən jawabida, Ayupni təbiət dunyasining qəksizlikigə, bu murəkkəp aləmdə yüz berip turidioğan, kixilər oylap yetəlməydiğan san-sanaksiz hədisilərgə, kixilərnin kəz aldidin etüip turidioğan mejjizilərgə yüzləndüridu. Adəmni kiqik peillikğa dəwət kildioğan, jawabi birla boləğan hərhil kiniyilik, əmma sawək bolidioğan soallar uningəja berilidu. Uningəja insanning aləmni tizginliyələydiğan xəhs bolmastin, bəlki məhlukatning bir qismi, bipayan aləmning bir hujəyrisi ikənliki kərsitilidu; xundakla, Hudaning pilanioja wə bularni bəja kəltürük tərəplirigə insanning kəzi yətməydiğanliki kərsitilidu. Ayup öz bəxini katuridioğan məsililirigə bənd kilinəğan bolup, pütkül dunyadimu ohxax yexilməs məsililərnin barliki uning esigə kəltürilidu. Qong təbiətnin qüxəndürgili bolmaydiğan yərliri boləğanikən, undakta Hudaning adəmlərdin həwər elixioja nisbətən insanlarning kəzi yətməydiğan, qüxinip yətməydiğan yərliri bolidu, əlwəttə.

Ayup Hudaning bu dunyani bina kilip, andin taxlap ketix üqün əməs, bəlki asman-zeminni Əz huzurining xan-xəripi bilən toldurux üqün yaratqanliqini bilip yetidu.

Ahirda bizgə Ayup «öz-əzidin nəprətlinip towa kildi» dəp eytilidu. Hərəkəndək adəmning Hudani kərixining nətijisi dəl muxundək bolidu. Hudaning Əzini xan-xərəp iqidə kərixning əzi hər bir soaləja jawabtur; mundaq kərix Məsih Əysanın Injilda hatiriləngən «**Mubarak, kəlbi pak boləğanlar! Qünki ular Hudani kəridu**» degən wədisigə ixəngən hər bir kixining ümidi boluxi kərək. Hudaning insanni yaritixitiki məksiti biz insanlarning jənnətnin rəhət-paraəjtini nixan kiliximiz üqün əməs, bəlki Uning Əzini ümid wə nixan kiliximiz üqündur.

Xühhisizki, Huda Əzini səyğən insanlora kəp bəht-saadət wə bərikət ata kildu wə yərdəm kilidu. Ləkin «Ayup» degən kitab xuningəja qong ispat beriduki — Ayuptək bir insan Huda əzigə məyli iltipət-in'amlarni yətküzsun-yətküzmisun, jənnəttə bolsun, dozahta bolsun, Hudaning uluq həssiyatliri, məhir-xəpətliri, sadakət-səməmiyili wə qəksiz muhəbbiti tütəylidin Uningəja sadik bolux, Uni səyüx, kədirləx imkaniyitigə igə bolidu. Əgər muhəbbət xərt-məksət iqidə məwjut bolsa, undakta u sap, toluk muhəbbət bolmaydu.

Ayupning Hudaning məhribanliqəja boləğan etikadi dəhxətlik bir «məhrum bolux» sinikidin etüpla kəlməy, uning Hudaəja boləğan etikadi tehimu axidu. Xuni qüxiniximiz kərəkki, əyni qaojda uning etikadida Hudadin baxka həqkəndək bir tayanq yok idi. U «İsraillik» əməs (uning dəwridə İsrail tehi məwjut əməs), xunga uning İbrahim arqilik Musa həm baxka pəyoqəmbərlər arqilik İsrailəja berilgən wəhiylərdin həwiri yok idi; uning ətrapida həqkəndək «jamaət» yok idi; u tawap kildioğan həq ibadəthana yaki «mukəddəs jay» yok idi; uningəja rohij jəhəttin yərdəm beridioğan həqkəndək «diniy oyuxma» yok idi; u kəlgüsidiği tirilixni, keyinki sorək künini enik bilgini yok; uni kəllaydiğan həqkəndək ən'ənə yok idi; uning bəxioja kəlgən külpətlər etikadining kütkinining pütünləy əksi boləğanidi; uningdimu Injilda insanoja muyəsər kilinəğan zor küqlük wədilərdin həqkəysisi yok idi, əlwəttə. Uning əzining xunqə zor etikadka kəndək kəlgənliki toqrisida həwirimiz yok; biz pəkətlə Hudaning uningəja məlum wəhiylərnə bərgənliki, uningəja məlum boləğan birnəqqə səzni ata kileğanliqini bilimiz (6:10, 23:12). Injilda Məsih Əysanın: — «**Xunga ... həkikətni kəngül koyup anglanglar. Qünki kimdə bar bolsa, uningəja tehimu kəp berilidu; əmma kimdə yok bolsa, hətta uningdə bar boləğanlirimu uningdin məhrum kilinidu**» — degən wədə hatiriləngən. Ayup bu səznin gəwdilik bir

«Ayup»

misalidur. U Hudaning uningoga axkarilovqan h  mm  kimmatlik w hilirini kobul kilipla kılmay, ularni qing tutup ularning hər jəhəttin əməlgə axuruxioqa ixinixk  sadik idi — xunga u tehimu k p w hiyl rg  ig  bolovqan. Ayup hərbir d wrg   lg  bolalaydu, xundakla  lgila bolup k lmastin, b lki azab-okub tning sirini tonuxturoquqidur. U  zidin k p yil keyin əzidin uluov birsi, yəni Məsih  ysaning ohxap ketidiovqan yollarda azab-okub t tartidiovqanlikini bilm ytti. Ularining arisida nurovqan ajayib ohxaxliklar bar: —

- (I) Ayupning gun hliri kəqürüm kilinip, Hudaning aldida wijdani paklovqan halda turup həkkaniy d p h sabllovqan.
Məsih  ysa bolsa heqkandək gun h kilip bakmioqan, muk mm l h kkaniy bir insandur.
- (II) Ayup izd p y rg n h kkaniylik bolsa ad mning iqki dunyasidiki h kkaniyliktur. U bolsimu, oy-pikridiki, k lbidiki, wijdanidiki birhil h kkaniyliktur.
M sih  ysa bolsa d l muxu h kkaniylik, y ni Hudani hurs n kilidiovqan birdinbir h kkaniylik tooqrisida t lim ber tti h m axund k kilatti.
- (III) G rq  Ayup xund k t rbiy   zig  q x r lg d k yaman ixni kilip bakmioqan bolsimu, tuyuksiz h m s w bsiz azab-okub tl r uning bexioqa q xxk n.
M sih  ysa uning  ng uluov m jizilirini yaritixtin,  ng aliyjanab t lim berixtin tuyuksiz elip ketilip, bir krestk  mihlandi. U heqkand k gun h kilmioqanidi.  ksiq  u insanlaroga  ng y kiri d rijilik mehribanlikni k rsitip k lg nidi. Uning bu azab-okub tini  traptikil rdin heqkim q x nmidi.
- (IV) Ayup uwal kilinip, nurovqan gun hlarni kilovqans n d p hata  yibl ng n.
Məsih  ysamu k ttik uwal kilinip, nurovqan gun hlarni, jümlidin kupurlukni kilovqans n d p  yibl ndi.
- (V) Ayup  z aka-ukiliri, dost-k rindaxliri həm yurtidikil r təripidin ‐h zir utukluk adəm  m s‐ d p q tk  kekilovqan.
Məsih  ysa ukiliri, ilgiriki dost-k rindaxliri həm yurtidikil r oylovqinid k ‐utuk‐ka erixmigini  q n q tk  kekilovqan.
- (VI) Ayup Huda təripidin lənət kilinip urulovqan, d p maz k kilinovqan.
Məsih  ysa krestk  mihlinip ohxax s w bt  maz k kilinovqan — **«Sən Q tk zovquqi bolsang, k ni əzüngni k tk zup bakmams n?»** d p maz k kilinovqan.
- (VII) Ayup  zini Huda təripidin taxlinip q tk  kekilovqan d p h s kilatti (bir k əməliyəttə u xundək  m s). Bu u tart an azablriddin  ng k ynalovqan ix idi.
Məsih  ysa bolsa həkikətən  rxtiki atisi təripidin q tk  kekilovqan —  zining heqkandək səwəbidin  m s, b lki U bizning barlik gun hlirimizni  z zimmisigə elip bizg  tegixlik bolovqan jazasini  zi tart anlik dindur. Uning kresttiki azablriri dərwəkə san ksiz idi. Lekin Uningoga nisbətən  rxtiki Atisi təripidin q tk  kekilixi  ng d h x tlik azab idi.
- (VIII) Ayup azablriddin əsligə kəltürülgən bolup, əslidiki m rtiwisidin tehimu y kiri orunoga k t r lg n.
Məsih  ysa  zi insan süpitidə d pn  kilinovqan k brisidin tirild r l p, asmanoga k t r l p, Hudaning ong yenioqa oltorovqazuldi həm tehimu ulovqlandi.

«Ayup»

(IX) Ayupning o'zi birhil «qutkuzoquqi» bolup qikti. Uning dualiri arkilik uq dosti Hudaning o'zazipidin kutulojan.

Masih Əysa bolsa həqiqiy Qutkuzoquqidur — U Ayup o'zi bexarət qiləjan Kelixtürgüqi həm Qutkuzoquqi. Uning dualiri həm wasitisi bilən, Hudaəja yekinlaxmaqqi boləjanlarning həmmisi qutkuzulidu.

(X) Ayup yengi bir ailining bexi boləjan.

Masih Əysa ölumdin tirilgəndin keyin yengi bir ailining, yəni Əzigə ixinip tayanəjan, Əzining həlqi boləjan məmin bəndiliridin tərki b tapqan jamaətning bexidur.

Biz Ayupning izini besip, u tonuəjan həm hazır tonuydiəjan Hudasini tonuximiz lazim! Xundak qiləjan qeəjimizdila biz u bexarət bərgən Qutkuzoquqining dualiri həm küq-qudriti bilən ahirəttə həm uning bilən həm barliq pəyəəmbərlər bilən billə, Hudaning huzurida bolimiz!

Amin!